

Stihovi Dobriše Cesarića iz pjesme
Trubač sa Seine na nadgrobnoj
ploči grobnice Brune Bušića u Aleji
branitelja na zagrebačkom groblju
Mirogoj

*Ja, skoro prosjak, duh slobode širim,
Pa ma i nêmo na svom grobu svijeću,
Ja neću, neću, neću da se smirim,
Ko svježi vjetar u sparinu pirim,
A kada umor svlada duše lijene,
Na otpor trubim ja trubač sa Seine!*

Cijena 29,90 kn

ISBN 978-953-95007-3-7

9 789539 500717

**Večernji
list**

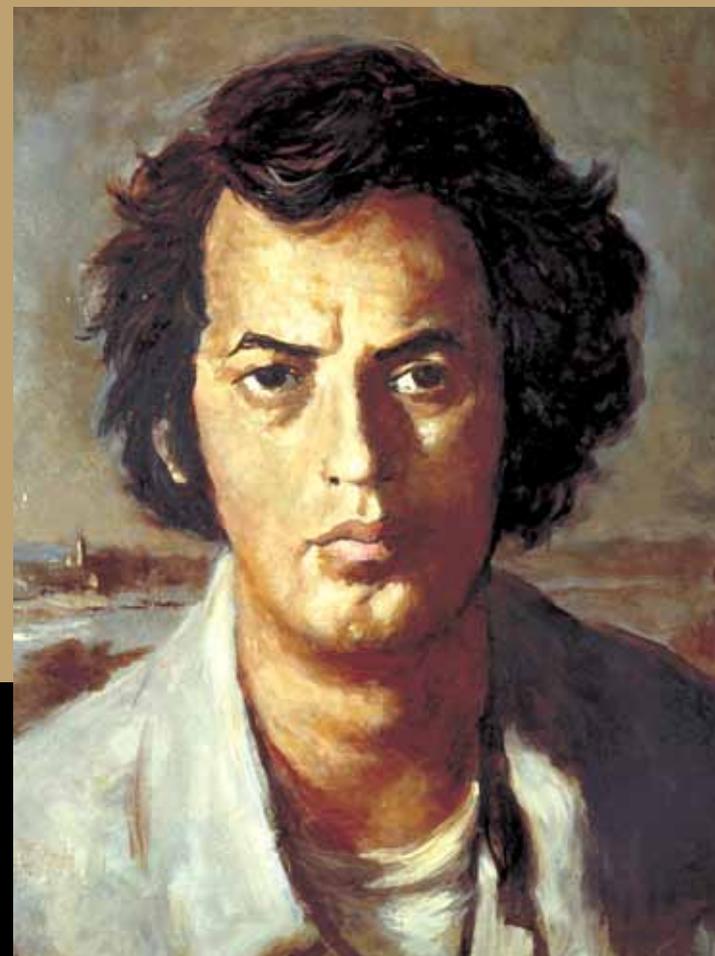

BOŽE VUKUŠIĆ LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA OPSTRUIRANA ISTRAGA I SUDSKA FARSA U HRVATSKOJ

BOŽE VUKUŠIĆ

LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA

OPSTRUIRANA ISTRAGA I SUDSKA FARSA U HRVATSKOJ

Josip Crnobori: Bruno Bušić, portret, ulje na platnu

*Ja, skoro prosjak, duh slobode širim,
Pa ma i nêmo na svom grobu svijeću,
Ja neću, neću, neću da se smirim,
Ko svježi vjetar u sparinu pirim,
A kada umor svlada duše lijene,
Na otpor trubim ja trubač sa Seine!*

Stihovi Dobriše Cesarića iz pjesme
Trubač sa Seine na nadgrobnoj
ploči grobnice Brune Bušića u Aleji
branitelja na zagrebačkom groblju
Mirogoj

Cijena 29,90 kn

ISBN 978-953-95007-3-7

9 789539 500717

**Večernji
list**

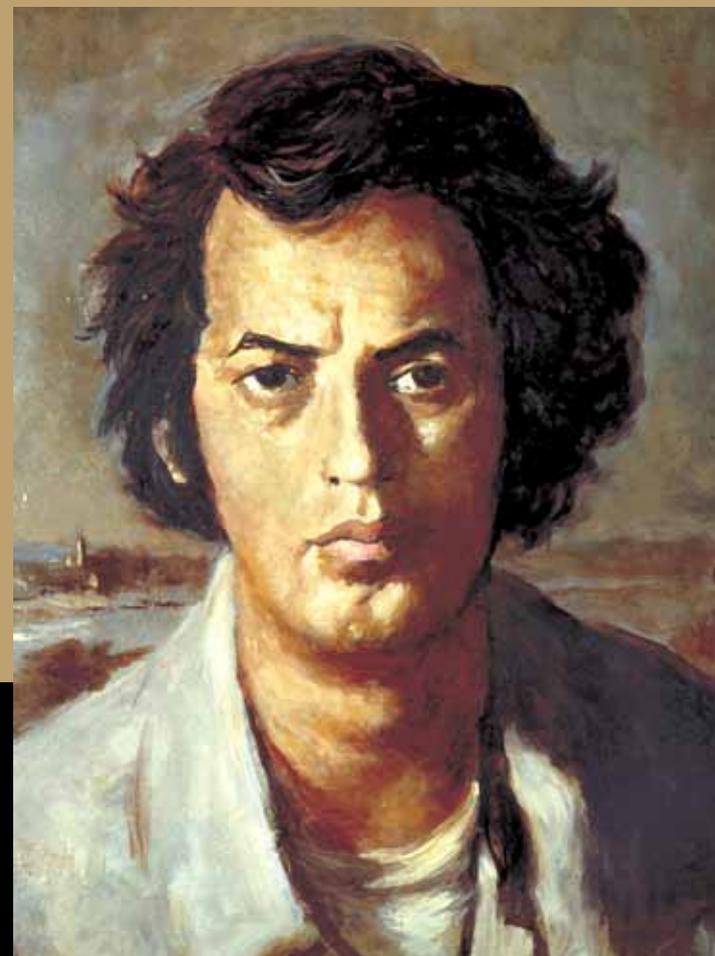

BOŽE VUKUŠIĆ LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA OPSTRUIRANA ISTRAGA I SUDSKA FARSA U HRVATSKOJ

BOŽE VUKUŠIĆ

LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA

OPSTRUIRANA ISTRAGA I SUDSKA FARSA U HRVATSKOJ

Josip Crnobori: Bruno Bušić, portret, ulje na platnu

Bože Vukušić

LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA

Opstruirana istraga i sudska farsa u Hrvatskoj

Bože Vukušić

LIKVIDACIJA BRUNE BUŠIĆA

OPSTRUIRANA ISTRAGA I SUDSKA FARSA U HRVATSKOJ

Zagreb, listopad 2012.

Nakladnik:
Udruga Hrvatski križni put - Zagreb

Za nakladnika:
Gordana Turić

Uredila i lektorirala:
Bruna Esih

Recenzenti:
Dr. sc. Ivan Čizmić
Vice Vukojević

Prijevod citata s francuskog, njemačkog i engleskog:
Kristina Kolić

Prijevod citata sa srpskog i kroatiziranje:
Bože Vukušić, Bruna Esih

Oblikovanje i naslovnica:
Melania Marjanović

Tisak:
Grafički zavod Hrvatske - Zagreb

Naklada:
5000

ISBN: 978-953-95007-1-7

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 818875

SADRŽAJ

RIJEČ UREDNIKA	9
I. DJETINJSTVO, MLADOST I PROGONI U HRVATSKOJ	11
1. Odrastanje u Imotskom.....	11
2. Studij i rad u Zagrebu.....	13
3. Slom Hrvatskog proljeća.....	16
4. Suđenje i zatvor.....	18
II. POLITIČKO IZBJEGLIŠTVO	20
1. Udba za vratom i politički angažman.....	20
2. KOS o Bruni Bušiću.....	23
3. Približavanje revolucionarnim idejama.....	26
3.1. Poziv na dostojanstvo i slobodu.....	27
3.2. Oskar u akciji.....	29
4. Ilegalni susreti Tuđmana i Bušića.....	30
5. Hrvati: teroristi ili borci za slobodu.....	32
III. UBOJSTVO	34
1. Medijska priprema likvidacije.....	34
2. Likvidacija i pogreb u Parizu.....	35
3. Istraga francuske policije.....	35
3.1. Izjave svjedoka.....	39
3.1.1. Mamac na večeri kod agenta Marka.....	41
3.1.2. Smrtonosna noć.....	43
4. Policijsko izvješće: bez rezultata.....	44
5. Obustava istrage.....	46
6. Sumnje u emigraciji.....	48
6.1. Petar Gudelj - žrtvovani pijun.....	48
6.2. Misteriozno smaknuće Jozе Miloša.....	50
IV. POČETAK ISTRAGA U HRVATSKOJ	53
1. Slučaj Josipa Majerskog.....	53
1.1. Agenturna aktivnost u Njemačkoj.....	54
1.2. Povratak bez crvenog tepiha.....	56
2. Kaznena prijava protiv NN.....	57
3. Pozivi upomoć KOS-u i Udbi.....	58
4. Serija samoubojstava i nestanaka udbaša.....	60

4.1. Gudelj: Živ sam, jer nisam kriv	61
4.2. Operacija Pitagorin poučak.....	62
4.3. Suicidna politička situacija	64
4.4. Samoubojstvo iz zasjede	66
5. Video film: Bruno Bušić – život, djelo i mučko ubojstvo.....	68
5.1. Pukovnija Ante Bruno Bušić	68
5.2. Potpora dr. Tuđmana	69
5.3. Rastanak s Jožom	71
5.4. Dramatični 16. listopada 1992.....	71
5.5. Udbaško-medijski protuudar	74
V. VINKO SINDIČIĆ ALIAS PITAGORA	76
1. Film potaknuo obnovu istrage	76
2. Krunska izjava Blagoja Zelića	77
2.1. Udba priprema ubojstvo	78
2.2. Marko navodio ubojice.....	81
3. Novi svjedoci: riječki udbaški krug	82
3.1. 'Udarne grupa'	83
3.1.1. 'Žiranti' Vinka Sindičića	84
3.2. Hvalisavi Pitagora.....	86
3.3. Nagrade iz 'specijalne blagajne'	87
3.4. Govorljivi riječki udbaši	88
3.5. Udarne zločinačka grupa u Parizu.....	90
3.6. Šef izgubio pamćenje.....	93
4. Nove kockice zločinačkog mozaika	94
4.1. Pripreme u Rijeci	95
5. Perković kritizira Pitagoru	96
5.1. Pitagora je nepopravljiv	98
VI. VINKO SINDIČIĆ – AGENT ZA SVE ZADATKE	100
1. Kako je postao Udbin doušnik.....	100
2. Dvostruki džeparac u Njemačkoj.....	103
3. Atentati i povratak u Jugoslaviju.....	104
4. Pokušaj ubojstva Nikole Štedula	106
5. Vinko Sindičić osnovano sumnjiv	110
6. Nastavak istrage i njeno zamiranje.....	111
6.1. Neokomunistička imperija uzvraća udarac.....	113
VII. IZRUČENJE IZ ŠKOTSKE	114
1. Zahtjev za izručenjem.....	114

2. Zakulisne igre uz izručenje.....	116
2.1. Dramatična korespondencija	118
2.1.1. Čovjek-prijatelj.....	121
2.1.2. Augijeve štale dr. Tuđmana.....	124
3. Sindičić svjedoči	129
3.1. Otrovnne strelice u raznim pravcima	129
3.2. Nastavak optužbi i upozorenja.....	132
3.2.1. Lov na Bušića u Londonu i Parizu.....	133
3.3. Sindičić povlači dio priznanja	134
3.3.1. Udbin killer Luka Sekula.....	136
3.3.2. Biba iz Amsterdama.....	138
4. Početak otvorene pravosudne farse	139
4.1. Mustač i Perković ne poznaju Sindičića	140
4.2. Udbaši povlače izjave.....	141
4.3. Nevjerna prilježnica.....	143
VIII. SUĐENJE I OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA.....	147
1. Zanimljivosti o sudionicima.....	149
1.1. Partijsko-udbaški background.....	149
1.2. Komunistički ustaša.....	149
1.3. Korisni emigrant.....	151
3. Autor knjige - svjedok	152
3.1. Rekonstrukcija dosjea	150
3.1.2. Insideri	156
3.1.3. Ponovni interes za Sindičića	158
4. Oslobađajuća presuda	160
IX. NASLIJEĐENO ZLO.....	163
1. Tito odobrio Bušićevu likvidaciju	163
2. Udbaši objašnjavaju proceduru.....	165
3. Tadašnji/sadašnji članovi naredbodavnih organa.....	167
4. Beskrepuloznost neokomunističke nomenklature.....	171
IX. UMJESTO POGOVORA	173
Povratak Brune Bušića u domovinu	173
Bilješka o autoru	176

RIJEČ UREDNIKA

Hrvatski političar i publicist Bruno Bušić ubijen je prije trideset i četiri godine, 16. listopada 1978. u Parizu. Za vrijeme Jugoslavije, s obzirom na narav totalitarnog komunističkog režima, šira hrvatska javnost nije mogla biti upoznata s njegovim radom u Domovini, a posebice ne s onim u iseljeništvu. No usprkos nepopustljivoj, rigidnoj jugo-komunističkoj cenzuri - ili možda baš zbog nje - za tim je hrvatskim velikanom ostao neizbrisivi, karizmatični trag. Bruno Bušić u hrvatskom je narodu ostao upamćen kao skupni simbol svih pobijenih hrvatskih emigranata, ali i puno više od toga - simbol jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske. U tom smislu o Bušićevu djelu i važnosti ponajviše govori upravo njegova likvidacija.

Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava RH, osnovana 1991. godine, za jednu od svojih prvih zadaća imala je istraživanje žrtava komunističkog sustava u inozemstvu, pa tako i tragične sudbine Brune Bušića. Među ostalim zaslužnim pojedincima, veliku ulogu u provedbi opsežnih i detaljnih istraživanja raznih izvora koji su rasvjetljavali život, političko djelovanje te posebice likvidaciju Brune Bušića - uključujući do tada potpuno neistražene tajne arhive Udbe i stranih policija - imao je upravo autor ove knjige Bože Vukušić, tada vanjski suradnik Komisije, koji se okolnostima i akterima njegovog ubojstva, ništa manje aktualnima, bavi i danas.

Namjera ove knjige stoga je - osim boljeg upoznavanja hrvatske javnosti s najvažnijim podacima iz života i djelovanja Brune Bušića - na temelju autentičnih dokumenata iz francuskih i jugoslavenskih policijskih i pravosudnih izvora, kao i svjedočanstava, opisati njegovo ubojstvo, policijsku istragu u Francuskoj i kasniju pravosudnu istragu u Hrvatskoj te, posebice, analizirati suđenje i presudu Vinku Sindičiću 1999. i 2000. u Zagrebu.

Bruna Esih, prof.

I. DJETINJSTVO, MLADOST I PROGONI U HRVATSKOJ

1. Odrastanje u Imotskom

Ante Bruno Bušić rodio se, od oca Josipa i majke Ane r. Petric, 6. listopada 1939. u zaseoku Bušića Dragi u Vinjanima Donjim kod Imotskog. Kad je imao tri i pol godine, umrla mu je majka, zbog čega se na godinu dana preselio kod ujaka Mije i Jakova Petrica u nekoliko kilometara udaljene Vinjane (BiH). Četiri razreda osnovne škole završio je u rodnim Vinjanima Donjim, a ostatak u Imotskom. Kao školarac zanosio se narodnim junačkim pjesmama, posebice o svom pretku harambaši Ivanu Bušiću - Roši, prema kojem će i dobiti nadimak *Roša*.

Mladenачki buntovni karakter, ispunjen nacionalnim i vjerskim osjećajima, prvi put je javno iskazao u proljeće 1956. - još kao gimnazijalac. Nastavnici u imotskoj gimnaziji, naime, provodili su anonimnu anketu među učenicima (tzv. nepotpisana školska zadaća). No jedna je zadaća uzbunila nastavnike, pa su slučaj predali makarskoj ispostavi splitskog centra Udbe. Najsporniji su bili odgovori na dva pitanja:

Bruno Bušić kao petogodišnji dječak

* *Vjeruješ li u Boga?*

- *U Boga vjerujem. Još dok sam bio malen pohađao sam satove vjeronauka i slijepo sam vjerovao u ono što mi je govorio fratar i stariji od mene. Poslije sam ipak počeo sumnjati, jer su mi učitelj i profesori iznosili onda za mene nepobitne dokaze, kojima se nisam mogao suprotstaviti. Počeo sam u svome vjerovanju padati sve*

niže i niže, a to su ubrzali i 'griješ'. Bojao sam se pakla i volio sam da nema drugoga svijeta i Boga. Što sam više griješio manje sam vjerovao u Boga i više upadao u grijehe. No opet se javila bojazan, da Bog postoji. Više nisam vjerovao ni fratrima ni profesorima. Tražio sam istinu u knjigama, kako u knjigama za vjeru tako i u knjigama protiv vjere. Potpuno cjelovitu istinu nisam našao, a još sam u traženju, ali ipak sam se uvjerio da Bog postoji.

*** Što ti se čini: je li bolji stari sustav ili današnji?**

- Naravno, da sustav stare Jugoslavije nije bio dobar, ali isto tako ni današnji sustav ne valja iako je nešto bolji. Stara Jugoslavija je zato dopuštala veću slobodu mišljenja, dočim sada novi sustav je skućio slobodno izricanje misli i guši svaku klicu narodnosti. Slobode vjere nema, ravnopravnosti također, a o jednakosti da i ne govorimo. Dok se Tito voza po Indiji, Velikoj Britaniji itd. teški fizički radnik nije u mogućnosti kupiti obični bicikl. Dok Titova žena Jovanka kupuje vile po inozemstvu, seljak, radnik i službenik ne mogu dobiti jednu jedinu sobu gdje bi se smjestili. To se zove jednakost? Titova žena sigurno nije zaposlena pa odakle njoj novac? Ja Tita smatram običnim diktatorom.

(Tomislav Jonjić: *Nepotpisana školska zadaća - početak progona Brune Bušića*, Zatvorenik, Zagreb, br. 68-11/1997.)

Udba je utvrdila da je autor zadaće Bruno Bušić te ga odmah stavila pod prislotru. Već iduće godine optužila ga je da je sa skupinom širokobrijeških i imotskih gimnazijalaca osnovao *Tajnu organizaciju hrvatske inteligencije* (TIHO). U skupinu su se od samog početka bili infiltrirali Ud-bini suradnici - zavrbovani kolege gimnazijalci. Među njima po zloćudnosti izdvojimo Splićanina Franu Peškura (pseudonim Ante), koji je - vrijedi spomenuti - prethodno odigrao ključnu provokatorsku ulogu u zatvaranju Nadbiskupskog sjemeništa i Visoke bogoslovne škole u Splitu, uvukavši nekolicinu polaznika u proturežimske aktivnosti. Članovi skupine TIHO uhićeni su početkom lipnja 1957. te podvrgnuti istrazi i torturama.

NARODNI ODBOR KOTARA MAKARSKA
ISPOSTAVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA
I M O T S K I
Br.str.pov. 29/56
Imotski, dne 1.VI/56g.

Dokument potvrđen u št. 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

ODJELU UNUTRAŠNJIH POSLOVA KOTARA
DRŽAVNA BEZBJEKNOST

MAKARSKA

U prilogu akta dostavljamo Vam prijepis slobodnog odgovora jednog djaka iz Imotske gimnazije, koje je dao pismenim putem na postavljena pitanja u sadatku. Provjeravanjem došlo se do osnovne sumnje da bi to mogao biti BUŠIĆ BRUNO sin Josipa, iz Vinjana Donjih, učenik VII. razreda gimnazije. Osim ove zadaće odnosno odgovora ima ih još nekoliko negativnih, ali ova naročito srbi, pa je dostavljamo Vama na uvid.

Po ovom slučaju, a tako i iz niza drugih momenata da se zaključiti da neprijatelj ima priličnog utjecaja na gimnaziju u Imotskom. Taj problem se naročito zapaža u višim razredima, gdje se na ovu činjenicu mi smo nastojali prikupiti sve osnovne podatke i napraviti plan za aktivno razradu.

Smrt fašizma - smrt neprijatelja narodu!

Šef I. postave:
(Špan Ivan)

Imotska milicija prijavljuje Brunu Bušića makarskoj Udbi

Imotska milicija prijavljuje Brunu Bušića makarskoj Udbi

Bušić je 13. studenog 1957. - nakon završenoga drugog razreda - isključen iz imotske gimnazije, i to bez prava na školovanje u čitavoj Jugoslaviji. Ipak, dvije godine kasnije, *Vrhovni sud Socijalističke Republike Hrvatske* (SRH) ukinuo je odluku, pa je Bruno nastavio školovanje u splitskoj gimnaziji, u kojoj će i maturirati.

2. Studij i rad u Zagrebu

U jesen 1960. Bušić je upisao studij ekonomskih znanosti u Zagrebu, koji će završiti 1964. - u roku i s odličnim prosjekom ocjena. Sredinom sljedeće godine zaposlio se u *Institutu za povijest radničkog pokreta*, na čijem je čelu bio dr. Franjo Tuđman. Već nakon dva mjeseca (kolovoz 1965.) agenti Udbe su ga uhitili na radnom mjestu pod optužbom da je čitao emigrantske novine i širio neprijateljsku propagandu. Osuđen je 25. ožujka 1966.

Bruno Bušić kao student
1963. u Zagrebu

na deset mjeseci zatvora - na čuvenom procesu na kojem je sjedio na optuženičkoj klupi zajedno s Anđelkom Mijatovićem, Ivanom Gabelicom, Rudolfom Arapovićem, Zvonkom Drkulcem i Markom Barišićem. O torturama kojima je podvrgnut tijekom istrage Bušić će posvjedočiti:

Vrata na mojoj radnoj sobi naglo su se otvorila. Ušla su trojica. Prvi je rekao: 'Mi smo iz Udbe. Došli smo da vas lišimo slobode!'. Poslije je slijedila premetačina u mojoj podstanarskoj sobi i suluda vožnja po zagrebačkoj okolici. Vozač je pjevao 'Lijepu našu', 'Još Hrvatska nije propala', dok su me ostala dvojica za to vrijeme

tukla. Pitao sam ih zašto to čine, što sam skrivio. Odgovorili su mi da to oni ne znaju, da se to njih ne tiče, oni samo obavljaju svoj zadatak. Poslije su me doveli u zatvor u Petrinjskoj.

Nakon izlaska iz zatvora doznao sam da su Ivan Gabelica i Vice Vukojević, moji prijatelji iz gimnazijskih dana, prošli neusporedivo gore od mene. Njih su udbaši kidnapirali na ulici i odveli u svoje tajne zatvore. Tu su dva mjeseca bili podvrgnuti 'stručnoj' obradi, u kojoj su sudjelovali 'znanstveni radnici' Zavoda za kriminalistička vještačenja i kriminološka istraživanja na čelu s Tomislavom Markovićem. Okružni javni tužitelj Milan Čačić (op. a. - u međuvremenu preminuli Milan bio je otac Radimira Čačića, aktualnog predsjednika Hrvatske narodne stranke i prvog potpredsjednika Vlade RH) smijao se u lice Ferdi Vukojeviću, koji je došao k njemu prijaviti bratov nestanak.

(Bruno Bušić: *Zagrebačko ljeto 1965.*,
Nova Hrvatska, London, br. 22/1975.).

Budući da je do pravomoćnosti presude bio pušten na slobodu, Bušić je 24. listopada 1966. pobjegao u Beč. No na nagovor dr. Tuđmana, koji je po njega poslao svoje suradnike Ićana Ramljaka i Zvonka Komaricu, u prosincu se vratio u Hrvatsku. Zahvaljujući intervenciji budućega hrvatskog predsjednika, zatvorska mu je kazna preinačena u uvjetnu, pa je mogao

nastaviti s radom u Institutu. Dragocjene informacije za znanstveni i publicistički rad crpio je iz ratnih i poratnih vojno-partijskih dokumenata u koje je kao namještenik te ustanove imao uvid. U tom je razdoblju surađivao u više časopisa: *Hrvatskom književnom listu* (HKL), *Telegramu*, *Vidiku* itd. U HKL-u, u kojem je do zabrane izlaženja potkraj 1969. bio jedan od urednika, objavio je i svoje tri najpoznatije predemigrantske studije: o ratnim i poratnim žrtvama, jeziku u JNA te ustavnim amandmanima.

Nakon zabrane HKL-a Bušić je ponovno napustio Hrvatsku te, kako će sam opisati, *živio u nekom poluizbjeglištvu* u Parizu gdje je *skromno i povučeno, koristeći francusku stipendiju, studirao političku ekonomiju i sociologiju*. Ondje će početkom 1971. susresti Josipa Senića, jednog od vođa *Hrvatskoga revolucionarnog bratstva* (HRB). Senićevo znanac Pero Pejar, doušnik splitske Udbe (pseudonim *Ivo*), žurno je prenio vijest šefovima u Jugoslaviji. Oni su zaključili:

Služba državne sigurnosti - Centar Split, 18. 8. 1971.: Suradnik 'Ivo' nam je prema dogovoru poslao originalno pismo Josipa Senića od 15. ožujka 1971. Pismo je posebno interesantno zbog Senićeve kontakta s Brunom Bušićem. Kontakte Senića s Bušićem ocjenjujemo da zavređuju naše posebno operativno zanimanje. Kako taj problem ne može zahvatiti samo jedan Centar, to predlažemo da se na temelju ovoga orijentiraju i svi drugi Centri u SRH.

Potpis: *Franjo Dukić.*

Još nekoliko agenata Udbe uhodilo je Bušića i slalo izvještaje o njegovim aktivnostima u Zagrebu, Beču i Parizu. Osobito su agilni bili suradnici zagrebačke službe pod kodnim imenima *Putnik* (Ivan Cerovac) i *Jusufi* (Asaf Duraković) te trojac splitskih udbaša koji je živio u Parizu: *Marko* (Neven Baričević), *Lazo* (Dinko Jukić) i *Žan* (Gracijan Radica).

3. Slom Hrvatskog proljeća

U jeku Hrvatskog proljeća, na poziv prijatelja, Bušić se početkom travnja 1971. vratio u Domovinu. Zaposlio se u uredništvu *Hrvatskoga tjednika* (HT) u kojem je radio sve do njegove zabrane. Uhićen je samo jedanaest dana nakon vojno-partijskog puča u Karadorđevu (1. prosinca 1971.). Posljednje izvješće o Bušiću prije pritvaranja Udbi je dostavio njegov prijateljni prijatelj Cerovac:

S. U. P. ZAGREB
UPRAVA DRŽAVNE BEZBJEDNOSTI
II
Odjeljenje Odsjek
Dne 11.12. 1971.

STROGO POVJERLJIVO

Dostavljeno: 53

IZVOR: saradnik "Putnik"

PRIMIO: Bilušić Sveto

IZVJEŠTAJ

Broj:

PRIMJEDBA:

U razgovoru ile Mihovilović mi je povjerio da znađe neka lica koja sačinjavaju "Revolucio - narni komitet pedesetorice". Novo je da je predsjednik "Komiteta" Tudman Franjo, a člango vi su Čibl Ivan i Kriste Pero. Ta lica su nje - nu poznata, a za druge pretpostavlja da su Do - dan, Veselica i drugi. Na temu ovog razgovora seo Čo"li diskutirajući o posljednjim događa - jima, jer sam ja smatrao da se tu radi o stu - dentima koji su imali isti naziv, a koji se organizirali u tom obliku da pospješe i ubrza - ju promjene na Sveučilištu.

Mihovilović mi je još ispričao da on ne želi u to da se upliće, jer je na njemu sumnja još iz vremena rata, kada su ga ustaše zarobile i kada je iz zarobljenštva otišao u partizane.

Mišljenja sam da je najobjavljete iji čovjek u Zagreb, jer ravnaje stvari iz ovih naših sre - dina.

Također sam dočao da sumnja da Bušić Bruno nije tek tako i svojevolutno došao iz zarica u zemlju i na oslio se u "HT". Za njegov dolazak bio je zainteresiran Mimara - Tomić Ante iz Salzburga, koji je intervjuirao orelu Tadjman Franjo da se istov zaposli u "HT". Mimara i

Izveštaj zagrebačke Udbe od 11.12.1971. o dojavi suradnika Putnika

Služba državne sigurnosti - Centar Zagreb, 11. 12. 1971: Također sam došao (Ivan Cerovac - op.a.) do saznanja da Bruno Bušić nije tek tako svojedobno došao iz Pariza u zemlju i zaposlio se u HT-u. Za njegov dolazak bio je zainteresiran Ante Topić - Mimara iz Salzburga, koji je intervenirao preko Franje Tuđmana da se istog zaposli u HT-u. Mimara i Tuđman su u kontaktu. Za Mimarar je poznato da je američki čovjek i da je djelovao u njihovom obavještajnom centru u Austriji. U tome je neku ulogu igrao i Zvonko Komarica, ali detaljnije mi nije poznato. Komarica je također vezan za Tuđmana.

Bušić je pritvoren u tadašnji zagrebački istražni zatvor u Petrinjskoj ulici br. 18. O čemu će sam napisati nakon izlaska na slobodu:

Zatvorili su me u jednu ćeliju, gdje je bilo dvadesetak kreveta. Bio sam potpuno sâm. Koji god sam krevet otvorio, bio je krvav, sve krvave plahte. U jedan sat u noći upalilo se svjetlo, ušao je jedan od onih koji su me uhitili i odveo me pred istražnog suca Zlatana Markovića. Na moje pitanje zašto sam uhićen, odgovorio mi je: 'Zbog tvoga pisanja u Hrvatskom književnom listu i Hrvatskom tjedniku'. Ja sam mu odmah rekao da se još dosada nije dogodilo u povijesti da policija zatvara nekoga bez naloga za uhićenje zbog članaka koji su objavljeni u legalnim novinama. Istražnog suca Zlatana Markovića moj prosvjed nije nimalo zbunio, a još manje posramio. Rekao mi je: 'Uvijek se u povijesti nešto mora dogoditi prvi put'.

(Bruno Bušić: *Hrvatsko proljeće nisu stvorili političari*,
Nova Hrvatska, London, br. 19/1975.).

Inače, Bušić je bio duboko razočaran ponašanjem tadašnjega hrvatskoga komunističkog vodstva na čelu s Mikom Tripalom i Savkom Dabčević - Kučar:

Ono nije bilo sposobno i kadro da hrvatskom narodu izbori ni prava, pa ni ona najosnovnija, kao što su pravo na nacionalni jezik i oznake, a kamoli mu izboriti suverenu nacionalnu državu. Nacio-

nalni entuzijazam je uzbuđivao i pojačavao njihovu samodopadnost, ali ne i njihovu samosvijest i nacionalno dostojanstvo. Nikako nisu mogli nadrasti strah i ovisnost o političkim i policijskim strukturama iz kojih su izrasli.

(Bruno Bušić: Hrvatsko proljeće nisu stvorili političari, Nova Hrvatska, London, br. 19/1975.)

4. Sudeње i zatvor

Dok je Bušić iza rešetaka čekao suđenje, njegov tobožnji prijatelj Neven Baričević, već spomenuti agent *Marko*, iz Pariza je nastavio slati izvještaje svojim nadlogavcima:

SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE
SLUŽBA DRŽAVNE SIGURNOSTI
CENTAR SPLIT
1. III 1972

606

STROGO POVJERLJIVO

Dostavljeno

1 sektoru SDS 1 primjerak
1 sektoru SDS 1 primjerak

INFORMACIJA broj 20

VEZA: INFORMACIJA broj

Izvori:

Surađnik

1. Kvalifikacija neprijateljske djelatnosti:
2. Metode i sredstva rada neprijatelja:
3. Predmet:

- DST (Direkcija teritorijalne sigurnosti)
- RUBIĆ PETAR, predsjednik društva MH u Parizu i materijali BUŠIĆ BRUNA i VUKOJEVIĆ VICE.

SADRŽAJ:

Surađnik "Marko" nam se javio pismom od 11. veljače ove godine i u njemu nas izvješćuje da se organi DST (Direkcije teritorijalne sigurnosti) ni do danas nisu kod njega javili, premda su to obećali učiniti početkom siječnja ove godine. To ga uznemirava, jer uvažuje njegovu sumnju da je putujući 21. prosinca prošle godine na osobni kontakt operativcu u Milano - Italija, bio pod pratnjom. Jedina pretpostavka za ovu sumnju je nejavljivanje organa DST-a, drugih "Marko" nema.

Jedno od izvješća Udbina suradnika Marka o Bruni Bušiću i drugima

Služba državne sigurnosti - Centar Split. 1. 3. 1972. Suradnik 'Marko' nam se javio pismom od 11. veljače ove godine iz Reims, gdje je već nekoliko dana. Piše kako čuje dosta novosti iz zemlje, dobrih i loših. Uglavnom ocjenjuje da je kod nas dosta živo. Zna da su Bruno Bušić i Vice Vukojević u zatvoru, te da je Joža Milić imao velikih poteškoća sugerirajući nam da ga nastojimo zadržati u zemlji bar do ožujka ove godine. Sve ovo doznaje preko svećenika Franje Šanjeka s kojim se 6. II. našao kod Mate o. Zvonimira Bradašića. Tu je došao i Petar Rubić, predsjednik društva Matice hrvatske u Parizu. Kod Rubića su ostale stvari Brune Bušića i Vice Vukojevića. Boji se sve to držati u svom stanu, te da će morati potražiti neko sklonište, obzirom da su to tiskani materijali, jako kompromitirajući za njih dvojicu. 'Marko' mu je dao do znanja da on ima mogućnosti to skloniti na sigurno mjesto. Suradnik nije sasvim siguran da će mu to Rubić donijeti, usprkos obećanju. Ukoliko donese, 'Marko' bi nas o tome odmah izvijestio radi preuzimanja.

Potpis: *Frane Dukić.*

Bušić je zajedno s dr. Franjom Tuđmanom i dr. Dragutinom Šćukanecem optužen da je širio neprijateljsku propagandu i kontaktirao sa *Stephenom Vuglenom*, agentom jedne strane službe. (Sudjenje pred Županijskim sudom u Zagrebu, započeto 18. rujna 1972. godine, opisao je i dr. Tuđman u svome zatvorskom dnevniku - Franjo Tuđman: *Petrinjska 18*, Naklada PIP, Zagreb, 2003.).

Prema nekim izvorima, Tuđman, Bušić i Šćukanac trebali su biti osuđeni na vrlo visoke zatvorske kazne, zbog čega su i bili inkriminirani za kazneno djelo *špijunaže*. Odluka je navodno promijenjena nakon što je Tuđmanov kućni prijatelj Miroslav Krleža intervenirao izravno kod Josipa Broza Tita. Tito je, prema istim izvorima, naložio svom osobnom savjetniku za sigurnost Ivanu Miškoviću da istraži optužbe protiv Tuđmana. Nije poznato što je neposredno prije početka suđenja Mišković referirao šefu na Brijunima, ali je Tito nakon toga navodno poručio novome partijskom vodstvu u Zagrebu: *Tuđmanu ne pakovati!*

Presuda je izrečena 13. listopada. Prvooptuženi Bruno Bušić osuđen je na dvije godine zatvora, kao i trećeoptuženi Franjo Tuđman, dok je drugooptuženi Dragutin Šćukanac dobio četiri godine. Nakon što je Vrhovni sud SRH odbio Bušićevu žalbu, upućen je u zloglasnu Staru Gradišku, gdje je kaznu, kad se uračuna pritvor, izdržao do posljednjeg dana - 12. prosinca 1973.

II. POLITIČKO IZBJEGLIŠTVO

Nakon izlaska iz zatvora Bušić je podvrgnut potpunom nadzoru i svakovr-
snom zlostavljanju. O tome će zapisati:

*U domovini više nisam mogao ništa učiniti, nisam se mogao ni
maknuti, a da mi Udba nije bila za petama. Pri kraju prošle godine
(op. a. - 1974.) u Dubrovniku nasred Straduna - kako kažu, naj-
ljepše ulice na svijetu - napalo me nekoliko meni potpuno nepozna-
tih osoba. Oborili su me s leđa snažnim udarcem u zatiljak, a onda
su me udarali nogama u glavu. Sa mnom u društvu bili su moj
rođak Markica Rebić i Joseph Levy, student iz Jeruzalema. Markicu
su isto istukli, a Levyja nisu dirali.*

(Bruno Bušić: *Zašto sam napustio Domovinu*,
Nova Hrvatska, London, 19/1975.)

Odmah nakon dubrovačkog nasrtaja vratio se u Zagreb i posjetio brati-
ća Antu Petrica. Koji svjedoči:

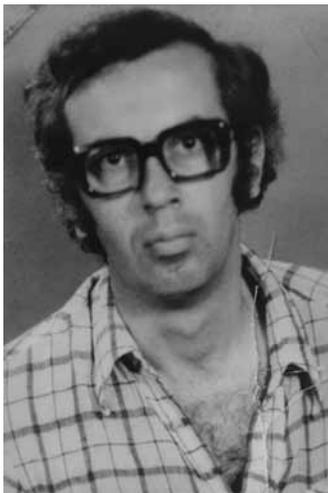
*Nakon tog događaja Bruno mi je rekao: 'Ante, ja moram bježati
van. Moram tražiti način da pobjegnem, jer me prate na svakom
koraku, a pitanje je da' l će me samo pratiti, da me neće i ubiti
ovdje'.*

(Ante Petric, izjava u dokumentarnom filmu
Bruno Bušić: život, djelo i mučko ubojstvo, Hrvatsko
društvo političkih zatvorenika, Zagreb, 1992.)

1. Udba za vratom i politički angažman

Bruno, naravno, *pasoš* nije mogao dobiti legalnim putem, pa je s krivotvo-
renim putnim ispravama i u dogovoru s dr. Tuđmanom - kako to navodi
urednik II. izdanja Bušićeve knjige *Jedino Hrvatska* dr. Anđelko Mijatović
(Ziral, Zagreb/Mostar 2005.) - u rujnu 1975. najprije otišao u Francusku, a
potom, na preporuku nekih prijatelja iz SAD-a, u London. Ondje se nasta-

vio intenzivno baviti povijesnom znanosti, o čemu je posvjedočila Zdravka Bušić, inače dugogodišnja tajnica predsjednika Tuđmana i saborska zastupnica nakon uspostave samostalne hrvatske države:

Fotografija Brune Bušića s
krivotvorene putovnice

Bruno je satima i mjesecima znao biti i istraživati u British Museumu. U svakom razgovoru znao mi je reći: 'Da samo znaš što sam danas pregledavao i do kakvih sam dokumenata došao'.

(Zdravka Bušić, izjava u dokumentarnom filmu *Bruno Bušić: život, djelo i mučko ubojstvo*, Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, Zagreb, 1992.)

Osim što se posvetio historiografskim istraživanjima, u Londonu se Bušić zaposlio u uredništvu emigrantskog dvotjednika *Nova Hrvatska* (NH), kojem se naglo podigla tiraža i povećao utjecaj među hrvatskim izbjeglicama diljem svijeta upravo zahvaljujući njegovim člancima.

Udba mu je, posve razumljivo s obzirom na odjek njegovoga političko-publicističkog angažmana, vrlo brzo ušla u trag. Dva mjeseca nakon što je stigao u London, iz Njemačke mu je radi dogovora o suradnji u posjet došao dobri znanac još iz studentskih dana Širokobriježanin Tomislav Naleteić, dužnosnik *Ujedinjenih Hrvata Europe* (UHE) - organizacije uglavnom mladih iseljenika koji su napustili postpaveličevski *Hrvatski oslobodilački pokret* (HOP) nezadovoljni njegovom anakronom NDH-nostalgičarskom i ustašocentričnom platformom, ali i nekritičnim osloncem na zapadne sile koje će, kad dođe vrijeme, osloboditi Hrvatsku. Nakon povratka u Njemačku Naleteić je Bušićeve planove detaljno prepričao Ivici Šimunoviću, niti ne sluteći da je on jedan od najvažnijih suradnika Udbe među hrvatskim emigrantima. Najprije je radio za bjelovarsku ispostavu *Službe državne sigurnosti* (SDS) pod pseudonimom *Tivar*, a onda za republičku centralu u Zagrebu pod kodnim imenom *Oskar*.

Udba je tako doznala da se Bušić u strateškim pitanjima hrvatske osloboditeljske politike razilazi s Jakšom Kušanom, nakladnikom i glavnim urednikom NH, a suradnju će definitivno prekinuti sredinom 1976. - nakon Kušanova zahtjeva da napiše negativan prikaz o *Akciji Fenix '72*. Nakon što je napustio NH, pod pseudonimom *E. Čengić* objavljuje članke u mjesečniku *Otpor* (Chicago), glasilu emigrantske organizacije *Hrvatski narodni otpor*, a pod punim identitetom u čikaškomu franjevačkom tjedniku *Danica*, vašingtonskom mjesečniku *Hrvatska borba* (urednik Rudolf Arapović), torontskom *Hrvatskom putu* (braća Rudi i Srećko Tomić) te u *Republici Hrvatskoj* (Buenos Aires), glasilu *Hrvatske republikanske stranke*.

Bušićev angažman, dakako, nipošto se nije sveo na pisanje članaka ili kopanje po arhivima. Iz Velike Britanije, u kojoj je dobio politički azil, putovao je često u Francusku, Njemačku i Švedsku, okupljajući istomišljenike - većinom mlađe iseljenike. Tako će se u *Hrvatsko narodno vijeće* (HNV) - u kojem je prepoznao najprikladniji okvir za osloboditeljsku djelatnost - zajedno s Bušićem početkom 1977. učlaniti i mnogobrojni *proljećari*, koji su se iz Hrvatske iselili neposredno nakon Karađorđeva ili nakon izdržane zatvorske kazne. Novi emigrantski naraštaj već će sredinom godine premoćno pobijediti na izborima za Drugi sabor HNV-a, a Bušić dobiti daleko najviše glasova od svih saborničkih kandidata!

Bruno je dosta putovao. Obilazio je djelatne hrvatske emigrante diljem Europe i ispitivao emigrantski teren. Zapravo, Brunina veličina je u njegovoj svestranosti. Koliko god se Bruno družio sa svojim prijateljima novinarima, povjesničarima i znanstvenicima, toliko se isto družio s običnim ljudima u kojima je, ako hoćete, vidio sutrašnje hrvatske vojnike. Mnogi od njih su se početkom Domovinskog rata prijavili u Hrvatsku vojsku.

(Zdravka Bušić, izjava u dokumentarnom filmu *Bruno Bušić: život, djelo i mučko ubojstvo*, Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, Zagreb, 1992.)

Udba je, naravno, i dalje nastojala biti u tijeku njegovih političkih akcija, pa je suradnik *Oskar* (Ivica Šimunović) dobio *posebna zaduženja*. Morao je doznati kada Bušić stiže u Karlsruhe, snažno emigrantsko središte, te se *ubaciti* na jedan konspirativni sastanak. I uspio je, o čemu će i izvijestiti nalogodavce:

SDS RSUP SRH, I odjel. 26. 7. 1977. U stanu Mladena Dolića u Karlsruheu 14. 7. 1977. razgovarala je grupa emigranata, među kojima je bio i Bruno Bušić. Uglavnom se govorilo o izborima za HNV. Prisutni su povoljno komentirali rezultate izbora, ističući da će Bruno na osnovu njih zauzeti jedan od istaknutijih položaja u Vijeću. Sam Bruno nije o sebi govorio, ali je očito bio zadovoljan.

Potpis: Đuro Lukić.

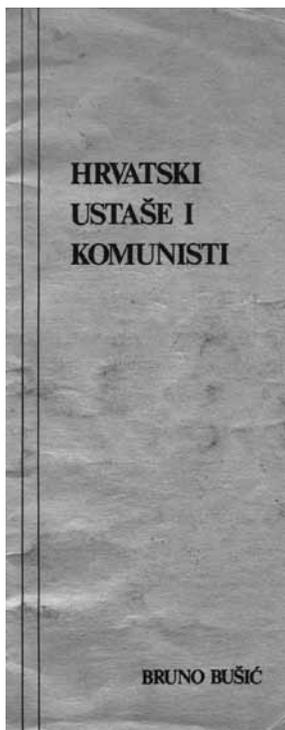
Na Drugom saboru HNV-a, početkom listopada 1977. u Bruxellesu, za predsjednika Izvršnoga odbora izabran je dužnosnik nekadašnje *Ustaške mladeži* Janko Skrbin; za predsjednika Sabora bivši načelnik općine Jastrebarsko i član CK SKH Franjo Mikulić (osuđen zbog *Hrvatskog proljeća*, emigrirao 1974. nakon zatvora); za glavnog tajnika dužnosnik *Hrvatske republikanske stranke* Kazimir Katalinić. Bušić je pak izabran za pročelnika Promičbenoga odbora.

Sabor HNV-a personalnim je promjenama simbolično naglasio strateški zaokret u političko-osloboditeljskom radu hrvatske emigracije, i to upravo na fonu Bušićeva programa, koji se može sažeti u sedam teza (v. Rudolf Arapović: *Bruno Bušić - meteorski bljesak na hrvatskom obzorju*, HB PRESS, Washington 2003.):

- Nacionalno pomirenje
- Općehrvatsko jedinstvo
- Djelatna veza Domovine i Izbjeglištva
- Razvoj hrvatskih snaga i oslon na njih
- Nadideologijska nacionalna borba
- Neutralnost u prijeporu između Istoka i Zapada
- Korištenje svih primjerenih sredstava borbe.

2. KOS o Bruni Bušiću

Najvažnije publicističko djelo Brune Bušića u iseljeništvu nesumnjivo je studija *Hrvatski ustaše i partizani*. Autor je nije uspio objaviti za života, nego ju je posthumno priredio za tisak i objelodanio njegov prijatelj i suradnik Rudolf Arapović (*Hrvatska borba*, br. 4/1978, Washington). Tom studijom,

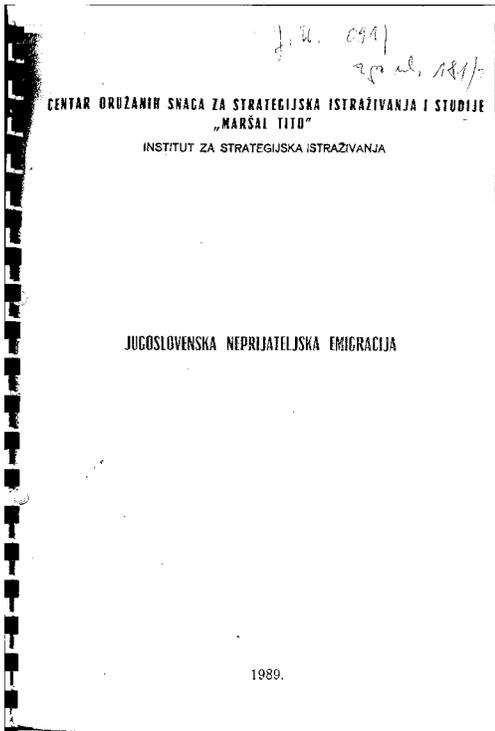

Naslovnica knjižice *Hrvatski ustaše i partizani*

u kojoj opisuje primjere suradnje hrvatskih nacionalista i komunista, Bušić je poručio da je općenacionalna pomirba, pomirba sinova ustaša i partizana, važan preduvjet - ako ne i najvažniji - kako bi se napokon izvojsila pobjeda u višestoljetnoj borbi za hrvatsku državu.

Njegove su ideje ne bez razloga zabrinule partijsko-vojnu vrhušku - toliko da se njima bavila sve do samog raspada Jugoslavije. Beograd se navlastito strašio mogućnosti da teza o pomirbi ne primi korijenja i u domovinskoj Hrvatskoj. Stoga je, osim Udbe, i *Kontraobavještajna služba JNA (KOS)* dobila zadatak da pomno prati i analizira Bušićevo djelovanje. Tako su analitičari KOS-a, u strogo povjerljivom elaboratu *Jugoslavenska neprijateljska emigracija*, pripremljenom 1989. za potrebe obuke u beogradskom *Centru za strategijska istraživanja 'Maršal Tito'*, među ostalim zapisali:

Propagandni je smisao ovoga Bušićeva teksta 'dokazati' kako između ustaša i hrvatskih komunista nije bilo razlika u ocjeni političke situacije iza šestojanuarske diktature te na gledanje potrebe za ostvarenje nacionalnih prava i sloboda. Dakle, izvacima iz Proletera, organa CK KPJ iz razdoblja 1929.-1942., citira taj list o ustaškom 'velebitskom ustanku' i 'podršci' što ju je Proleter dao vođama tog 'ustanka'. Kao 'autoritete' na koje se Bušić oslanjao kao na poznate pisce i povjesničare citira nacionaliste V. Gotovca i F. Tuđmana te njihove euforične članke iz 1971. i Tuđmanovu knjigu 'Velike ideje i mali narodi'. Nastavak te 'suradnje' Bušić je vidio u djelatnosti A. Hebranga, koji je prigodom robljanja u Lepoglavi i Mitrovici došao u kontakt s frankovcima i ustašama.

Naslovnica elaborata KOS-a o emigraciji

Zbog svojih 'čvrstih hrvatskih uvjerenja' Hebrang je, kaže Bušić u ovoj brošuri, 'stekao njihovo poštovanje, povjerenje i prijateljstvo'. Ustaše i Hebrang to nisu 'nikad iznevjerili unatoč kasnijim suprotnostima, ideološkim i ratnim oprekama'. To je razlog da Juco Rukavina, ustaški pukovnik i sudionik u 'velebitskom ustanku' iz 1932., nije ništa htio poduzeti 'protiv svoga druga s robije Andrije Hebranga'.

Rukavina je vjerovao u njegove 'poštene hrvatske nakane'.

Cijeli je Bušićev tekst usmjeren ka 'dokazivanju' toga - da su: 'Istinski hrvatski komunisti i ustaše podjednako duboko u sebi nosili ideju slobodne i nezavisne Hrvatske i njezina punog suvereniteta unutar hrvatskih povijesnih i etničkih granica'. U tome je, za Bušića, Hebrangova odgovornost prema 'hrvatskoj domovini', a ne kako zagrebački 'Vjesnik' prikazuje da je to 'šovinistička tendencija prema Srbima'. Za njega je Hebrang samo 'dijelio' mišljenje ostalih komunista.

3. Približavanje revolucionarnim idejama

Bušić je u izbjeglištvu došao do dviju ključnih spoznaja. Prva: ni istočnoeuropske, komunističke države na čelu sa SSSR-om, a ni zapadne velesile, ne podupiru hrvatsku borbu za nacionalnu slobodu, nego upravo suprotno, svim sredstvima, pomažu opstanak Titova režima i jugoslavenske države (Da je Bušić bio u pravu, svjedoči i niz historiografskih otkrića u zadnja tri desetljeća. Zainteresiranijim čitateljima preporučujem dvije knjige - Slavko Čuruvija: *Ibeovac - ja, Vlado Popović, Filip Višnjić*, Beograd, 1990. & Tvrtko Jakovina: *Američki komunistički saveznik*, Profil International, Zagreb, 2003.).

Druga spoznaja: najveći dio hrvatskih emigrantskih organizacija bio je u funkciji zapadnih velesila, poglavito vanjske politike SAD-a i Velike Britanije. Drugim riječima, Bušić je shvatio da je iluzorno očekivati da će itko Hrvatima darovati slobodu. Želeći reaktualizirati *hrvatsko pitanje* te senzi-

Portret Brune Bušića u stilu Che Guevare

bilizirati svjetsku javnost za hrvatsku osloboditeljsku borbu, shvatio je da takav iskorak neće moći postići dotad uobičajenim sredstvima. Stoga se počeo približavati iseljeničkim krugovima koji nisu isključivali oružane oblike borbe - oblike koji su morali imati medijskog odjeka.

3.1. Poziv na dostojanstvo i slobodu

Uvečer 10. rujna 1976. američke televizijske i radijske postaje prekinule su redoviti program kako bi objavile vijest o otmici Boeinga 727 na letu 355 od New Yorka prema Chicagu. Ubrzo se saznalo da je zrakoplov američke kompanije TWA zaposjelo petero Hrvata predvođenih Zvonkom Bušićem, daljnjim Bruninim rođakom. U akciji je sudjelovala i njegova supruga Julienne, kao i trojica mlađih emigranata iz SAD-a - Slobodan Vlašić, Petar Matanić i Franjo Pešut.

Otmičari su zahtijevali da avion nadleti New York, Chicago, Montreal, London i Pariz kako bi nad tim gradovima izbacili letke s *Deklaracijom Glavnog sjedišta Hrvatskih osloboditeljskih snaga*. Zahtjev je ispunjen. Zrakoplov je 12. rujna, s istim ciljem, još trebao nadletjeti i Zagreb i Solin. U gradu na Jadru, naime, tog se nadnevka održavala - u nazočnosti više od sto tisuća vjernika - završna svečanost Hrvatske marijanske godine, proglašene u povodu trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata. Američke su vlasti prihvatile i taj zahtjev, ali je Beograd zaprijetio: srušit ćemo zrakoplov čim uđe u jugoslavenski zračni prostor! Stoga se avion spustio na pariški Orly, gdje je Zvonko Bušić postavio novi uvjet - da vodeće američke novine na naslovnicama objave *Deklaraciju*. Nakon što je to učinjeno, otmičari su se mirno predali francuskim vlastima.

Akcija u kojoj nijedan putnik nije bio ni lakše ozlijeđen imala je, na žalost, nepredviđeni, tragični epilog. Budući da je avion zaposjednut na blef - s lažnim oružjem - otmičari su bili postavili pravu bombu u prtljažni pretinac u newyorškoj podzemnoj željeznici kako nitko ne bi posumnjao u ozbiljnost njihovih namjera. O tome su obavijestili FBI, koji je poslao pirotehničare da deaktiviraju bombu, ali je ona eksplodirala uslijed nestručnog rukovanja. Posljedice: jedan smrtno stradali i trojica ranjenih američkih policajaca. Zvonko Bušić i supruga mu Julienne osuđeni su na doživotni zatvor, a Vlašić, Matanić i Pešut na po trideset godina. Bušić je tek 24. srpnja 2008. - nakon 32 godine zatvora - pušten na slobodu.

Rudolf Arapović u knjizi *Bruno Bušić - meteorski bljesak na hrvatskom obzorju* napominje da je autor *Deklaracije* bio sami Bruno Bušić. Navod potvrđuje i Julienne Bušić, opisujući boravak hrvatskih revolucionara u gradiću Porzu pokraj Kölna:

Bruno, Juliana i Zvonko Bušić u Parizu

Dani u hotelu prolaze, obilježeni su obrocima triput dnevno. Većinu vremena Bruno provodi u sobi pišući. Svakoga jutra, on i Taik (nadimak Zvonka Bušića - op.a.) pregledavaju dio onoga što je napisao, a riječ je o političkom dokumentu, koliko sam uspjela shvatiti. Stranice i stranice papira razbacane su na njegovom krevetu, neke su zgužvane u loptice, neke su označene crvenom olovkom, a na njegovom stoliću leži hrpa knjiga i papira. Jedne noći, dok ležimo u krevetu, Taik mi kaže da Bruno piše letak koji će se upotrijebiti u slučaju medijskog događaja.

(Julienne Eden Bušić: *Ljubavnici i ludaci*, Mozaik knjiga, Zagreb 2002.).

Julienne, koja u Porzu još nije znala kakva se točno akcija sprema, u knjizi opisuje i kako je *Deklaraciju* kasnije prevodila na engleski jezik. Arapović navodi da je Bruno Bušić autor i drugog proglašenja koji se baca iz aviona - letka pod nazivom *Poziv na dostojanstvo i slobodu*. Treći dokument, *Apel američkom narodu*, nije bio sastavio Bruno Bušić, ali ga je na engleski prevela Julienne.

3.2. Oskar u akciji

Udba je odmah posumnjala da je Bruno Bušić povezan s otmicom te je zadužila svoje suradnike da to provjere. Najekspeditivniji je, opet, bio Ivića Šimunović - *Oskar*, koji je 2. studenoga 1977. (Depeša br. 64 SDS-a, I. odjel, RSUP-a SRH u Beograd, 2. Upravi SDB-a SSUP-a) nalogodavcima dojavio:

Emigranti Tomislav Naletelić i Nikola Miličević Beban uvjereni su da je Bruno Bušić glavni organizator otmice američkog aviona. Naime, on je to do u detalje ugovorio sa Zvonkom Bušićem, kada je ovaj boravio u Europi. Bruno je napisao i sve materijale koji su bacani iz aviona u toj akciji. Tko je materijale preveo na engleski, toj dvojici emigranata nije poznato. Pred njima je Bruno davno ranije govorio da priprema akciju koja će zaprepastiti cijeli svijet, ali nije rekao o čemu se radi pa to ovi emigranti nisu ozbiljno ni shvatili. (...) Naletelić i Bruno se poznaju još iz Jugoslavije, pa je Naletelić upoznao Miličevića i 'Oskara' sa Brunom nakon što je Bruno došao u SR Njemačku.

Bušić nije niti naslućivao da je Šimunović denuncijant, premda je itekako znao da ga Udba pojačano obrađuje. O tim danima opasnog življenja autoru ove knjige svjedočio je Nediljko Vegar (inače brat Pave Vegara, jednog od vođa *Skupine Fenix* '72.):

Nakon dolaska u izbjeglištvo u srpnju 1973. počeo sam pratiti većinu emigrantskih novina. Nakon otprilike dvije i pol godine počeli su me fascinirati članci novopridošlog emigranta Brune Bušića. Upoznao sam ga tek u kolovozu 1976. u Karlsruheu. S Brunom su bili Julienne i Zvonko Bušić, mjesec dana prije no što su oteli avion američke kompanije TWA i završili u zatvoru. Dobio sam zadatak da po Karlsruheu i Stuttgartu dijelim letak 'Poziv na dostojanstvo i slobodu', otisnutom na hrvatskom i njemačkom jeziku. Te iste godine Bruno je božićne blagdane proveo u Karlsruheu, pa smo se često sretali i razgovarali. Negdje u veljači ili ožujku 1977. ponovno je došao u Karlsruhe i potražio me. Otkrio mi je da je

iz Hrvatske dobio informaciju kako je Udba pojačala obradu nad njim. Prijatelji su mu savjetovali da prilikom putovanja i izlazaka, osobito u Njemačkoj, bude u društvu bar jedne povjerljive osobe. Nakon dužeg razmišljanja, odlučio me je zamoliti da ga pratim. Bila mi je, naravno, čast što ima toliko povjerenje u mene i njegovu sam zamolbu odmah prihvatio. Idućih mjeseci bio sam stalno uz Brunu dok je boravio u Karlsruheu, ali sam ga pratio i po cijeloj Njemačkoj, po Francuskoj i Švedskoj.

4. Ilegalni susreti Tuđmana i Bušića

Nakon odlaska u izbjeglištvo Bruno Bušić ostao je u kontaktu s dr. Franjom Tuđmanom, svojim svojevrsnim mentorom. Potajice su izmjenjivali poruke, a onda ga je Tuđman u konspiraciji posjetio te se sastao se još s nizom hrvatskih emigranata u Europi u cilju usklađivanja političko-osloboditeljske djelatnosti domovinske i izvandomovinske Hrvatske. Budući hrvatski predsjednik na prvom je ilegalnom putovanju u inozemstvo u kolovozu 1977. obišao Njemačku, a potom posjetio i Švedsku, u kojoj se navodno susreo i s jednim od vođa Liberalno-konzervativne stranke Carlom Bildtom, švedskim ministrom vanjskih poslova u vrijeme izlaska ove knjige. Prilikom drugog putovanja iduće godine, također u kolovozu, Tuđman je osim Njemačke posjetio i Španjolsku, gdje se sastao s urednikom *Hrvatske revije* Vinkom Nikolićem i bivšim domobranskim pukovnikom Ivanom Babićem.

Pukovnik Babić kao glavnostožerni oficir starojugoslavenske vojske prešao je nakon kapitulacije Kraljevine u travnju 1941. u Hrvatsko domobranstvo. Stanovito je vrijeme bio šef kabineta vojskovođe Slavka Kvaternika, a nakon njegove smjene zapovjednik škole za izobrazbu domobranskih časnika u Stockerau kod Beča i u Varaždinu. U stalnoj vezi s vodstvom *Hrvatske seljačke stranke* (HSS), po njenom je nalogu 9. siječnja 1944. prebjegao u Italiju i kontaktirao saveznike. Ali, budući da su oni već bili odlučili da im je Tito saveznik, Babića su strpali u zarobljenički logor - u kojem je zadržan sve do kraja rata. Kasnije se nastanio u španjolskom gradiću Torremolinosu, gdje će i umrijeti 6. lipnja 1982.

Zašto uopće spominjemo Babića? Prema znanstveno nepotvrđenim glasinama upravo su on i dr. Tuđman pomagali Brunu Bušiću pri pisanju

Uputa za osloboditeljski rad. Babić je navodno napisao poglavlje o posebnim oblicima ratovanja (psihološkim operacijama), Bušić sastavio političko-povijesnu retrospektivu, dok je Tuđman imao ulogu recenzenta - urednika. Analitičari KOS-a pomno su raščlanili brošuru i u već citiranom elaboratu zaključili:

Radi se o pokušajima da se utvrde 'zajednički ciljevi' hrvatskih ekstremnih nacionalista, ustaša i hrvatskih komunista. Sve je to sračunato na to da omasove i prošire bazu za terorističko djelovanje, unesu određenu pomutnju i dezorijentaciju. Za takve asocijalne tipove koji bi mogli nasjesti propagandističkim učincima ustaških ideologa služe ove upute, s preporukom, za vođenje 'revolucionarnih metoda djelatnosti' odnosno da se na 'tuđe nasilje odgovori prikladnim sredstvima'.

U ovom se tekstu želi indoktrinirati eventualne 'dobrovoljce' i 'revolucionare', kako bi 'oslobodili' Hrvatsku za 'opće dobro' iza kojega se skrivaju ekstremni ustaški i drugi nacionalistički, intelektualni i drugi asocijalni krugovi. Stoga 'dobrovoljac' može biti iz svih društvenih slojeva - seljaka i radnika, bogatih i siromašnih, mladih i starih, žena i djece, sposobnih i manje sposobnih te slično.

Posebne upute date su u vezi s razlikovanjem 'revolucionara' i običnoga građanina. 'Gračanin diše zrak, jede hranu i pije piće da bi živio', ali, 'revolucionar diše rodoljublje, jede rodoljublje i pije rodoljublje', da bi 'oslobodio domovinu'.

O respektu koji je Bušić gajio spram dr. Tuđmana intrigantnu je anegdotu autoru knjige ispričao već spominjani Nediljko Vegar. Autora studije *Hrvatski ustaše i partizani* s pravom možemo nazivati vizionarom hrvatske samostalnosti.

Sredinom srpnja 1977. rekao mi je da će u Njemačku doći jedan čovjek iz Domovine i da bih ga trebao dočekati. Upitao sam ga da mi kaže otprilike o kome je riječ. Odgovorio je: 'On ti je bivši Titov general'. Pomislivši kako Bruno hoće da napadnemo tog tipa, obavijestio sam ga da ću angažirati još jednu osobu. Bruno me zapre-

pašteno pogledao i povikao: 'Za Majku Božju, ti ga moraš čuvati da mu se što ne dogodi, jer ako itko uspije stvoriti hrvatsku državu - to će biti on!'. U pitanju je bio dr. Franjo Tuđman. Tada sam prvi put čuo za njega. Tuđman je, međutim, izmijenio plan puta i ja ga uopće nisam vidio.

Nediljko Vegar se sredinom 1991. vratio u Domovinu i odmah pristupio jedinicama ZNG-a, odnosno HV-a, a najveći dio ratnog puta proveo je u specijalnim postrojbama pod zapovjedništvom generala Ante Gotovine.

5. Hrvati: teroristi ili borci za slobodu

U dogovoru sa suradnicima u Domovini, Bušić je krajem 1977. za švedsku javnu televiziju pripremao dokumentarnu emisiju *Hrvati: teroristi ili borci za slobodu*. Producent je bio ugledni novinar Bengt Goeransson, a kameraman švedski ratni snimatelj hrvatskog podrijetla Nikola Majstorović. Na fonu proklamiranog jedinstva Domovine i Izbjeglištva snimljeni su razgovori s disidentima u Hrvatskoj (dr. Tuđman, Dražen Budiša, Ivan Čičak, Vlado Gotovac, odvjetnik Lav Znidarčić, akademik Petar Šegedin i zagrebački nadbiskup dr. Franjo Kuharić), dok je u emigraciji trebalo snimiti tobožnje vježbe hrvatskih revolucionara. Cilj: demonstrirati snagu, odlučnost i spremnost!

Bruno Bušić (u pozadini) prilikom snimanja emisije o vježbama u Schwartzwaldu

Fingirane vježbe nepostojećih oslobodilačkih odreda održane su u njemačkom Schwartzwaldu, a Bušić ih je osobno nadgledao, jedini se ne maskiravši od svih sudionika. I danas je nejasno zašto je Majstorović u djeliću sekunde snimio nezakrbuljenog Bušića - kadar koji se našao i u finalu emisije, prikazane 2. veljače 1978. na švedskoj televiziji. Premda je itekako znala da se radi o predstavi, Udbi će ta snimka poslužiti kao glavna izlika za Bušićevu likvidaciju!

Bez obzira na začudne okolnosti Bušićeve dekonspiracije, emisija je u emigraciji poznjela senzacionalni uspjeh. Umnožavana je diljem svijeta, preporučivana na misama, prikazivana na tribinama ili soarejama... Oso- koljen, njen ju je idejni tvorac odlučio dopuniti snimkama podjednako fin- giranih vježbi hrvatskih revolucionara u SAD-u i Australiji. Američki set u planinskom predjelu Clevelanda, Ohio, organizirao je bliski Brunin surad- nik Vinko Logarušić (tadašnji suprug Zdravke Bušić, sestre avio-otmičara Zvonka). Snimanje je proteklo u najboljem redu, bez ikakvih prepreka, ali je Logarušić četiri godine kasnije uhićen pod optužbom da je na teritoriju SAD-a pripremao terorističke akcije protiv Jugoslavije te osuđen na dugo- godišnju robiju. Oslobođen krajem devedesetih prošlog stoljeća, teško bole- stan vratio se u Hrvatsku, gdje je ubrzo i umro. Pokopan je u Aleji branitelja na zagrebačkom Mirogoju.

Istovjetne vježbe u Australiji trebali su snimiti članovi organizacije *Hr- vatska mladež - Uzdanica*, legalnog krila *Hrvatskoga revolucionarnog brat- stva* (HRB). Organizator Nikola Bikeš, Bušićev prijatelj, odabrao je za tre- nažnu kulisu šumoviti kraj u blizini gradića Edena, stotinjak kilometara udaljenog od Canberre. Policija je, međutim, *provalila* akciju te na početku vježbe/snimanja uhitila 19-oricu sudionika, zaplijenivši oružje i opremu.

Događaj je postao poznat kao *Slučaj Bega*, prema toponimu brdovitog predjela na kojem su se bili okupili *uzdaničari*. Od svih njih osuđen je samo Jure Marić, suosnivač HRB-a. Protiv njega je kao krunski svjedok nastu- pila Ružica Andrić, koja se već godinama lažno predstavlja kao *posljed- nji preživjeli sudionik Bugojanske akcije*. Tvrdila je da je Marić po nalogu Udbe organizirao snimanje kako bi kompromitirao hrvatsku zajednicu u Australiji. Zahvaljujući nalazima psihijatarata koji su ustvrdili da svjedokinja nije ubrojiva, njezina je izjava odbačena te je Marić osuđen na simboličnu zatvorsku kaznu.

III. UBOJSTVO

Bušićev angažman nije smetao samo Jugoslaviji, nego i nekim međunarodnim središtima moći. Nije im odgovarala pojava revolucionara koji bi mogao osuvremeniti hrvatsku osloboditeljsku politiku, a time i narušiti njenu determiniranost probicima velikih sila, zbog koje tadašnje hrvatsko iseljništvo nije bilo sposobno naštetiti Titovu režimu do mjere koja bi uzdrmala njegove temelje. Zbog toga je Bušića trebalo kompromitirati.

1. Medijska priprema likvidacije

Prvi pokušaj kompromitacije zabilježen je u čikaškoj *Danici*, koja je u međuvremenu promijenila uredničku postavu i politiku: Zdenko Antić oklevetao je Bušića, optuživši ga za tobožnje promicanje prosovjetskih ideja. U hrvatskom je iseljništvu, doduše, egzistiralo nekoliko malobrojnih sovjetofilskih skupina, a većinu su predvodili razni agenti-provokatori, ne samo u službi Beograda, nego i Londona, Washingtona, Moskve, Pariza, Bonna... Ali Bušić s njima nikada nije njegovao bliske odnose. Uostalom, sam je upravo u *Danici* od 11. srpnja 1977. transparentno iznio svoje stajalište o odnosu Hrvatske prema Sovjetskom Savezu, iz kojeg se vidi da su Antićeve tvrdnje čista laž:

Prigodom svakog razmatranja našeg odnosa prema SSSR-u trebalo bi poći od činjenice da je to velika i moćna država, s kojom mi ne bismo trebali, a niti bismo samovoljno smjeli, biti u neprijateljskim odnosima, kao što to nisu, na primjer, čak ni SAD, pa ni Japan, koji bi imao i te kakvih razloga da to bude. Kroz borbu protiv Jugoslavije mi moramo čitavom svijetu, pa tako i SSSR-u, dati čvrste, nepobitne dokaze da ćemo se uvijek boriti za vlastitu slobodu i vlastitu državu, kako ni veliki i moćni SSSR ne bi pao u iskušenje da nas stavi pod svoju dominaciju. SSSR mora biti svjestan činjenice da bi za njega bilo nerazumno i pogubno, kad bi i na nas proširio svoju političku, vojnu i upravnu dominaciju, jer bi već poslovični hrvatski bunt mogao djelovati zarazno na cijelu Istočnu Europu, koja ionako postaje sve nemirnija.

(Bruno Bušić: *Hrvatska danas i Rusija*, *Danica*, Chicago, br. 27/1977.)

Tko je zapravo bio Antić? Po nacionalnosti se deklarirao kao Hrvat, a po političkom uvjerenju i organizacijskoj pripadnosti bio je Ljotićevac, jugo-integralist! Kada su se u listopadu 1944. Nijemci povlačili iz Srbije, s njima su pobjegli i pripadnici kolaboracionističkoga *Jugoslavenskoga narodnog pokreta Zbor* Dimitrija Ljotića. Nakon pogoršanja odnosa između dotadašnjih ratnih saveznika, SAD-a i Velike Britanije na jednoj te Sovjetskog Saveza na drugoj strani, CIA je 1949. u SAD-u osnovala *Radio Slobodna Europa* (Radio Free Europe/Radio Liberty). Postaja je 1956. prebačena u München i podijeljena na sekcije za pojedine istočno-europske, komunističke zemlje, među inima i na *Yugoslav Monitoring Section*. CIA je u taj medijski pothvat iz domene specijalnoga rata uključila bivše neprijatelje, pa je tako i Antić dobio posao.

Znakovito je da je neposredno prije protubušićevskih objeda *američkog igrača* Antića Josip Broz Tito bio u službenom posjetu Washingtonu. Predsjedniku SAD-a Jimmyju Carteru požalio se na hrvatske emigrante i od nje ga zatražio suradnju u borbi protiv *međunarodnog terorizma*, apostrofiravši već više puta spominjanu otmicu američkog zrakoplova. Uvjeravajući ga da jugoslavenska tajna služba raspolaže nepobitnim dokazima kako je otmicu organizirao Bruno Bušić, zatražio je suglasnost za njegovu eliminaciju *jer predstavlja sigurnosnu prijetnju ne samo za SFRJ, nego i za Sjedinjene Države*.

Znakovito jest i da se ubrzo nakon Titova povratka u Beograd Bušić povjerio najbližim suradnicima kako je dobio upozorenje *od jednog suradnika iz Zagreba* da je Udba dobila nalog intenzivirati već započete pripreme za njegovu likvidaciju - za što ima prešutnu suglasnost CIA-e i tajnih službi nekih zapadno-europskih država.

2. Likvidacija i pogreb u Parizu

Bušić je 10. ili 11. rujna 1978. - ne zna se još pouzdano - doputovao iz Londona u Pariz kako bi sebe i svoje pristaše pripremio za Izvanredni sabor HNV-a, zakazan za 20/21. listopada u Amsterdamu. No Beograd je odlučio, zacijelo uz sekundiranje stranih središta moći, da se Bruno ne smije pojaviti na skupu na kojem bi najvjerojatnije preuzeo potpuno vodstvo nad hrvatskim političkim izbjeglištvom. Tako i bi! Istoga dana 16. listopada 1978. kad su kardinali u vatikanskoj kuriji izabrali poljskog kardinala, krakovskog

nadbiskupa Karela Josefa Wojtylu za novoga Papu, Ivana Pavla II., Udba je u kasnim večernjim satima u Parizu ubila Brunu Bušića.

Dok je Bušić 16. listopada, između 23 i 23:15 sati, ulazio u dvorište zgrade u kojoj je privremeno stanovao (Rue de Belleville 57), za njim je potrčao nepoznati muškarac, usmrtio ga hicima iz neposredne blizine i pobjegao. U Tanjugovu je priopćenju likvidacija prikazana - po znanjoj udbaškoj mantri - kao *međusobni obračun u emigrantskom podzemlju*. Istu formulaciju ponovio je i tadašnji Vjesnikov dopisnik iz Pariza Davor Šošić.

Bruno Bušić na odru

Sprovodna misa slavljena je 23. listopada u pariškoj crkvi Saint-Antoine. Na Bušićev ispraćaj došli su ožalošćeni Hrvati sa svih kontinenata, iskazujući time pred očima cijeloga svijeta jedinstvo, snagu i odlučnost u borbi za slobodnu i samostalnu hrvatsku državu. Pokopni obred predvodio je pater Vlado Horvat, tadašnji voditelj Hrvatske katoličke misije u Parizu, inače ugledni hrvatski povjesničar. U pogovoru knjige *Bruno Bušić: branitelj hrvatskog identiteta* između ostalog je napisao:

U nedjelju 22. X. - premda je to bio dan svečanog ustoličenja pape Ivana Pavla II. - po želji mnogih prijatelja prikazao sam glavnu podnevnu svetu misu u našoj crkvi na Bellevilleu za pokojnoga Brunu. U ponedjeljak 23. listopada najprije sam u 9 sati obavio blagoslov Brunina tijela, koje je bilo izloženo u Institut medico-legal na Seini. Zatim smo Brunu prenijeli u obližnju župnu crkvu Svetoga Antuna i tu sam predvodio koncelebriranu sprovodnu misu na kojoj je bilo mnogo prisutnih Bruninih prijatelja iz cijeloga svijeta.

Prema najpoznatijem pariškom groblju Pere Lachaise mrtvački smo auto morali pratiti po lijevom i desnom nogostupu jer nam francuska policija nije dopustila redoviti sprovod. Nakon što sam obavio uobičajen obred na privremenom grobu, slijedili su potrebni govori raznih predstavnika. Ipak je najsnažniji govor održao

dominikanac o. Vjekoslav Lasić. Bruni je na lijes - kao pozdrav domovine - spustio domovinski kamen u torbici s vezenim grbom, a zatim još cvijet majčine suzice, koji je za Brunu meni predala jedna hrvatska majka.

Kad je bio dovršen lijep Brunin grob s uklesanim Cesarićevim stihovima "Trubač sa Seine" kod glavnog ulaza toga najglasovitijeg pariškog groblja, prenijeli smo Brunin lijes s dostojanstvenom svečanošću i predviđenim molitvama.

Jedan od glavnih organizatora Brunina sprovoda i prijenosa u novu grobnicu bio je Mate Kolić, predsjednik Hrvatskog radničkog saveza i ogranka Hrvatskog narodnog vijeća u Parizu. Mate je bio velikodušan rodoljub, koji je požrtvovno pomagao svim potrebnima, posebno žrtvama udbinog terora. Vrijedni Mate Kolić, koji je bio povjerenik mjesečne novine Uzdanica u Francuskoj, glasila iseljeničke organizacije Hrvatska mladež - Uzdanica, doživio je Bruninu sudbinu. U ponedjeljak 19. listopada 1981. ujutro, tek što je krenuo na posao, eksplodirala je ispod njegovog auta tako jaka mina, da je izbacila i desna vrata i njegovu supruga na susjedni nogostup, a vozilo je odmah planulo. Supruga Branka htjela ga je izvući, ali nije mogla, jer je i nju plamen počeo zahvaćati. U zadnji

Sprovod Brune Bušića u Parizu

čas spasio ju je neki gospodin iz susjednog kafića. A jadni Mate formalno je izgorio u svom autu.

(Josip Jurčević / Vlado Šakić / Bože Vukušić: *Bruno Bušić: branitelj hrvatskoga identiteta*, Hrvatska uzdanica, Zagreb 2001.)

Vrijedi napomenuti da je Udba u Francuskoj izvela desetak atentata na hrvatske političke iseljenike, ali je rasvijetljen jedan jedini slučaj - i to kad je izbjeglica Vlado Damjanović sustigao i osobno uhvatio Udbina egzekutora koji ga je pokušao ubiti 1970. u Nici. Uzimajući u obzir međunarodni kontekst Bušićeva ubojstva, teško je pretpostaviti da je francuskim vlastima bilo u interesu provesti temeljitu istragu - istragu koja bi razotkrila pozadinu ubojstva te njegove kako počinitelje, tako i nalogodavce.

Bruno Bušić se pojavio među Hrvatima u tuđini kao 'duh što oživljuje' i pokreće povijest i uzdiže je iznad okvira postojećih ideološko-blokovskih zabrana, tj. iznad okvira tuđih interesa. Stoga je Bruno Bušić ubijen na putu za Amsterdam, gdje su se trebale stvari u HNV-u postaviti na svoje mjesto.

(Rudolf Arapović: *Bruno Bušić: meteorski bljesak na hrvatskom obzorju*, HB Press, Washington, 2003.)

Na Saboru HNV-a u potpunosti je marginalizirana Bušićeva struja - inaurirani su podanici zapadnih velesila.

3. Istraga francuske policije

Francuska je policija oko 23:15 toga kobnog dana dobila obavijest o ubojstvu u Rue de Belleville 57 te za desetak minuta stigla na mjesto zločina. Uzete su izjave okupljenih građana, proveden je očevid. Sutradan, 17. listopada, započelo je saslušanje hrvatskih izbjeglica s prebivalištem u Parizu za koje je policija pretpostavljala da bi mogli imati saznanja o motivu i počiniteljima ubojstva: Ivo Paparella, Petar Brnadić, Stojan Rašić, Neven Baričević, Tvrtko Butković, Mirko Kovačević, Mate Kolić, Marinko Frka Pe-tešić, Petar Rubić, Paško Dizdar, Ante Glibota...

**TRIBUNAL
DE GRANDE INSTANCE
DE PARIS**

COMMISSION ROGATOIRE

CABINET

de M. Guy JOLY

JUGE D'INSTRUCTION NOUS Guy JOLY

Réf. générale N°P 78 296 0392/6 Juge d'Instruction au Tribunal de Grande Instance de Paris.

Réf. cabinet N° 456/78 Vu l'information suivie contre X.....

URGENT

SECTION DE LA POLICE JUDICIAIRE
BRIGADE CRIMINELLE

N° **626** R.B.

trée ... 26 OCT. 1978 ... d u chef d'homicide volontaire

«Bo

VICTIME : Victime : Bruno BUSTIC

INFORMATIONS :

Vu les articles 81, 151 et suivants du Code de procédure pénale,

Commettons : - l'un de MM. les Commissaires de Police attachés à la Direction de la Police Judiciaire à Paris. (Brigade criminelle)

MANDAT

à l'effet de procéder aux opérations ci-dessous prescrites et de nous transmettre les procès-verbaux d'exécution avec dans les meilleurs délais.

Fait à Paris, le 23 octobre 1978
Le Juge d'Instruction,

COPIE CERTIFIÉE CONFORME
A L'ORIGINAL
2ème Section - Bureau 7

Le 19 JAN 1983
Le Greffier,

MISSION

Réf.: Procédure n°601/78 de la brigade criminelle.

Préciser par toutes constatations, auditions, perquisitions, réquisitions et saisies qui s'avèreraient nécessaires, les circonstances des infractions sus-visées, identifier leurs auteurs et complices

plus spécialement poursuivre l'enquête avec, vu l'urgence, application des dispositions de l'article 18 alinéa 2 du Code de procédure pénale portant extension de compétence à l'ensemble du territoire national.

P.S. / L'officier de Police judiciaire chargé de T.S.V.P.

PIECE JOINTE

INS 330

Nalog francuskog pravosuđa za istragom o ubojstvu Brune Bušića

3.1. Izjave svjedoka

Ivo Paparella ispričao je francuskoj policiji da je upoznao Bušića prije devet godina, još dok je žrtva studirala na *Cité Universitaire* u Parizu. Od tada su ostali u dobrim odnosima. Kada je Bušić u drugoj polovici 1975. ponovno izbjegao u inozemstvo, uvijek bi mu se javio za povremenih boravaka u Parizu. Budući da nije imao stan, Paparella bi se često pobrinuo za smještaj.

Bušić je, nastavio je Paparella, u rujnu 1978. bez najave došao iz Londona. Neko je vrijeme stanovao kod znanice Marie Emmanuelle Leroy (Tolbiac 135), a njemu se javio 26. rujna i obavijestio ga da će za nekoliko dana trebati novi stan. Paparella je stoga zamolio prijateljicu Michele Kepsy-Backman, novinarku dnevnog lista *L'Unité*, da Bušića smjesti u prazni stan u zgra-

Nitko od ispitanih, međutim, nije mogao ukazati na konkretnu osobu, premda su svi kategorički tvrdili da iza ubojstva stoji jugoslavenska tajna policija. Saslušani su i stanari zgrade u Rue de Belleville 57. Čuli su pucnjeve ili vidjeli počinitelja kako bježi u mraku, ali ni njihove izjave nisu upućivale na neki opipljiv trag.

di u kojoj je i sama živjela (Bosquet 9). Susjed joj je otišao na poslovni put te, zlu ne trebalo, ostavio ključ. Trebao se vratiti tek 15. listopada. Molba je uslišena: Bušić se uselio 5. ili 6. listopada. Kada je pak Bušić 14. listopada morao napustiti stan, Paparella i njegova supruga Annick pomogli su mu da se preseli kod Petra Brnadića na fatalnu adresu - Rue de Belleville 57.

Marie Emmanuelle Leroy izjavila je da je Bušića upoznala u ljeto 1977. godine. Kad je 10. ili 11. rujna 1978. stigao u Pariz, stanovao je kod nje sve do preseljenja u ulicu Bosquet 9. Michele Kepsy-Backman svjedočila je pak da je žrtvu upoznala 27. rujna posredstvom dugogodišnjeg prijatelja Ive Paparelle. Zamolio ju je da Bušiću na neko vrijeme ustupi stan u zgradi u kojoj je stanovala. Stan je bio u vlasništvu njezinog prijatelja i susjeda Bernarda Durra koji je od 4. do 15. listopada bio poslovno odsutan iz Pariza. Bušić se uselio 5. ili 6. listopada i, prema dogovoru, napustio stan 14. listopada.

Tvrtko Butković - koji u Parizu živi od 1966. - kazao je da je Bušića upoznao početkom 1977. kod Petra Brnadića. Otad se sa žrtvom povremeno sastajao, a sreli su se i za njezinoga posljednjeg boravka u Parizu. Butković je 27. rujna, naime, na radnom mjestu posjetio Neven Baričević i prenio mu da se Bušić želi s njim naći oko 22:00 sata u baru *Le Cluny*, na uglu bulevara Saint-Michel i Saint-Germain. Prigodom tog susreta Bušić je rekao Butkoviću da trenutačno stanuje kod jedne francuske novinarkе, ali da iz stana mora brzo izaći. Baričević je ponovno posjetio Butkovića 1. listopada i prenio mu poruku da u 14:30 sati opet dođe u *Le Cluny*. Svjedok se još jednom, 10. listopada, sastao s Bušićem u istom baru, a posljednji put ga je vidio u nedjelju 15. listopada na objedu kod obitelji Baričević.

Nikakav konkretan trag! Na temelju izjava dotadašnjih svjedoka mogle su se rekonstruirati tek adrese i razdoblja u kojima se Bušić na njima nalazio tijekom posljednjeg boravka u Parizu. Ništa se više slučaj nije rasvijetlilo ni nakon iskaza Brunine intimne prijateljice Nathalie Adnet. U Parizu ju je posjećivao kada god bi mogao, a i ona bi ga ponekad pratila na putovanjima ili čak navraćala do Londona. Svjedokinja je izjavila da joj nisu bile poznate adrese na kojima je Bušić stanovao uoči ubojstva, premda ju je gotovo svakodnevno telefonski nazivao i potom se nalazio s njom. Posljednji put ga je vidjela uvečer 14. listopada. Njezina sestra Chantal, koja je znala za vezu s Brunom, javila joj je 18. listopada da je iz medija saznala da je ubijen.

Café Le Cluny u Parizu

Na temelju razgovora koje je vodila s Bušićem neposredno prije smrti, Nathali Adnet je izjavila francuskoj policiji kako smatra da ga je ubila jugoslavenska tajna policija uz pomoć CIA-e.

3.1.1. Mamac na večeri kod agenta Marka

Neven Baričević izjavio je da je 1964. pobjegao iz Jugoslavije i u Francuskoj se učlanio u *Hrvatski oslobodilački pokret* (HOP), koji je djelovao pod imenom *Ujedinjeni Hrvati Francuske* (UHF). Kad je 1974. osnovan HNV, učlanio se i u tu organizaciju. Bušića je Baričević upoznao još 1969. u Parizu, a uoči njegovog ubojstva sastali su se više puta. Nije mu bila poznata, kazao je, adresa na kojoj se žrtva nalazila, niti je imao njezin telefonski broj. Sastajali bi se tako da bi ga Bušić nazvao te dogovorio termin i mjesto susreta.

Na jednom od sastanaka, vjerojatno 1. listopada, Baričević je pozvao Bušića da u nedjelju 8. listopada dođe na ručak kod njega u pariško predgrađe Melun. No dan prije Bušić je javio da zbog drugih, nepredviđenih obveza ručak mora odgoditi. Dva dana kasnije, 10. listopada, Bušić je nazvao Baričevića, ali on nije bio kod kuće. Zamolio je njegovu ženu neka mu prenese da između 18:00 i 19:00 sati dođe u *Le Cluny*. U baru su uglavili novi termin ručka - u nedjelju 15. listopada. Prigodom tog razgovora Baričević

Neven Baričević

je predložio Bušiću da se preseli k njemu, no on poziv nije prihvatio s obrazloženjem da ima sobu do iduće srijede, 18. listopada, kada ionako odlazi iz Francuske na Sabor HNV-a u Amsterdam.

U nedjelju 15. listopada Bušić je na ručak kod Baričevića došao u društvu obitelji Tvrtka Butkovića. Zadržali su se do oko 21:00 sat, a potom ih je Baričević otpratio do željezničke postaje u Melunu, odakle su se vlakom vratili u Pariz.

Zašto je ovaj iskaz važan? Baričević je, naime, bio suradnik splitske Udbe pod pseudonimom *Marko*. Na ručku 15. listopada uspio je od samog Bušića dobiti informaciju koju je bezuspješno tražio cijeloga proteklog tjedna - njegovu adresu! Sama mu je žrtva otkrila ono što mu ni Paparella ni Butković nisu željeli reći kada je od njih u telefonskim razgovorima pokušavao doznati gdje je Bušić odsjeo, a sve pod izgovorom da želi provjeriti hoće li doći kod njega na ručak.

Čim je otpratio goste, Baričević je Bušićevu adresu telefonski dojavio splitskom udbašu Blagoju Zeliću koji se u to vrijeme, nipošto slučajno, nalazio u Parizu. Zelić je potom adresu i vrijeme Bušićeva polaska iz Meluna prenio Maksu Manfredi, inspektoru u Službi državne sigurnosti RSUP-a SRH, a ovaj je pak promptno nazvao koordinатора likvidacije Stanka Čolaka, šefa Druge (protuemigrantske) uprave savezne Udbe. Tada je Čolak naredio svim Udbinim službenicima (organizatorima) da istog trenutka napuste Francusku, a ubojicama (izvršiteljima) je javio gdje trebaju dočekati Bušića.

Stigavši u Pariz, međutim, Bušić nije ravno krenuo u Brnadićev stan, kako je očekivala Udba, nego kod Paparelle. Kod njega je ostao sve do oko 23:30. A Udbini su killeri, iz straha da ne budu primijećeni, napustili mjesto zasede još oko 23.00. Odlučili su da će žrtvi ponovno postaviti klopku sljedeće večeri, 16. listopada.

3.1.2. Smrtonosna noć

Petar Brnadić izjavio je da se Bušić kod njega doselio uvečer 14. listopada. Sutradan je izišao iz stana oko 10:00 sati, a vratio se dosta kasno, kad je svjedok već bio legao. Trećeg dana, 16. listopada, zajedno su otišli na ručak kod Brnadićeva zeta Stojana Rašića, ali se Bušić na ručku nije dugo zadržao - ispričao se važnim sastankom.

Petar Brnadić na mjestu pogibije Brune Bušića

Gornji iskaz se slaže s izjavom Ive Paparelle da se tog popodneva sastao s Brunom na Saint-Germain des Prés. Kad se Brnadić vratio u svoj stan, ubrzo za njim je došao i Bušić. Rekao je kako je umoran i da tu večer ne kani izlaziti. Zatim je Brnadić ponovno otišao kod Rašića, a kad se vratio oko 19:00 sati, začudio se vidjevši da je Bušić ipak nekamo otišao. Navečer je gledao televiziju sve dok oko 23:00 nije čuo

buku u dvorištu. Ustao je i pogledao kroz prozor: u tom je trenutku čuo susjedu kako viče da je jedan čovjek pobjegao. Potom je sišao u dvorište - i ugledao Bušićevo tijelo.

Stojan Rašić potvrdio je da je 16. listopada Bušić bio kod njega na ručku. Ispričao mu se da će se samo nakratko zadržati jer ima važan sastanak. Za vrijeme ručka domaćina je telefonski nazvao emigrant Damir Petrić (o njemu više u poglavlju o suđenju Vinku Sindičiću 1999./2000. u Zagrebu - op.a.), tvrdeći da zove iz Švedske. Pitao je Rašića nalazi li se *kojim slučajem* kod njega Bruno, i nakon potvrdnog odgovora zatražio da mu ga da na telefon. No Bušić je odbio s njim razgovarati jer da ga je Petrić prevario za nekakav novac i da *s tim prevarantom* ne želi imati nikakvog posla. Rašić je tog dana radio u popodnevnoj smjeni, pa je ubrzo nakon Bušićeva odlaska i sam otišao. Nakon povratka s posla gledao je televiziju sve dok ga oko 23:20 nije nazvala tastova (Brnadićeva - op. a.) susjeda s porukom da odmah dođe. Pomislio je da je pozlilo njegovom tastu, ali mu je objasnila da nije u pitanju tast, nego da je ustrijeljen čovjek koji kod njega stanuje.

Na mjestu zločina, u zgradi u Rue de Belleville 57, stanovao je i Pierre Carnajac. Na saslušanju je izjavio da je 16. listopada uvečer igrao šah sa suprugom. Oko 23:15 otvorio je prozor kako bi prozračio sobu. U tom je trenutku ugledao visokog, mršavog čovjeka na ulazu u dvorište. Dok je dotični išao normalnim korakom prema stubištu, Carnajac je opazio i drugog čovjeka - koji je utrčao u dvorište. Držao je u ruci neki metalni svjetlucavi predmet, a svjedok je pomislio da je to pumpa za bicikl. Kad je zatvorio prozor i vratio se igri, čuo je nekoliko muklih detonacija. Dolazile su iz dvorišta.

Svjedok Bernad Didi izjavio je pak da je kobne večeri navratio kod svog bratića Francisa koji stanuje u prizemlju zgrade u ulici Rue de Belleville 57. Njih su se dvojica automobilom pošla provozati po gradu, a vratila su se u stan oko 23:00. Pet do deset minuta nakon povratka, Didi je čuo pet ili šest muklih detonacija. Prišao je prozoru i opazio da nečije tijelo leži pokraj stubišta. Odmah je izjurio vani i pozvao policiju iz javne govornice.

Na temelju izjava svjedoka Petra Brnadića, Stojana Rašića, Ive Paparelle, Pierrea Carnajaca i Bernarda Didija moguće je najvećim dijelom rekonstruirati posljednji dan života Brune Bušića te vrijeme i neke, ali samo neke okolnosti pogibije.

4. Policijsko izvješće: bez rezultata

Sedam dana nakon ubojstva, 23. listopada, inspektor prefektуре pariške policije Jacques Laval sastavio je cjelovito izvješće o rezultatima očevida, obdukcijским nalazima i saslušanju svjedoka. Prenosimo najvažniji dio izvješća:

Opis događaja: 16. listopada 1978. oko 23 h u dvorištu zgrade u Rue Belleville 57 jedan je čovjek ubijen s nekoliko hitaca iz vatrene oružja. Žrtva je identificirana kao: Bruno Bušić, rođen 6. 10. '39. u Vinjanima, Jugoslavija, novinar i pisac sa stanom u 25 Routh Road Wandsworth Common Londre SV 18 (Velika Britanija). Prve informacije, koje su dobivene od policije koja je intervenirala odmah nakon događaja, omogućile su saslušanje svjedoka Pierra Carnajaca sa stanom u navedenoj zgradi, koji je izjavio da je vidio kako je žrtvu slijedio neki čovjek koji ga je ubio. U trenutku kad

je Bušić ulazio u dvorište zgrade, smrtno je pogođen s više hitaca koji su ga pogodili u glavu i prsni koš. Počinitelj je odmah iza toga pobjegao te je svjedok mogao dati samo jedan opći opis kako slijedi: počinitelj je europski tip, niskog rasta, zdepaste građe, kratke kose, odjeven u jaknu.

Obdukcija je provedena 17. listopada 1978. u Institutu sudske medicine; proveo ju je dr. Bailly, sudski vještak za medicinu. Ovaj liječnik je zaključio da je smrt nastupila zbog dvije ozljede:

- unutarnjeg krvarenja zbog ozljede metkom čiji je put ozlijedio, odnosno prošao kroz srce, aortu, želudac i pankreas; taj je metak zaustavljen u kralježnici između trećeg i četvrtog lumbalnog kralješka;
- intrakranijalne ozljede zadobivene metkom čiji je put usmjeren odozgo prema dolje; metak je stao u desnom uglu kosti glave.

Flèche : Vers un orifice de projectile

2ème Section - Bureau 7
Le 19 JAN. 1993
Le Greffier.

Snimka mrtvog Brune Bušića na mjestu ubojstva (iz dosijea francuske policije)

Inspektor Laval naglasio je na kraju da su *istražne radnje, izvršene u cilju identificiranja jednog ili više počinitelja zločina, dosad ostale bez rezultata, odnosno da nikakav element koji bi mogao potkrijepiti ili usmjeriti istragu nije mogao biti utvrđen u tijeku različitih ispitivanja.*

Istražni sudac Višestupanjskog suda u Parizu (Tribunal de Grande Instance de Paris) Guy Joly, nakon što je primio policijsko izvješće o Bušićevu ubojstvu, izdao je 23. listopada inspektoru Lavalu i šefu sudske policijske uprave komesaru Marcelu Lecleru nalog za provedbu dodatne istrage. Ponovno su saslušani stanari zgrade u kojoj je Bušić kratkotrajno boravio, a potom mnogi i hrvatski iseljenici i Francuzi s kojima je žrtva bila u doticaju. Također su saslušani i Bušićevi suradnici izvan Francuske - svi koji su doputovali u Pariz kako bi mu pohodili grob: Franjo Mikulić iz Njemačke, Ante Primorac iz Kanade, Zdravka Bušić i Velimir Sulić iz SAD-a...

Tako je Mikulić, ondašnji predsjednik Sabora HNV-a, izjavio da je Bušića upoznao 1971. u Zagrebu te da su nakon sloma *Hrvatskog proljeća* zajedno izdržavali kaznu u Staroj Gradiški. Ponovno su se sreli 1976. u emigraciji. Kada je krajem 1977. Bušiću zabranjen ulazak u Njemačku, sastajali su se u švedskoj, Belgiji i Francuskoj. Dva tjedna prije ubojstva našli su se u luksemburškom gradiću Moulinu Schenku - uglavnom su raspravljali o nedavno pokrenutom mjesečniku *Hrvatski list*. Mikulić je nadalje kazao da se posljednji put čuo s Bušićem dan prije ubojstva, 15. listopada. Žrtva ga je nazvala oko 18:00 sati, a razgovarali su 40-tak minuta na temu skorašnjeg Sabora HNV-a u Amsterdamu. Čak su se dogovorili naći se u Metzu, pa odatle zajedno krenuti na skup.

5. Obustava istrage

Nakon, formalno, višegodišnje istrage francuske će vlasti - u skladu sa zahtjevom državnoga odvjetnika Republike Francuske od 18. lipnja 1982. - obustaviti istražni postupak protiv nepoznate osobe za kazneno djelo hotimičnog ubojstva Brune Bušića. Obrazloženje je glasilo:

S obzirom da istraga nije omogućila identificiranje počinitelja zločina, temeljem čl. 175. i 177. Zakona o kaznenom postupku odlučuje se i nalaže istražnom sucu da obustavi istragu te predmet stavi u arhiv na raspolaganje u slučaju novih dokaza.

Pritom treba napomenuti da se u izvješću francuskoga tajnog redarstva spominju dva službenika Udbe kao mogući sudionici (organizatori) Bušićeva ubojstva. Obojica su viđena u Parizu. Jedan je navodno ostao nepoznat francuskoj tajnoj službi, drugi je identificiran. O njemu u izvješću piše:

U prvoj polovici listopada jedan je Jugoslaven privukao pozornost policija više država, posebice švedske. Radi se o stanovitom Josipu Petričeviću (identificiran kao Josip Petričević, rođen 16. 4. 1931. u Bregi, Jugoslavija, policijski inspektor, nastanjen u Beogradu). Došao je iz Beograda na Paris-Orly 4. listopada 1978., potom je viđen 6. listopada u Göteborgu (Švedska), te 8. listopada u Oslu (Norveška). Dolazi 12. listopada u Helsinki prateći predsjednika jugoslavenske vlade koji je bio u službenom posjetu Finskoj. U Finskoj saznaje da 13. listopada treba putovati za Pariz (let Air France 791) s jednom neidentificiranom osobom koja mu je izgledala hijerarhijski nadređena. Dana 14. listopada otputovao je s Paris-Orlyja za Beograd.

TRIBUNAL DE GRANDE INSTANCE DE PARIS
CABINET
de M. Guy JOUÏ
1er Juge d'Instruction

ORDONNANCE DE NON-LIEU

NOS. SPANNA P. P. 78-296 0992/6
ref. du cabinet P. 456/78

NOUS, Guy JOUÏ,
1er Juge d'Instruction au tribunal de grande instance de PARIS

Vu l'information suivie contre : X...
du chef de homicide volontaire;
(Victime : BUSTO Bruno)

Remémoré

Vu les réquisitions de Monsieur le Procureur de la République en date du 18 juin 1982 tendant au non-lieu.
Adoptant les motifs dudit réquisitoire;
Vu les articles 176, 177, 183 et 184 du Code de Procédure Pénale

Attendu que l'information n'a pas permis d'identifier l'auteur du crime d'homicide volontaire commis sur la personne de BUSTO Bruno, à Paris, dans la nuit du 16 octobre 1979;

COPIE CERTIFIÉE CONFORME
À L'ORIGINAL.
2ème Section - Bureau 7
19 JAN. 1983
Le Greffier

Nalog francuskog pravosuđa za obustavu istrage o ubojstvu Brune Bušića

Jozo Petričević bio je inspektor za emigraciju u Drugoj (protuemigrantskoj) upravi Službe državne bezbednosti (sigurnosti) Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove (SSUP) u Beogradu i njegovo se ime nalazi na mnogim dokumentima o obradi Brune Bušića neposredno prije likvidacije. Na njima se često nalaze i imena Stanka Čolaka, šefa Druge uprave SDB-a SSUP-a, Srećka Šimurine, šefa Drugog odjela SDS-a RSUP-a u Zagrebu, Josipa Perkovića, inspektora Drugog odjela Centra SDS-a Osijek.

Francuska policija, znakovito, nije povela nikakvu službenu istragu protiv Petričevića, kao ni protiv druge osobe koja se zadržala u Francuskoj, a najvjerojatnije se radi o Stanku Čolaku.

6. Sumnje u emigraciji

Hrvatsko iseljeničtvo dugo je sumnjalo da su u Bušićevo ubojstvo bila umiješana dvojica emigranata iz Njemačke - Petar Gudelj i Jozo Miloš. Sumnja je na njih pala na povratku sa sprovoda Brune Bušića (23. listopada 1978.). Na granici s Njemačkom francuska ih je policija zaustavila i pretresla. Miloš je nakratko zadržan u pritvoru. Iseljenici su povjerovali da je postupak policije bio povezan s Bušićevim ubojstvom.

6.1. Petar Gudelj - žrtvovani pijun

Petar Gudelj, rodom iz Krstatica kod Imotskog, pobjegao je 1976. u Njemačku i zatražio politički azil. Najprije se nastanio u Frankfurtu kod Marka Bušića, bliskoga Brunina rođaka, da bi se potom preselio u Heilbronn, gdje se nastanio kod zagvozdske obitelji Čagalj - roditelja danas popularnog pjevača Jole. U tom je gradu sreo emigranta Damira Petrića, kojeg je poznavao još iz Splita, a upoznao i Mladena Švarca. Preko njih je stupio u kontakt s Bušićem i angažirao se u uredništvu *Hrvatskog lista*, mjesečnika koji je pokrenut u Mainzu kao glasilo njegove grupacije.

Pero Gudelj na sprovodu Brune Bušića

No Petrov otac Danijel Gudelj, trgovac u Zagvozdu, zamolio je prijatelja Blagoju Zeliću da mu pomogne *spasiti sina*, otrgnuti ga iz emigrantskih ralj. Nešto malo uvjeravanja - i Petar je pristao na suradnju! Zelić ga je registrirao kao suradnika Centra SDS-a Split. Pseudonim: *Florijan*.

RODOLJUBIJSKA REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO UNUTARNIH POSLOVA
 SLUŽBA DRŽAVNE SIGURNOSTI
 CENTAR SDS S P L I T
 Split, 19. IX 1978.

PROGOTO IZVJEŠTJE
 Datum: 19. IX 1978
 I odjela SDS 1 primjerek
 V odjela SDS 1 primjerek
 VII odjela SDS 1 primjerek

INFORMACIJA broj 464

VEZA: INFORMACIJA broj

Izvešt:

- S. "Florijan"

1. Kvalifikacija neprijateljske djelatnosti:
2. Metode i sredstva rada neprijatelja:
3. Prednost:

BUŠIĆ BRUNO, MIKULIĆ FRANE, MATASIĆ TOMO i dr.
 emigranti, dogovori, sastanci i drugi oblici -
 pripremanja i planiranja neprijateljske djela-
 tnosti.-

SADRŽAJ:

Dana 2. i 3. IX 1978. godine održan je lični
 kontakt sa saradnikom "Florijan" u Brislu -
 Belgija, po operativnom radniku ovog Centra
 Zelić B. Kontakt je protekao normalno.

Izvešće Blagoja Zelića o kontaktu sa suradnikom Florijanom - Petrom Gudeljom

Ali sudbina se - ili bolje rečeno Služba - poigrala s *Florijanom*. Nekoliko tjedana nakon Bušićeva sprovođa novinar radijske postaje *Westdeutsche Rundfunk* iz Kölna Franjo Katić priopćio je poznatom emigrantu Stipi Bilandžiću kako Slobodan Stanković, kolega s radija *Slobodna Europa*, tvrdi da je Petar Gudelj jedan od Bruninih ubojica. I da je zbog toga pobjegao u Jugoslaviju. Bilandžić nije časio časa: nazvao je znanca Andriju Tomana u Heilbronn i pitao ga za Gudelja. Toman je odgovorio: *Ma kakva Jugoslavija, evo Pero sjedi kod mene i pijemo kavu.*

Bilandžić je, kako je svojedobno posvjedočio autoru ove knjige, tada nakratko razgovarao i s Gudeljem. I povjerovao u njegovu nevinost. Ali se *Florijan*, kad je čuo kakve se glasine šire o njemu, uspaničio i uistinu pobjegao u Jugoslaviju. Zelić se najprije ljutio na njega, ali se na kraju pomirio s njegovim neprofesionalnim postupkom i nastavio ga koristiti za razne udbaške poslove u Jugoslaviji.

I naknadna su istraživanja potvrdila da je Gudelj uistinu bio suradnik Udbe i da je Zeliću dojavljivao sve što bi doznao o hrvatskim emigrantima, pa tako i Bušiću, ali nisu pronađeni dokazi da je i na koji način sudjelovao u

njegovoj likvidaciji. A novinar Stanković, osim što je po 'službenoj dužnosti' bio na raspolaganju CIA-i, nalazio se i na platnom spisku Udbe. Čini se da se radilo o špijunskoj igri zametnutoj na razini višoj od Zelićeve. Cilj: zamutiti vodu, svaliti sumnju na Gudelja kako bi se skrenuo trag sa zbiljskih egzekutora. Šahovskim rječnikom: žrtvovati pijuna.

6.2. Misteriozno smaknuće Joze Miloša

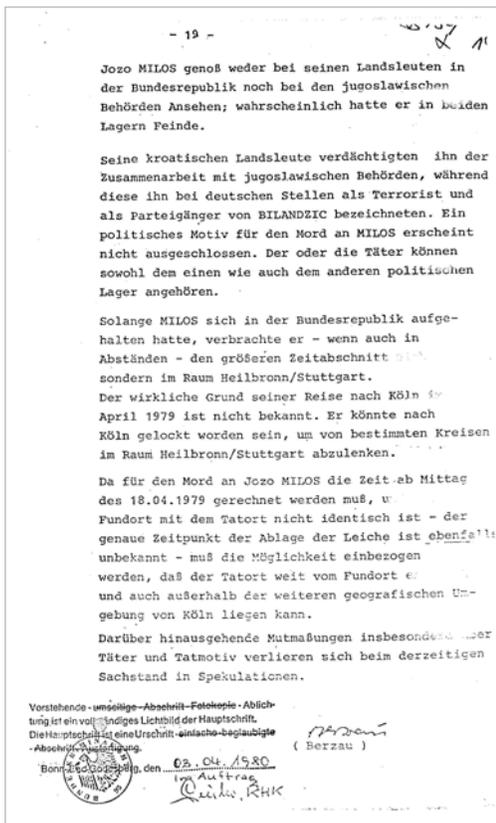
Jozo Miloš, rodom iz Gruda u Hercegovini, pobjegao je 1968. u Italiju, potom u Francusku, gdje je pristupio Legiji stranaca. Dezertirao je u proljeće 1971. nakon ratovanja po Čadu i vratio se u rodni kraj. No krajem rujna iste godine ponovno je pobjegao u inozemstvo, ovog puta u Njemačku, gdje se povezao s članovima *Hrvatskog revolucionarnog bratstva* Marijanom Rogićem i Josipom Orečom. Oni su ga - u dogovoru s povjerenikom HRB-a za Europu Josipom Senićem - nagovorili da im se pridruži u atentatu na Vojislava Đukića, jugoslavenskog konzula u Stuttgartu, koji je zapravo bio visoki dužnosnik Udbe zadužen za nadzor nad hrvatskim emigrantima u južnoj Njemačkoj, čak i za njihove likvidacije.

Jozo Miloš na sprovodu Brune Bušića u Parizu

ne dozvole - na ime Sindičićeve supruge Elke. Miloš se pak nakon što je odslužio tri godine i dva mjeseca zatvora nastavio kretati po emigrantskim krugovima u Njemačkoj.

No za pripremu atentata saznao je Vinko Sindičić, koji je tada istodobno bio suradnik i Udbe i njemačke *Savezne kontraobavještajne službe* (Bundesamt für Verfassungsschutz / BfV/). Nakon što ih je prijavio, Rogić, Oreč i Miloš su uhićeni i osuđeni na višegodišnje kazne. Prethodno je Udbe u noći s 9. na 10. ožujka 1972. likvidirala Senića, i to u motelu koji je *Bratstvo* držalo - jer je kao njemačka državljanka lakše dobila potrebne

Zadnja stranica izvješća njemačke policije o ekzekuciji Jozе Miloša

Jedan otvor koji je prouzročio metak bio je vidljiv na glavi, a drugi na gornjem dijelu tijela. Oko vrata je nosio mali lančić s privjeskom (četvrtasta pločica od metala s astrološkim znakom ribe) koji se nalazio u otvorenim ustima.

Prema mišljenju njemačke policije Miloša su likvidirali neidentificirani emigrantski krugovi, uvjereni da je bio upleten u Bušićevo ubojstvo. I agent crnogorske Udbe kodnog imena *Orjen*, iza kojeg se skrivao emigrant Jozo Vukelić, javio je nalogodavcima - kako proizlazi iz depeše SSUP-a od 5. svibnja 1979. koju je potpisao šef savezne uprave SDB-a za borbu protiv emigracije Stanko Čolak - da je saznao od Tomislava Mičića iz Mainza da je Miloša likvidirala tajna organizacija *Hrvatska narodna fronta* (HNF).

Sumnju na Miloša nakon što je bio uhićen na francusko-njemačkoj granici pojačavala je činjenica da je bio rođak Petra Brnadića i da je prilikom boravaka u Parizu noćio na istoj adresi u Rue de Belleville 57 na kojoj je i ubijen Bruno Bušić. Ispostavit će se, međutim, da ga je francuska policija uhitila na temelju potjernice zbog dezertiranja iz Legije stranaca, a dokazi o njegovoj umiješanosti u Bušićevo ubojstvo do danas nisu pronađeni. Kao, uostalom, ni o njegovoj suradnji s Udbom.

Kako god bilo, beživotno tijelo Jozе Miloša pronađeno je 19. travnja 1979. u šumici pokraj mjesta Horrena u blizini Kölna. U izvješću njemačke policije stoji:

ssup - ii uprava sdb
depressa sp.br.6068/2
dana 5.5.1979. godine

Jurica

ssifrovano
==dx==

J-193/79

rsup sr hrvatske - i odjelu sds
rsup sr bih - iv sektoru sdb

predmet: podaci iz kombinacije "prodor".-

veza: nassa depressa broj 6068/1 od 23.4.1979. god.

27624

001-11

159826

saradnik sdb sr crne gore "orjen" je obavestio da je, ovi-
cana, iz kanade u karlsruhe doputovao sudar drago. dana 2.5.
o.g. trebalo je da, zajedno sa mileticom i yukellicom
pom, otputuje u ssvajcarsku radi ispitivanja mogucnosti za
otvaranje zziro rachuna hrb, na koji treba da stigne suma oc
40.000 usa dolara.

210737

Michic tomistav je izjavio da je jozu milossa likvidirao
"na fronta" jer je, pritismut dokazima, priznao delo za koj
je optuzzen.

NE411

Ljarko odak je 1. i 2. o.g. boravio u karsruhe.

NE419

medeljako vengar je, nakon uslovnna osude na 1 godinu, iz
zatvora.

245494

anjo mikulic je, pritikom povratka sa hodochasscca u riu
trzala ssvajcarska policia sa 7-8 sati.

465

u krugovima hrb se priča da je nemačka policija kod eng
pronasla 8 kg. eksploziva i da je engca "provalio" "za-
saradnik sumnja da je u pitanju dezinformacija.

ove podatke vam dostavljamo radi operativnog praccenja.

a-11-jd/chm

potpis: stanko cholak +++

desifrirano: dana 5.5.1979. god. u 16,40 sati
dostavljeno: sekretaru, bitliccu i 1/1.

159 826

Depeša Stanka Čolaka o likvidaciji Jozе Miloša

No budući da organizacija pod tim imenom nikada nije postojala - ili se bar ne zna na nju - ostaje otvorenim pitanje što je istina. Jesu li emigrantski *vigilanti* zbilja kaznili Miloša, nasjevši na Udbinu podvalu? I je li Milošu uopće podvaljivano ili se radi o spletu nesretnih okolnosti?

IV. POČETAK ISTRAGA U HRVATSKOJ

1. Slučaj Josipa Majerskog

Zapravo, do prvih konkretnijih informacija o Bušićevu ubojstvu nisu došli Francuzi - nego Nijemci! Dao im ih je Slavonac Josip Majerski, bivši agent *Službe za istraživanje i dokumentaciju (SID) Saveznog sekretarijata za inostrane poslove (SSIP)*. U tri navrata - 9., 19. i 21. srpnja 1983. - u Würzburgu su ga saslušavali službenici bavarske Zemaljske policije. No vratimo se 13 godina natrag.

Josip Majerski, fotografije iz arhiva njemačke policije

Majerski je u svibnju 1970. legalno došao u Njemačku, *trbuhom za kruhom*. Zaposlivši se i upoznavši mnoge emigrante, počeo je financijski potpomagati ogranke Matice hrvatske u istočnoj Slavoniji. Nakon sloma Hrvatskog proljeća doznao je da se za njega zanima vinkovačka Udba, pa je u ožujku 1972. zatražio politički azil. No jednog je dana u njegov stan u Trossingenu došao jugoslavenski vice-konzul iz obližnjeg konzulata u Freiburgu Radoslav Simić i ponudio mu suradnju s tajnom službom. Majerski je odlučno odbio, ali je mu je uporni Simić u veljači 1973. ponovno pokucao na vrata. I opet je Majerski odbio, ali ne onako energično kao prvi put, pa mu je Simić ostavio telefonski broj u slučaju da se predomisli.

1.1. Agenturna aktivnost u Njemačkoj

Nije prošlo ni mjesec dana, a Majerski se - otkrivaju dokumenti - na vlastitu inicijativu sastao s jugo-konzulom Đurom Pintarićem i prihvatio agenturnu suradnju. Pintarić mu je obećao mjesečni honorar od 5.000 maraka, s tim da bi 2.000 dobivao svakog mjeseca u gotovini, dok bi mu ostatak bio uplaćivan na posebni bankovni račun u Jugoslaviji. Taj bi novac mogao koristiti tek nakon povratka. Novopečeni agent dobio je pseudonim pod kojim će se ubuduće javljati - *Ivica Kovačević* - a nakon nekoliko mjeseci, kada je za potrebe SID-a počeo istraživati opasnije emigrante, konzul mu je dao i pištolj marke Zbrojovka, cal. 7,65 mm.

U kolovozu 1974. Pintarić je naložio Majerskom da se iz Baden-Württembergu preseli u Bavarsku, gdje ga je na vezu preuzeo konzul Šime Jelić (iz konzulata u Nürnbergu). Udba je oskudijevala s agentima na tom području, pa je *Ivica Kovačević* trebao ojačati njenu mrežu. Ubrzo mu je dodijeljen novi pseudonim - *Ante Tvrdić*. S njim je redovito kontaktirao i drugi konzul - Zlatko Kopsa. Majerski se potkraj kolovoza 1978. posljednji put sastao s njima, o čemu je i svjedočio njemačkoj policiji:

Smatrao sam da će se raditi o normalnom susretu i nisam ništa pitao. Tog dana su u konzulat došli Kopsa, Šime Jelić i još jedan Jugoslaven. Kopsa ga je predstavio kao jednog od šefova tajne službe u Beogradu. Sjećam se da su ga Kopsa i Jelić oslovljavali 'Ivo'. Taj 'Ivo' mi je rekao da za mene napokon ima veliku zadaću. Rekao mi je da trebam ići u Francusku i pitao me poznajem li Brunu Bušića. Odgovorio sam da ga poznajem, ali da nemam bližih kontakata s njim. 'Ivo' je rekao da trebam ići u Pariz i tamo naći zaposlenje. Na moje pitanje, odgovorio mi je jasno da Bruno Bušić treba biti ubijen. Ja sam mu rekao da ne želim biti umiješan u ubojstvo. 'Ivo' mi je rekao da će moj posao biti da Bušića namamim na određeno mjesto. 'Ivo' je znao da sam ja dobar s Brankom Bradvicom i mislio je da bi mi to poznanstvo moglo olakšati posao. Dodao je da o sve-mu mogu razmisliti i sutra dati odgovor Kopsi. Međutim, ja sam odmah rekao 'Ivi' da ne želim imati nikakve veze s ubojstvom. To je 'Ivu' prilično razljutilo.

DORĐE LICINA

DVADESETI ČOVJEK

CENTAR ZA INFORMACIJE I PUBLICITET
ZAGREB, 1979

Dražim prijateljima,
Haci i Surozani,
za uspomenu na
lijepu dane u Sjever-
noj Bavarskoj, od
Konzula u Konzulatu
SFRJ u Minnbergu.

J. Kopsa

Ulag. 14. VI. 1980.

BIBLIOTEKA "TAJNE SILE"

Jugoslavenski konzul Zlatko Kopsa darivao je s vlastoručnom posvetom knjigu Dorda Ličine Dvadeseti čovjek

Na zahtjev njemačkih policajaca Majerski je opisao 'Ivu': *Oko 55 do 60 godina star, oko 180 cm visok, mršav, smeđe kose, nosi naočale. I nastavio sa svjedočenjem:*

Sutradan sam nazvao Kopsu, zatražio je da odmah dođem u konzulat. Kad sam stigao, dao sam mu isti odgovor (o sudjelovanju u Bušićevu ubojstvu - op.a.), nakon čega mi je rekao da se što prije javim konzulu u Frankfurtu. Trećeg dana sam otišao u Frankfurt, gdje mi je tamošnji konzul zapovjedio da se priprelim za povratak u Jugoslaviju i da mu se ponovno javim nakon obavljenih priprema. Javio sam mu se ponovno 27. ili 28. rujna. Naložio mi je da ženu i djecu što prije uputim u Jugoslaviju, pa da mu se ponovno javim. Oni su otputovali vlakom 2. ili 3. listopada, a ja sam se 12. listopada uputio u Frankfurt. Slijedećeg dana, 13. listopada, konzulu u Frankfurtu sam predao sve svoje dokumente i pištolj koji sam svojedobno dobio od konzula Simića, a on mi je dao ju-

goslavenski pasoš na ime Janko Matijević i avionsku kartu za let zrakoplovom Lufthanse istog dana iz Frankfurta u Zagreb.

1.2. Povratak bez crvenog tepiha

A u Zagrebu, kako je Majerski izjavio njemačkoj policiji, neugodno iznenađenje! Umjesto svečanog dočeka, Udba ga je uhitila zbog *sumnje u posjedovanje lažnih dokumenata*. Nakon tri dana ispitivanja, u pritvoru ga je posjetio jedan viši dužnosnik Udbe i ispričao mu se zbog *zabune*. Upućen je da se javi poslodavcima u SID-u. Kad ono i u Beogradu iznenađenje! Majerskog su obavijestili da je zbog odbijanja naredbe izgubio pravo na dio mjesečne plaće od 3.000 maraka koji je stavljan na njegov bankovni račun u Jugoslaviji. Naloženo mu je da se vrati u rodno mjesto, Bapsku pokraj Iloka, i čeka daljnje upute.

Nakon nekog vremena preselio se u Slavonski Brod - dobio je posao konduktera u Slavonijatransovim autobusima. Lokalnim udbašima Kazimiru Rajkoviću i Vladi Prki morao je dojavljivati *što narod priča*. Osim toga, stalno su ga ispitivali o minhenskom emigrantu Anti Kostiću, inače rodnom iz brodskog kraja. Zanimale su ih njegove životne navike, vrijeme odlaska i dolaska s posla, put kojim prolazi, odnosi u obitelji, plan kvarta u kojem živi, izgled stana i raspored soba... Majerski je njemačkoj policiji izjavio da Rajkoviću i Prki nije mogao dati korisne odgovore jer je Kostića površno poznavao, a i rijetko je svraćao u München. Kad je saznao da je Kostić ubijen 9. listopada 1981. na parkiralištu ispred svog stana, shvatio je zašto je Udba bila tražila sve te silne informacije o njemu...

U međuvremenu - 13. rujna 1979. - Majerski je u Slavanskom Brodu osuđen na uvjetnu kaznu od osam mjeseci zatvora jer je u *Rekreacionom centru 'Naša djeca'*, u kojem je neko vrijeme radio kao domar, bludničio nad mlađim maloljetnicama. Kad je 6. srpnja 1983. pobjegao iz Jugoslavije i predao se njemačkoj policiji, izjavio je da mu je Udba namontirala slučaj *kako bi ga držala pod kontrolom*.

Majerski je kojih godinu dana proveo u njemačkom pritvoru, a njegovo svjedočenje zaprema nekoliko stotina stranica. Na kraju, Zemaljski sud u Münchenu osudio ga je 12. srpnja 1984. na dvije godine i deset mjeseci zatvora zbog, citiramo, *špijunske djelatnosti u korist jedne strane države*.

2. Kaznena prijava protiv NN

Početak stvaranja samostalne hrvatske države pojavili su se prvi zahtjevi da se istraže ubojstva političkih emigranata. Tako je Ministarstvo unutarnjih poslova RH na inicijativu odvjetnice Dafinke Večerine 15. kolovoza 1990. podnijelo Županijskom državnom odvjetništvu kaznenu prijavu protiv nepoznatog učinitelja krivičnog djela iz čl. 35. KZ SRH - ubojstvo - na štetu Brune Bušića. Podsekretar u MUP-u Stjepan Pečevski u prijavi je spomenuo zanimljiv 'detalj':

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
BROJ: 511-01-53-16632/1-90.
Zagreb; 15.8.1990. godine

OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO
ZAGREB
21-08-1990
PRIMLJENO
KWL-263/90

OKRUŽNOM JAVNOM TUŽILAŠTVU

Z A G R E B

Na osnovu člana 151 Zakona o krivičnom postupku podnosi se

KRIVIČNA PRIJAVA

protiv nepoznatog učinioca krivičnog djela iz čl. 35 KZ SRH - ubojstvo - na štetu Bušić Brune, s boravištem u Francuskoj - Pariz, adresa nepoznata.

Ovom Ministarstvu pismenim putem obratila se odvjetnica Večerina Dafinka kojom prilikom navodi određene činjenice koje ukazuju da je počinjeno krivično djelo ubojstva Bušić Brune od strane nepoznatog počinioca. Prema navodima odvjetnice Večerina Dafinke, ubojstvo je izvršeno u Francuskoj - Pariz 1978. godine.

U proteklom periodu (1978.-1990.) ovo Ministarstvo nije dobilo od strane francuske policije, Interpola ili oštećenih, bilo kakvu zamolnicu, zahtijev ili obavijest u cilju rasvjetljavanja navedenog krivičnog djela.

Planiramo poduzimanje određenih mjera iz naše nadležnosti radi otkrivanja učinioca ovog krivičnog djela.

PODSEKRETAR

Pečevski Stjepan

Kaznena prijava protiv NN zbog ubojstva Brune Bušića

U proteklom vremenu (1980.-1990.) Ministarstvo nije dobilo od francuske policije, Interpola ili oštećenih bilo kakvu zamolnicu, zahtjev ili obavijest u cilju rasvjetljavanja navedenog krivičnog djela.

Zahvaljujući navici tadašnjeg zamjenika ministra unutarnjih poslova Josipa Perkovića da snima sve svoje razgovore, ostala nam je povijesna građa na temelju koje se mogu rekonstruirati neki vrlo važni događaji iz bliže prošlosti. Među inim, na sačuvanim je snimkama zabilježen razgovor između Perkovića i njegovog suradnika koji je saznao da iza prijave zapravo stoje Đuro Perica i novoosnovano Hrvatsko društvo političkih zatvorenika (HDPZ). Perković je uzvratilo da mu je to poznato i da je *sve pod kontrolom*.

No sugovornik je smatrao da Perković podcjenjuje Peričinu inicijativu, naglašavajući da *Đuro misli ozbiljno*. Šef je prerevnog suradnika - koji će idućih godina zaigrati vrlo važnu ulogu u vodstvu hrvatske države - umirio riječima:

Šta će Đuro, p... mu materina!?! Za par dana će Boljkovac postati ministar, pa ćemo ga ponovno zatvoriti ako bude srao!

Fingirajući istragu, MUP-ovo vodstvo naredilo je da se ispita Petar Gudelj. A nalog da ga sasluša dobio je - nipošto slučajno - Mirko Vujanić, koji je u splitskoj Udbi na mjestu šefa odjela za borbu protiv političke emigracije naslijedio Blagoja Zelića, jednog od - pokazat će se - organizatora Bušićeva ubojstva.

3. Pozivi upomoć KOS-u i Udbi

Iako farsična, istraga je uznemirila po naravi i inače strašljivog Gudelja - nije mu bila poznata njena pozadina. Paniku je dodatno potaklo saznanje da je skupina Imočana iz Njemačke još prije bila planirala njegovu likvidaciju u znak odmazde za Bušićevu smrt, zbog čega su Miroslav Večenaj i Željko Zec i bili osuđeni u Splitu na po pet godina zatvora. U presudi Okružnog suda od 11. veljače 1980. piše:

U odnosu na nespornost utvrđenja o djelatnosti optuženog Željka Zeca, ukazuje se na činjenicu njegovog obučavanja rukovanjem pištolja radi ubojstva Petra Gudelja, prihvatanja zadatka da pribavi podatke i kretanje istoga i njegovog pristajanja da ga uz pomoć još jedne osobe ubije.

Kad su se u hrvatskim medijima pojavili zahtjevi za provođenjem istrage o Bušićevu ubojstvu (Danas, 24.07.1990. & Slobodna Dalmacija 25.07.), uspaničeni je Gudelj osobnim pismom zamolio načelnika Generalštaba JNA Veljka Kadijevića da ga zaštiti:

Petar Gudelj dajpl.eec
S P L I T
Matine 39

Generalštabu JNA
n/r generala Veljka Kadijevića
I R O G M A D

fašistički progoni
u Hrvatskoj

Poštovani družo Generale!

Ja sam Petar Gudelj, star 50 god. pomati i veoma oijenjeni stručnjak u čitavoj Jugoslaviji, ja sam ličnost iz priloženih novina, iz članka "Ko je ubio Bušića"

Članak je puno fašistička montaža, ni jedne činjenice nema ovdje spomenutog mojeg imena. Čitava moja mnogobrojna rođovina i porodica i hiljade radnika moje firme i još na hiljade voznika i poslovnih partnera, najprvo je zanijemilo pročitatvi taj članak, i svi zajedro se pitao: Dali je to moguće?

Dali na prostoru, koje još uvijek pokriva naša JNA i čiji ste vi General, dali su mogući fašistički progoni? Dali se ovde nešto dešavalo bilo kojim drugim vijem?

Hrvatska fašistička vlada, dovodi problematične ljude iz emigracije, dajući im ministarske fotelje, da bi radili scenarije, poput ovog inkriminiranog članka.

Fašistička se živ na predajeni za sve ono što svijedi ve- idušeg dana, ynu odgovornost neka nosi fašističko rukovodstvo Hrvatske, kad se oni ne pridržavaju ustava ni zakona to i mene kao i ostale ne obavezuje.

Ja vam se ne obratim za pomoć, nego vas molim, da u ime desetak hiljada ljudi poduzmete bilo što za spas naše domovine Hrvatske i Jugoslavije.

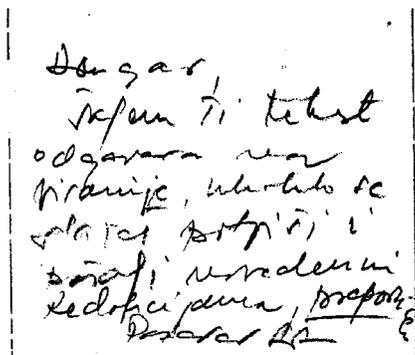
U Splitu 30.7.1990.

Drugarски vas pozdravljam!

Pero Gudelj, dopis Generalštabu JNA, 30.7.1990.

Ja sam Petar Gudelj, star 50 godina, poznati i veoma cijenjeni stručnjak u čitavoj Jugoslaviji, ja sam ličnost iz priloženih novina, iz članka "Tko je ubio Bušića?". Da li na prostorima koje još uvijek pokriva JNA i čiji ste vi general, da li su mogući fašistički progoni? Hrvatska fašistička vlada dovodi problematične ljude iz emigracije da bi radili scenarije poput inkriminiranog članka. Fašistima se živ ne predajem.

Gudelj se obratio i Mirku Vujaniću te posljednjem šefu splitske Udbe Krešimiru Sršenu. Vujanić je odgovorio da mu ne može pomoći, dok mu je Sršen savjetovao da napiše odgovor na članke i da ga, pozivajući se na zakonske odredbe, pošalje redakcijama sa zahtjevom za objavom. Gudelj je zamolio Sršena da mu pripremi odgovor, što je ovaj prihvatio. Sršen mu je ubrzo poslao odgovor uz vlastoručno napisanu poruku:

Drogar,
šaljem ti tekst
odgovora na
članke, ukoliko se
slažeš, potpiši i
pošalji urednicima
i redakcijama, preporučeno.
Drogar Sr

Drugar, šaljem ti tekst odgovora na pisanije, ukoliko se slažeš, potpiši i pošalji urednicima i redakcijama, preporučeno.

Vlastoručno napisana poruka Kreše Sršena

4. Serija samoubojstava i nestanaka udbaša

Potkraj 1991. kao bomba je odjeknula vijest da je nestao Petar Gudelj. Uvečer 14. prosinca skupina uniformiranih osoba odvela ga je iz rodne kuće u Krstaticama. Dva tjedna kasnije, 28. prosinca, iz obiteljske kuće u Kaštel Štafiliću nestao je njegov nadređeni Blagoje Zelić, šef II. (protuemigrant-skog) odjela splitske Udbe u vrijeme Bušićeva ubojstva.

Dne 13. siječnja 1992. u jednom podrumu u Maksimirskoj ulici u Zagrebu pronađen je mrtav Vinko Bilić, šef republičke Udbe u inkriminirano vrijeme. A tijelo Marka Bezera, onodobnog člana Izvršnog biroa CK SKH zaduženog za državnu sigurnost, pronađeno je 20. veljače 1993. na desnoj obali Save kod Jakuševca u okolici Zagreba.

4.1. Gudelj: Živ sam, jer nisam kriv

Gudelj je četrdeset dana proveo na nepoznatom mjestu, a dan nakon oslobađanja 21. siječnja 1992. dao je intervju novinaru Andriji Popoviću (Nedjeljna Dalmacija, 23.01.). Donosimo oveći izvadak iz tog razgovora:

Bio sam kući, na selu. Netko je tukao na vrata od dvorišta. Teta je otvorila vrata. U kuću je upao jedan u policijskoj uniformi, zajedno s njim nekoliko u kapuljačama. Naredili su mi da pođem s njima. Nakon jednog kilometra su mi stavili kapuljaču na glavu, pa nisam znao kuda smo išli. Znam da je vožnja trajala dva-tri sata. Bili su korektni. Prijetili su, ali me nisu tukli. Interesirali su se o stvarima oko Brune Bušića. Ono što sam znao to sam kazao, o nekim stvarima nisam imao pojma. O Zeliću sam im kazao sve što sam znao, ali što se njegova nestanka tiče, za to prvi put čujem. Vrijeme je pokazivalo i potvrđivalo ono što sam ja izjavljivao. Kada su me pustili, bio sam siguran da sam oslobođen krivice. Ostavili su me u Hercegovini kasno navečer. Bio je veliki snijeg. Ujutro me je policija iz Imotske krajine prebacila u Split.

Čujte, o meni su novine pisale svašta. Jedna je novinarka pisala da sam tri i pol godine živio u Parizu s Brunom. Brunu sam samo jednom u životu vidio. To je bilo na francusko-njemačkoj granici kada je održan sastanak u vezi osnivanja nekog lista. Teško mi je sada govoriti o svemu. Vidim sada da je svaka moja riječ možda nekome učinila nešto loše. Sve što sam činio, kao doušnik, činio sam iz namjere da zaštitim Jugoslaviju. Bio sam obmanut. Vjerujte mi, da sam imalo kriv za Bušićevu smrt, ne bih s vama ovdje razgovarao, već bih vjerojatno bio dva metra ispod zemlje.

Sami vidite da se pomalo skrivam i to najviše od onih koji su kroz proteklih 13-14 godina skrivali sebe i svoja zlodjela iza moga imena. Moja bi smrt, mislili su, Hrvatskoj uskratila istinu, slučaj bi se zapečatio, a krivci bi bili sigurni. Tako sada neće biti.

4.2. Operacija Pitagorin poučak

Blagoje Zelić, rođen 18. ožujka 1929. u Žegaru, općina Obrovac, Srbin po nacionalnosti, još kao maloljetnik radio je za Oznu (*Od/j/eljenje za zaštitu naroda*), partizansku tajnu službu. Nakon rata nagrađen je uniformom *narodne milicije*: karijeru je započeo u Obrovcu, kao pozornik, da bi brzo napredovao do inspektora Udbe u ispostavi Šibenik. Slijedi novo promaknuće: preuzima II. odjel u Centru SDS-a Split, gdje će još jednom avansirati - u načelnika operative - i to upravo nakon uspjeha 'operacije Bušić'. S tog će mjesta i otići u *zasluženu* mirovinu. Dvojica njegove braće bili su pak visoki oficiri JNA.

Blagoje Zelić, 1992.

Marko Marković u knjizi *Operacija Pitagorin poučak* opširno je pisao o slučaju Zelićeva nestanka, u kojoj je, među inim, citirao i iskaz koji je njegova supruga Ivanka dala policiji:

Kritične prigode nalazila sam se u dnevnom boravku naše obiteljske kuće u Kaštel Štafiliću. Gledala sam televiziju i zaspala, tako da uopće nisam čula zvono na glavnim vratima. Jedino sam čula mog sina

kako razgovara s nekima, ne želeći im otvoriti vrata. Mi smo stajali u dnevnom boravku kad je netko podigao roletu, razbio prozor i upao u kuću. Kad su utvrdili da je moj suprug Blagoje Zelić osoba koju traže, kazali su da ga hapse jer je za njim raspisana međunarodna tjeratica za ubojstvo. Kako smo se i ja i moja kći i sin opirali uhićenju mog supruga Blagoja, nepoznati su zamahnuli prema nama kundacima, ali nikoga nisu udarili. Priznajem da su bili korektni prema nama. Nikoga nisu udarili, ništa nisu dirali, ništa

nisu oštetili, niti su šta odnijeli sa sobom. Moj suprug je pitao može li ponijeti lijekove sa sobom pa su mu dozvolili da ih uzme. Prije nego su otišli i odveli Blagoja, kazali su mi da nas mogu pobiti, jer da imaju ovlaštenja pucati u slučaju pružanja otpora, te da za našu smrt nikome neće odgovarati. Sjećam se da su ispred kuće bila dva auta, jedan ispred ulaza, a drugi malo dalje u šumici.

(Marko Marković: *Operacija Pitagorin poučak*, Klub hrvatskih povratnika iz iseljeništva, Zagreb, 1999.)

Početak siječnja 1992. - ubrzo nakon tajnovitog odvođenja - obitelj Blagoja Zelića obratila se za pomoć Stanku Čolaku, bivšem šefu Druge (protuemigrantske) uprave SDB-a SSUP-a. Čolak je iz Beograda osobno nazvao Zelićeva dobrog prijatelja Zdravka Mustača, nekadašnjeg šefa savezne Udbe, a u to doba tajnika Kriznog stožera RH i zamjenika predstojnika Ureda za zaštitu ustavnog poretka (UZUP) Josipa Manolića. Zamolio ga je da intervenira. No Mustač ga je prosljedio Josipu Perkoviću, tadašnjem pomoćniku hrvatskog ministra obrane. Perković je obećao Čolaku da će napraviti sve što može kako bi spasio bivšeg kolegu udbaša. Za svaki slučaj, i Mustač je u više navrata razgovarao s Perkovićem. Važno je napomenuti da su se ti međuudbaški kontakti na relaciji Zagreb-Beograd odvijali u vrijeme najžešće velikosrpske agresije na Hrvatsku.

I Zelić se 4. veljače, nakon 38 dana zatočeništva, iznebuha pojavio u Policijskoj postaji Imotski. Nekoliko dana poslije, u bolesničkoj sobi na Firulama saslušao ga je istražni sudac Okružnog suda u Splitu. Marko Marković citira i Zelićevu izjavu:

Cijelo vrijeme bio sam vezan na način da su mi lisice bile na nogama i rukama, a ruke su mi bile vezane uglavnom na leđima. Nisu mi dopuštali leći, nego mi je bilo dopušteno samo sjediti na stolici, tako da sam spavao naslonjen na stolić. Do prostorije u kojoj sam se nalazio bio je nužnik, tako da sam mogao odlaziti na nuždu, pa su mi, kad bih išao u nužnik oslobodili ruke. Nadalje, nisu mi davali redovno lijekove protiv dijabetesa i visokoga tlaka, nego su mi ih davali svaki drugi dan, i to razmućene u pola čaše vode, tako da ne znam je li osim medicinskih preparata koje sam uzimao tu

bilo još nekih drugih sredstava, pri čemu mislim na kemijska ili narkotična sredstva. Moje se zdravstveno stanje pogoršalo, tako da sam povremeno gubio prisebnost i orijentaciju.

Često su me ispitivali u vezi raznih ubojstava. Posebno ih je zanimala smrt Brune Bušića kao i druga ubojstva u inozemstvu. Ispitivali su me u vezi moje službe prije umirovljenja. Ponajprije ih je zanimalo da im kažem sve o agenturi SDS-a, osobama koje su radile prije u SDS-u, koje su ostale i dalje u službi i ugrađene su u nove organe vlasti, o svim stranim agentima, posebice talijanskim i francuskim, za koje ja znam, zatim o likvidacijama zadnjih 25 godina u zemlji i inozemstvu, i slično.

Jednoga jutra, tj. noći, još uvijek vezanoga ukrkali su me u kamion. Odvezli su me do jedne kuće i rekli mi da otiđem prema njoj te čekam do jutra, a onda da pozovem nekoga od ukućana i da tražim da me odvedu u prvu policijsku stanicu. Rekli su mi da napravim onako kako mi je naređeno, jer će me u protivnom ubiti njihov snajperist. Doista sam otišao do te kuće i čekao do osam sati ujutro. Bilo je jako hladno, pa sam se skoro smrznuo, tako da u početku nisam mogao ni hodati. Naišle su jedna žena i djevojčica, pa sam ih upitao u kojemu se mjestu nalazim. Odgovorile su mi da sam u Vinjanima Gornjima, a možda i Donjim, sad se dobro ne sjećam, i da do Imotskoga ima sedam kilometara. Uspio sam doći do Imotskoga. Po dolasku kući zapao sam u očajno psihičko stanje, pa mi nije poznato zbog čega nisam odmah prebačen u bolnicu, nego tek nakon nekoliko dana.

4.3. Suicidna politička situacija

Očevidom, obdukcijom i obavijestima prikupljenim u razgovorima s članovima obitelji utvrđeno je da je Vinko Bilić počinio samoubojstvo ispaljivanjem hica iz pištolja u glavu. U stanu je pronađena oproštajna poruka, a kriminalističko je vještačenje potvrdilo da je pokojnik zaista njen autor. Iz sadržaja oporuke razvidno je da je samoubojstvo počinio nezadovoljan situacijom u Hrvatskoj. Bilić je, što no riječ, bio provjereni partijski kadar,

o čemu zorno svjedoči i njegov životopis kada je 1976. Komisija za izbor i imenovanje Sabora SRH predložila da s mjesta tajnika Izvršnog vijeća Sabora prijeđe na funkciju zamjenika sekretara R/epubličkog/SUP-a za resor državne sigurnosti. Dakle, za šefa republičke Udbe.

S A B O R
SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE HRVATSKE
Komisija za izbor i imenovanja

Broj: 3543/1-1976.

Zagreb, dne 3. svibnja 1976.

PRIJEDLOG KANDIDATA
ZA IMENOVANJE ZAMJENIKA REPUBLIČKOG SEKRETARA ZA
UNUTRAŠNJE POSLOVE

Predlaže se za imenovanje za zamjenika republičkog sekretara za unutrašnje poslove

VINKO BILIĆ, tajnik Izvršnog vijeća Sabora

O b r a z l o ž e n j e

Republički sekretar za unutrašnje poslove pod brojem KaPr. 106/1-1976. od 27. travnja 1976. dostavio je prijedlog da se Vinko Bilić, tajnik Izvršnog vijeća Sabora, imenuje za zamjenika republičkog sekretara za unutrašnje poslove.

U prijedlogu je navedeno da su u vezi s ovim prijedlogom izvršene sve potrebne konzultacije sa društveno-političkim faktorima u republici.

Uz prijedlog dostavlja se i biografija predloženog kandidata.

Prijedlog za imenovanje Vinka Bilića šefom Udbe u Hrvatskoj

Vinko Bilić rođen je 1929. u Trogiru. Po nacionalnosti je Hrvat. Završio je Učiteljsku školu u Zagrebu 1956. i apsolvent je Pravnog fakulteta u Zagrebu. Sudionik je NOB-a od 1943. a član SK od 1944. godine. Za vrijeme NOR-a bio je član, a zatim sekretar Gradskog komiteta SKOJ-a u Trogiru. Poslije oslobođenja bio je sekretar Kotarskog komiteta SKOJ-a u Trogiru i Splitu /1945.-1948./, a organizacijski sekretar Obla-

snog komiteta NOH-a (Narodne omladine Hrvatske - op.a.) za Dalmaciju /1948.-1951./, predsjednik Kotarskog komiteta NOH-a Split /1951.-1953./, zatim je radio u NO općine Trogir, a 1956. biran je za člana Predsjedništva CK SOH-a (Saveza omladine Hrvatske) i na toj dužnosti, kao profesionalni omladinski rukovoditelj, nalazio se do 1959. kada prelazi na rad kao politički radnik u CK SKH. Odlikovan je Ordenom bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem, Ordenom zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom i Ordenom za hrabrost.

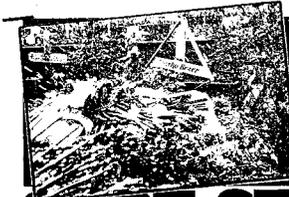
Budući da je Bilić počinio samoubojstvo upravo u vrijeme intenzivnih rasprava o slučaju Blagoja Zelića, postoji sumnja da se odlučio na taj čin u strahu pred mogućim uhićenjem ili čak odmazdom. Posebno što će se kasnije, tijekom istrage i suđenja Vinku Sindičiću zbog sumnje da je ubio Bušića, saznati da je upravo Bilić, kao šef hrvatske (republičke) Udbe, organizatorima likvidacije potpisao putne naloge za odlazak u Pariz.

4.4. Samoubojstvo iz zasjede

Načelnik Centra SDS-a Osijek Marko Bezer avansirao je nakon Karađorđeva u izvršnog sekretara Centralnog komiteta SKH zaduženog za - državnu sigurnost. U ime Partije nadzirao je rad tajnih službi na području SRH. Kasnijom je istragom utvrđeno da je upravo on bio posrednik između CK SKH, Predsjedništva SRH i republičke Udbe kod usuglašavanja odluke o Bušićevoj likvidaciji. O Bezerovoj smrti 1993. javnost je izvijestio ondašnji pomoćnik ministra policije Zdravko Židovec:

Rodbina Marka Bezera prijavila je 7. veljače njegov nestanak. Navedeno je da se 3. veljače iz svog stana zaputio na redoviti liječnički pregled u KBC Rebro. Sa sobom je imao revolver Colt, kalibar 38 specijal, američke proizvodnje, ručni sat, vjenčani prsten, i svežanj ključeva. Osobne dokumente nije ponio. Sutradan, 8. veljače, za njim je raspisana potraga. Razgovarano je s članovima obitelji, obavljene su provjere.

47

Zagrebna smrt MARKA BEZERA, umirovljenog funkcionara bivšeg Centralnog komiteta i visokog djelatnika Državne bezbednosti zaduženog za emigraciju od 1978. do 1982. pobudila je sumnje jesu li ga ubili osvjetnici, ili savjesti i kočarski dugovi.

SMRT STAROGA UDBASA

Prije dvadesetak dana nedaleko od jakuševackog smetlišta pronađen je leš Marka Bezera. Dok policija šuti o smrti visokog službenika UDBE, Zagrebom se šire glasine koje povezuju taj slučaj s ubojstvom sindikalnog aktivista Milana Krivokuce. Marko Bezer prezao je poslove u UDBI vezane uz hrvatsku emigraciju pet mjeseci prije ubojstva Bruna Batića.

Prije dvadesetak dana nedaleko od jakuševackog smetlišta pronađen je leš Marka Bezera. Dok policija šuti o smrti visokog službenika UDBE, Zagrebom se šire glasine koje povezuju taj slučaj s ubojstvom sindikalnog aktivista Milana Krivokuce. Marko Bezer prezao je poslove u UDBI vezane uz hrvatsku emigraciju pet mjeseci prije ubojstva Bruna Batića.

UDBA je u Zagrebu, u ulici Matije Gupca, imala nekoliko stambenih jedinica. Jedna od njih bila je i stan Marka Bezera. Bezer je u Zagrebu živio s suprugom i troje djece. Bezer je bio visokog ranga funkcioner u UDBI, a prije toga u KGB-u. Bezer je bio jedan od najbližih suradnika Bruna Batića. Bezer je bio jedan od najbližih suradnika Bruna Batića.

Bivši ubica mogao je počiniti samoubojstvo vlastitim pištoljem priloženim na desnu sljepočnicu prišijesjen silnim dugovima.

MARKO BEZER uhvaćen je mederično grabe Miro Babiću

Novinski članak o smrti Marka Bezera

U bučnju je bila jedna čahura i pet metaka. Kriminalističkom obradom, analizom položaja tijela i prostrjelne rane te vještačenjem revolvera, ustanovljeno je da je Bezer izvršio samoubojstvo.

Publicist Marko Marković u knjizi *Operacija Pitagorin poučak* pozabavio se i Bezerovim slučajem:

O motivima samoubojstva moglo se samo nagađati. Navodno je bio u izvanbračnoj vezi s izvjesnom gospođom kojoj je, dva dana prije suicida, najavio mogućnost samoubojstva. Po njenom svjedočenju, nije se mogao odlučiti s kim će nastaviti živjeti, s njom ili sa suprugom.

Dva tjedna kasnije, 20. veljače, oko 17:30 sati, na desnoj obali Save, u Jakuševcu, nasuprot deponija otpada, pronađen je leš nepoznatog muškarca. U predjelu desne sljepoočnice otkrivena je rupa promjera 20 milimetara. Obdukcijom je ustanovljeno da je leš star dva do tri tjedna, da je muškarac umro nasilnom smrću, a identifikacijom je ustanovljeno da je riječ o nestalom Marku Bezera. Istog dana, nedaleko od mjesta gdje je otkriveno tijelo, ronci MUP-a u vodi su pronašli Bezerov revolver.

Po drugom navodu mnogo je pio, a volio je kocku, pa je samoubojstvo počinio u nemogućnosti da vrati kockarske dugove.

Treća varijanta je da je skončao kao žrtva 'eskadrona smrti' koji su počeli harati Hrvatskom osvećujući se svim bivšim djelatnicima Udbe. 'Eskadroni smrti' u ovom slučaju trebali bi biti regrutirani iz redova ekstremnih hrvatskih nacionalista.

Oni su pak, vraćajući lopticu bivšim udbašima, sugerirali da, ukoliko nije riječ o samoubojstvu, razloge za likvidaciju mogu imati Bezerovi bivši suradnici koji su tim ubojstvom uklonili nepoželjnog svjedoka.

5. Video film: Bruno Bušić – život, djelo i mučko ubojstvo

5.1. Pukovnija Ante Bruno Bušić

Zapovjednik vojnih postrojbi za posebne namjene Ante Roso, danas general zbora u mirovini, izdao je početkom 1992. zapovijed o ustrojavanju *Satnije 'Knez Branimir'*. Službeno je ustrojena 13. lipnja u Gradcu kod Posušja, ali je na izričit zahtjev dr. Franje Tuđmana preimenovana u *Pukovnicu 'Ante Bruno Bušić'* (koja će s vremenom prerasti i u brigadu).

Na tragu inicijative da je potrebno javnost, osobito mlađe naraštaje, što detaljnije upoznati s Bušićevim djelovanjem i afirmirati njegove teze o borbi za hrvatsku samostalnost, u *Komisiji za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava RH* rodila se zamisao o snimanju dokumentarnog filma. Nositelji ideje bili su prvi predsjednik Komisije Vice Vukojević i tajnik Hrvatskog društva političkih zatvorenika Branko Vidaček.

Kad je dogovor postignut, scenarij je na temelju tekstualnog predloška vanjskog suradnika Komisije Bože Vukušića napisao bojnič HV-a Andrija Popović, tadašnji pomoćnik za informativno-političku djelatnost (IPD) zapovjednika Južnog bojišta generala Janka Bobetka. Za scenarij je korišten materijal koji je prikupila Komisija iz raznih izvora, uključujući tajne, dotad neistražene arhive Udbe i stranih policija.

Redateljske se palice primio Nikola Babić, a film se dijelom radio u konspiraciji i pod posebnim sigurnosnim režimom jer su stizala ozbiljna

upozorenja da se pripremaju sabotaze. U otežanim uvjetima snimanje se razvuklo do sredine rujna 1992. godine, tako da je film dovršen - nakon montaže i sinkronizacije - tek na dan javne promocije 15. listopada.

5.2. Potpora dr. Tuđmana

Film o Bušiću, naravno, nije mogao biti snimljen, a kamoli javno prikazan bez potpore dr. Franje Tuđmana. Predsjednik države bio je izvještavan o svim fazama produkcije, nijednog se trenutka nije usprotivio planiranoj objavi imena suradnika Udbe, a i organizirao je prezentaciju završne radne verzije filma za cjelokupni državni vrh 13. listopada. O događaju svjedoči scenarist Andrija Popović:

Sastanak je bio zakazan za nedjelju u 12 sati kod predsjednika Tuđmana. Bio sam pozvan zajedno s redateljem filma Nikolom Babićem. S nama je pošao Bože Vukušić, a gore je već bio Vice Vukojević. Kad smo na ulaznim vratima prošli proceduru sigurnosne provjere i našli se u velikoj dvorani Predsjedničkih dvora, zaprepastih se kad sam shvatio da je u toj velikoj dvorani bio poredan u nizu cijeli državni vrh. Bili su tu svi: Manolić, Šušak, Vrdoljak, Šeks, Milas i drugi. Bio je tu i predsjednikov sin Miroslav, zatim Markica Rebić - koje posebno pozdravih jer smo se još od prije poznavali. Negdje iza 12 sati u dvoranu je iznenada onako žurnim korakom ušao predsjednik Tuđman.

Rekonstrukcija Bušićeva ubojstva je ukazala na onodobnu nepo- bitnu ulogu i odgovornost ne samo vrhova tajne policije, nego i političkih vrhova Hrvatske i Jugoslavije jer policijski nije mogao raditi bez blagoslova političkoga vrha. Bila je to uistinu tema koja je tražila ozbiljniji pristup s neizbježnim učinkom spirale - čega su gotovo svi nazočni bili svjesni, a mnogi su se vrlo moguće i boja- li, što se dalo primijetiti na njihovim ozbiljnim licima. Filmom se htjelo isprovocirati to neizbježno pitanje od kojeg se stalno bježalo. Manolićevo lice nije odavalo nikakvo unutarnje stanje. Tijekom tih nekoliko najbitnijih minuta filma nije se ni trgnuo, iako sam znao

i osjećao da je on općenito protiv toga da film izađe u javnost. Iz profila je djelovao poput mumije staroga mongolskog poglavice.

Profil predsjednika Tuđmana također nije odavao neko posebno emotivno stanje. No on je bio življi. Na njega sam se posebno usredotočio u trenutku kad je u filmu bilo govora da je on, unatoč tomu što mu je oduzeta putovnica i pravo javnog nastupanja, tajno boravio u inozemstvu kada se kriomice sastao s domobranskim pukovnikom Ivanom Babićem, a s kojim je raspravljao i razmijenio mišljenje o svim aspektima borbe za stvaranje samostalne hrvatske države. Ovo je bilo posebno uvijeno, jer se pod sintagmom 'svih aspekata borbe za Hrvatsku' zapravo krila i mogućnost oružane borbe, što je spominjao i Bruno Bušić koji je smatrao da Hrvati nikad bez oružja neće moći dobiti svoju državu. U biti je i bio u pravu.

(Bože Vukušić: *Tajni rat Udbe protiv hrvatskog iseljništva*, Klub hrvatskih povratnika iz iseljništva, Zagreb, 2002.)

Kad je projekcija završila, prvi se za riječ javio Josip Manolić. Izjasnio se protiv filma, navodeći kao razlog to što otvara pitanja o odgovornosti za poratne zločine i eksplicitno proziva nekoliko uglednih javnih osoba zbog agenturne povezanosti s Udbom. Zaključio je da bi javno prikazivanje moglo produbiti podjele u hrvatskom narodu. Nakon Manolića, pomislivši da njegovo mišljenje dijeli i dr. Tuđman, filmu su se usprotivili još neki visoki državni dužnosnici. Najglasniji je bio ravnatelj *Hrvatske izvještajne novinske agencije* (HINA) Milovan Šibl. Predsjednik Tuđman prekinuo ga je naglasivši da priča o nečemu što mu je slabo poznato, a potom će jednako tako ušutkati i ravnatelja Službe za zaštitu ustavnog poretka (SZUP) Smiljana Reljića. Manolićev kadar Reljić, inače, ime je dobio po stricu, nekadašnjem komesaru partizanskoga Drniškog odreda (istodobno je komesar Kninskog odreda bio zloglasni Simo Dubajić).

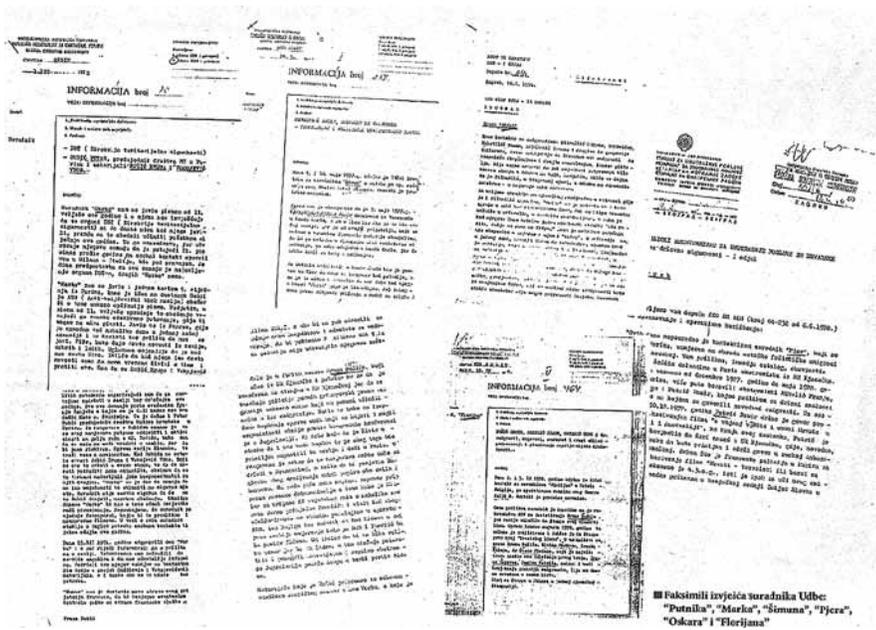
Ali, nakon što su se i ministar obrane Gojko Šušak i Miroslav Tuđman izjasnili protiv filma, predsjednik je demonstrativno ustao i doslovce rekao: *Moje je mišljenje da film neće izazvati podjele u narodu, nego upravo obrnuto. Film treba prikazati.* Nato je Manolić dobacio: *U tom slučaju treba izbaciti Cesara* (dr. Ivan Cesar, predsjednik Hrvatske kršćanske demokratske stranke i tadašnji ministar bez portfelja u Vladi RH - op.a.). Tuđman se okrenuo

prema njemu i ljutito ga upitao: *Kako se Cesar mogao iskandidirati za predsjednika države, a da ja nisam znao da je bio suradnik Udbe?*

Nakon što je dr. Tuđman jasno izrekao svoje stajalište, pojedinci su počeli toliko hvaliti film da je i predsjedniku i autorima ubrzo postalo neugodno.

5.3. Rastanak s Jožom

Predsjednik je Tuđman prije projekcije proučio i odobrio dokumente koji su u filmu trebali razotkriti više poznatih javnih osoba kao suradnike Udbe. Ne samo apostrofiranog Cesara, nego i ondašnjeg pomoćnika tajnika HDZ-a za iseljenišтво Tomislava Sedlu, ravnatelja Zagrebačke filharmonije Ivana Cerovca te emigranta iz Pariza Nevena Baričevića, u međuvremenu preminulog.

Faksimili raznih izvješća udbinih suradnika o Bruni Bušiću

Ivan Cesar

Dr. Cesar od 1960. je radio za Centar SDS-a Zagreb pod pseudonimom *Branko*. Iz Udbinih izvješća sastavljenih temeljem njegovih dojava može se zaključiti da je bio zločudan i beskrupulozan - nije mario za posljedice! Zahvaljujući njegovoj denuncijaciji praćeni su, a potom i uhapšeni Tvrtko Miloš, Đuro Perica, Branko Vidaček i još desetorica sudrugova pod optužbom da su 17. rujna 1975. postavili bombu u Paromlinskoj ulici u Zagrebu - s namjerom likvidacije Josipa Broza Tita! Petorica njih osuđena su 18. lipnja

1976. na smrt, a šestorica na dugogodišnje zatvorske kazne. Osuđenima na smrt kazna je na kraju zamijenjena u 20-ogodišnju robiju.

Cesar je očigledno prije prikazivanja filma saznao da se priprema njegovo javno torpediranje, pa je u ljeto 1992. započeo pregovore s predsjednikom Hrvatske demokratske stranke (HDS) dr. Markom Veselicom o ujedinjavanju stranaka - s ciljem stvaranja političkog kišobrana protiv optužbi za doušništvo.

Tomislav Sedlo emigrirao je 1965. u Njemačku. Početkom sedamdesetih, zajedno s Velimirom Tomulićem, u Frankfurtu je osnovao fantomski *Savez hrvatskih komunista u inozemstvu* (SHKUI). Tvrdili su da ih podupire SSSR te da blisko surađuju s partijskim vodstvom *Hrvatskog proljeća*. No Savka Dabčević Kučar u svojim je memoarima označila Tomulića kao provokatora i agenta Udbe kojeg je prevrbovala jedna strana služba (Savka Dabčević - Kučar: *'71. - Hrvatski snovi i stvarnost /I-II/*, Inerpublic, Zagreb, 1997.). Uistinu, ispostavilo se da je Tomulić radio (i) za američku vojno-obavještajnu službu, a nakon umirovljenja početkom devedesetih prošloga stoljeća izrađivao je elaborate za predsjednika HSP-a Dobroslava Paragu pod egidom kako srušiti Tuđmana i preuzeti vlast u Hrvatskoj.

Dobojski centar Udbe vodio je Sedlu kao suradnika pod pseudonimom *Orland*, ali je on krajem osamdesetih pristupio HDZ-u. Uz Manolićevu pomoć postao je stranački tajnik za iseljništvo, a moćni će ga *Joža* pogurati i na mjesto otpravnika poslova u Moskvi. Sedlo je navodno bio u dobrim odnosima s tadašnjim ruskim ministrom vanjskih poslova Andrejem Kozirevim koji će, znakovito, 1996. biti primoran podnijeti ostavku zbog optužbi da je agent CIA-e.

Uvidom u dokumente iz filma predsjednik Tuđman je i prije projekcije bio sumnjao da Manolić koristi bivše suradnike Udbe mimo njegovog znanja, a ponekad i protivno njegovim interesima. Te večeri, nakon što je državnom vrhu prezentiran predfinal dokumentarnog filma o Bruni Bušiću, dr. Tuđman ostao je u dužem razgovoru s Manolićem. A nakon Jožina odlaska zamišljen je, bez riječi, sjedio više od sat vremena za radnim stolom. Na izlasku iz Predsjedničkih dvora rekao je tajnici Zdravki Bušić:

Joža i ja smo se sukobili. Večeras je započeo naš rastanak.

5.4. Dramatični 16. listopada 1992.

Film treba prikazati - ponovimo riječi dr. Tuđmana. Dne 15. listopada promotivno je prikazan u hotelu Intercontinental (danas Westin) pred više stotina uglednika. Iste večeri, predsjednik Tuđman sazvao je još jedan sastanak najužih suradnika, s njima odgledao konačnu verziju filma i opetovao svoju čvrstu odluku. Bila je to večer uoči 14. obljetnice Bušićeve likvidacije; večer uoči *Dana D*, kada je film trebao biti emitiran na HTV-u, tada jedinoj nacionalnoj televiziji. Drama će početi još izjutra...

U prijepodnevnim satima 16. listopada Gojko Šušak zahtijevao je od ravnatelja Hrvatske radio-televizije Antona Vrdoljaka da stornira emitiranje. Vrdoljak je odbio, pa je Šušak nazvao Vrdoljakova zamjenika Tomislava Marčinka i zatražio da izreže dio filma u kojem se spominje ime Josipa Perkovića, tadašnjeg pomoćnika ministra obrane za sigurnost. Marčinko je otklonio zahtjev s obrazloženjem da je pitanje sadržaja izvan njegovih ingerencija.

I doista, film je emitiran u udarnom terminu, odmah nakon središnjeg Dnevnika, na Prvom programu. Prethodila mu je, u samom Dnevniku, vijest o smjeni (*umirovljenju*) Josipa Perkovića. Prethodno je danima uvjeravao ministra Šuška da nije sudjelovao u organiziranju likvidacija hrvatskih emigranata, čak da u slučaju Brune Bušića nije sudjelovao ni u njegovoj obradi. Isto je tvrdio i u pisanom očitovanju (17.09.1992.) na zahtjev dr. Tuđmana. No predsjednik je u međuvremenu dobio dokumente koji su nedvosmisleno dokazivali da ih Perković obmanjuje, zbog čega ga je onako naprasno i umirovio.

5.5. Udbaško-medijski protuudar

No drama se nastavila. Već idućeg dana pokrenuta je nevidena lavina napada na autore filma, a Manolić će u intervjuu tjedniku Globus (*Kaznena odgovornost za autore filma o Bušiću*, 23.10.), čak zaprijetiti uhićenjima. Medijska hajka na autore, producente i pokrovitelje filma vođena je nesmiljenom, neviđenom žestinom (i traje, praktično, do današnjih dana). Stoga je Komisija u prosincu 1992. od *Instituta za primijenjena društvena istraživanja* (danas: *Institut društvenih znanosti 'Ivo Pilar'*) naručila da istraži taj fenomen. U elaboratu je među ostalim zapisano:

Hrvatska se, kao i druge zemlje na prijelazu iz socijalističkog u demokratsko društveno uređenje, nalazi pred problemima koje je stari sustav generirao, a njihove dugoročne posljedice još su nejasne i do danas nedostupne analizi. Dana 16. listopada 1992. - na 16. godišnjicu ubojstva Brune Bušića - hrvatska javnost imala je prigodu vidjeti film 'Bruno Bušić: život, djelo i mučenička smrt', prikazan na prvom programu HTV u 20 sati, u trajanju od 78 minuta. Spomenuti film izazvao je brojne burne reakcije javnosti, ponajviše kroz tisak, koje su zbog svojeg trenutnog i kumulativnog učinka zahtijevale sustavnu analizu.

S obzirom na količinu informacija, koje su se pojavile u hrvatskom tisku nakon filma o Bruni Bušiću, upotrijebljena je kombinacija kvantitativnih i kvalitativnih metoda i tehnika, pod zajedničkim imenom analize sadržaja. Kvalitativno i kvantitativno su obrađeni svi prilozi (174) vezani za film o Bruni Bušiću, posredno ili neposredno, objavljeni u najtiražnijim hrvatskim dnevnim listovima i periodici, u razdoblju od 17. 10. do 17. 11. 1992.

Prvi podatak koji je potrebno istaknuti u kvantitativnoj analizi je broj od 174 priloga u tisku izazvanih filmom, što ukazuje na neuobičajeno visok interes, uzevši u obzir razdoblje analize od mjesec dana. Podatak o velikom interesu još je jači kada se istakne da je najveći broj priloga, ukupno 147, objavljen od 17. do 30. listopada, dakle u nepuna dva tjedna, što iznosi 84,48 % svih tiskovnih reakcija. Dva najfrekventnija dana bila su 21. listopada s 26 priloga (14,94% svih priloga) i 23. listopada s 31 prilogom (17,82%

svih priloga), što je djelomice uvjetovano i činjenicom da su u ta dva dana, osim dnevnih listova, objavljeni i tjednici.

Središnji podatak dobiven kvalitativnom analizom ukazuje na negativan odnos prema filmu, koji nije isprovociran cjelokupnim sadržajem filma (78 minuta) i odnosom autora prema Bruni Bušiću, već kratkim dijelom (2 minute i 59 sekundi), u kojem su apostrofirane osobe navodno vezane uz djelatnost obavještajnih službi i tajnih policija bivše Jugoslavije u progonjenju Brune Bušića. U svim negativnim relacijama prema filmu negativno se ocjenjuje uloga autora filma Nikole Babića i Andrije Popovića. Osim njih, u istom kontekstu se spominju i inicijatori filma, koje se ne navode poimence, osim u slučaju Vice Vukojevića, čija je uloga u stvaranju filma negativno interpretirana u 24 priloga.

Autori priloga (analitičari) glavnim razlogom nastajanja filma smatraju pokušajem nadvladavanja jedne od frakcija u HDZ-u nad ostalima. Obično ti analitičari definiraju frakciju koja je potaknula film kao 'tvrdu', 'desnu', 'hercegovačku', 'ustašku' itd. Frakciju, kojoj se, po mišljenju tih analitičara željelo nauditi, definira se kao 'lijevu', 'zagrebačku', 'liberalnu', 'udbašku' itd.

Zaključak pisaca novinskih članaka bio je posve pogrešan, no tko mari za istinu! Jednostavno su željeli - ili morali - diskreditirati autore filma kojima ni na kraj pameti nije bilo miješati se u frakcijske obračune unutar HDZ-a, a još manje u sukobe između vladajućeg HDZ-a i oporbenih stranaka. U dijelu filma koji se više odnosio na aktualnu situaciju nego na samog Bušića cilj im je bio tek ukazati na prikriveni, maligni utjecaj tajno-policijskih struktura bivšeg režima u novostvorenoj hrvatskoj državi. Uostalom, i činjenica da su se podjednako bunili i Manolić i Šušak govori o deplasiranosti tvrdnji da su se preko filma sukobile dvije frakcije: s jedne strane *desna, hercegovačka i ustaška* frakcija, a s druge *lijeva, liberalna i zagrebačka* - kako ih prema potrebi sve nisu nazivali neokomunistički mediji.

Zapravo, autori filma htjeli su poljuljati, raskrinkati postudbaški establishment koji je bio, a i danas jest, umrežen u sve društvene strukture. A stari centri moći pobjegli su se - ne bez prava - da će zbog sadržaja filma, a možda još više zbog afirmativnog odnosa predsjednika Tuđmana prema njemu, njihovi dugoročni planovi i ciljevi biti dovedeni u pitanje.

V. VINKO SINDIČIĆ ALIAS PITAGORA

1. Film potaknuo obnovu istrage

Istog dana kad je film *Bruno Bušić - život, djelo i mučko ubojstvo* prikazan na HTV-u, glavni državni odvjetnik RH Stjepan Herceg reaktivirao je (na temelju MUP-ove kaznene prijave iz 1990.) istragu protiv NN osobe u slučaju Bušićeva ubojstva. Tri dana kasnije, 19. listopada, ministar pravosuđa Marijan Ramušćak zatražio je preko hrvatske sekcije Interpola i Veleposlanstva RH u Parizu istražnu dokumentaciju koju su prikupila francuska redarstveno-pravosudna tijela.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE
KLASA: 720-01/92-01/0053
URBROJ: 514-02-03-92-2
Zagreb, 19. listopada 1992.

Vrlo hitno!

AMBASADA REPUBLIKE HRVATSKE
PARIS IV
1 rue Victor Cousin

FREDMET: Zamolnica za pravnu pomoć u krivičnom predmetu protiv nepoznatog ubojice Brune Bušića, rođenog u Francuskoj, koji je u Škotskoj služio 15-godišnju kaznu zatvoru zbog pokušaja ubojstva (20. listopada 1978.) predsjednika HDP-a Nikole Štedula.

Molimo, da zamolnicu dostavite nadležnom organu države vaše rezidencije radi upućivanja na daljnji postupak nadležnom pravosudnom organu.

Napominje se, da zamolnici nije priložen prijevod na francuski jezik, jer se u skladu člankom 5. stavak 1. citirane Konvencije zamolnice sastavljaju na jeziku države moliteljice.

Molimo, da sili kojima se se udovoljiti navedenoj zamolnici obavijeste prvom na navedenu klasu odnosno da nas obavijeste o razlozima neudovoljenja ako se zamolnici nije moglo udovoljiti.

Prilaze se fotokopija teksta Konvencije o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima od 29. listopada 1978. i fotokopija izvoda iz Krivičnog Zakona Republike Francuske.

PRILOG: svez

O tom obavijest:
Javno tužiteljstvo Hrvatske
na broj KTR-I-252/90

MISTRA
Ramušćak

Zahtjev Ministarstva pravosuđa i uprave Veleposlanstvu RH u Parizu za pomoć u pribavljanju dokumentacije iz Francuske, 19.10.1992.

Nadalje, Državno odvjetništvo RH uputilo je 3. studenog zamolbu nadležnome pravosudnom tijelu Velike Britanije da mu odobri saslušanje Udbina suradnika Vinka Sindičića, koji je u Škotskoj služio 15-godišnju kaznu zatvoru zbog pokušaja ubojstva (20. listopada 1978.) predsjednika HDP-a Nikole Štedula. Zašto Sindičić? Zato što je Blagoje Zelić u video izjavi - koja je uvrštena i u sotonizirani dokumentarni film - kategorički ustvrdio da je on ubio Bušića! Pariški zločin napokon je dobio konkretnog sumnjivca, imenom i prezimenom.

Stoga je 11. studenog 1992. potpredsjednik Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava RH Vice Vukojević - neovisno o DORH-ovim recentnim koracima - u njeno ime podnio Županijskom državnom odvjetništvu (ŽDO) u Zagrebu kaznenu prijavu protiv Sindičića zbog sumnje da je ubio Bušića. Prijava se temeljila na podacima koje je prikupila Komisija, preciznije njeno *Vijeće za utvrđivanje državnog terora SFRJ u inozemstvu*. Slijedom prijave, a jamačno i pod dojmom emitiranja filma na HTV-u, ŽDO je 1. prosinca od Županijskog suda u Zagrebu zatražio otvaranje istrage o Bušićevu ubojstvu, još uvijek protiv NN osobe, ali i saslušanje Vinka Sindičića u škotskom zatvoru.

2. Krunska izjava Blagoja Zelića

Od svih svjedoka, upravo će Blagoje Zelić prvi stati pred Božidara Jovanovića, istražnog suca Županijskog suda u Zagrebu. Tog 21. prosinca 1992. klupko se počelo odmotavati. Barem se tada tako vjerovalo. Donosimo najvažnije dijelove Zelićeva intrigantnog iskaza:

Ja sam u organima unutarnjih poslova radio formanlno-pravno od 1945. pa sve do mojega umirovljenja u siječnju mjesecu 1988. iako sam praktički počeo raditi za tu službu 1944. kada je oslobođen Šibenik.

U svezi sa slučajem ubojstva Brune Bušića mogu istaknuti da on nije bio obrada Centra Split, jer je dulje vremena živio izvan područja ovog Centra, te smatram da je trebao biti formalno obrada Centra Zagreb. Poznato mi je da u Splitu nije vođen dosje za Brunu Bušića, a niti je Centar Split bio nadležan da na bilo koji način određuje mjere i radnje Službe prema Bušiću.

Međutim, mislim da je postojala nekakva direktiva do koje se dolazilo na sastancima o radu u pogledu praćenja aktivnosti emigracije. Ti sastanci su povremeno održavani prigodom dolaska raznih kontrola i inspekcija bilo iz Zagreba, bilo iz Beograda, u Centar Split, ili u Zagrebu prilikom održavanja sastanaka na razini načelnika Centara ili načelnika operative svih centara u Hrvatskoj, s namjerom da se pojedine obrade intenzivnije pokušaju pratiti od strane svih

centara bez obzira koji centar vodi obradu u odnosu na pojedinog emigranta. U povodu takvih instrukcija svi su centri putem svojih suradnika koje su operativci imali na vezi aktivirali prikupljanje podataka u odnosu na pojedinog emigranta koji je po procjeni tada bio izuzetno važan, pa tako u odnosu na Brunu Bušića.

Pričalo se da je Bruno Bušić u posljednje vrijeme kao vrlo utjecajan emigrant postao sve oštrij, te da nije 'bježao' ni od terorizma, jer je napisao jednu brošuru koja se zvala 'Što treba znati svaki Hrvat' ili 'hrvatski gerilac', nisam siguran u točan naziv ovog zadnjega, pa su suradnici iz inozemstva pribavili tu brošuru, koju sam ja tokom boravka u inozemstvu dobio i vidio u njoj skice eksplozivnih naprava i slično, ali iz razloga osobne sigurnosti pred stranim policijama nisam ovu brošuru želio donijeti u zemlju.

U to vrijeme u sjedištu Službe RSUP-a u Zagrebu po poslovima emigracije radili su Đuro Lukić i Maks Manfreda, a neko vrijeme i Mate Kuvaić. Šef operative RSUP-a u Zagrebu bio je u to vrijeme Srećko Šimurina, a šef Službe pokojni Vinko Bilić, dok je republički ministar unutarnjih poslova bio Zlatko Uzelac. U Beogradu po ovim poslovima radili su Stanko Čolak, kao načelnik II. Uprave, i Mićo Marčeta, kao referent za borbu protiv terorizma, i još jedan sitni, plavi Banjalučanin, dok je sekretarica u Upravi bila jedna korpulentna žena četrdesetih godina - do 45 godina, porijeklom iz Bosne.

2.1. Udba priprema ubojstvo

U nastavku iskaza svjedok će iznijeti vrijedne podatke o početku priprema Bušićeve likvidacije:

Centar Split je kao suradnika na vezi u emigraciji imao Nevena Baričevića, pod pseudonimom 'Marko'. Otprilike, godinu ili dvije prije ubojstva Brune Bušića, na temelju izvještaja suradnika 'Marko', Centra Split, kojega je na vezi držao Frane Dukić, a kasnije Čedomir Matutinović, moglo se zaključiti da je 'Marko' osoba koja se

može približiti Bruni Bušiću, da se povremeno posjećuju u Parizu, s tim da češće posjećuje Bruno 'Marka'.

U svezi ovih spoznaja, a nakon ocjene mogućnosti 'Marka' da pristupi daljnjem približavanju Bušiću, netko je donio odluku, ne sjećam se više tko, ali vjerojatno u Beogradu i u dogovoru sa šefovima službe u Zagrebu, da ja kao načelnik operative Centra Split s obzirom na iskustvo počnem kontaktirati 'Marka', nevezano što ga je na vezi držao operativni djelatnik Čedomil Matutinović. Ja se ne sjećam više točno, ali bio sam pozvan u Zagreb ili kod Đure Lukića ili Srećka Šimurine, i bilo mi je naređeno da uspostavim kontakt s 'Markom'. Operativac Čedomil Matutinović ugovorio je sastanak s 'Markom' u Rimu, kojemu je prisustvovao i tadašnji načelnik Centra Jozo Duplančić, te smo se u dogovoreno vrijeme i na zakazanom mjestu sastali s njim u Rimu, kamo smo doputovali zrakoplovom koji je na izlet prevozio carinike i zrakoplovno osoblje iz Zagreba, te smo se ubacili u njihovu skupinu i vratili mislim istoga dana, ili sljedeće noći.

Jozo Duplančić išao je sa mnom, jer je cijenjen kao iskusniji operativac po tim problemima, tj. s više iskustva nego ja, te je imao pravo nakon sastanka dati mišljenje da li je suradnik 'Marko' podoban za kontakte u pogledu pojačanog praćenja Brune Bušića, ili ne. Nakon razgovora potvrdila se slika koju sam imao o 'Marku', da je staložen i miran, ali da nije spreman, iako je sposoban približiti se Bruni Bušiću te nas informirati u pogledu kretanja i aktivnosti Bušića i njegovog angažiranja, na bilo koji način sudjelovati u bilo kojoj akciji protiv Brune Bušića. Stoga smo dogovorili s njim da nam dostavlja izvještaje u pogledu kretanja i angažiranja Brune Bušića. S 'Markom' smo dogovorili i način daljnjeg kontaktiranja i da se što više približi Bruni Bušiću, te da nam redovito šalje detaljne izvještaje.

Ja ne mogu točno odrediti vrijeme i mjesto, ali negdje u ljeto 1978. dobio sam naređenje iz Zagreba da dođem u Zagreb radi odlaska u inozemstvo, konkretno u Pariz, radi kontaktiranja 'Marka', tj. uglavnom 'Marka', jer su bili i neki drugi suradnici, te da organiziram u Parizu intenzivno praćenje Bušića. Mislim da je od 'Marka'

došla obavijest da se Bušić nalazi u Parizu. U Zagrebu, kada mi je dan zadatak za put u Pariz, bio je Stanko Čolak ili Mića Marčeta. Sjećam se da je nalog za put potpisao pokojni Vinko Bilić. Ne znam je li tada u Zagrebu bio prisutan i načelnik Centra iz Rijeke – Jerko Dragin, koji je također u Parizu imao suradnika. Nismo putovali zajedno u Pariz, ali smo se u Parizu našli, a naš kontakt u Parizu ostvario je netko iz Beograda, tko je znao gdje se svaki od nas nalazi, jer mi jedan za drugoga nismo znali, s obzirom da je praksa bila da ne smijemo znati jedan za drugog gdje je koji smješten, već smo na ovaj način se nalazili vani i kontaktirali na određenim ugovorenim mjestima.

Jerko Dragin i ja u Parizu smo kontakte uglavnom održavali u jednom lokalu na Elizejskim poljima i to bliže Slavoluku pobjede. Također je u Parizu bio i Maks Manfreda, operativac iz sjedišta Službe u Zagrebu.

Naš je zadatak bio da što bolje pratimo kretanje Brune Bušića i da o tome redovito izvještavamo Stanka Čolaka i Miću Marčetu, koji su također doputovali u Pariz. Oni su te izvještaje preuzimali od nas u navedenom lokalu gdje smo se sastajali, a na koji način su ih dalje prosljeđivali u tadašnju Jugoslaviju, nije mi poznato, ali pretpostavljam da posjeduju i diplomatske putovnice, što se kasnije pokazalo i vjerojatnim s obzirom na određeni slijed događaja, a kasnije su i sami pričali da imaju diplomatske putovnice, a bilo mi je poznato da u Beogradu Služba pojedinim operativcima daje diplomatske putovnice.

Naš boravak u Parizu trajao je više dana, mislim da je bio 4-5 dana za koje vrijeme smo kontaktirali svoje suradnike u pogledu praćenja Brune Bušića, ali ga nismo uspjeli pronaći. Ja nisam u mogućnosti reći u kojem sam hotelu odsjeo, iako bih znao i sada odvesti do toga hotela, međutim, mislim da se nalazi južnije od Seine, jer da je Pigalle sjevernije.

2.2. Marko navodio ubojice

Na kraju iskaza, Zelić će iznijeti saznanja i o završnim pripremama Bušićeva ubojstva u Parizu:

Na suradnikom 'Markom' bilo je dogovoreno da nam obavijesti o kretanju Brune Bušića dostavlja na telefonski broj ili u lokal u kojem smo se sastajali, ili u hotel, a možda i na nekog suradnika, jer se više sa sigurnošću ne sjećam. Znam da je jednog dana 'Marko' izvijestio da će Bruno Bušić iste večeri doći kod njega na večeru. Mi do tada, kao što sam iskazao, nismo bili u mogućnosti locirati Bušića, niti uspostaviti nad njim pratnju. Nakon ovakve obavijesti mislili smo da ćemo konačno biti u poziciji kontrolirati Bušićevo kretanje, pa kako nismo znali odakle će Bušić stići kod 'Marka', s kim će doći, koliko će se zadržati i u kom smjeru kasnije otići, dogovorio sam s 'Markom' da sazna to za vrijeme večere, pa da nam kuda namjerava Bruno otići od njega i vrijeme odlaska ponovno javi na telefon za koji mislim da je bio u lokalu u blizini željezničke postaje Gare de l'Est, na koju su dolazili vlakovi iz smjera gdje je 'Marko' živio. Po našem planu mislili smo da ćemo po dolasku Bušića na tu postaju uspostaviti netko od nas ili suradnika neposredno kontrolu i pratnju nad Bušićem u Parizu. Na tom mjestu nije bio suradnik Jerka Dragina, već je bio lociran negdje drugdje, a za koje mjesto je znao samo Dragin, a vjerujem da je za to mjesto Draginoва suradnika i njegovu lokaciju znao i Čolak.

Suradnik 'Marko' prvi put je telefonski javio da je Bruno Bušić stigao na večeru u društvu Tvrтка Butkovića, također emigranta iz Pariza. Kada je Čolak saznao od nas gdje se nalazi Bruno Bušić, već nam je tada najavio mogućnost da istu večer otputujemo iz Pariza. U neko doba 'Marko' je izvijestio da je ispratio Bušića i Tvrтка Butkovića na željezničku postaju i da su se ukrkali na vlak za Pariz. Kada je Čolak saznao i ovu informaciju jednostavno je naredio Manfredi, Draginu i meni da vlakom otputujemo za Amsterdam, a odatle avionom da se vratimo u Zagreb. Rekao nam je da se akcija prekida, ali nitko nije objasnio zbog čega, već smo samo mogli o tome nagadati. Jerko Dragin se bunio na ovakav odlazak i prekid

akcije te nije želio otputovati iz Pariza s objašnjenjem da to ne može učiniti dok ne vidi što će biti s njegovim suradnikom. Međutim, Čolak je inzistirao da odmah otputujemo, pa smo Manfreda i ja nagovorili Dragina da ga posluša, jer da je konačno Čolak iz Saveznog SUP-a, tako da smo sva trojica otputovali vlakom za Amsterdam odakle smo se avionom vratili u Zagreb, gdje nas je dočekaop pok. Vinko Bilić, i otpratio u RSUP. Tek nakon razgovora u pogledu naših aktivnosti u Parizu i napuštanja Pariza priopćio nam je da je saznao da je u Parizu ubijen Bruno Bušić.

Kasnijim saznanjem određenih činjenica na temelju izvještaja suradnika iz Pariza i šire mreže u inozemstvu te povezivanjem nekih kontakata sa Čolakom i vodstvom Službe u Zagrebu, zaključio sam da bi vjerojatni izvršitelj ubojstva Brune Bušića bio Vinko Sindičić, Draginov suradnik, pod meni poznatim pseudonimom 'Pitagora', kojega je u Parizu vjerojatno kontaktirao kao suradnika Dragin, ali isto tako mimo njega i Čolak.

Kasnije sam nakon duljeg vremena od Stanka Čolaka ili Miće Marčete saznao da je Franjo Herljević, tada savezni ministar unutarnjih poslova tadašnje Jugoslavije, prethodno ishodio suglasnost vjerojatno od 'Savjeta za zaštitu ustavnog poretka' predsjedništva tadašnje SFRJ - predsjednika Tita - i dobio odobrenje za ovakvu akciju ubojstva.

3. Novi svjedoci: riječki udbaški krug

U međuvremenu je Služba za zaštitu ustavnog poretka RH (SZUP) dostavila DORH-u više izvješća s prikupljenim saznanjima o Bušićevu ubojstvu na temelju kojih je ŽDO 23. prosinca dopunio zahtjev Županijskom sudu za saslušanjem još desetak svjedoka, uglavnom bivših službenika i dužnosnika Udbe u Rijeci i Splitu. U biti, na popisu su se našle mahom osobe koje je dva dana prije imenovao Zelić u svome, vjerovalo se, prekretničkom iskazu. Tako će 29. prosinca izjave (morati) dati i nekadašnji službenici Centra SDS-a Rijeka Ragib Merđanić, Petar Josipović i Davorin Šušanj.

Prvospomenuti Merđanić zaposlio se 1970. u Udbi. Najprije je bio zadužen za vjerske zajednice, a poslije za strane obavještajne službe. Od 1980. do 1984. bio je šef operative u riječkom Centru SDS-a. U tom je razdoblju paralelno predavao na Višoj policijskoj školi u Zagrebu, pa je, kaže, imao priliku čitati analitičke materijale RSUP-a SRH i SSUP-a kako o akcijama političkog iseljeničtva, tako i o protuakcijama jugo-režima.

Merđanić je među inim saznao da je u SRH postojala protuemigrantska *udarna grupa*, i to u sastavu: Jerko Dragin (Centar SDS-a Rijeka), Blagoje Zelić (Centar SDS-a Split), Josip Perković (Centar SDS-a Osijek) te Srećko Šimurina, Đuro Lukić i Maks Manfreda (centrala republičkog SDS-a u Zagrebu). Članovi *udarne grupe* iz savezne Službe u Beogradu bili su pak Stanko Čolak i Mićo Marčeta, a poslije i Ivan Lasić.

3.1. 'Udarne grupa'

Merđanić je istražnom sucu Božidar Jovanoviću otkrio još niz zanimljivih informacija, među prvima onu da je Vinko Sindičić, suradnik Centra SDS-a Rijeka pod pseudonimom *Pitagora*, radio za protuemigrantsku *udarnu grupu*:

Mi koji smo radili u Službi državne sigurnosti Centra Rijeka, ali ne po II. liniji i nismo sudjelovali u radu ove udarne grupe, najviše smo mogli saznati upravo od Vinka Sindičića, koji je mnogo pričao o svojem radu za Službu državne sigurnosti tadašnje Jugoslavije, a posebno bi o tome pričao kada bi se nalazio u alkoholiziranom stanju.

Vinko Sindičić je bio agresivna, incidentna osoba, tako da su svaki čas u vezi s njim nastajale nekakve afere, a vođeni i sudski postupci, a uvijek bi netko iz SDS-a Centra Rijeka pokušavao prikriti te njegove postupke, i to obično bi činili načelnici centara ili operative u dogovoru s ljudima iz Zagreba - Srećkom Šimurinom, Đurom Lukićem i Josipom Perkovićem.

Prije 1978. u Centru SDS Rijeka po II. liniji tj. emigraciji počeli su raditi Ante Knežević, Ivan Cetinić i Marin Modrić, te mi je poznato da je vršen pritisak na Marina Modrića da se također bavi ovim

kriminalnim djelatnostima likvidacije hrvatskih emigranata, što je on odbio, pa su ga nakon toga Jerko Dragin i Josip Perković praktički najurili iz Službe.

Ja osobno za smrt tj. ubojstvo Brune Bušića saznao sam iz riječkog 'Novog lista' koji je objavio kraću vijest i to sam dobro zapamtio jer mi je kao profesionalcu bilo indikativno da je objavljeno da je u Parizu ubijen jugoslavenski državljani Bruno Bušić, a nakon koje vijesti je Jerko Dragin protestirao u redakciju 'Novog lista' zbog njenog objavljivanja, te sadržaja da je jugoslavenski državljani, umjesto 'hrvatski terorist'.

Također sam tada povezao nestanak Jerka Dragina, Blagoja Zelića i Vinka Sindičića iz Rijeke, i to upravo u vremenskom periodu kada je i izvršeno u Parizu ubojstvo Brune Bušića. Poznato mi je da je Blagoje Zelić - prije nego su Sindičić, Dragin i on nestali iz Rijeke - boravio u Rijeci i nešto dogovarao s Jerkom Draginom.

S obzirom na ličnost Vinka Sindičića, njegovo ponašanje i stavljanje do znanja djelatnicima iz Odsjeka za emigraciju kako obavlja važne poslove državnog karaktera za Službu državne sigurnosti, dolazilo se do podataka koji su upravo upućivali da bi Vinko Sindičić bio neposredni izvršitelj ubojstva Brune Bušića, što on nije ni skrivao.

3.1.1. 'Žiranti' Vinka Sindičića

Kada bi mnogi profesori i političari iz Rijeke iz tadašnjeg vremena, a prijatelji Jerka Dragina, koji su se u to vrijeme družili s Vinkom Sindičićem i Jerkom Draginom, ispričali samo dio onoga što su čuli od Vinka Sindičića, dobili bi pravu sliku o cjelokupnoj djelatnosti Službe državne sigurnosti u to vrijeme, a koju mi pokušavam utvrditi sada kroz ove iskaze i saslušanja mene i ostalih koji imaju o tome bilo kakvih saznanja.

Poznato mi je da je nakon ubojstva Brune Bušića u Parizu Jerko Dragin dobio odmor i nagradu od pretpostavljenih u Službi državne sigurnosti tadašnjeg RSUP-a RH.

Nakon akcije u Parizu prilikom koje je ubijen Bruno Bušić, Jerko Dragin i Davor Sušanj kao načelnik Centra - s obzirom na izjave i ponašanje Vinka Sindičića te njegovu nasrtljivost - upozoravali su pojedine operativne djelatnike uglavnom iz Odsjeka za emigraciju da ne smiju s Vinkom Sindičićem kontaktirati, ali kako je on gotovo svakodnevno dolazio to se nije nitko pridržavao ovakvih njihovih uputa, sve do sastanka sa Srećkom Šimunirom, nakon čega sam ja, kada sam i postavljen za šefa operative od 1980. do 1984. godine, striktno provodio tu zabranu, tako da Vinko Sindičić nije smio pristupiti u prostorije Službe Centra Rijeka.

Poznato mi je da je Sindičić napadao i pojedine značajne osobe iz tadašnjeg političkog, javnog i društvenog života Rijeke, a mnoge od tih osoba su od njega, kao što sam već rekao, saznale mnoge podatke o njegovoj kriminalnoj djelatnosti koju je obavljao za Službu državne sigurnosti. Štoviše, mnogi od takvih ljudi druženje s Vinkom Sindičićem smatrali su nekakvom dužnošću, ali i osobnom afirmacijom za put u nekakvo visoko političko društvo. Nekima je to bila legitimacija da bi postali član Komiteta, CK, dekan fakulteta i slično, pa da apsurd bude veći čak i rektor Sveučilišta.

Prisjećam se da je javno objavljeno da su Vinku Sindičiću žiranti u podizanju kredita u Rijeci bili i profesori Medicinskog fakulteta - dr. Slobodan Marin, dr. Branko Žuža i dr. Danijel Rukavina. Sindičić je također bio u prisnim odnosima i s njim su se družili Tomislav Kovač, dugogodišnji član Predsjedništva SRH i predsjednik Savjeta za zaštitu ustavnog poretka SRH, a također među osobe iz političkih struktura koje su sa Sindičićem održavale kontakt bili su Marijan Kalanj, Vilim Mulc i mnogi drugi.

Na poseban upit iskazujem da mi je poznato da je Stanko Čolak, kao načelnik II. Uprave SSUP-a u Beogradu, u više navrata tokom godine dolazio u Centar SDS Rijeka i kontaktirao s Jerkom Draginom i Vinkom Sindičićem, pa sam uvjeren da je i prije ove akcije u Parizu, iako ga osobno nisam vidio, obavio posljednje instrukcije za ovo ubojstvo, jer su sve te akcije kretale iz Beograda preko Stanke Čolaka, i dalje razrađivane putem spomenute - kako sam je ja nazvao - 'udarne grupe'.

3.2. Hvalisavi Pitagora

Petar Josipović počeo je raditi u Centru SDS-a Rijeka 1. srpnja 1976. - i to u Drugom (protuemigrantskom) odjelu. Istražnom sucu među ostalim je izjavio:

Kako sam radio na poslovima suprotstavljanja djelatnostima iz političke emigracije, preko kolega na istim poslovima u Centru Rijeka - negdje 1986. - osobno sam upoznao Vinka Sindičića u službenim prostorijama našeg Centra, kamo je on često dolazio uglavnom rukovodiocima, ali je svraćao i kod nas operativaca iz II. linije. Ja sam već negdje 1981. - kada sam počeo malo ozbiljnije raditi - došao do fascikla pod pseudonimom 'Pitagora' gdje je ostala i jedna sličica za dokumente te sam uvidio da je taj 'Pitagora' u stvari Vinko Sindičić.

Iz razgovora sa Sindičićem uočio sam da je volio govoriti o akcijama emigracije ili akcijama koje je on za službu izvršavao, i to na način da je uvijek davao naslutiti da je on ta osoba koja je nešto izvršila za Službu, nikada ne imenujući nijednu osobu iz političke emigracije, ali je zato iznosio detalje kako je pojedina akcija prema nekome ili negdje izvedena, stavljajući time do znanja da je neku akciju u inozemstvu on izvršio, ili bio neposredno u blizini izvršenja, jer su mu bili poznati detalji koji je mogla znati samo osoba koja je trebala biti na mjestu događaja.

Nikada nije sebe imenovao kao osobu koja je izvršitelj takve akcije ili zadatka, ali je plastično opisivao kako treba paziti na sve detalje koji su nama profesionalcima inače bili poznati, pa je tako na primjer pričao kako treba mijenjati automobile, o pitanju alibija, zavaravanju kupovanjem vozničkih karata u nekoliko smjerova, promjeni osobnog izgleda, maskiranjem i slično, što se inače moglo vidjeti u filmovima.

Činjenica je da je pri takvim opisivanjima znao iznositi detalje na osnovi kojih se moglo zaključiti da je on bio sudionik neke od akcija, pa je tako u jednom razgovoru, a u želji da sebe prikaže kao aktera, iznio kako je neki Nižić poginuo, a da mu je u ustima ostala neprogutana šljiva, želeći mi ovakvim opisivanjem staviti na zna-

nje kako mu je poznat taj detalj jer je bio u blizini te pogibije, ali da istodobno ne kaže direktno da je on izvršitelj tog ubojstva.

Nakon ovakvog otvaranja, a po mojem mišljenju s ciljem da u mojim očima podigne sebi ugled važne osobe, ja sam ga jednom prigodom - najvjerojatnije krajem 1987. - direktno priupitao je li on umiješan u ubojstvo Brune Bušića u Parizu. Ne mogu točno formulirati pitanje, ali znam sa sigurnošću da se na ovakav moj direktni upit Sindičić značajno nasmijao, nešto promrmrljajući i komentirajući da ga je poznao, a svojim gestama i ovakvim ponašanjem na moj direktni upit htio mi je dati do znanja da je on sudionik ubojstva, ali da to ne kaže direktno. Ovakvim kazivanjem i ponašanjem Sindičić je htio dati do znanja da je on izvršio to ubojstvo, ali kao i u drugim akcijama koje je opisivao, nije htio to direktno reći, već da se zaključi iz njegovog ponašanja i poznavanja detalja.

3.3. Nagrade iz 'specijalne blagajne'

Istoga dana (29. prosinca) izjavu je dao i Davorin Sušanj, načelnik Centra SDS-a Rijeka u vrijeme Bušićeva ubojstva. Istražnom je sucu u Zagrebu ispričao da je od 1945. do 1952. radio u Ozni/Udbi na području Istre. Potom je dvije godine proveo na Visokoj školi za unutarnje poslove u Beogradu. Nakon povratka u Rijeku radio je u miliciji i Udbi od 1954. do 1963. - kada je imenovan organizacijskim sekretarom Općinskog komiteta Rijeka. Za šefa Centra SDS-a Rijeka postavljen je 1974. i na toj je dužnosti ostao sve do umirovljenja (1979.). O Bušićevu ubojstvu i Sindičiću izjavio je sljedeće:

Ja Jerka Dragina u dijelu problematike emigracije nisam kontaktirao kao načelnik Centra niti sam se u to upuštao s obzirom da je Jerko Dragin bio iskusan na tim poslovima i uglavnom samostalan, niti sam bio upoznat sa detaljima rada Jerka Dragina po 'drugoj liniji'. On mene nije morao niti izvještavati o svom radu jer je linijski obavještavao na nivou Republike Đuru Lukića i Maksa Manfredu, a na nivou SDB SSUP-a Stanka Čolaka.

Vinka Sindičića sam osobno upoznao preko Jerka Dragina 1976. kada je došao u Centar. Kasnije sam od Dragina saznao da je Vinko

Sindičić suradnik Službe, i da mu je pseudonim 'Pitagora', te da ga on osobno drži na vezi. Međutim, ja s Draginom, a posebno ne sa Sindičićom, nisam nikada osobno razgovarao o zadacima Sindičića kao suradnika, o njegovoj instruktaži i slično.

Kao načelnik Centra potpisao sam tri ili četiri izvještaja za isplatu dinarske naknade iz specijalne blagajne za konspirativno ime 'Pitagora'. Isto tako mi je poznato da je Jerko Dragin na ime - konspirativno 'Pitagora', tj. za Vinka Sindičića, iz specijalne blagajne Centra podizao novčana sredstva, i to isključivo dinare, a to bi u današnjim okolnostima moglo odgovarati po 30.000 HRD u nekoliko navrata.

Poznato mi je da su u Centar Rijeka u svezi sa Sindičićem Draginu dolazili Đuro Lukić i Maks Manfreda iz tadašnjeg RSUP-a i Stanko Čolak iz SDB SSUP-a. Osobno nikada nisam prisustvovao tim razgovorima i njihov sadržaj mi nije poznat, dok je u vremenskom periodu od 1974. do 1979. Stanko Čolak iz SDB SSUP-a u svezi sa Sindičićem u Centar Rijeka došao dva-tri puta zajedno s Lukićem ili Manfredom.

Ja nemam nikakvih saznanja tko je sudjelovao u ubojstvu Brune Bušića u Parizu, ali sam kasnije čuo od operativaca da se Vinko Sindičić hvalio da je on bio u Parizu i sudjelovao u tom ubojstvu.

Na poseban upit istražnog suca iskazujem da mi je poznato da je Blagoje Zelić radio također po II. liniji u SDS-u Centra Split, te je dolazio kod Dragina u Centar Rijeka, kada bi putovao u inozemstvo ili se vraćao iz inozemstva, a po istim poslovima u Osijeku je radio Josip Perković. Međutim, za moje vrijeme mislim da ga nisam vidio da je dolazio u Centar Rijeka.

3.4. Govorljivi riječki udbaši

Istražni sudac nastavio je saslušavati svjedoke 7. siječnja 1993. - nakon novogodišnjih praznika. Prvi je izjavu dao Marin Modrić. U Centru SDS-a Rijeka počeo je raditi 1976. godine, i on po II. liniji, tj. protiv hrvatske emigracije. Potom je prepričao svoja saznanja o Bušićevu ubojstvu:

Mislim da je bio četvrtak ili petak, a ja sam tog dana bio dežurni poslijepodne u Centru na VI. katu, te je predvečer došao Vinko Sindičić i po dolasku mi se odnosno na odlasku javio zajedno s Goranom Draginom, sinom Jerka Dragina, i zvao me na piće, što sam odbio s obrazloženjem da ne mogu ostaviti otvorene telefonske linije. Siguran sam da je Sindičić bio kod Jerka Dragina, a čini mi se da su tada u Centru bili Davorin Šušanj i Blagoje Zelić iz Splita, koji je u prethodnih mjesec dana bio dva puta u Rijeci.

Nekoliko dana nakon toga - kada sam bio na kavi s kolegom Mirkom Krtinićem - pročitali smo u novinama da je ubijen Bruno Bušić u Parizu, pa smo se samo pogledali i nismo ništa komentirali. S obzirom na posao koji smo radili i situaciju u to vrijeme, mi nismo nikome o tome ništa pričali, jer je to bilo izuzetno opasno po nas same.

Nekoliko dana nakon ubojstva Bušića, Vinko Sindičić je došao u Centar Rijeka, pa kad je otišao, nastavio sam razgovarati s Goranom Draginom, i u jednom trenutku postavio sam si glasno pitanje, tko bi to mogao izvršiti, na što je Goran Dragin odgovorio: 'On ga je skinuo, Vinko Sindičić'.

Ja sam u toku rada na stolu Jerka Dragina viđao materijala pod pseudonimom 'Pitagora', ali nisam znao čije se ime krije iza tog pseudonima, te sam kasnije od Gorana Dragina saznao da je to naziv za Vinka Sindičića. Vinko Sindičić bio je blizak operativcu Goranu Draginu, a po njegovom odlasku Ivi Cetiniću.

Istog dana kad i Modrić saslušan je Bruno Smokvina, posljednji načelnik Centra SDS-a Rijeka (od 1. siječnja 1980. do kraja 1989.). Nije bio posebno susretljiv, ali je ipak dao neka korisna saznanja:

Vinka Sindičića iz Rijeke sam osobno upoznao kada je dolazio u prostorije Centra i tražio da mu se pomogne u pogledu nekih njegovih privatnih problema ili incidenata. U samom početku mog rukovođenja nisam bio upoznat da bi Sindičić bio suradnik ili na neki drugi način vezan uz Centar Rijeka. Međutim, tijekom 1980. godine, a naročito kasnije, uvidio sam iz nekih postupaka da je Vinko Sindičić itekako vezan uz Centar Rijeka.

Do tog saznanja sam došao na način kada sam uvidio da gospoda iz tadašnjeg SDS-a RSUP-a SRH - gospodin Josip Perković i Srećko Šimurina - traže od mene da rješavam neke probleme uz Vinka Sindičića koje je imao na području Rijeke. Kasnije bi gospodin Perković, tada načelnik II. odjela u SDS-u RSUP-a, kada bi tražio da interveniram za Vinka Sindičića, objašnjavao da to od njega traže iz SDB-a SSUP-a Beograd. Ja sam zaključio da je Vinko Sindičić suradnik Službe čim traže da za njega vršim različite intervencije kod različitih organa.

Negdje 1985. poduzeće 'Adriamont' iz Rijeke išlo je u stečaj, pa su me zvali kako bi regulirali stan koji su još 1973. dali Vinku Sindičiću na korištenje, a dodijeljen mu je iz zamjenskih stanova koje su dobili od Komunalnog zavoda iz Rijeke. Nisam o tome imao nikakvih saznanja, pa sam u Zagrebu nazvao Šimurinu i Perkovića, ali ni oni nisu znali preciznije odgovoriti u pogledu te obveze, jer da se moraju konzultirati sa SDB-om SSUP-a u Beogradu. Ja ni danas ne znam tko je i zašto taj stan iz zamjenskih stambenih fondova dao na korištenje Vinku Sindičiću u Rijeci.

Kasnije sam od nekog djelatnika Centra saznao da iza Vinka Sindičića stoji pseudonim 'Pitagora'.

3.5. Udarna zločinačka grupa u Parizu

Nakon Modrića i Smokvine, izjavu je idućeg dana (8. siječnja 1993.) dao Jerko Dragin. Počeo je 1948. raditi u Udbi, a 1961. došao za operativca u Rijeku. Krajem šezdesetih postao je načelnik II. odjela, a 1973. je promaknut u načelnika operative Centra SDS-a Rijeka. Dragin je priznao da je zavrbovao Sindičića i držao ga na vezi:

Kad sam zaključio da su informacije Vinka Sindičića za Službu toliko kvalitetne, tada smo ga registrirali kao našeg suradnika i evidentirali pod pseudonimom 'Mišo', te smo pod takvim pseudonimom slali korisne informacije do kojih smo došli u RSUP SRH u Zagreb, kamo su se dostavljale i slijevale sve informacije centara u gradovima Hrvatske koji su radili po pitanjima emigracije.

Ne sjećam se točno godine, ali upravo one godine kada je ubijena obitelj Ševo u Italiji, Vinko Sindičić doputovao je u Rijeku i više se nije vraćao u inozemstvo, jer je na njega pala sumnja da je povezan s ubojstvom ove obitelji, o čemu je pisala naša i inozemna štampa, posebno talijanska.

Kada je Vinko Sindičić morao ostati u zemlji zbog navedenih razloga, promijenili smo mu pseudonim iz 'Mišo' u 'Pitagora', ali ne znam tko je dao taj prijedlog, i zašto je došlo do promjene pseudonima pod kojim smo slali ostale informacije.

U nastavku svjedočenja Dragin je priznao i da se neposredno prije ubojstva Brune Bušića nalazio u Parizu:

U listopadu 1978. pozvao me u Zagreb Srećko Šimurina. Tom prilikom mi je objasnio da trebam otputovati u Pariz sa zadatkom da pomognem u provjeravanju, ustanovljivanju i konkretiziranju eventualnih podataka koji bi bili upitni u pogledu boravka, kretanja i aktivnosti Brune Bušića u Parizu.

Srećko Šimurina mi je tom prigodom objasnio da će me u Parizu na vezi kontaktirati Maks Manfreda, tadašnji operativac iz RSUP-a SRH koji je radio po liniji emigracije, a da ću kontakte s njim ostvarivati u Parizu na Trgu Victor Hugo, te mi je pojasnio da je to jedan mali trg na kojem se može bez problema uočiti poznanik, što sam dolaskom u Pariz utvrdio da je i istina. U Pariz sam doputovao direktno avionom na liniji Zagreb - Pariz, ali s kupljenom povratnom kartom. Dolaskom u Pariz odsjeo sam u jednom hotelu koji se nalazi u blizini Trga Victor Hugo.

Već sljedećeg dana po dolasku u Pariz na Trgu sam se sastao s Maksom Manfredom. S Maksom Manfredom sastajao sam se svako jutro na Trgu Victor Hugo u Parizu - između 8:30 i 9:00 sati kako bismo bili što manje upadljivi - i kretali bismo kroz mali prolaz prema stanici metroa, i tom prilikom obavili kraći razgovor, nakon čega bismo ulazili u metro, i svaki od nas bi na jednoj od stanica silazio, s tim da smo ponovno svako jutro imali ugovoreni sastanak na navedenom trgu. Ne sjećam se točno, ali negdje na drugom ili trećem ovakvom sastanku iz razgovora s Maksom Manfredom sa-

znao sam da je u Parizu i Blagoje Zelić, za kojeg smo smatrali da je nositelj posla, ispravljam, što sam ja smatrao, a zaključio sam da je Zelić nositelj posla iz razgovora s Maksom Manfredom jer sam vidio da on u stvari prenosi podatke do kojih dolazi u kontaktima sa Zelićem u Parizu.

Zadnje jutro našeg sastanka na Trgu Victor Hugo u Parizu, ne mogu precizirati koji je to bio dan za redom našeg boravka, Maks Manfreda mi je priopćio da navečer moramo hitno napustiti Pariz jer da je u Pariz doputovao Stanko Čolak i da je on dao nalog da se mi povučemo, tj. Zelić, Manfreda i ja iz Pariza, jer više nas trojica nismo potrebni. Maks Manfreda mi je rekao da se navečer nađemo na željezničkoj postaji jer da ćemo vlakom sva trojica krenuti kući i to preko Amsterdama. Navečer smo se zaista našli i krenuli vlakom za Amsterdam, ali na način da je svaki od nas trojice bio u svojem vagonu. Kasno navečer smo stigli vlakom u Amsterdam te sam ja odsjeo u jednom hotelu blizu željezničke postaje, a ne znam gdje su odsjeli Zelić i Manfreda. Narednog jutra otišli smo u zračnu luku te je svatko od nas svojim putem došao do zračne luke i zrakoplovom se vratili u Zagreb, jer sam ja imao povratnu kartu za zrakoplov.

Dragin je potom govorio o dočeku u Zagrebu i vijesti da je Bušić pret hodnog dana ubijen u Parizu. Osnovna mu je intencija bila uvjeriti istražnog suca da nije svjesno sudjelovao u pripremama ubojstva:

Po dolasku u Zagreb u zračnoj luci nas je dočekaao tadašnji zamjenik ministra unutarnjih poslova, sada pokojni Vinko Bilić, te nas odvezao u MUP u Savskoj ulici u Zagrebu. Meni nije poznato tko je obavijestio Vinka Bilića kada i kojim zrakoplovom stižemo u zračnu luku u Zagreb. Ja ga nisam obavijestio, a samo mogu pretpostavljati da je to učinio Blagoje Zelić. Po dolasku u prostorije MUP-a RH, bivšeg RSUP-a SRH, Vinko Bilić nam je tijekom razgovora rekao da je Bruno Bušić ubijen noćas ili prošlu noć u Parizu te da smo mi izvršili svoje, odnosno preciznije, svoj dio posla.

Ja sam tada povezao svrhu mog puta u Pariz, ali to nisam znao prilikom dobivanja zadatka, jer sam zadatak dobio od Srećka Šimurine, koji mi ga je opisao na način kako sam naprijed iskazao.

Ja nisam Vinka Sindičića doveo u Pariz, jer ako je Vinko Sindičić uopće bio u Parizu, mogao ga je dovesti bilo tko drugi iz RSUP-a, jer je o akciji račun vodila Služba, a ne ja. Neosporno je da je Vinko Sindičić u Rijeci zalazio kod mene u moj stan, kao prijatelj na večere i slično, ali ja ga nikada nisam ništa pitao u pogledu ubojstva Brune Bušića, niti je on meni o tome što pričao.

Istina je da sam se ja u Rijeku vratio isti dan kada sam stigao zrakoplovom iz Amsterdama u Zagreb, a Sindičića nisam vidao u Rijeci jer se pojavio u Rijeci tek nakon desetak dana. Nisam nikad Vinka Sindičića ništa pitao u pogledu njegovog hvalisanja da je sudjelovao u ubojstvu Brune Bušića, a što mi je ljutito dao do znanja zamjenik ministra tadašnjeg RSUP-a SRH Vinko Bilić, a nisam ga ništa u vezi toga pitao iz razloga kako mu ne bih dao do znanja da mi je Vinko Bilić prenio ovu informaciju, ali sam stoga uvijek govorio Vinku Sindičiću da pazi kako se ponaša i da ne pravi nikakve neprilike za Službu.

Je li Vinko Sindičić bio u to vrijeme u Parizu, ja ne mogu tvrditi jer ga nisam vidio, ali mogu sa sigurnošću tvrditi da Vinka Sindičića nisam instruirao niti pripremao za eventualni odlazak u Pariz u vezi likvidacije Brune Bušića. Međutim, iz kasnijih saznanja mogu pretpostaviti da je Vinka Sindičića mogao instruirati i dovesti u Pariz i tamo ga kontaktirati netko drugi iz RSUP-a ili SSUP-a, a što mi se uklapa u činjenicu da je Vinka Sindičića netko morao kontaktirati iz RSUP-a SRH, s obzirom da su mi se Srećko Šimurina i Đuro Lukić, preko mojeg načelnika Centra Rijeka Davorina Sušnja i meni osobno, obraćali i zahtijevali da za Vinka Sindičića učinim neke intervencije u ime Službe, a za koje ja uopće nisam znao do tog trenutka da ih treba riješiti Vinku Sindičiću, iz čega je jedini normalan zaključak da se Vinko Sindičić direktno obraćao nekom u RSUP-u SRH.

3.6. Šef izgubio pamćenje

Došao je red i na najviše rangiranog udbaša od svih predviđenih svjedoka: 11. siječnja pred istražnog je suca stupio Srećko Šimurina. Potkraj rata počeo je raditi u kartoteci tajne službe, da bi 1948. prešao u protuinformbi-

roovski administrativni sektor; od 1952. do 1966. radio je *po problematici vjerskih zajednica* (uhodio, ucjenjivao i vrbovao svećenike). Nakon Brijunskog plenuma postao je pomoćnik šefa, a od sloma Hrvatskog proljeća do umirovljenja (dakle, u vrijeme Bušićeva ubojstva) i šef operative republičkog SDS-a u Zagrebu.

Za razliku od svojih *podređenih*, Šimurina je apsolutno nijekao da raspolaže s bilo kakvim saznanjima o inkriminiranoj likvidaciji. Štoviše, ustvrdio je da je za ubojstvo saznao tek desetak dana nakon što se dogodilo, i to čitajući emigrantski list *Novu Hrvatsku*. Jedino je priznao kako mu je bilo poznato da je Sindičić suradnik Službe pod pseudonimom *Pitagora* te da su se hrvatski (republički) udbaši Maks Manfreda, Jerko Dragin i Blagoje Zelić, kao i Stanko Čolak i Mićo Marčeta iz savezne centrale, nalazili u Parizu neposredno prije Bušićeva ubojstva. No ondje, nedajbože, nisu bili ni zbog kakvih priprema, a kamoli atentata, nego su po nalogu SSUP-a onako malo pripomogli kolegama *u praćenju aktivnosti i djelovanja Brune Bušića*. Također je ustvrdio da se ne sjeća ni tko je Manfredu, Dragina i Zelić poslao u Pariz, ni kad su vratili, ni tko ih je dočekao u Zagrebu.

Inače, dotični je trojac po strogoj vertikalnoj suboordinaciji Udbe bio izravno potčinjen Šimurini! Još gore, Jerko Dragin je samo tri dana prije (8. siječnja) pred istim istražnim sucem posvjedočio da ga je u Pariz poslao upravo Šimurina!! (v. poglavlje V.3.5.) Njegov lažljivi iskaz predstavljao je flagrantni primjer krivokletstva, ometanja pravde, omalovažavanja pravosudnih tijela, što li. U svakoj normalnoj državi počinitelj bi bio adekvatno sankcioniran. No u Hrvatskoj se malo tko usudi s rogatim bosti...

4. Nove kockice zločinačkog mozaika

Istražni sudac Božidar Jovanović 15. siječnja nastavio je saslušavati svjedoke - na red su došli bivši operativci Centra SDS-a Rijeka. Iz njihovih se izjava, kada se povežu s drugim dokazima i indicijama, može plauzibilno zaključiti da je Udba i prije Pariza, u Londonu, planirala smaknuti Bušića.

4.1. Pripreme u Rijeci

Ivan Cetinić bio je te 1978. operativac u II. odjelu riječke Udbe. Priznao je da su negdje početkom listopada on, Zoran Kurelić, Marin Modrić i Goran Dragin *dobili zadatak* od načelnika operative Centra Jerka Dragina da pretraže londonske telefonske imenike. Cilj: na temelju broja koji su dobili otkriti adresu pretplatnika.

Nakon nekoliko dana ovakvog mukotrpnog rada mi smo pronašli više adresa iz ulice Uper Bruk i predali smo ih načelniku operative Jerku Draginu, a da nam svrha i cilj ovog zadatka nisu bili poznati, a nismo iz profesionalnih razloga ni pitali. (...)

Jedne večeri po završetku posla u dvorištu naše zgrade upoznao sam osobu nižeg rasta, kratke frizure, kukastog nosa, čvrstog stiska ruke, za kojeg sam kasnije saznao da se zove Vinko Sindičić. Ne sjećam se tko, ali netko od rukovodioca Centra priopćio mi je za Vinka Sindičića da je to naš suradnik 'Pitagora'.

Zoran Kurelić je pak izjavio da je tek 1. lipnja 1978. počeo raditi u Centru SDS-a Rijeka i da stoga ništa ne zna o pripremama Bušićeva ubojstva, kao i da se ne može (za razliku od Cetinića - op.a.) sjetiti pretraživanja telefonskih imenika Londona.

Istog je dana iskaz dao i Goran Dragin. Izjavio da je u riječkom centru Udbe radio od 1974. do 1984. po *III. liniji* (kontraobavještajni poslovi). Sindičića je upoznao preko svog oca Jerka i s njim se sprijateljiio, tako da su često odlazili na piće. Zanimkao je, klasika, da raspolaže s bilo kakvim spoznajama o pripremama Bušićeva ubojstva, mogućem sudjelovanju njegovog oca Jerka u njima i Sindičićevoj ulozi. No ipak je priznao da je s grupom kolega operativaca početkom listopada 1978. pretraživao telefonske imenike Londona.

O čemu je, zapravo, riječ? Udbe je preko agenturne mreže dobila telefonski broj koji je Bušić povremeno koristio za biranje ili primanje poziva. Nakon *mukotrpnog rada* (svjedokova sintagma) riječki su operativci preko imenika otkrili da se broj vodi na adresi u *Upper Brook Street* (*Uper Bruk* - netočno piše u zapisniku Cetinićeva saslušanja), vjerujući da se radi o pri-

vatnoj kući. Bušić je napokon lociran, likovala je Udba. I u London poslala *Pitagoru* da ubije Bušića, što će priznati i sami Sindičić u svjedočenju nakon što je izručen Hrvatskoj (v. VI.3.1.).

No u iskazu je, štiteći sebe pred hrvatskom pravdom, tvrdio još nešto: da je prevario Udbu - da je namjerno eskivirao zadatak. Istina je ipak drukčija, a otkrio ju je autor ove knjige. Na adresi koju je Udba dala *Pitagori* zapravo se nalazio Studentski dom, a telefonski je broj pripadao javnoj govornici. Bušić je u tom domu zbilja bio odsjeo, iz te govornice zbilja birao i primao pozive! No Bušić se u međuvremenu bio odselio iz doma na drugu, Udbi u tom trenutku nepoznatu adresu (*25 Routh Road Wandsworth Common Londre SV 18*), pa se Sindičić vratio neobavljena posla u Hrvatsku. Služba je već nakon nekoliko dana pribavila novu Bušićevu adresu, pa je *Pitagora* po istom zadatku, doduše u društvu još jednog udbinog *killera*, došao drugi put u London. No Bušić je već bio napustio Englesku zbog susreta s dr. Franjom Tuđmanom u Španjolskoj (Tuđman je tog ljeta bio ilegalno napustio Hrvatsku i posjetio nekoliko suradnika u Njemačkoj, Francuskoj i Španjolskoj). I to je jedini razlog zašto Bruno Bušić još tada, u Londonu nije bio ubijen.

5. Perković kritizira *Pitagoru*

Posljednji svjedok u toj fazi istrage (29. siječnja) bio je Ivan Lasić - Gorančić, šef II. (protuemigrantskog) odjela mostarske Udbe za vrijeme Bušićeva ubojstva, a potom od 1983. do umirovljenja 1986. načelnik II. uprave u sa-

Ivan Lasić

veznom SDB-u. *Ja sam upravo povezujući pojedine odgovore ili rečenice određenih kolega saznao da je ubojica Brune Bušića upravo Vinko Sindičić - ključna je to Lasićeva rečenica.*

Kako se prisjećam tih godina onda mi najprije u sjećanje dolazi jedan razgovor koji je vezan uz dolazak u Mostar iz Beograda Stanka Čolaka, a to je bilo neposredno nakon ubojstva Brune Bušića, te je netko od operativaca iz čiste radoznalosti - jer nije mogao izdržati da to

ne pita - pitao ga otprilike riječima: 'Stanko, tko je mogao tako brzo saznati njegov dolazak iz Londona u Pariz i izvršit ubojstvo?'. Odgovor Stanka Čolaka bio je: 'E, pa tko ima dobrog suradnika, taj možda to i sazna'.

Međutim, kada sam došao na rad u Beograd u II. upravu SSUP-a u vezi ovakvih tema bila je posve drukčija situacija. Čak sam u početku, ne poznajući sredinu, mislio da me možda i provociraju, jer tamo se bez ikakvih ograda o tome razgovaralo među kolegama uz kavu u restoranu ili inače u kancelarijama. Prisjećam se kako su znali dobacivati da je lako nama po II. liniji - jer da mi dovedemo čovjeka pod ogradu, pa ako ne ide, da ga skratimo za glavu. Ja sam takve komentare u tom trenutku doživljavao kao neobuzdanost i smatrao da nisu primjereni.

Međutim, kroz nekoliko razgovora ja sam upravo povezujući pojedine odgovore ili rečenice određenih kolega saznao da je ubojica Brune Bušića upravo Vinko Sindičić. Inače, za ime Vinka Sindičića znao sam od ranije - da je suradnik riječkog centra Službe državne sigurnosti te da ima pseudonim 'Pitagora'.

Ne mogu tempirati kronološki vrijeme pojedinih razgovora u vezi ovog ubojstva, ali se tih razgovora dobro sjećam, pa ću ih i opisati. Jednom prilikom došao sam u Zagreb, u Službu državne sigurnosti RSUP-a SRH, radi nekih tekućih poslova, pa sam među ostalim došao i kod Josipa Perkovića, koji je po ovoj problematici emigracije radio u Republičkom SUP-u Hrvatske i bio načelnik II. linije, koja se bavila problematikom emigracije na razini RSUP-a.

Nakon uobičajenih pozdrava i razgovora te pitanja o zdravlju Josip Perković odmah mi se požalio da mu se jučerašnji dan popeo na glavu, da je skoro poludio. U tom trenutku u sobu je ušao i Srećko Šimurina, koji je bio jedan od najiskusnijih i najstarijih na tim poslovima, i došao me pozdraviti, a što je bila i jedna njegova manira i lijepa gesta - da pozdravi kolege koji dođu poslom iz drugih centara u RSUP. Srećko Šimurina isto mi je postavio uobičajena pitanja, pitavši me kako je Stanko Čolak i slično. Ovaj razgovor mogao je biti vođen negdje oko 1984. godine, te se vodio običan razgovor, a u jednom trenutku me upitao kako je u Savezu misleći na SSUP u Beogradu. U tom trenutku u sobu ulazi treći kolega, iz

Centra Rijeka SDS-a načelnik Bruno Smokvina, koji me također poznavao. Čim je ušao rekao je Perkoviću: 'Josipe, hvala ti, mnogo ti hvala za ono jučer!'. Ispalo je da nas je prekinuo u razgovoru, pa ga je Srećko Šimurina upitao zbog čega se zahvaljuje, i što je bilo. Josip Perković je odgovorio da nije ništa, već onaj razgovor što je imao jučer. Nakon toga Srećko Šimurina izašao je iz sobe, a za njim i Bruno Smokvina, pa Josip Perković je nastavio razgovor govoreći mi da je pozvao 'Pitagoru' na kritiku i on je taj što mu je jučer učinio dan takvim da mu je prisjeo. Rekao je da ima toliko ispada na terenu.

U stvari Srećko Šimurina je bio još prisutan, kada je Josip Perković to izgovorio, pa je samo prokomentirao: 'Ma jebem ti boga, kada učini nešto čovjek, a onda zasere tisuću puta, neka ide u pičku materinu!'. Tako nakon ovih riječi je napustio sobu, a Bruno Smokvina je izašao za njim.

Nakon toga Josip Perković mi je nastavio objašnjavati da se Bruno zahvaljuje, a čime se on mora baviti. Rekao mi je da je jučer izgrdio Sindičića tako da je ovaj skoro počeo plakati, jer da je bio grub prema njemu, ukazujući mu na njegovo nedolično ponašanje, ali da to ništa ne vrijedi, jer da je ovaj kao janje dok ga kritiziraš, a nakon par mjeseci učini ponovno sličan ispad. Pričao mi je kako je Vinko Sindičić osoba koja je naučila putovati po inozemstvu, i sada kada mu je sužena mogućnost putovanja u inozemstvo, da bi najrađe da i sada ima dozvolu da ide po svijetu, a da nije svjestan da bi ga to moglo stajati glave.

5.1. 'Pitagora' je nepopravljiv

Nakon povratka u Beograd Ivan Lasić je razgovore s hrvatskim kolegama udbašima prepričao Stanku Čolaku, svome pretpostavljenome u saveznoj službi.

Idućeg dana otputovao sam u Beograd i po dolasku u Beograd navratio kod Stanka Čolaka te mu rekao da ga je pozdravio Josip Perković i objasnio mu da je ovaj jadan, jer da mu je teško i da ima problema s onim iz Rijeke, a ovaj je shvatio na koga mislim,

ali je ipak pitao praktički odgovorivši: 'Sigurno je Pitagora?'. Ja sam Stanku Čolaku samo objasnio da se zaista Josip Perković teško osjeća jer da ovaj često pravi incidente neugodne za Službu čiji je suradnik, a Stanko Čolak je odgovorio: 'Ivane, Josip nije svjestan da će mu to biti tako dok je živ, jer Pitagora je takav čovjek koji je nepopravljiv'.

Pokušao sam objasniti da zbog njegovih postupaka vrše pritisak na Josipa Perkovića, a Čolak Stanko je samo prokomentirao: 'On je u stanju da za Službu sve uradi. On kada mu nudiš nekoga da ide s njim u akciju odbija s obrazloženjem da nikoga neće i da mu se samo kaže tko i gdje, a ostalo da je njegova briga, ali da je u privatnom životu nikakav jer da pravi uvijek probleme. Bolan Ivane, ti ne znaš, on ti je i Pariz, i Zürich i Venecija'. I još je spomenuto neko mjesto, ali se ne sjećam koje.

Kada se spominje Pariz, onda je među nama nedvosmisleno jasno da se misli na ubojstvo Brune Bušića. Kada se spominje akcija u Zürichu - misli se na ubojstvo Stanka Nižića, a za akciju u Veneciji - na ubojstvo Stipe Ševe, njegove supruge i njihove kćerke.

Inače, Mićo Marčeta koji je bio umirovljen, i zbog toga revoltiran, nezadovoljan je navraćao kod mene, a nezadovoljstvo mu se pojačavalo time što nije mogao zaposliti kćerku, kako mu je obećavano, pa je uvijek spominjao svoje akcije, koliko ih je bilo, pa mi je među ostalim rekao kakvih je sve teških akcija bilo, da uzmem akciju u Parizu, koliko je samo puta otišao u Pariz, a u povodu slučaja Brune Bušića. Spominjao je i Zelića, s kojim se sreo u Parizu, a govorio je i o drugim akcijama. Znajući ga pričljivog, ja ga nisam namjerno puno pitao, jer je bilo i ostalih velikih slučajeva, ali ovaj Brune Bušića je nadmašio sve ostale po interesu. Stoga mi je Marčeta nastavio pričati da su nekoliko puta u Parizu bili Zelić, on i još neke osobe čijih se imena ne sjećam, pa mi je među ostalim rekao: 'Mož zamislit, kako je taj Pitagora to napravio', ili 'odlično izveo', ne sjećam se točno koju je riječ upotrijebio.

VI. VINKO SINDIČIĆ – AGENT ZA SVE ZADATKE

Vinko Sindičić je u međuvremenu otvorio, pa zatvorio dvije web adrese - www.queens-enemy.com i www.vinko-sindicic-blog.ch - na kojima je objavio dosta podataka pomoću kojih možemo upotpuniti njegov životopis. Na prvoj adresi, u poglavlju *Godine kaljenja*, opisao je djetinjstvo, mladost i bijeg iz Jugoslavije. Prema vlastitim navodima, rodio se 29. rujna 1943. u Staroj Baški na otoku Krku, gdje je završio osmoljetku. Srednju ugostiteljsku školu, brodarski smjer, završio je 1964. u Rijeci i potom, eskivirajući vojni rok, pobjegao u Italiju.

Prva osobna iskaznica Vinka Sindičića

1. Kako je postao Udbin doušnik

Arhiva Udbe najvredniji je izvor podataka o Sindičićevoj aktivnosti među hrvatskim emigrantima. U njoj su pohranjena mnogobrojna izvješća koja je slao *oficirima za vezu* u riječkom centru i zagrebačkoj centrali Udbe, ali i zapisnici raznih razgovora s isprva *Mišom*, a kasnije *Pitagorom*. Tako je, udbaški rečeno, *zadokumentiran* i njegov početak rada za Službu 3. travnja 1968.

REPUBLIČKI BEZBIJEDNI ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE SRH
 SLUŽBA DRŽAVNE SIGURNOSTI
 Centar riječka

Milko Drežan
Milan U...

Por. br. 02
 Infor. št. 11

EMIGRACIJA

SINDIČIĆ VINKO – bivši emigrant sada
 nosio naše P.I. na
 radu u Z. Berlinu.

^{1A}
 Informativni razgovor sa Sindičić Vinkom, bivšim emigrantom, sada nosio naše P.I., zaposlen kao konobar u Z. Berlinu, član HNO – Jelićevci, na dužnosti ličnog sekretara emigranta dr. Branka Jelića – rukovođioca HNO, rođen je 3. i 4. IV 1933. god. u zemlji, gdje je Sindičić došao posredstvom naše Vojne misije u Z. Berlinu.

Sindičić Vinko, rođen 29. IX 1943. u Stara Baška na otoku Krku – Rijeka, od oca pok. Ivana i majke Bože rođene Maričić, po zanimanju konobar, zaposlen u Berlinu u svom zanimanju, stanuje na adresi: LEBNITZ Stara 48 – Bei Hyth 1 Berlin 12.

Emigrirao je 1964. godine u Italiju kao konobar – pomorac sa našeg broda "Partizanka". Motiv emigriranja je bio avanturistički, a na nagovor prijatelja, Naime, on je u ljeto 1964. godine zajedno sa svojim prijateljem Kukavina Ivanom iz Lopara sa otoka Raba (sada emigrant u Švedskoj) sa dvije talijanske djevojke preko Kopra prešao u Italiju, ali ne sa namjerom da emigrira. Međutim, bili su vraćeni od talijanske policije i nalazili su se kod nas mjesec dana u zatvoru. U zatvoru mu je Kukavina pričao, da njegov otac ima

Prva stranica zapisnika riječke Udbe o vrbovanju Vinka Sindičića 5.4.1968.

Vinko Sindičić je emigrirao 1964. u Italiju kao konobar - pomorac s našeg broda 'Partizanka'. U Italiji je kupio emigrantski list 'Hrvatska država' iz kojeg je saznao da Branko Jelić živi u SR Njemačkoj, te mu je pisao pismo i molio da mu pomogne oko zaposlenja.

Dolaskom u Njemačku najprije je radio tri mjeseca u Frankfurtu a/M, a potom došao u Z. Berlin. Iza toga obratio se za pomoć dr. Jeliću za dobivanje putovnice za strance 'Fremdenpas'. Nakon toga ga je Jelić uzeo za svog osobnog sekretara. Ove poslove on je obavljao u posebnoj prostoriji gdje se nalazi arhiva i kartoteka HNO-a - koja mu je dostupna.

Objašnjenje, što ga je navelo da traži našu PI (putna isprava - op.a.) i da stupi u kontakt s našom Vojnom misijom u Berlinu, dao je identično kao i u Vojnoj misiji, tj. da je zemlju napustio pod utjecajem nerazumnih ljudi, da je dolaskom u Njemačku - Frankfurt već se borio sam sa sobom da li da se obrati za pomoć emigraciji ili ne, pa da je u stanju nervne depresije zatražio pomoć oko sređivanja dokumenata od članova HNO-a u Berlinu, koji su njegovu molbu odmah akceptirali i ujedno mu ponudili radno mjesto i obećali urediti dokumente.

Sindičić je već 1967. dostavio našoj Vojnoj misiji neke arhivske podatke HNO-a (spisak lica koja daju pomoć za 'Hrvatsku državu' - među kojima ima i nositelja PI, članske knjižice za nekoliko članova HNO-a, te veći broj originalnih pisama upućenih Jeliću).

S obzirom da je Sindičić već do sada dao vrednijih podataka o Jeliću i drugim licima oko njega, da je vlastoručno napisao svoj životopis u kojemu napada ustašku emigraciju i da se želi odužiti prema zemlji za svoje ranije postupke i postati lojalan građanin, kako je sam izjavio, rečeno mu je da je potrebno da se još jednom razgovora s njim od strane SDS-a i to u zemlji nakon određenog vremena. On bi za to vrijeme trebao točno izvidjeti u kakvoj je sada mogućnosti prema Jeliću i HNO, pa da će se poslije toga o tome konkretno razgovarati.

Dogovoreno je kako i na koji način će se on javiti kada bude smatrao da je to potrebno, ili da se njega obavijesti kada treba doći. U zemlju bi došao na isti način tj. preko Istočnog Berlina s našom PI s kojom je i sada došao.

Opći dojam je kako je nastojao iskreno nam prikazati djelatnost Jelića, HNO-a i emigranata s kojima je dolazio u kontakt. Inače, veoma je bistar, odlučan i ima brza reagiranja. Govori dobro talijanski i njemački jezik. U daljnjoj korespondenciji Sindičića ćemo voditi pod pseudonimom 'Mišo'.

Razgovor obavili djelatnici SDS-a (riječkog centra - op.a) Milan Mandić i Jerko Dragin.

2. Dvostruki džeparac u Njemačkoj

Na idućim sastancima s riječkim udbašima Sindičić je priznao da je u međuvremenu postao i suradnik njemačke Savezne službe za zaštitu ustavnog poretka (*Bundesamt für Verfassungsschutz /BfV/, Köln*). O suradnji je redovito - pisano ili usmeno - izvješćivao šefove. Donosimo jednu takvu informaciju riječke Udbe (27. travnja 1970.):

Na ovom sastanku 'Mišo' je iznio svoje sastanke s kontraobavještajcima iz Kölna. Prvi sastanak je održan 15. travnja o.g. u jednoj restauraciji u zrakoplovnoj luci u Kölnu. Ovom prigodom dali su mu 200 DM i platili troškove puta.

Drugi sastanak održan je 20. travnja, ponovno u Kölnu, gdje se zadržao dva dana. Predao im je prijevode raznih članaka, a tražili su da prevede i Jelićevo otvoreno pismo Bakariću (Vladimir Bakarić, natjuttjecajni hrvatski komunist - op.a.). S obzirom da će 'Mišo' otići za Stuttgart, tražili su da im preporuči kojeg emigranta u Berlinu, kojega predlaže da ga vrbuju tj. da bi se s njim povezali. 'Mišo' je od nas tražio odgovor, ali smo odbili. On se bavi mišlju da predloži Branka Bradvicu iz Hercegovine.

'Miši' je rečeno da se mora preseliti u Stuttgart, jer da imaju veliki pritisak od ministarstva vanjskih poslova (a na koga opet vrši pritisak jugoslavenska vlada) da se otkrije diverzantski rad prema Jugoslaviji sljedećih emigranata: Franje Turka, Petra Hinića, Nikole Kovačića i Branka Orlovića. 'Mišo' je nas pitao za ove emigrante, jer ih ne poznaje, a za Turka nikada nije ni čuo. Mi smo ga upoznali da su to članovi HRB-a, dali smo mu i ostale ekstremne emigrante u Stuttgartu, upoznali ga da će do njih najlakše doći preko Stipe Ševe s kojim ga je svojedobno upoznao Ante Kardum i s njim jednom putovao za München.

Ovom prigodom tražili su od 'Miše' da potpiše izjavu o suradnji. 'Mišo' nam je iznio sadržaj obveze u kratkim crtama. Obveza sadrži tipizirane izjave o konspiraciji, radu itd. Obvezu je potpisao 'Linden 23'.

'Mišo' se preselio u Stuttgart, za put i preseljenje dobio je 700 maraka.

Dobrim i spretnim rukovođenjem, neće biti teško rasvijetliti sumnje koje se nedokumentirano pojavljuju u vezi 'Miše', te ga se s obzirom na njegovu ulogu, plasman i zadatke koje prima od njemačkih kontraobavještajaca, može perfektno iskoristiti za razbijanje terorista u Stuttgartu.

Na ovom sastanku uručeno mu je 800 DM s obzirom na putovanja koja mora izvršiti, na nesređene stambene prilike u Stuttgartu, a još nije ni zaposlen.

Zagreb - Rijeka - 27. 4. 1970.

Primili: Dane Gajić i Melkior Baranović.

Sindičić nije ubirao samo devize. Udba mu je pokrivala što poslovne, što privatne troškove. O tome je tijekom istrage u samostalnoj Hrvatskoj (15.01.1993.) svjedočila Josipa Vorkapić, daktilografkinja/tajnica u Centru SDS-a Rijeka:

Moje radno mjesto sadržavalo je i vođenje specijalne dinarske blagajne, a jedno godinu dana (...) držala sam i specijalnu deviznu blagajnu. Poznato mi je da je u intervalu od 1970. do 1980. Jerko Dragin u nekoliko navrata podizao dinarska sredstva na ime suradnika 'Mišo' i 'Pitagora', ali se ne mogu točno prisjetiti koliki su bili ti iznosi.

3. Atentati i povratak u Jugoslaviju

Savezna služba razmatrala je više opcija atentata na dr. Branka Jelića, ovisno jesu li u kombinaciji bili suradnici hrvatske, bosansko-hercegovačke ili slovenske Udbe. Iz Centra SDS-a Rijeka kao mogući egzekutori navodili su se *Mišo* i *Crni*, iz Centra SDB-a Zenica *Cico 2* te iz Centra SDB-a Ljubljana - *Lamond*.

U *Informaciji br. 88* Centra SDS-a Rijeka (23. svibnja 1969.) o sastanku s *Mišom* u Rijeci, na kojem su bili prisutni, navodimo, *načelnik I. sektora Službe DS-a RSUP-a SRH drug Melkior Baranović, šef op. grupe Centra SDS Rijeka drug Dane Gajić i operativni radnik Centra SDS-a Rijeka drug Jerko Dragin*, među ostalim stoji:

‘Miši’ je stavljeno u zadatak da temeljito prouči sve mogućnosti jedne ofenzivne akcije prema dr. Branku Jeliću u kojoj bi on osobno i jedino sudjelovao, tim prije jer ‘Mišo’ već sada apsolutno prihvaća takvo rješenje.

Nekoliko mjeseci kasnije, kako proizlazi iz *Informacije br. 51* Centra SDS-a Rijeka (26. ožujka 1970.), *Mišo* je bio spreman za akciju:

‘Mišo’ je priložio i fotografije Jelićeve ordinacije, stana i nekih karakterističnih dijelova puta kojim se ovaj svakodnevno kreće od stana do ordinacije.

Dr. Jelić je 10. rujna 1970. rano ujutro, kao i svakoga radnog dana, napustio stan i uputio se do svoje liječničke ordinacije u Uhlandstrasse 141 u Berlinu. Čim je stupio na nogostup, eksplodirala je bomba, no meta je bila samo lakše ranjena. Ali, Udba nije odustajala - 5. svibnja 1971. uslijedio je novi pokušaj bombaškog atentata. Ujutro oko osam sati opet je na pločniku eksplodirala bomba, samo sada zakopana pred ulazom u Jelićevu ordinaciju. Istraga je pokazala da je bila aktivirana automatskim paljenjem s udaljenosti od oko dvjesto metara. Ali je Udba ponovno *omanula*: meta je preživjela, zadobivši teže ozljede na nogama i desnom ramenu.

U međuvremenu se Sindičić, kako je već navedeno, u dogovoru s Udbom i njemačkom tajnom policijom preselio iz Berlina u Stuttgart gdje je *Hrvatsko revolucionarno bratstvo* osnovalo ponajvažniji punkt u Europi. U tom je gradu upoznao i Josipa Senića, glavnog povjerenika HRB-a za Europu. Štoviše, Bratstvo je na ime Sindičićeve supruge Elke, njemačke državljanke, zakupilo motel u obližnjem gradiću Wieslochu. U noći 9./10. ožujka 1972. ondje je i likvidiran Senić, a upravo je Sindičić bio osumnjičen kao ubojica. No zaštitili su ga njemački poslodavci (jugoslavenski se nisu smjeli razotkriti), a u njega je zadržao povjerenje i Stjepan Ševo, drugi čovjek HRB-a na tom području. Skupo će platiti lakovjernost! Kad je Ševo zajedno sa suprugom Tatjanom i pokćerkom Rosemarie likvidiran 24. kolovoza 1972. u mjestu San Dona di Piave pokraj Venecije, ponovno je Sindičić bio osumnjičen.

Nakon ubojstva obitelji Ševo *Mišo* se vratio u Rijeku. Udba ga je bogato nagradila: od Lučkog stambenog poduzeća dobio je stan u Mihanoviće-

BROJ 75/91

U G O V O R
o korištenju stana

Zaključen između Lučkog stambenog poduzeća - Rijeka, Obala J. Mornarice 1 (u daljnjem tekstu: Stambeno poduzeće) i ANTE MOROVIĆA (ime i prezime nosioca stambenog prava) iz Rijeka ulica (trg) MI. ANOVIĆEVA broj 40 C kao nosioca stambenskog prava (u daljnjem tekstu: stanar).

1.

Stambeno poduzeće na temelju akta o davanju stana na korištenje, koji je izdao broj od daje na korištenje (ugovora) a prima na korištenje ANTE MOROVIĆ (ime i prezime nosioca stambenog prava) ulice na neodređeno vrijeme stan koji se nalazi u Rijeci ulica (trg) MI. ANOVIĆEVA broj 40 C kao a sastoji se od tri sobe, kuhinje, šabe, podniza, WC-a u kupatonicu i balkona u ukupnoj površini od 69,30 m².

2.

Prema rješenju bivšeg Fonda za stambenu izgradnju - Stambenog poduzeća - Rijeka broj od vrijednost stana utvrđena je u iznosu od N. Din. 55.534,24.

Na temelju Odluke o najvišim iznosima stanarine Skupštine općine Rijeka („Službene novine kotara Rijeka” br. 4/66) ovim se ugovorom utvrđuje visina mjesečne stanarine u iznosu od N. Din. 174,95 slovima sto sedamdeset i četiri i 95/100.

3.

Pod tačkom 2. utvrđenu stanarinu stanar se obavezuje plaćati mjesečno unaprijed do svakog 5. u mjesecu i u iznosima kako slijedi:

a) od 1. 1. 1966.	50%	ili	N. Din. <u>92,56</u>
b) od 1. 1. 1967.	67,5%	ili	N. Din. <u>115,70</u>
c) od 1. 1. 1968.	75%	ili	N. Din. <u>128,84</u>
d) od 1. 1. 1968. <u>1. 1. 1972.</u>	87,5% <u>88%</u>	ili	N. Din. <u>161,98</u> = <u>8%</u> = <u>174,95</u>
e) od 1. 1. 1970.	100%	ili	N. Din. <u>174,95</u>

4.

Pored ugovorenog stana i zajedničkih prostorija koje pripadaju stanu prema tački 1. ugovora stanar ima pravo koristiti i zajedničke udeaje u zgradi, koji se sastoje od

Prva stranica Ugovora o korištenju udbinog stana na ime Ante Morovića u Rijeci

4. Pokušaj ubojstva Nikole Štedula

Postoje indicije da Sindičić alias *Pitagora* nije mirovao nakon povratka u Jugoslaviju, kako ni u razdoblju prije Bušićeva ubojstva, tako ni poslije Pariza, do sljedećega *specijalnog zadatka* - atentata na predsjednika *Hrvatskog državotvornog pokreta* Nikolu Štedula 20. listopada 1988. u škotskom gradiću Kirkcaldyju pokraj Edinburgha. Prema određenim svjedočanstvima, Sindičić je možda imao prste i u pokušaju atentata na člana HRB-a Franju Goretu 5. prosinca 1977. u Dudweileru pokraj Saarbrückena te u ubojstvima članova Bratstva Stanka Nižića 24. kolovoza 1981. u Zürichu i Ante Kostića 19. listopada 1981. u Münchenu.

voj 40 c. Dobio je i novi identitet, *Ante Morović*, i novo konspirativno ime - *Pitagora*. No razmetljiv kakav je bio, sklon velikim pričama i društvima, većina Rijječana je znala da je to onaj isti, stari Sindičić. Služba mu je pripomogla i da u Rijeci otvori restoran - *Stara vrata*. Osim toga, Sindičića je savezni jugoslavenski ministar unutar-njih poslova Franjo Herljević 13. svibnja 1975. - dakle, na dan Državne sigurnosti/bezbednosti - nagradio i zlatnim satom s posvetom.

Bruno Bušić s kćerima Nikole Štedula, Monikom i Kristinom, 1978.

policija koja je s uzletišta u Glasgowu vratila u Jugoslaviju dvojicu, vjeruje se, nesuđenih atentatorovih pomagača, pa će revni *Pitagora* četiri dana kasnije (20. listopada) pokušati sam ubiti Štedula.

Rekonstruirajmo događaje uoči atentata! U petak, 14. listopada, iz Švicarske je u London doletjela persona s putovnicom u kojoj je stajalo - *Rudolf Lehotzky*, 3A Av. Cales 1206, Ženeva. Zanimanje: trgovački putnik. Sutradan je *Lehotzky* vlakom došao u Edinburgh. Trećeg dana, u nedjelju 16. listopada, unajmljenim je automobilom stigao u gradić Kirkcaldy gdje je

Članak iz škotskih novina o Vinku Sindičiću kao atentatoru na Nikolu Štedula

No vratimo se na ono što je dokazano. Udba je bila odlučila likvidirati Štedula 16. listopada 1988. - točno na deseto-godišnjicu ubojstva Brune Bušića, kada se u Glasgowu igrala utakmica između škotske i jugoslavenske nogometne reprezentacije. Za egzekutora je određen upravo Sindičić. Čini se, međutim, da je plan poremetila škotska

u više navrata zaustavljao mještane moleći ih da mu pokažu put do Glen Lyon Road, ulice u kojoj je živjela meta. U ponedjeljak je susjeda Joan Ward primijetila da nepoznati muškarac sjedi u automobilu nedaleko od Štedulove kuće i motri ulicu. U utorak, 18. listopada, susjed James Napier Blount primijetio je istog muškarca kako opet iz vozila motri ulicu.

U četvrtak, 20. listopada, Štedul je izjutra, kao i obično, izveo u šetnju svog psa-čuvara, njemačkog vučjaka *Pašu*. Izašao je oko osam sati i uputio se u obližnju šumicu. Vratio se nakon petnaestak minuta i stotinjak metara prije svoje kuće zapazio kako mu se iz suprotnog pravca polagano približava automobil. Kad je došao do njega, vozač je prikočio. Štedul je pomislio da je zalutao, da traži pomoć. Nagnuo se prema prozoru. U tom trenutku *Lehotzky* je potegnuo pištolj s prigušivačem i ispraznio šaržer u žrtvu. I kidnuo prema uzletištu u Edinburghu, vratio unajmljeni automobil te sjeo u zrakoplov za London.

Dok je atentator bježao s mjesta zločina, umirovljeni pismonoša iz Kirkcaldyja Eric Martin ispričao je policiji da je prethodnih dana zapazio sumnjiv automobil registarskih oznaka F 440 AFK. Inspektor David Fraser utvrdio je da ga je rent-a-car agencija Avis iznajmila stanovitom *Rudolfu Lehotzkom*, koji je za 20-tak minuta upravo trebao sletjeti na londonski Heathrow. Policija je dočekala zrakoplov, a *Lehotzky* burno protestirao kad su mu detektivi objasnili da je uhićen. U policijskoj postaji, međutim, tiho je izrekao na njemačkom:

Ich heisse Vinko /Zovem se Vinko/.

Name, Vpnamenn Beruf LEHOTZKY Rudolf économe nom, prezoms Profession Domicile 3 A. Av. Calas 1206 GENEVE		KATEGORIEN - CATEGORIES - CATEGORIE A Motocycle d'une cylindrée supérieure à 125 cm ³ Motorräder mit mehr als 125 cm ³ Hubraum 14.10.65 "SE"	
Geburtsdatum Date de naissance Date de naixença 27.08.1948 CS		A1 Motocycles légères et motocycloves d'une cylindrée ne dépassant pas 125 cm ³ Kleinkraftfahrzeuge und Motorräder bis 125 cm ³ Hubraum 14.10.65 "SE"	
Nationalité Lieu d'origine Flurlingen/ZH		B Véhicules automobiles d'un poids total jusqu'à 3,5 t et 8 places essus ou mixtes, conduite sur deux-roues Motorwagen bis 3,5 t Gesamtgewicht und bis max. 8 Sitze auf 2 Rädern 20.04.67 "SE"	
AN/Reg. No. No AV/Straf. No AV/Straf. 3 263 681		B1 Véhicules automobiles G1 et G2 servant au transport professionnel de personnes Motorwagen der G1- und G2-Kategorie für den Personentransport -	
Genève, le 13 janvier 1984		C Véhicules automobiles servant au transport de marchandises et dont le poids total excède 3,5 t Motorwagen zur Güterbeförderung mit mehr als 3,5 t Gesamtgewicht -	
Neuer Wohnort Nouvelle domicile Nouvelle domicilio		C1 Véhicules automobiles lourdes des services de livraison d'appareils de travail Schwere Fahrzeugtransporter für Arbeitszwecke -	
Unterschrift des Inhabers Firma oder Stempel 		D Motos servant au transport professionnel de personnes Motocycles à deux-roues destinées au transport -	
		E Remorque attelée à des véhicules automobiles des cat. B, C ou D, livrée en permanence de par ses caractéristiques, par exemple les moteurs des cat. B, C ou D, sur des châssis fabriqués dans le pays d'origine 20.04.67	
		F Véhicules automobiles ne pouvant être utilisés que pour le transport professionnel de personnes sans aucun équipement de sécurité Motorwagen der Kategorie B, C oder D, die nicht für den Autobetrieb genehmigt sind 14.10.65	
		G Véhicules automobiles agricoles Landwirtschaftliche Motorfahrzeuge 14.10.65	
		Trolleybus -	
		Verfügungen der Behörde (Text o. Serie 4) Dispositions des autorités (texte o. série 4) Disposizioni delle autorità (testi o. serie 4)	

Preslika ukradene vozačke dozvole Rudolfa Lehotzkyog s fotografijom Vinka Sindičića

Škotska je istraga utvrdila da trgovački putnik Rudolf Lehotzky doista postoji i da mu je tijekom poslovnog boravka u Zagrebu, s recepcije u hotelu Esplanade, ukradena putovnica - što znači da je u pripremu atentata morala biti umiješana i zagrebačka Udba. Nikola Štedul preživio je atentat s teškim ranama, a sudac lord Allanbrife u Edinburgu je 4. svibnja 1989. Sindičića osudio na petnaest godina robije.

U Udbi je zazvonilo na uzbunu. Em im se Jugoslavija raspada, em im je pao tako važan suradnik. Suradnik koji zna za premnoge tajne. O atmosferi tih dana u saveznoj centrali Službe u Beogradu svjedočio je na saslušanju u Zagrebu (29.01.1993.) već citirani Ivan Lasić - Gorankić, bivši načelnik II. uprave SDB-a SSUP-a. Krateći umirovljeničke dane znao je navratiti u firmu do bivših kolega.

Također se prisjećam i razgovora s Jovom Milošem koji je umirovljen, a svojedobno je također bio načelnik II. uprave (prije Lasića - op.a.). Znao je navratiti kod mene te je tako došao i jednom prilikom u vrijeme kada je izvršen atentat na Nikolu Štedula u Škotskoj. Ja sam prethodno bio navratio kod Zorana Savićevića, tadašnjeg načelnika II. uprave (nakon Lasića - op.a.) za kojeg sam znao da je pristojan mladić, i čak na izvjestan način utjecao da bude postavljen, smatrajući ga sposobnim, a što je i njemu bilo poznato, pa sam ga upitao: 'Zoki, kako si, ima li problema?'. On mi je na moje iznenađenje odgovorio: 'E moj Lasiću, ima problema i to velikih'. Mislim da je ovaj razgovor vođen 1989. godine, međutim, siguran sam da je bilo neposredno nakon atentata na Štedula u Škotskoj.

Tada je netko ušao i mi smo prekinuli razgovor, a na hodniku me sreo naprijed spomenuti Jovo Miloš, koji je volio mnogo pričati, te me odmah upitao jesam li bio kod Zorana i jesam li pročitao, a ja sam se pravio kao da ništa ne znam pa mi je on doslovno rekao: 'Nova Hrvatska'. Pitao sam ga što piše, a on mi je odgovorio: 'Jesi vidio što napravi onaj mulac, Pitagora? Kako je sredija Brunu u Parizu! Što sad napravi, uprska i sebe i Službu!'. Ja sam nastojao otići, tako da smo razgovor prekinuli, iako je bilo precizno jasno da se to odnosi na Sindičića i atentat na Štedula, te na ubojstvo Bušića u Parizu.

5. Vinko Sindičić osnovano sumnjiv

Nakon saslušanja svjedoka, redom bivših službenika Udbe, u predistražnom postupku krajem 1992. i početkom 1993. protiv *NN osobe*, Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je 3. veljače 1993. *Zahtjev za provedbom istrage protiv Vinka Sindičića zbog osnovane sumnje da je ubio Brunu Bušića*. Zamjenica županijskoga državnog odvjetnika Nika Pinter Mošnja potpisala je zahtjev i obrazložila ga sljedećim riječima:

Iskazi saslušanih svjedoka - bivših djelatnika SDS-UDBE Blagoja Zelića, Ivana Cetinića, Jerka Dragina, Ivana Lasića, Marina Modrića, Petra Josipovića, Josipe Vorkapić i ostalih saslušanih svjedoka - upućuju na osnovanu sumnju da je upravo Vinko Sindičić ona osoba koja je po nalogu i u organizaciji spomenute Službe izvršila ubojstvo Brune Bušića.

OKRUŽNO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO Z A G R E B Broj: Kt-69/93 Zagreb, 3. veljače 1993. NPK/GD	<p>OKRUŽNI SUD U ZAGREBU</p> <p>Prijelomno rješenje — poštovni obilno — preporučeno 19 FEB 1993 Prijelomno rješenje — poštovni obilno — preporučeno Prijelomno rješenje o otvorenom s ostalim optokom Predano poštom preporučeno 19...g. Prijelomno rješenje (novice, tikšene marke i sl.)</p> <p>Polje registra 100000</p>
	OKRUŽNOM SUDU Istražnom sudu Z A G R E B
Kio I 43 19 93	
Temeljem čl. 45. st. 2. tč. 2. i čl. 158. st. 1. i 2. u vezi čl. 157. ZKP-a podnosim	
ZAHTEJEV ZA PROVEDENJE ISTRAŽE	
protiv:	VINKA SINDIČIĆ , sina pok. Ivana i Boke rod. Maričić, rođenog 29.9.1943. godine u Staroj Raški, općina Krk, sa prebivalištem u Rijeci, Braće Horvatića br. 5, do sada osuđivanog, na koji se na održavanju kazne u Perthu - Skotska
jer postoji osnovana sumnja da je:	
	dana 16. listopada 1978.g. oko 25 nata u Parizu u dvorištu kuće broj 57 ulica Belleville, a po nalogu i u organizaciji Službe državne sigurnosti (UDbe) bivše SFRJ Ziti je ubio dugogodišnji suradnik, da se likvidira hrvatski državljani pisac i novinar Bruno Bušić, u cilju da ga usmertí iz automatskog pištolja marke "Astra" cal. 7,65 mm ispalio u Brunu Bušića pet projektila od kojih su ga dva pogodila i to jedan u glavu, a jedan u lijevu stranu grudnog koša nanijevši mu pritom strjeljnu ranu desne slijepoćine kosti i prostrjeljnu ranu srca, abdominalne aorte, jetre, Zeluca, kušterače i crijeva, koje ozljede su dovele do iskrvarenja i smrti,
	dakle, drugog lišća života
	pada bi time počinio krivično djelo protiv života i tijela ubojstvom opisano u čl. 29. st. 1. KZ RH
	U povodu krivične prijave MUP-a Republike Hrvatske od 21. kolovoza 1990.god. zbog kriv. djela iz čl. 35. st. 1. KZ RH u kriv. predmetu protiv nepoznatog počinitelja zbog ubojstva Brune Bušića 16. listopada 1978.g. u Parizu, Okružno državno odvjetništvo Zagreb zatražilo je 1. prosinca 1992.g. od istražnog suda Okružnog suda u Zagrebu provođenje istražnih radnji temeljem čl. 155. st. 1. ZKP-a.

Prva stranica Rješenja o pokretanju istrage protiv Vinka Sindičića

Iz opisa i citata izjava svjedoka i pravnim je laicima jasno da je doista postojala osnovana sumnja da je Sindičić upleten u Bušićevo ubojstvo. No do danas su ostala neodgovorena tri pitanja. Prvo: zašto je ŽDO okvalificirao politički motivirano ubojstvo u organizaciji Udbe kao kazneno djelo tzv. običnog ubojstva, kažnjivo po tadašnjem članku 35 stavak 1 Kaznenog zakona RH, a ne po čl. 35 st. 2 kao tzv. teško ubojstvo - za koje je predviđena znatno veća kazna, a i duži rok zastare?

Drugo: zašto je ŽDO zatražio pokretanje istrage protiv Sindičića zbog Bušićeva ubojstva u Parizu, za što je postojala 'manje osnovana sumnja' nego za njegovo neupitno sudjelovanje u pripremama atentata na Bušića - kako nerealiziranog u Londonu, tako i izvršenog u Parizu? Treće pitanje: zašto ŽDO nije pokrenulo istragu protiv drugih osoba (Blagoja Zelića, Jerka Dragina, Maksa Manfrede, Srećka Šimurine, Nevena Baričevića, Miće Marčete i Stanka Čolaka), za koje je iz izjava svjedoka također proizlazila osnovana sumnja da su bili suučesnici u Bušićevu ubojstvu?

Bilo kako bilo, Istražni odjel Županijskog suda u Zagrebu donio je 15. travnja 1993. *Rješenje o provođenju istrage protiv Vinka Sindičića.*

6. Nastavak istrage i njeno zamiranje

U nastavku postupka - koji je s predistražnih radnji dignut na razinu istrage, i to napokon protiv konkretnog osumnjičenika - istražni sudac Božidar Jovanović i zamjenica županijskog državnog odvjetnika Nika Pinter Mošnja, u nazočnosti djelatnice Konzularnog odjela Veleposlanstva RH u Londonu Katje Kovač, htjeli su 22. rujna 1993. saslušati Vinka Sindičića u zatvoru u Perthu (Škotska). No upravitelj kaznonice Michael Duffy priopćio im je da će morati otići neobavljenog posla:

Proveo sam oko 45 minuta razgovarajući s gospodinom Sindičićem u nazočnosti drugog upravitelja koga on vrlo dobro poznaje, a rezultat svega toga je da on odbija prisustvovati ročištu. Iznijeli smo mu sve argumente koji su prije bili navedeni. Ali on je uporan u svome stavu i ne priznaje hrvatske vlasti. Moje je mišljenje da je taj osjećaj tako jak da bi bila potrebna sila da ga dovedemo ovamo, a isto tako da bi ga se moralo držati pod kontrolom za vrijeme saslušanja.

Njegovi su argumenti vrlo kompleksni. On ima jake emocije u pogledu Hrvatske, vrlo jake negativne osjećaje o Hrvatskoj. Nije mu jasno zašto bi bilo koji škotski sud htio imati vezu s bilo čime povezanim s Hrvatskom, te ga to čini vrlo sumnjičavim u pogledu uloge škotskog suda.

U istrazi protiv Sindičića ponovno su saslušani Ragib Merđanić i Marin Modrić (oboje 14. listopada 1993.) te Blagoje Zelić i Jerko Dragin (15. listopada). Razlog - istražni sudac i državna odvjetnica htjeli su dopuniti neka pitanja i rasvijetliti određene proturječnosti u prethodnim izjavama svjedoka. Merđanić je iznio primjedbe na provedbu istrage zbog činjenice što u njoj sudjeluju nekadašnji visokopozicionirani dužnosnici Udbe poput Franje Vugrinca, inspektora u Centru SDS-a Zagreb u vrijeme Bušićeva ubojstva. *A mi znamo, citirajmo svjedoka, koja je njegova uloga u to vrijeme bila u takvim poslovima.* Merđanić:

Upravo zbog iznesenog smatram da je dio naprijed spomenutih ljudi sudjelovao u tome (u ratu protiv hrvatske emigracije - op.a.), a kasnije se krenulo meni čudnim putem da jedan dio tih ljudi sudjeluje u kriminalističkoj obradi jednog od takovih slučajeva, konkretnije likvidacije osoba iz emigracije.

Zbog toga smatram da u nastupu postoje dva politička interesa: jedan da se utvrdi istina, što smatram čine i pravosudni organi, tj. njihovi djelatnici, dok drugi interes je da se samo formalno provede postupak, a da se ne uđe u suštinu.

Modrić je ponovno saslušan jer je tvrdio da je sudjelovao u pretraživanju telefonskog imenika Pariza u cilju otkrivanja Bušićeve adrese, dok su ostali svjedoci unisono iskazivali da su tragali za adresom u Londonu. Ostao je pri svojoj netočnoj tvrdnji, no iz dostupnih materijala ne može se zaključiti da se Modrić vodio nekim smišljenim, prikrivenim motivom, nego je najvjerojatnije pobrkao gradove s obzirom da je od događaja proteklo petnaestak godina.

Zelić je pak saslušan zbog potrebe da odgovori na pitanja koja su se u postupku nametnula nakon svjedočenja drugih službenika Udbe. Istražnog suca i državnu odvjetnicu u prvom su redu zanimale informacije o aktivnostima i međusobnim kontaktima udbaša u Parizu tijekom završnih priprema Bušićeva ubojstva. Zelić je potvrdio raniju izjavu i nadopunio je novim detaljima.

Jerko Dragin ponovno je pozvan na saslušanje ponajviše zbog dviju tvrdnji: a) da ne zna je li se sastajao sa Zelićem i Čolakom dok je bio u

Parizu; b) da ne zna je li se njegov suradnik *Pitagora*, odnosno Sindičić, u inkriminirano vrijeme nalazio u Parizu. Zelić je, naime, bio kategorično potvrdio i jedno i drugo, potkrijepivši to logičnim pitanjem: *Što je Dragin uopće radio u Parizu ako tamo nije bio njegov suradnik 'Pitagora'?* Dragin je svejedno, očito svjestan mogućih kazneno-pravnih posljedica, ostao pri tvrdnjama iz prve izjave: *Ne znam, ne sjećam se.*

6.1. Neokomunistička imperija uzvraća udarac

Tjedni i mjeseci nakon emitiranja dokumentarnog filma *Bruno Bušić - život, djelo i mučko ubojstvo* pokazali su, međutim, da ni rezultati istrage koji su potvrđivali njegovu vjerodostojnost nisu mogli zaustaviti neokomunističku hajku. Napadi osoba poput Josipa Manolića, Slavka Goldsteina i brata mu Danijela Ivina, Zorana Pusića i sestre mu Vesne, Stipe Mesića, Josipa Boljkovca, Žarka Puhovskog... bili su očekivani, ali je autore neugodno iznenadilo to što su se protiv filma izjasnili i pojedini bivši politički zatvorenici - žrtve komunizma (Dražen Budiša, Marko Veselica, Đuro Perica), koji su ga prema svakoj logici morali podržati!?

Paralelno s medijskom harangom na film, na početku istrage protiv Sindičića počele su se ciljano širiti glasine koje su trebale *pripremiti teren* za njen planirani fijasko. Relativizirale su se nepobitne činjenice, *mutila voda*, psihotizirala javnost... U tu svrhu sustavno su se širile podvale da su *istragu pokrenuli Vice Vukojević i Bože Vukušić kako bi prikrili stvarne ubojice i zaštitili Sindičića od procesuiranja za ubojstva Josipa Senića i obitelji Stjepana Ševe.*

U završnom udaru neokomunističke imperije krajem 1993. godine, s položaja su smijenjeni inicijatori i autori filma koje je postudbaški establishment prepoznao kao najodgovornije za poticanje istraga protiv naredbodavaca, organizatora i izvršitelja ubojstava hrvatskih političkih emigranata: Vice Vukojević kao voditelj Sedme (obavještajne) uprave Ministarstva vanjskih poslova, Bože Vukušić kao djelatnik SZUP-a, odnosno HIS-a, i bojnik Andrija Popović kao pomoćnik načelnika Glavnog stožera HV-a za informativno-političku djelatnost (IPD).

Štoviše, nakon njihove je smjene rehabilitiran Josip Perković. Imenovan je savjetnikom ministra obrane Gojka Šuška, a zapravo je preuzeo poziciju pomoćnika ministra obrane za sigurnost koju je i imao prije umirovljenja (16. listopada 1992.). Istodobno, njegov sin Aleksandar Saša Perković, na inicijativu Gojka Šuška i ravnatelja HIS-a Miroslava Tuđmana, postavljen je na mjesto pročelnika Sedme uprave MVP-a. (Aleksandar Perković u trenutku objave ove knjige obnaša dužnost savjetnika predsjednika Ive Josipovića za unutarnju sigurnost, a na istoj se funkciji nalazio i za mandata Stipe Mesića.)

Ipak, najneugodnije iznenađenje stiglo je iz redova Katoličke crkve: *Komisija 'Justitia et pax'* Hrvatske biskupske konferencije 20. svibnja 1994. izdala je priopćenje pod naslovom *Ozloglašavanja ugrožavaju građansku stabilnost* (IKA - dokumenti, str. 17., 25.05.1994.). Priopćenje, s obzirom na količinu besmislica kojima se htjelo zaštititi bivše suradnike Udbe od javnih prozivki, zaslužuje posebnu, podužu analizu koja izlazi iz okvira ove knjige. Tek konstatirajmo da je *Justitia et pax* u međuvremenu bitno promijenila stajališta, posebice otkad se na njenom čelu nalazi sisački biskup dr. sc. Vlado Košić; koji, dakako, ne zagovara *lov na vještice* i tretiranje povijesnih dubioza bez profesionalnih i moralnih kriterija, ali se jasno određuje prema imperativu povijesne istine koja bi hrvatske građane oslobodila od raznih zabluda i neslobodnog razmišljanja.

Summa summarum: Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je 9. lipnja 1994. Istražnom odjelu Županijskog suda u Zagrebu i formalni prijedlog za prekidom istrage protiv Vinka Sindičića, citat, *jer otkriveni nije dostižan našim državnim tijelima*. Ok, *Pitagora* je zasad nedostupan. Ali zašto nije pokrenut postupak protiv organizatora Bušićeva ubojstva, koji su većinom živjeli u Hrvatskoj i redom bili *dostižni*!?! Saslušani svjedoci, u što se mogao uvjeriti svaki dobronamjerni čitatelj, dali su sasvim dovoljno materijala za pokretanje istrage. Tako da se stječe dojam da je pravna država onako inzistirala na Sindičiću upravo zato što je bio nedostupan. No to nipošto nije bio kraj pravosudno-udbaškim igrama u slučaju Bušić!

VII. IZRUČENJE IZ ŠKOTSKE

Britanska sekcija Interpola obavijestila je 3. ožujka 1996. hrvatske kolege da bi Sindičić, nakon dvije trećine izdržane kazne (deset od petnaest godina), uskoro trebao biti otpušten iz škotskog zatvora. Postudbaškim strukturama, čini se, bio je cilj da *Pitagora* čim prije bude izručen Hrvatskoj i da odmah završi iza rešetaka. Jer se kroz hrvatski zatvorski i općenito pravosudni sustav - kojim i dandanas, reći će mnogi, dirigira neokomunistički establishment - može najjednostavnije i najpotpunije *staviti pod kontrolu*. Najgore je kada je *rizični element* izvan tvog dosega.

1. Zahtjev za izručenjem

I već dan nakon prve obavijesti o skorašnjem puštanju Sindičića na slobodu, 4. lipnja, Istražni je odjel Županijskog suda u Zagrebu - premda nije jasno kako je mogao biti tako brzo obaviješten o dopisu britanske sekcije Interpola! - donio rješenje o pritvoru za Sindičića. U obrazloženju rješenja piše:

Utemeljenost sumnje da je Vinko Sindičić počinio kazneno djelo iz članka 34. KZ RH proizlazi iz Kaznene prijave MUP-a RH, broj 501-01-53-16632/1-90 od dana 15. kolovoza 1990.; policijskog izvješća odnosno cjelokupne policijske dokumentacije vezano uz lišenje života Brune Bušića.

Pri odluci o osnovi za određivanje pritvora sud je, kao prvo, primjenio odredbu članka 182. stavak 2. točka 1 ZKP-a. Kako je već navedeno, okrivljenik se nalazi na izdržavanju višegodišnje zatvorske kazne u Škotskoj i kao takav, za sada, je nedostupan organima kaznenog gonjenja.

Kao drugo, u odluci o pritvoru, sud nije zanemario ni okolnosti ranije osuđivanosti okrivljenika. Prema priloženom izvješću Policijske uprave Primorsko-goranske, pribavljenim preko MUP-a, Vinko Sindičić je osuđen 1988. u odsutnosti zbog imovinskog delikta. Dodavši tome okolnost neusporedivo većeg značaja koju nameće stanje spisa, a to je činjenica da okrivljenik u Škotskoj izdržava zatvorsku kaznu upravo radi pokušaja počinjenja protiv života i tijela

(što je djelo koje mu se i ovdje inkriminira, kao dovršeno), ovaj sud je mišljenja da se u ponašanju okrivljenika stječu osobite okolnosti koje nesumnjivo ukazuju na pojačani intenzitet njegove kriminalne aktivnosti i upornost u postupanju.

Hrvatska sekcija Interpola, s obzirom da se protiv Sindičića vodio postupak u Hrvatskoj, 8. ožujka 1996. uputila je dopis Ministarstvu pravosuđa RH s pitanjem:

Molim Vas da nas izvijestite da li će Ministar pravosuđa podnijeti molbu za izručenje predmetne osobe?

Ministar je u to vrijeme bio Miroslav Šeparović, nekadašnji djelatnik pravne službe Pete armijske oblasti JNA u Zagrebu, inače kućni prijatelj Josipa Perkovića i Stane Dolanca, jednog od najmoćnijih jugo-komunista 70-tih i 80-tih godina prošlog stoljeća, a potom i vjenčani kum Vladimira Šeksa. U međuvremenu je postao sudac Ustavnog suda RH. Budući da, usput rečeno, uskoro možemo očekivati postupak za Perkovićevo izručenje Njemačkoj zbog njegovog - sudski utvrđenog - sudjelovanja u ubojstvu političkog emigranta Stjepana Đurekovića (Wolfratshausen, 28. srpnja 1983.), vidjet ćemo kako će se Šeparović ponašati ako to pitanje dospije do Ustavnog suda.

Tri i pol mjeseca nakon obavijesti britanske sekcije Interpola da će Sindičić biti oslobođen i protjeran iz Velike Britanije, točnije 27. lipnja, ministar pravosuđa Miroslav Šeparović podnio je britanskim vlastima zahtjev za njegovim izručenjem. Bio je to samo nastavak bitke za *stavljanjem Pitagore pod kontrolu* nakon puštanja iz škotskog zatvora.

2. Zakulisne igre uz izručenje

Bio je to samo nastavak, kažemo, jer zakulisne su igre zametnute i prije formalnog čina ekstradiციjskog zahtjeva Ministarstva pravosuđa RH, a potrajat će ne samo do željkovanog izručenja (16. studenog 1998.), nego i sve do pravomoćnosti presude u farsičnome sudskom postupku za Bušićevo ubojstvo (14. travnja 2005.). Sindičiću je, naime, njegova nevjenčana supruga

Lovorka Marušić još u prosincu 1992. u škotski zatvor dostavila pisanu poruku Josipa Perkovića. U poruci je pisalo:

ON JE SASLUŠAVAN. MORAO JE REĆI DA POZNA. ZATO O TOME VRLO KRATKO, NAJBOLJE
 ŠUTJETI, ILI REĆI: PRIJE 10-TAK GODINA, PREKO LJETA UPOZNAO SI NA KOSTABELI NEKE
 MLADIĆE IZ BEOGRADA NEKOG MIĆU, STANKA, BOBO I SVE TA IMENA. PRIČALI STE O
 PROŠLOSTI, INTERESIRALO IH JE SVE DO TVOG PVRATKA KUĆI. REKAO SI DA PRIČE O
 TOME NISU TOČNE. OSTALI U VEZI, VIĐALI SE PREKO LJETA. JEDNOM SI U
 RIJECI IMAO NEKIH PROBLEMA, ONI SU TI PONUDILI RIJEŠITI PREKO ŽG. TO SU BILI
 NEKI INCIDENTI, PROBLEMI VEZANI ZA SUD I DRUGO. DALI SU BROJ OD NEKOG
 ČOVJEKA IZ ŽG. I BIO SI TAMO NEKOLIKO PUTA. TO JE BILo NEGDJE 3-4 GOD. PRIJE
 NEGO SE OVO DOGODILO. TAKO U TO DOBA 4 GOD. PRIJE JUČA OTIŠAO SI U KUĆU (ONU)
 KOD JEDNOG ČOVJEKA. ČINI TI SE DA JE BILo NEKI ŠEF I KOLIKO SE SJEČAŠ
 MOŽE MU BITI IME 'J' ALI NISI SIGURAN. ČINI TI SE ZADNJI PUT BILo KAD SI SE U
 RIJECI POSVAĐAO S ČETNICIMA, KAD SI PUCAO U ČETNIKE. BILA JE VELIKA GUŽVA,
 TI SI BILo LJUT NA ČETNIKE, U GRADU. SI IZ TE KUĆE POZNAVAO NEKOG ČOVJEKA KOJI JE
 ČINI TI SE BILo NEKI ŠEF ŠUTJETI! NIŠTA KRIBO, ALI BEE PRIČA. ČOVJEK SE
 NE SPOMINJATI, I O ONOJE GORE KRATKO. ŠUTJETI! U ONU KUĆU DOLAZIO NEKOLIKO
 PUTA, ALI NIKAD NA SASTANAK VANI. BITNO JE U ŠUTNJI IZDRŽATI PA I KAD SE ČINI
 DA SE SVE ZNA. ZA ONO GORE KAD DOĐE NIŠTA. RODBINA ĆE UZETI I
 BIT ĆE O.K.

Prva Perkovićeva poruka Sindičiću u škotski zatvor

On (Blagoje Zelić - op.a.) je saslušavan. Morao je reći da te pozna. Zato o tome vrlo kratko, najbolje šutjeti. Ili reći: prije 10-tak godina, preko ljeta upoznao si na Kostabeli neke mladiće iz Beograda, nekog Miću, Stanka, Bobu i sve ta imena. Pričali ste o prošlosti. Interesiralo ih je sve do tvog povratka kući. Rekao si da priče o tome nisu točne. Ostali su u vezi, viđali ste se preko ljeta. Jednom si u Rijeci imao nekih problema, oni su ti ponudili to riješiti preko Zagreba. To su bili neki incidenti, problemi vezani za sud i drugo. Dali su ti broj od nekoga čovjeka iz Zagreba i bio si tamo nekoliko puta. To je bilo negdje 3-4 godine prije nego se ovo dogodilo. Tako u to doba 4 godine prije ovog otišao si u kuću (onu) kod jednog čovjeka. Čini ti se da je bio neki šef i koliko se sjećaš može mu biti ime 'J', ali nisi siguran. Čini ti se da si zadnji put bio kad si se u Rijeci posvađao s četnicima, kad si pucao na četnike. Bila je velika gužva, ti si bio ljut na četnike. U gradu si iz te kuće poznavao nekog čovjeka koji je čini ti se bio neki šef. Šutjeti! U onu kuću dolazio nekoliko puta, ali nikad na sastanak vani. Bitno je šutjeti, izdržati, pa i kad se čini da se sve zna. Za ono gore kad dođe - ništa. Rodbina će uzeti i bit će OK.

Perković, dakle, na specifično špijunski, zakukuljeni način upozorava Sindičića da ništa ne govori o svom radu za Udbu (*Šutjeti!*) i da sve svoje kontakte s djelatnicima tajne službe prikaže kao plod slučajnosti. Ujedno ga pokušava udobrovoljiti, bolje reći kupiti njegovu šutnju tezom da ga je Blagoje Zelić pod prisilom optužio za ubojstvo Brune Bušića (*Morao je reći da te pozna*).

2.1. Dramatična korespondencija

Tijekom postupka izručenja Josip Perković je koristio i svog sina Aleksandra zvanog Saša - ponovimo, aktualnog savjetnika za nacionalnu sigurnost predsjednika Ive Josipovića, a tadašnjeg pročelnika VII. (obavještajne) uprave Ministarstva vanjskih poslova - za slanje tajnih poruka Sindičiću u škotski zatvor. Ali očigledno su postojali *šumovi u komunikaciji*, pa je Sindičić 12. siječnja 1998. uputio Perkoviću pismo, i to preko predstojnika Ureda Predsjednika RH Hrvoja Šarinića, još jednoga bivšeg suradnika Udbe (što je tema za posebnu priču!).

Sindičić je pismo naslovio na *Borisa Horvata* - što je bilo Perkovićevo konspirativno ime pod kojim je, kao šef republičke Udbe u Zagrebu, komunicirao s *Pitagorom* dok se pripremao za odlazak na *specijalni zadatak* u Škotsku. U pismu stoji:

Štovani gospodine Horvat, (...)

Ukoliko se ogлуšiš dug podmiriti u cijelosti i u zakazanom roku, a to je od dana primitka ovog upozorenja rok od 15 dana, ljubazno te molim da primiš na znanje da ću u protivnom biti primoran dati te ovdje na sud radi prisile podmirenja preostalog duga.

Sa štovanjem, Vinko Sindičić.

Najjednostavnije rečeno, Sindičić traži lov. A ako je ne dobije, prijeti da će propjevati i razotkriti Perkovića! Na neki način, Služba je *Pitagori* uistinu ostala dužna: honorar za Štedula, budući da je uhićen, nikada nije dobio, a zacijelo je računao i na naknadu štete zbog dana provedenih u zatvoru te zbog propasti ugostiteljskog biznisa u Rijeci. Uslijedila je dramatična korespondencija na relaciji Hrvatska - Škotska, a na kraju je Josip Per-

12. siječnja 1998. godine

Vinko Sindičić
H.M.P. Perth
3 Edinburgh Road
PERTH, PH2 8AT

Na ruke: BORIS H O R V A T
putem:
PREDSTOJANICA UREDA
PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB
DRŽAVA HRVATSKA

Stovani gospodine Horvat,

u prilogu ti dostavljam moju punomoć od 24. 1. prnja 1991. godine, iz koje proizlazi da ju je moja žena po mojoj uputi predala hrvatskoj vladi, koju je ova registrirala pod uredovnim brojem 331/91, pa je ista prema tome tebi došla u ruke radi tvojeg znanja i ravnanja.

Ukoliko se oglusis dug podmiriti u cijelosti i o zagaraznom roku, a to je od dana primitka ovog upozorenja vol: od 15 dana, ljubazno te molim ta primis na znanje da cu u protivnom biti prisoran dati te ovđe na sud radi prisile podmirjenja preostalog duga.

Sa stovanjem

Vinko Sindičić

Vinko Sindičić odgovora Borisu Horvatu alias Josipu Perkoviću

ković iskoristio Sindičićevu sestru Josipu Đedović da bi mu preko nje poslao opširnu poruku. Sestra je vlastoručno prepisala poruku koju joj je dao *Boris Horvat* i predala je bratu u škotskom zatvoru. U poruci je dodala neke svoje napomene i podcrtala posebno važne rečenice. Napomene Josipe Đedović donosimo u okruglim zagradama, a autora knjige u kosim zagradama.

Zašto toliko papira. Neke će ljude naljutiti, neke će upozoriti da se pripreme, a jednoga upropastiti /Josip Perković tu misli na samog sebe/. Kad napustiš sobu, tome je točka. Nikome ne trebaš ništa objašnjavati. Ali kad dođeš, prijaviš J.M. /Josipa Majerskog/ za laž, a usporedno tražiš da se utvrdi istina o njegovoj tvrdnji.

Ja i tvoj odvjetnik (to predlaže on) /Josip Perković/ predložiti ćemo svjedoka kojega znamo iz novina (to je on) /Josip Perković/, a koji poznaje to područje da bude svjedok. On će sa svojim izlaganjem sve to zdrmati da će doći do potpune zabune. Tvrdiš da posao nisi obavio. Sve ti je podmetnuto, a čovjekovo svjedočenje je dokaz kakav je to tip. Sa firmom /Udbom/ nemaš ništa. Bradu /Nikolu

Štedula/ si posjetio zbog nekog posla, na kojeg te uputio možda Bora (Horvat) /Josip Perković/, koji je trgovac vani i kojeg znaš kroz trgovinu ugostiteljstvom.

ZASTO TOLIKO PAPIRA. NEKE ĆE LJUDE NAJUTITI, NEKE UTOJORITI DA SE
 PRIPREME, A JEDNOGA UPROJASTITI. KAD NA PUSTIŠ SOBU TOJE JE TEŽKA,
 NIKOME NE TREBAŠ NIŠTA OBJAŠNJAVATI. ALI KAO ŽOKES PRIDAVANJE J.M. ZA LAŽ,
 A UPOREDO TRAJIŠ DA SE UTVRDI ISTINA O NJEGOVIM TVRDNJAMA.
 JA I TVOJ ODVJETNIK (TO REČLAŽE ON) PREDLOŽITI ČEMO ČOUJEM ZA
 SUVEDOKA KOLEGA ZNAMO IZ NOVIINA (TO JE ON) A KOJI POKAŽE TO
 PODRUČJE DA BUDE SUVEDOK. ON ĆE SA SUODIM IZJAVLJANJEM SVE TO
 LORJATI DA ĆE DOći DO POTPUNE ZABUNE. TURDIŠ DA POSAO NISI
 OBRVIO, SVE TI JE POMETNUTO A ČOUJEDVO SUVEDOČENJE JE DOKAZ
 LAKAV. JE TO TI P. SA FIRMOM NEMAŠ NIŠTA. BRANI SI POSJETIO BORO
 NEKOG POSLA, NA KOJEG TE UPUTIO TOĐA BORA (HOCUATI), KOJI JE
 TRGOVAC VANI KOJEG ZNAŠ KROZ TRGOVINU UGOSTITELJSTVOM.

BRADA TE HTIO PREVARITI. POSVAĐALI STE SE A ON I J.M. SU SVE
 LAGALI. AČO SE NJEMO ŠTO DOGOĐILO TO NISE TUOJN STUAR. (ON JE UPRISAN.)
 OUVAKU PRIKAZ TI DONOSI VELIKI PLUS. BITNO JE DA ZA FIRMU NISI NIŠTA
 RADIO. SA TIM ŽUSOM ULAZIŠ U DRUGI TEŽKI KRUG. SVE ŠTO TE BUDE
 POVEZIVALO SA FIRMOM PRIKAZUJ KAO PRIVATNO ZABI DOPUŽENJA,
 PROVOĐA, ČITANJE NEKOGA - AČO TO NEKTO PRIKAZUJE NEKOLIKO ZABI.
 PRIK RIVANJA TOĐČOVA ISL. TO JE NJEGOVA STUAR. SA FIRMOM NISI
 SLODIO NIKAKAV ŽISMEKI UGOĐOR, A AČO TI NEKTO HOĆE NAJEPITI
 JESTO TO JE PO ISTOJ ŽEMI KAO I CORE. NAČON TOGA ŽUTIS, DAJEŠ
 UPUTE ODVJETNIKU. NEK NE USPIJEŠ U PRUO ŽUNO IMAS ŽANJE U
 DRUGOS I TREĆOJ. SVE JE UPITNU ŽER NEMA ČOUJEM KOJI TI JE
 POSAE DAO, PRIVATNO ZNAŠ SKIM SI KONTAKTIRAO. DVO JE JEDNOSTO

TI DONOSI KORISTI, TI SI ŽRTVA KOJA NEŠTO OBJAŠMI I ŽATIM ŽUTI.
 SVAKI NAPRA JE GREŠKA. JA I OVI PAPIRI SVE ŽOUĐI KAO GREŠU
 ŽENE ILI KAKO VEC ZNAŠ. UČLUČAVU TUKE KONSTRUKCIJE JA SI NEŠTO
 RADIO, PA I NE KROJNI POSAO SVA ŠTO U ŽONURU S ŽEBITIM. TI KO NEŠE
KOLI NIŠTA U PRILUG SVE SE ŽAGRETI ŽONAM MOČEĆI.
 ČOUJEM JE ŽOKIRAO ŽADATELJSTVOM. DA TO ŽAS UVAJE ŽE. ŽANAK ĆE I
 OSTATI I ŽETU NEMAŠ. ŽADU NE USPIO OPAKNUTI OVAO ŽE ŽUTNA SVE,
 ŠTO ŽE ŽAKOBER ŽOĐRO, ŽATMIŠI I NJEVAJAD STUAR. NIKAKAV ŽOĐOĐR
 ŽEHOD ŽEKROVATI MIKO. ŽSUĐUN Ž STUAR ŽE NE. ŽOĐITI ŽIO ŽUDI NA ŽOUJ
 ŽERAV ŽA ŽAKAR ŽE ŽEŽUTNO. ČINI TI SE ŽA SI U ŽANLUAI TOLIKO
 ŽRŽANJE PREMA FIRMI I ŽUDIAMA ŽA ĆE TO BIII STRASNO ŽABO ČOUJEM
 NEKODISNO. NE ŽAGUNAD NA ŽRIVAN SVE ŠTO TI SE ŽAL ŽE ŽETRO
 NEČE NI ŽEKUŠATI SKIDATI. DVO NIJE UČOJEM ŽE ČOĐOĐR.

Brada /Nikola Štedul/ te htio prevariti. Posvađali ste se, a on i J.M. su sve lagali. Ako se njemu što dogodilo, to nije tvoj problem. (On je upucan!) Ovakav prikaz ti donosi veliki plus. Bitno je da za firmu nisi ništa radio. Sa tim plusom ulaziš u drugi teški krug. Sve što te bude povezivalo sa firmom prikazuj kao privatno radi druženje, provoda, sitnih usluga. Ako to netko prikazuje drugačije, to je radi prikrivanja troškova i sl. Sa firmom nisi sklopio nikakav pismeni ugovor, a ako ti netko hoće naljepiti nešto, to je po istoj šemi kao i gore. Nakon toga šutiš i daješ upute odvjetniku. Ako ne uspiješ u prvoj rundi, imaš šanse u drugoj i trećoj. Sve je upitno, jer nema čovjeka koji ti je dao posao. Privatno znaš s kim si kontaktirao. Ovo je jedino što ti donosi korist. Ti si žrtva koja nešto objasni i zatim šuti.

Svaki napad je greška, pa i ovi papiri. Sve povući kao grešku žene ili kako već znaš. U slučaju tvoje konstrukcije da si nešto radio, pa i ne krupni posao, svi smo u ponoru s tobom. Nitko neće ništa napraviti u prilog, sve će završiti punom mjerom.

2.1.1.1. Čovjek-prijatelj

U nastavku je Perković poručio Sindičiću da je njihovo prijateljstvo ostalo nepomućeno, ali ga i upozorava na teške posljedice za firmu, tj. postudbaške strukture u cjelini, ali i osobno za njih dvojicu ako se ne budu pridržavali omerte:

Čovjek /Josip Perković/ je šokiran prijateljstvom. On to još uvijek je. Tako će i ostati i štetu nemaš. Bradu /Nikolu Štedula/ je uspio odmaknuti, ovaj je ljut na sve, što je također dobro. Razmisli i mijenjaj stvar. Nikakav dogovor nemoj vjerovati mimo. Osnovna stvar je ne. Dobiti dio ljudi na svoju stranu pa makar i prešutno. Čini mi se da si bio u zabludi. Toliko mržnje prema firmi i ljudima da će to biti strašno kada otvoriš nekorisno! Ne računaj na pravdu, sve što ti se zalijepi netko neće ni pokušati skidati. Ovo nije ucjena već dogovor.

mišljene stvari. Povuci hitno tužbu da se zaustave novinari. Budi žrtva, a ne napadač. Ako tvoj prijatelj /Josip Perković/ ode u zatvor, a mogao bi ovako kako je krenulo, brada /Nikola Štedul/ će napredovati brzo i biti na vlasti. Onda su svi nigdje. Ako ti Hrvatska dokaže da si agent - ponovno suđenje. Potvrđuješ svoj status raniji. Micati i državu i ljude /SFRJ i udbaše/ od sebe. Nova kazna i za tebe i nas koji smo ostali u Hrvatskoj.

Sindičićeva sestra Josipa Đedović smatrala je potrebnim bratu iznijeti i neka svoja razmišljanja:

Sve sam prepisala s njegovog papira /papira Josipa Perkovića/ u autu. Nije mi dao da uzmem papir. Traži da mu svojom rukom napišeš i pošalješ dvije tri riječi o korektnosti. Strašno je uzrujan i misli da će vrlo brzo moći do njega, jer ima ljudi koji znaju za Boru Horvata /da se upravo on krije iza tog pseudonima/.

Onaj tvoj novac imaju ljudi koji su radili sa njim /na pripremi ubojstva Nikole Štedula/. Oni su otišli iz Hrvatske i žive u Jugoslaviji. Mislim da će biti teško izvući novac prije nego ti dođeš. Kad sam ga pitala da ostatak makar do 80.000 DM, odgovorio je da su mu rekli njegovi: Ti uzimaš i daješ novac, a on će nas sve strpati u zatvor. Bili su ponosni na tebe i smatrali da si fer i korektan, jer nikoga nisi izdao, ali sada ovi papiri mogu promijeniti sve.

Bio mi je obećao dati sada oko prvog maja ove godine /1998./ oko 20.000 DM, ali sada je drukčije.

U post scriptumu će bratu Vinku iznijeti i neke dileme u pogledu Josipa Perkovića:

P.S. Ne znam koliko se može vjerovati ovom čovjeku. Uvijek kad je tražio da idem kod tebe, donio je i novac. Ovo je već treći put da to nije učinio. Rekao je da će to nadoknaditi, ali još ništa. Po tome ja mislim da je u nekoj nemilosti (?). Nađi neki način da ne moramo toliko trošiti.

2.1.2. Augijeve štale dr. Tuđmana

Sindičić, razočaran razvojem situacije, 24. kolovoza 1996. ljutito je odgovorio na Perkovićevu poruku:

Boris, izvoli primiti na znanje da najprije moraš podmiriti moja potraživanja onako kako to po zakonu i moralu meni pripada, pa tek onda moraš odnosno možeš od mene tražiti da ti pošaljem odgovarajuću poruku.

Potraživanja trebaš podmiriti najkasnije do 30. rujna 1996. Uplate treba izvršiti u stranoj valuti na jednoj od inostranih ili ako ti više odgovara inozemnih banaka u Njemačkoj na ime moje žene.

Da ti ne bi slučajno pale na pamet neke od tvojih glupih pomisli da bi ovaj problem mogao riješiti nekim alternativnim načinima. Budi pristojan i čuvaj svoje zdravlje! Ti znaš da ja sve znam. Ja se slažem da bi problem trebali rješavati dogovorno, ali ukoliko ti odstupaš od dogovorenog (kao što već jesi!), u tom slučaju krivi sam sebe za eventualne posljedice.

Ne zaboravi da ja imam svoj vlastiti plan, kojeg ću mijenjati samo na osnovi tvrdih činjenica: jedna od ovih je preostali dug. Da sam na tvom mjestu ja bih moja potraživanja prema meni zadovoljio odmah bez ikakvog dvoumljenja.

Također, tražim da se moji nalozi u vezi s pravosuđem, tj. tužbama, provedu u djelo smjesta.

Upravo će se navršiti osam (8) godina od našeg zadnjeg viđenja. Koji to dokaz ti imaš da sam se ja promijenio? Da jesam, valjda bi to i najvećoj budali bilo jasno a kamoli ne tebi, da bi ti to već bio debelo osjetio, zar ne? Što si podivljao? Nije ni čudno ako jesi!

Prema tome radi onako kako to ja tražim od tebe, činjenica koja će ti onda dati za pravo da i ti zauzvrat tražiš nešto od mene.

Ako mi ne vjeruješ stavi me na kušnju, samo u tom slučaju nemoj mene kriviti za posljedice: dajem ti priliku da uzrokuješ svoj vlastiti ishod!

Ne budeš li ispunio moja potraživanja, ljubazno te molim da primiš na znanje i ravnanje, da ćeš moju sljedeću poruku dobiti preko ureda predsjednika Tuđmana.

Još jednom ruke dalje od moje cjelokupne familije i svih onih koji bi meni mogli biti dragi! Kako znaš ja pratim situaciju. Budi pažljiv kako reagiraš iz razloga da ja ne bih slučajno krivo protumačio neki signal.

S poštovanjem, Vinko Sindičić.

Boris,

Perth, 24. kolovoza 1996.

doslo je vrijeme da ti uzvratim poruku koju si mi bio poslao iz zemlje 20. travnja 1990. godine.

Bez obzira na prednje izvoli primiti na znanje da najprije moras podmiriti moja potraživanja onako kako to po zakonu i moralu meni pripada, pa tek onda moras odnosno mozes od mene traziti da ti posaljem odgovarajucu poruku.

Potraživanja trebas podmiriti najkasnije do 30. rujna 1996. godine.

Uplate treba izvršiti u stranoj valuti na jednoj od inostranih ili ako ti vise odgovara termin inozemnih banaka u Njemackoj na ime moje zene.

Da ti ne bi slucajno pala na pamet neka od tvojih glupih pomisli da bi ovaj tvoj problem mogao rijesiti nekim alternativnim nacinima. Budi pristojan i cuvaj svoje zdravlje! Ti znas da ja sve znam. Ja se slazem da bi problem trebali rjesavati dogovorno, ali ukoliko ti odstupis od dogovorenog (kao sto to vec jesi!), u tom slucaju krivi sam sebe za sve eventualne posljedice.

Ne zaboravi da ja imam svoj vlastiti plan, kojeg cu mjenjati samo na osnovi t v r d i h c i n j e n i c a: jedna od ovih je preostali dug. Da sam na tvojem mjestu ja bih moja potraživanja preza meni zadovoljio o d m a h bez ikakvog dvoumljenja.

Iakodjer trazim da se moji nalozi u vezi s pravosudjem, t.j. tuzbama, provedu u djelo sajesta. Kao sto si to sve ovo vrijeme znao Stedul nije uopce ranjen. Istina mora na vijelo, u protivnom zna se, morati ces ju reci sam umjesto mene.

Upravo ce se navrsiti osam (8) godina od naseg zadnjeg vidjenja. Koji to dokaz ti imas da sam se ja promjenio? Da jesam, valjda bi to i najvecoj budali bilo jasno a kamoli ne tebi, da bi ti to vec bio d e b e l o osjetio, zar ne? Sto si podivljao? Nije ni cudo ako jesi!

Prema tome radi onako kako to ja trazim od tebe, cinjenica koja ce ti onda dati za pravo da i ti zauzvrat trasis nesto od mene.

Ako mi ne vjerujes stavi me na kusnju, samo u tom slucaju nemoj mene kriviti za posljedice: dajem ti priliku da uzrocujes svoj vlastiti ishod!

Ne budeš li ispunio moja potraživanja, ljubazno te molim da primiš na znanje i ravnanje, da ces moju sljedeću poruku dobiti preko ureda predsjednika Tuđmana.

Još jednom ruke dalje od moje cjelokupne familije i svih onih koji bi meni mogli biti dragi! Kako znas ja pratim situaciju. Budi pažljiv kako reagiras iz razloga da ja ne bih slučajno krivo protumacio neki signal.

S postovanjem

Vinko Sindičić

Vinko Sindičić prijeti Borisu Horvatu alias Josipu Perkoviću

London, 27 August 1998

To the President of
Republic of Croatia
Mr Franjo Tuđman

Dear Mr Tuđman

The very purpose for writing this communication in the English and not in our Croatian, or for that matter in any other language you might think of, lies in the necessity to benefit many other parties having interest here, all of them speaking different tongues, hence the need for a unifying lingua franca understood all over the world over.

It may come as a surprise to you, but the fact is that Josip Perković had been informed by myself in propria persona a year ago, that should he fail to act as requested, I shall write to you directly.

I have been informed by the British relevant authority, that Croatia you are president of, did request my extradition for, so far so good.

The snag lies in the fact, that the offense Croatia is seeking my extradition for, did take place on French territory, and regrettably for you not in Croatia, i.e. her soil, relegating Croatia thereby to the mere role of a third party having no jurisdiction over the matter at hand whatsoever.

Since I have learnt that the very reason for the request to be extradited to Croatia, and the British willingness to comply with, is an interstate conspiracy with the aim to help each other out of the mutual problem regarding my person, where Zdravko Mustac and his benachman Josip Perković are craving to prevent me from exposing their misdeeds on the one side, which in turn the British are happy to see this to come about on the other hand, so that the dirty job of silencing me, thus wishing to prevent the British scandal losing large just about to erupt, can be dealt with by the same persons now seeking my extradition for, these people pulling the strings for securing my extradition to Croatia are the very same one on whose account goes the crime in Paris as well as this one here, furthermore they are the same one British are lending now active assistance to, all with the aim to silence me forever.

In light of the aforementioned facts, I have therefore decided to return to my native Croatia via a detour route, wishing to face my charges in respect of the matter Croatia is seeking my extradition for, in front of a competent French court first. My advice, as well as my request to you is, to surrender all documents in respect of the offense Croatia may be in possession of, to the relevant French jurisdictional counterpart, enabling them thus to examine any eventual proceedings hereto.

I have been imprisoned in this country on trumped up charges. The whole so called evidence was a primitive fabrication including the fact that Miroslav Stedul was neither shot nor injured. Everything connected hereto was original phantasy. Although the British have been instrumental in implementing the whole bunkum, orchestrated was it by Zdravko Mustac and his benachman Josip Perković nevertheless.

You know who they are, do not you? Zdravko Mustac was the chief of the Yugoslav Secret Service (SDB), and his benachman Josip Perković was the chief of the Croatian section of the same Secret Service of the former Yugoslavia, (SDB). Do you know as well and they now turn against me? Well as regard bad expirience I had in this country, I deem it advisable not to elaborate upon any further but to shed light on it in a court of law, and as far away from Britain as possible. I do not want to have to do anything at all with abysmally duped colleagues, asking out their existences within the British secret services.

Before you did enter official politics in Croatia I knew well both of them. They did issue by way of subordination the assassination order I refused to carry out, but for the British, sadness I found myself in the British will nevertheless. Attributed by the British, committed alongside with the main offense of ordering an assassination to be carried out, a string of other offenses too.

Continued on page 2/

Alison Sandiele
H.M.P. Perth
3 Kingsburgh Road
Perth, PE2 8JZ
Scotland, U.K.

Izgubivši vjeru u Perkovićevu riječ, ali i u njegovu moć da održi obećanja, Sindičić je 27. kolovoza 1998. predsjedniku RH dr. Franji Tuđmanu uputio pismo na engleskom jeziku u kojem proziva Zdravka Mustaća i Josipa Perkovića kao nalogodavce i Bušićeva ubojstva (*oni na čiju dušu ide zločin počinjen u Parizu*) i atentata na Štedula (*kao i ovaj zločin sada*). Pitagora još ne vjeruje svojim bivšim šefovima, otima se, protivi izručnju u Hrvatsku. Pismo donosimo u prijevodu:

Prve stranica Sindičićeva pisma dr. Franji Tuđmanu

Štovani gosp. Tuđman, razlog moga očitovanja na engleskom, a ne na hrvatskom, ili bilo kom drugom jeziku, je u interesu drugih zainteresiranih, koji govore različitim jezicima, te smatram potrebnim očitovati se na jeziku razumljivom diljem svijeta.

Ovo Vas može iznenaditi, no činjenica je da sam osobno, prije godinu dana, zamolio Josipa Perkovića da vam se, po mojim uputama, obrati. Kako on to nije učinio, pismeno Vam se obraćam.

Obavijestili su me nadležni organi britanskih vlasti da je Hrvatska država, čiji ste Vi predsjednik, tražila moje izručjenje. To je sve što o tome znam, za sada.

Kako sam zaključio da osnovni razlog podnošenja Zahtjeva za izručenje, te britanska volja da udovolji tom zahtjevu, leži u međudržavnoj zavjeri s ciljem pružanja pomoći pri zajedničkom rješavanju problema koji se odnosi na mene. U toj zavjeri me Zdravko Mustać i njegov sljedbenik Josip Perković pokušavaju spriječiti u otkrivanju njihovih zlodjela s jedne strane, a s druge strane Britanija odgovara na ovaj prljavi posao ušutkavanja kako bi spriječila skandal, koji samo što se nije dogodio, a to sve u cilju rješavanja problema s gore navedenim osobama koje zahtijevaju moje izručenje. Ovi ljudi, koji povlače veze kako bi osigurali moje izručenje u Hrvatsku, isti su oni na čiju dušu ide zločin počinjen u Parizu, kao i ovaj zločin sada. Štoviše, oni su ti kojima Britanija pruža pomoć s namjerom da me ušutkaju zauvijek.

U svijetlu navedenih činjenica, odlučio sam se 'vratiti' u rodnu Hrvatsku, no zaobilaznim putem. Namjera mi je suočiti se s optužbama koje su razlog hrvatskog zahtjeva za moje izručenje, no pred nadležnim francuskim sudom. Moj savjet je, jednako kao i moj zahtjev Vama, da predate svu raspoloživu dokumentaciju, koja se odnosi na optužbe Hrvatske protiv mene, nadležnom francuskom tijelu kako bi im se omogućilo eventualno provođenje postupka.

U nastavku pisma Sindičić kritizira predsjednika Tuđmana što su tipovi poput Mustaća i Perkovića (*Isti oni koji su bili iza naredbe zbog koje sam se našao u Škotskoj*) ostali važni čimbenici i u novoj hrvatskoj vlasti (*Vaša štala iz koje se smrad širi*):

Zdravko Mustać i Josip Perković

Vi znate tko su oni, zar ne? Zdravko Mustać je bio šef jugoslavenske tajne službe (SDB), a njegov sljedbenik Josip Perković je bio šef hrvatskoga odjela te iste tajne službe bivše Jugoslavije. Zna-te li zašto su se sada okrenuli protiv mene? No, s obzirom

na loše iskustvo u ovoj zemlji, mislim da nije preporučljivo izlagati ništa više, osim pred sudom, i što dalje od Britanije. Ne želim imati ništa s dubokim neznanjem naivnih koji o ovome ne znaju ništa, tražeći svoj opstanak unutar britanskih tajnih službi.

Ja sam ih dobro poznao, i prije no što ste Vi postali službeno politički aktivni. Zdravko Mustać i njegov sljedbenik Josip Perković bili su i još su, iako sada u drugoj odori, Vaši najbliži suradnici. Isti oni koji su bili iza naredbe zbog koje sam se našao u Škotskoj.

Sada se pripremam napisati materijal za optužnice protiv obojice, Zdravka Mustaća i njegovog sljedbenika Josipa Perkovića, za različita relevantna tijela uglednih država koje su se susretale sa sličnim ozbiljnim optužbama, posebno onima koje se odnose na zločine kao što je onaj u Parizu i kao dodatak ovaj zločin sada. Nadam se da će taj materijal za optužnice doći na stolove relevantnih tijela tih država, negdje tijekom sljedećeg tjedna.

Unatoč svemu, nepotreban korak koji sad pravim nakon gotovo 10 god. provedenih u britanskom zatvoru i, također, ovim ogorčenim tonom formulirano pismo koje šaljem, ne može me inkriminirati za nanošenje štete hrvatskim interesima, jer to ne činim. To ste bili Vi i Vaši sljedbenici koji ste željeli očistiti Augijevu štalu. I ja sam za istu stvar, no to je Vaša štala iz koje se smrad širi.

Ova afera je, što se mene tiče, do sada bila samo preludij za remek-djelo. Svi moji neprijatelji, bez iznimke, biti će pogođeni. Naime, ljudi koji sjede u kućama od stakla ne bi smjeli bacati kamenje.

Prije no završim ovo pismo, molim dopustite mi da izrazim svoje obećanje. Ovo što ću pokrenuti nije usmjereno protiv Hrvatske države i njenih interesa, niti protiv hrvatskog naroda općenito, ali će biti odgovor ad rem, ad hominem samo u onoj mjeri koliko je to neizbježno.

Uvjeravam Vas u svoju duboku i iskrenu naklonost ubuduće, kao i u odanost hrvatskoj državi i naciji. Iskreno Vaš, Vinko Sindičić.

3. Sindičić svjedoči

Sindičićevi *demarši* nisu urodili plodom: kasno uvečer 16. studenoga 1998. izručen je Hrvatskoj. Već idućeg jutra u 9:00 sati priveden je istražnoj sutkinji Županijskog suda u Zagrebu Veri Polak Presečki.

3.1. Otrovnne strelice u raznim pravcima

Zbunjen naglim i neizvjesnim razvojem događaja, očito sumnjajući da ga je Perković namagarčio, Sindičić je u izjavi koju je dao istražnoj sutkinji uputio niz otrovnih strelica, odašiljući prijetnje na razne strane. Dobro je znao da će zapisnik doći u ruke u koje je i želio da dođe:

Godine 1978. - mogao je biti mjesec svibanj ili lipanj - nalazio sam se na gradilištu svoje kuće koju sam gradio i tada mi je došao jedan znanac te mi je kazao da bi jedna osoba iz Centra SDS-a Rijeka htjela obaviti razgovor sa mnom. Ja sam obavio taj razgovor (pri tome u ovom trenutku ne želim navoditi imena osoba s kojima sam razgovarao) i tom prilikom mi je priopćeno da bih trebao ići u London odnijeti jedno pismo Bruni Bušiću. Kako sam ja u to vrijeme polagao neke ispite na fakultetu, pokušao sam to otkloniti, ali je taj razgovor trajao idućih 10 dana i u tom razgovoru me se prijetnjom da će mi oduzeti kuću i slično prinudilo na prijedlog. Obzirom da se radilo o kurirskom poslu ja sam pristao.

Ja sam pismo primio u Zagrebu (ne navodim ime od koga), i iako mi je bilo zabranjeno otvoriti sadržaj pisma, ja sam to ipak učinio u Londonu. Kako sadržaj toga pisma nije relevantan za ovo što se mene tereti, ali je relevantan za ono što se kasnije zbiva, ja bih to sada izbjegao reći. Ja sam dobio falsificiranu putovnicu. Također sam dobio broj na koji se u Amsterdamu mogu javiti ukoliko mi pri ovom zadatku zatreba. Radi osobne zaštite i ne želeći se upetljivati u bilo što, ja sam odlučio ne predati to pismo Bušiću tako da sam nakon pet dana nazvao broj koji sam imao u Amsterdamu i kazao da adresa koju su mi dali je takva da na njoj ne pronalazim Buši-

ća i da pismo ne mogu izručiti. S tim u vezi navodim da sam se u stvari bio odlučio ne sastati se uopće s Bušićem.

Također sam rekao da ga ne pronalazim na broju telefona koji sam imao. Na broj telefona kojega sam imao u Amsterdamu bilo je dogovoreno da ću se u zemlju vratiti preko Amsterdama, a usputno sam se tamo sreo sa čovjekom koji je radio za SDS iako sam otprije imao povratnu kartu Zagreb-London. Tamo mi je kazano da je došlo do određenih komplikacija i da se trebam sastati s nekim drugim čovjekom čije mi je ime bilo nepoznato i ja sam to odbio učiniti.

S tim sam se čovjekom, dakle, ipak pod pritiskom sreo, ali s drugom dvojicom ljudi. U tom kontaktu mi je kazano da sam na zadatku kojemu ne pripadam i da ne trebam više u tome sudjelovati. Jedan od te dvojice koje sam sreo u Amsterdamu je bio Blagoje Zelić. Za drugoga ne navodim tko je ni odakle je.

Tada mi je rečeno da se ne smijem vratiti sutrašnji dan, nego da moram sačekati dok se njih dvojica sretnu s jednim čovjekom koji dolazi iz treće države (dakle, ne iz SFRJ) i koji treba ubiti Bušića. Tada se u razgovoru spomenulo da taj čovjek iz treće zemlje ne poznaje London i da se ja trebam vratiti u London i pokazati mu kuću za koju sam imao adresu u smislu da Bušić u njoj stanuje.

Blagoje Zelić i ovaj drugi su mi rekli da uz to moram dati logističku podršku tom čovjeku i po potrebi se 'uplesti' u sve to. Na upit suda koji je to rekao odgovaram da je Zelić vodio riječ, a čovjek koji je trebao doći bio je Zelićev čovjek. Ne želim navesti podatak da li je bio djelatnik Centra Split SDS-a. Ja sam ga prvi puta sreo u Amsterdamu i zajedno smo otputovali u London a ja sam sa svoje strane napravio sve da onemogućim da se tamo bilo što dogodi. (Npr. vodio sam ga u krive ulice, a mogao sam mu sve reći obzirom da vladam jezikom.) Nakon nekoliko dana kada smo naše osobe kontaktirali u Amsterdamu i priopćili da Bušića ne možemo pronaći, rečeno nam je da se vratimo u Amsterdam što smo i učinili i nakon toga smo svi otišli svojim kućama.

Prema Sindičićevu svjedočenju, Udba nije odustajala od ubojstva Brune Bušića:

Nakon toga mi je u SDS-u Rijeka (opet ne želim navesti imena) kazano da ću ponovno trebati ići u London gdje će onaj čovjek s kojim sam već bio u Londonu pokušati ubiti Bušića, a pri tome mi je dano do znanja da sam se ja već previše upleo u čitav slučaj i da se ne mogu izvući. Mogao je već biti mjesec srpanj 1978. kada je onaj čovjek iz treće zemlje s kojim sam bio u Londonu ponovno došao u Zagreb i rečeno nam je da trebamo ići u Beograd i da ćemo iz Beograda direktnim letom letjeti u London. Otišli smo u London na nekoliko adresa koje smo ponijeli sa sobom, a te adrese sam dobio u Zagrebu te mi je dat i broj telefona u trećoj zemlji na koji mogu dobiti daljnje adrese gdje ću pokušati tražiti Bušića ukoliko ga ne pronađem na onoj adresi koju sam dobio u Zagrebu, pa ispravljam raniji navod da sam dobio više adresa.

Ja sam se idući dan vratio u Zagreb i već idući dan su me djelatnici SDS-a iz Zagreba kontaktirali u Rijeci i optužili me da sam onemogućio da se Bušić ubije. Mislim, barem tako mi je kazano, da je Blagoje Zelić otišao kod svojih pretpostavljenih i optužio me za to. Iza toga je uslijedila represija spram mene od strane SDS-a iz Zagreba, ali putem njihovih djelatnika u Rijeci pošto sam ja tamo živio. Napisa sam tom prilikom na traženje djelatnika SDS-a kompletno izvješće o putu u London. Nakon toga ja sam ponovno kontaktiran od Službe (molim sud da isključivo piše Služba jer ne želim nikoga ponaosob imenovati za sada) i rečeno mi je da ovaj puta ja moram biti taj koji će izvršiti djelo odnosno ubiti Brunu Bušića ali u Parizu. To je bilo odmah iza toga, a sve što sam sudu pričao a odnosi se na slučaj ubojstva Brune Bušića, događalo se u razdoblju od mjeseca svibnja do mjeseca listopada 1978.

Ja sam doputovao u Pariz, ali na upit suda odgovaram da mi namjera nije bila fizička likvidacija. Služba je Bušića bila putem nekog svog čovjeka namamila u jedan kafić u koji je meni bilo kazano da trebam u određeno vrijeme doći umjesto tog čovjeka i pred svim ljudima ubiti Bušića - što je meni bilo apsurdno. Ja sam došao u

Pariz večer uoči dana kada se događaj trebao zbiti. U Parizu sam od jednog djelatnika Službe primio pištolj marke Valter call. 7,65 mm. Isti nije imao nikakvu posvetu. Pištolj sam primio idućeg dana ujutro, a ubojstvo sam trebao počinuti istog dana poslijepodne u spomenutom kafiću.

Ja se nisam pojavio niti blizu, a pištolj sam bacio u Seinu. Kada sam se vratio Služba je 'poludjela' jer ga nisam bio ubio, a ja sam tvrdio da ga nisam vidio. Ovo o čemu sam sada govorio bilo je početkom mjeseca listopada 1978.

3.2. Nastavak optužbi i upozorenja

Deset dana nakon prvog saslušanja - 26. studenoga 1998. - Sindičić je nastavio svjedočiti pred istražnom sutkinjom Verom Polak Presečki, a u nazočnosti zamjenika Županijskoga državnog odvjetnika u Zagrebu Ivice Ovčara i svog branitelja po službenoj dužnosti - zagrebačkog odvjetnika Zdenka Haramije.

Na poseban upit suca da li želim na današnjem ročištu kazati o sadržaju pisma koje sam 1978. trebao Bušiću predati u Londonu - i za koje sam rekao da je relevantno za sve ono što se kasnije dogodilo - odgovaram da je još rano da bih govorio o sadržaju tog pisma. Navodim da još nisam vidio za što me se tereti. Na primjedbu suca da mi je predöčen opis djela kojim me se tereti i iz čega proizlazi osnovana sumnja, odgovaram da još nisam imao priliku vidjeti iskaze osoba koje su u dosadašnjem tijeku bile saslušane. Naime, isto je moj branitelj predao u zatvorski plog prije dva dana, ali mi to još nije dostavljeno. Tako, u ovom trenutku, ne želim o tome govoriti.

Također na poseban upit suda da li sada želim imenovati osobu, djelatnika Službe, od kojeg sam dobio pištolj Walter kada sam prvi puta išao u Pariz, odgovaram da o tome ne želim govoriti, ali dodajem samo to da je to bilo od djelatnika Službe u Zagrebu.

Također na upit suca ne želim imenovati djelatnika Službe koji me je čekao kada sam drugi puta došao u Pariz i kojem sam predao pištolj. U trenutku predaje ja nisam znao ime osobe, ali danas znam tko je taj čovjek. Na upit suca jesam li nakon svake svoje sudu opisane operativne aktivnosti pisao pismena izvješća, odgovaram da nisam. To sam učinio svega jedan jedini puta kada su me optužili da sam opstruirao i onemogućio pronalaženje Bušića u Londonu.

Na poseban upit suda u kojem sam trenutku doznao da je Bruno Bušić ubijen, odgovaram da je to bilo u stanu Jerka Dragina, u prigodi ženidbe njegovog sina Gorana kojom prigodom je došao jedan čovjek i započeo onu pjesmu 'Smiljaniću, Smiljaniću'. To je bio operativac iz Rijeke. Ja sam temeljem toga počeo zaključivati da se Bušiću nešto dogodilo.

3.2.1. Lov na Bušića u Londonu i Parizu

U nastavku svjedočenja Sindičić je iznio nove detalje o Londonu i Parizu kamo je odlazio *po specijalnom zadatku* - da ubije Brunu Bušića.

Na upit suca jesam li u mjesecu listopadu 1978. s Jerkom Draginom bio u Parizu, odgovaram da, za sada, o tome ne želim govoriti. Na poseban upit suda da što smatram da li Blagoje Zelić poznaje mene (obzirom da sam u ranijem izlaganju kazao da ja njega znam), odgovaram da on mene svakako poznaje. Mi smo se prvi puta upoznali u Amsterdamu i ako on tvrdi da on mene ne zna, on laže.

Na upit drž. odvjetnika, u odnosu na večer kada je Bušić ubijen, odgovaram da sam se u zemlju vratio idućeg dana vlakom kojim sam došao u treću državu (susjednu, koju ne želim imenovati), a nakon toga sam iz te države zrakoplovom došao u Jugoslaviju.

U London sam putovao krivotvorenom putovnicom, ali se imena ne sjećam i bio je plaćen trošak puta. Ja sam, kako proizlazi iz ranijeg izlaganja, u London putovao dva puta, oba puta krivotvorenom putovnicom, sjećam se samo jednog imena navedenog u krivotvo-

rini i ne želim ga navesti, dok se drugoga imena ne sjećam. Ja sam te krivotvorene putovnice čuvao naprosto iz opreza jer sam znao da mi mogu jednoga dana poslužiti kao dokaz, ali za vrijeme dok sam izdržavao zatvorsku kaznu u Škotskoj moja majka i jedna žena koja mi je u Rijeci bila bliska zapalile su kovčeg u kojemu je sve to bilo, na sugestiju nekoga, ali ne želim kazati koga. Ta žena se zove Lovorka Marušić i predlažem da ju se sasluša. Ona je živjela u Rijeci, a sada, koliko mi je poznato, živi u Lovranu.

Na upit zar nije običaj da se ti krivotvoreni dokumenti vrate, odgovaram da sve ovisi s kime se radi. Ja sam imao posla s jednim čovjekom iz Službe koji je imao kriminalnu prošlost, pa sam stoga zadržao navedene dokumente.

Na poseban upit odgovaram da sam i u London i u Pariz putovao zrakoplovom, uvijek krivotvorenom putovnicom. Također mi je uvijek bio plaćen trošak boravka.

3.3. Sindičić povlači dio priznanja

Nakon što je bio saslušan, Sindičić je iskoristio svoje zakonsko pravo da pregleda istražni spis. Stekavši uvid u izjave svjedoka, uglavnom dužnosnika i djelatnika Udbe s kojima je bio na linku, zatražio je da dopuni svoj prvotni iskaz, što mu je 10. veljače 1999. i dopušteno. Tada je, što je najvažnije, povukao priznanje da je na dan Bušićeva ubojstva bio u Parizu.

Otkud taj preokret? Autor knjige pretpostavlja da se Sindičić prihvatio novog koncepta obrane - prestat će tereteći sebe teretiti i nadredene udbaše; i sam će početi vrdati, relativizirati stvari. Lako moguće da je na preokret utjecala i tajna korespondencija. Ako mu je *firma* uspijevala dostavljati poruke (ponude o nenapadanju i suradnji) u škotski zatvor, posve je logično da je to činila i u Zagrebu. Da je sve najvjerojatnije dio jedne veće igre, potvrđuje i činjenica da će uskoro udbaški svjedoci (v. VII.4.2.) odjednom povući sve izjave koje su teretile Sindičića. Potvrdit će se ona stara: vrana vrani oči ne kopa!

A sad citirajmo Pitagorinu prekretničku izjavu:

Ja sam svoje navode obrane dao ranije, nakon povratka iz Škotske. To je bilo prije no što sam bio upoznat sa sadržajem spisa, odnosno sa izlaganjem ranije saslušanih svjedoka.

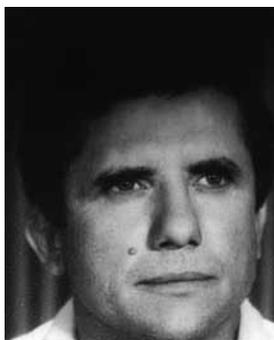
Tom prigodom ja sam rekao kako sam se na dan ubojstva Bruna Bušića nalazio u Parizu. To nije točno. Moji navodi koje sam dao prigodom dolaska oslanjali su se na moja sjećanja i kao takve ja sam u njih vjerovao. Sada, međutim, želim reći da nisam tada izmišljao nego je došlo do zabune u iznošenju obrane. Nakon saznanja da je pokojni Bušić ubijen, a to saznanje sam deducirao u kući Jerka Dragina prilikom pjevanja pjesme 'Bu, Bu, pokislo ti perje', tada sam se počeo raspitivati da li je Bušić stvarno i ubijen. Prvo sam pitao Jerka Dragina. Meni je bilo poznato da je Jerko Dragin boravio u Parizu. Premda nisam znao točan datum kada. Ja sam samo znao redosljed da sam ja bio u Parizu prije, a on je bio u Parizu iza mene. U to vrijeme nisam znao kada je točno Bušić stradao, odnosno nisam znao datum smrti pa sam datume mogao samo aproksimativno odrediti. Po sjećanju sam mogao samo zaključiti da je to moglo biti bilo unutar mojega, bilo unutar njegova putovanja.

Ja ga nisam mogao o tome pitati direktno kako ne bi zaključio da vodim istragu, a to je bilo zabranjeno, bez obzira što sam s njim bio inače dobar. To nije bila garancija da on neće zaključiti suprotno. Nisam mogao biti siguran da to ispitivanje neće imati posljedica po mene. Radi toga se to moje ispitivanje odugovlačilo.

Kako nikada nisam insistirao na datumu, Jerko Dragin mi je rekao da se 'to' dogodilo onda kada sam ja bio u Parizu. Međutim, ja sam u Parizu bio dva ili tri tjedna prije njega. Tek sam prilikom saslušanja Dragina u ovom sudu saznao da je on bio na dan ubojstva u Parizu. Do tada to nisam uopće znao. Prema tome, ne stoji da smo nas dvoje išli zajedno u Pariz jer sam ja tamo bio prije, a on na dan ubojstva.

3.3.1. Udbin *killer* Luka Sekula

Tijekom ovog saslušanja Sindičić je detaljnije opisao okolnosti odlazaka u London s profesionalnim killerom Lukom Sekulom, suradnikom splitske Udbe (na vezi s Blagojem Zelićem). Njih dvojica trebala su pronaći i ubiti Bušića.

Luka Sekula, 1975.

Detalj na koji se želim osvrnuti odnosi se na osobu imenom Luka Sekula. Naime, prigodom mojeg ranijeg izlaganja ja još nisam znao da je francuska strana (policija ili slično tijelo) dala opis počinitelja djela ubojstva Bušića. U mojem ranijem izlaganju ja sam bio rekao da sam nosio Bušiću jedno pismo u London. Također sam izjavio da sam se iz Londona na poziv ljudi koji su me poslali trebao vratiti u Amsterdam. Ja sam se vratio u Amsterdam i tu sam se sreo s Blagojem Zelićem i, ranije sam izjavio, još jednim drugim čovjekom kojeg nisam želio tada imenovati. Radilo se o Zeliću i Đuri Lukiću iz RSUP-a. Zelić je vodio riječ pod patronatom Lukića. Zelić mi je kazao da se moram sastati s jednim trećim čovjekom iz jedne treće zemlje koji će doći da ubije Bušića. Meni je rečeno da se moram vratiti s njim u London (to sam već i bio kazao), jer je njemu nepoznat London i moram mu osigurati tamo logistiku. Napokon se pojavio taj čovjek u Amsterdamu. Ja ga prije toga nikada nisam vidio. Opis toga čovjeka je sljedeći: vrlo niskog rasta, moglo bi se reći zdepast, valovite kose, iako patuljast ipak atletske građe. U to vrijeme negdje moje starosti odnosno 35-36 godina. Volio je nositi kožne jakne što je i tada imao na sebi. Nosio je traperice i čizme visokih potpetica. Sa svim tim ne znam je li on meni dosezao do moga ramena. Kako je bilo rečeno, tako smo se mi vratili u London. Kako sam već i kazao, ja sam poduzeo sve da do kontakta između njega i Bušića ne dođe. Dok sam bio u Londonu, ja sam imao kontakt s 'bazom' u Amsterdamu. Nakon nekoliko dana boravka bilo je javljeno da se vraćamo u Amsterdam. U Amsterdamu sam saznao da se zove Luka Sekula.

U Amsterdamu sam u stvari saznao da je to njegovo pravo ime. Naime, dok smo bili u Londonu meni nije padalo ni na kraj pameti da bi to bilo njegovo pravo ime jer sam i sam bio sa krivotvorenom putovnicom. U Amsterdamu sam za njega saznao da živi u Švedskoj i da je radio po pizzerijama. Saznao sam da je u raspadajućem braku sa Šveđankom i da ima dvoje djece.

Mi smo imali samo jednu adresu u Londonu. Radilo se o predjelu jugozapadnog Londona koji se zove Waendesworth. Mi smo par puta prošli pored te kuće automobilom. Ja sam to morao učiniti da mi on kasnije potvrdi alibi da sam doista bio na tom mjestu. Međutim, kazao sam mu da tu ima jako puno policije i da je tu u blizini jedan zatvor - što je i istina jer sam taj zatvor i pokazao Sekuli - pa se on uplašio te nije puno insistirao na dolascima do te kuće. Međutim, jednom mi je rekao da je vidio tu Bušića, na što sam ja kazao da to nije Bušić iako bi po opisu mogao biti Bušić. Osim toga, Sekula je sa sobom imao fotografije pravog Bušića, a temeljem kojih ga je trebao ubiti. Kako smo mi imali samo tu adresu, čekali smo eventualno podatke o daljnjim adresama koje nismo dobili pa smo se vratili u Amsterdam. Odnosno, bili smo pozvani da se vratimo u Amsterdam.

Po povratku smo izvještje usmenim putem podnijeli Zeliću, Lukiću i još jednoj trećoj osobi koju za sada ne želim imenovati. Ja za sada tog trećega čovjeka ne želim imenovati, ali ću to učiniti jer sam u Hrvatsku i došao da to razjasnim. Upravo činjenica spomenutog zatvora bila je razlogom da je promijenjen plan gdje će se izvršiti ubojstvo Bušića. Dakle, na nekom mjestu gdje nema britanskih snaga sigurnosti.

Vratili smo se u zemlju Zelić, Lukić, Jerko Dragin i ja. Evo upravo sada, iako ne htijući, ja sam odao i tog trećeg čovjeka. Taj kojega do sada nisam želio imenovati bio je Jerko Dragin.

3.3.2. Biba iz Amsterdama

Sindičić je otkrio da je u Amsterdamu riječka Udba imala vrlo važnu suradnicu po nadimku *Biba*. Jerko Dragin odsjedao je u njezinom stanu, koji je ujedno korišten kao baza za razne *aktivnosti*, između ostalog i za pripreme likvidacija hrvatskih emigranata.

Prije no što sam išao u tu akciju, a to sam već bio rekao, mene je bio posjetio jedan 'kurir' iz SDS-a. Ja sam se tada nalazio na gradilištu moje kuće, a sada otkrivam da je taj kurir bio Goran Dragin. On mi je rekao da me traži njegov otac Jerko. Kada smo se našli, kazao mi je da me nešto traži Zagreb, i da se moramo naći sa Đurom Lukićem. Iako nitko nije njega eksplicitno tražio da ide u Zagreb, on je meni sugerirao da tražim da i on ide sa mnom u Zagreb. S Lukićem smo se sastali u hotelu International. I tada mi je Lukić iznio tu 'zamolbu' da odnesem Bušiću pismo u London. Ja sam tada bio u gradnji kuće i pokušao sam izbjeći to, ali me se suptilnim prijetnjama prinudilo na to. Ja sam odlučio napraviti privid, izbjeći glavno i napraviti što ću moći. Jerko je počeo inzistirati da i on ide sa mnom na taj put, da neka prikažem da on ide sa mnom ako nešto bude trebalo. Lukić je na to pristao iako mu nije bilo drago. Jerko Dragin je na taj način potkradao Službu za dnevnice. Svotu dnevnica je Dragin kasnije stavljao u džep jer nije tamo apsolutno ništa potrošio jer je stanovao i hranio se kod Bibe. To je bio njegov razlog puta u Amsterdam. Blagoje Zelić je bio zaključio kako je Jerko Dragin tamo na zadatku da ubije Bušića, pa je doletio s time da njega makne i sebe instalira. Kada smo se nakon Amsterdama vratili u zemlju, Zelić je počeo pričati da sam ja nešto 'zabrljao' jer sam imao i telefonski broj od Bušića, ali sam kazao da se on na taj broj ne javlja. Činjenica je da nisam nikada zvao. Tada je Jerko Dragin na svoju ruku pribavio telefonske imenike Londona i pokušao utvrditi da li adresa odgovara telefonskom broju iako je već bila donijeta odluka da će se ubojstvo napraviti na drugoj adresi.

Mi smo nakon toga ponovno išli u London. Luka Sekula i ja. Želim samo iznijeti podatak da sam ja tom prilikom imao polaroid - fotoapararat kojom prigodom sam slikao Sekulu sa crnkinjama u stanu

tih crnkinja. Za sada ne želim kazati što je na tim fotografijama. Ja sam tom prigodom insinuirao jednu svađu i Sekula i ja smo se tu razišli. Sekula je tom prigodom izgubio svoj kovčeg o čemu sam već govorio.

4. Početak otvorene pravosudne farse

Tko je Luka Sekula, misteriozni *killer* kojeg spominje Sindičić? Prema podacima Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava RH, rođen je 6. listopada 1943. u Mirlović Polju, općina Ružići (kod Drniša), od oca Bože i majke Marice (djevojački Šarac). Početkom šezdesetih godina prošloga stoljeća otišao je u Göteborg, Švedska, a prilikom jednog od rijetkih posjeta rodnom kraju zavrbovao ga je Udbin operativac Blagoje Zelić. Od neovisnosti je, koliko se zna, navratio u Hrvatsku na nekoliko dana u listopadu 1998. godine. Ni bivši djelatnik splitske Udbe Marko Križanović, svojedobno i Zelićev pomoćnik, nije imao bogznakakve informacije o suradniku Sekuli. Zelić je, ako ništa drugo, dobro znao pravila konspiracije.

Godine 1972. počeo sam raditi u SDS-u Centra Split. Godine 1978. radio sam kao operativac u Odjelu emigracije Centra Split. Služba Odjela emigracije djelovala je preko suradničke mreže (agenture). U ono vrijeme najjaču suradničku mrežu imao je Blagoje Zelić u Francuskoj i Švedskoj. Na upit branitelja jesam li ikada u svom radu susreo ime Luka Sekula, odgovaram da nisam. Poznao sam jednog Sekulu na Brdima u Splitu, a njegov brat je bio Zelićev suradnik u Švedskoj. Dopuštam mogućnost da je to taj Luka Sekula. Osim toga, Zelić je u Centru SDS-a Split bio zaposlio neku Anicu Sekula, pa dopuštam da je to bila nekakva relacija i veza.

(Izjava Marka Križanović u istrazi protiv Vinka Sindičića; Zagreb, 25.02.1999.)

A kako su hrvatska redarstvena i pravosudna tijela reagirala na Sindićevu izjavu da je Sekula profesionalni Udbin ubojica? Bezvoljno! Poslala su mu poziv za svjedočenje na splitsku adresu premda su vrlo dobro znala da kao švedski državljanin živi u Göteborgu. Jesu li pokušala nešto više

O osobi osumnjičenoga Sindičića mogu kazati da ga nisam upoznao niti kao djelatnika niti kao suradnika Službe nego preko jednog starijeg umirovljenog gospodina kojem se u ovom trenutku ne mogu sjetiti imena, a koji me zamolio za određenu intervenciju po pitanju nekog Sindičićevog prometnog prekršaja. Nastavno, odgovaram da meni nije poznato u kojoj je relaciji Sindičić bio sa Službom.

Ni 'a' ni 'b' o pismima koja mu je slao u škotski zatvor! Slijedećeg dana, 2. prosinca, izjavu je dao i Mustač:

Posebno upitan da li se pristupalo i kakvoj ekstremnoj metodi u smislu likvidacije emigranata, odgovaram da za vrijeme mojega mandata na saveznoj razini toga nije bilo, odnosno ja se o tome ne mogu očitovati jer ne znam da li je nešto bilo na republičkom nivou. Također garantiram da u vrijeme mogeg mandata toga nije bilo.

Na upit suda da što znam o osumnjičeniku Sindičiću, odgovaram da Vinka Sindičića zapravo i nikada nisam bio upoznao i ova njegova nazočnost u sudnici je prilika da sam ga prvi put vidio, a niti smo u poslu imali bilo kakav kontakt ili fizičko viđenje.

4.2. Udbaši povlače izjave

Blagoje Zelić doputovao je u Zagreb kasno uvečer 6. prosinca zrakoplovom iz Splita. Na uzletištu ga je dočekaao Mustač i s njim obavio *povjerljivi razgovor*. Zelić će sutradan pred istražnom sutkinjom zanjekati bilo kakvu povezanost s Bušićevim ubojstvom, čak i poznanstvo sa Sindičićem! Istog dana izjavu je dao i Jerko Dragin koji je također porekao bilo kakvu povezanost s Bušićevom likvidacijom, priznavši tek da je Sindičić bio suradnik riječkog centra Udbe.

Ivan Cetinić, Draginov nasljednik na mjestu šefa Drugog odjela riječke Udbe, svjedočeci 9. prosinca čak se ispričao Sindičiću zbog ružnih riječi koje je bio izrekao o njegovom karakteru! Marin Modrić - koji je svjedočio 25. siječnja 1999. - otišao je najdalje: lakonski je ustvrdio da je njegova prethodna izjava izmišljena!

Podvlačim da su to stvari koje ja istražnom sucu nikada nisam kazao i ne znam kako je to sud mogao ranije unijeti u zapisnik... Meni nije poznato da li je Sindičić radio za Službu. Jedino mogu reći da sam ga nekoliko puta vidio u Službi. Bilo je i dosta drugih ljudi koji su dolazili u Službu (profesora, liječnika i utjecajnih ljudi), ali to nije značilo da su morali raditi za Službu.

Slično su izjavljivali i ostali svjedoci, povlačeći ili relativizirajući stare iskaze. Od bivših djelatnika riječke Udbe više se nisu mogli saslušati Ragib Merđanić i Petar Josipović jer su obojica u međuvremenu smrtno stradala pod čudnim okolnostima. Za prvog se sumnja da je bio otrovan, dok je drugi *pao s balkona* i slomio vrat.

Svjedocima koji su naglo oboljeli od amnezije pridružili su se, tvrdeći da ništa ne znaju o Bušićevu ubojstvu, i nekadašnji šefovi zagrebačke Udbe Josip Drpić i Sveto Bilušić - premda su bili neposredno zaduženi za njegovu obradu! (v. svjedočenje B. Vukušića u poglavlju VIII. - op.a.) Štoviše, Drpić, rodom s Krka kao i Sindičić, drznuo se na saslušanju 1. veljače 1999. izjaviti slijedeće:

Upitan od strane suda da li je Služba primjenjivala fizičke likvidacije emigranata, odgovaram da ja za to nisam čuo i ponavljam da je Centar Zagreb to izbjegavao. Na poseban upit da li sam kao načelnik SDS-a Centra Zagreb čuo za Vinka Sindičića, odgovaram da nisam i mogu kazati da sam o njemu čuo tek kroz novine, vezano uz suđenje u Velikoj Britaniji.

Svjedok Ivan Lasić, bivši šef Odjela za borbu protiv emigracije u mostarskom centru Udbe, a potom u saveznoj centrali u Beogradu, jedini je u cijelosti ostao pri ranijim izjavama, iako je na početku saslušanja (18. veljače) otkrio da prijete smrću i njemu i njegovoj obitelji. Kad je pak pozvan da svoje izjave potvrdi na suđenju početkom 2000. godine, prijete su postale još češće i žešće, tako da je na kraju odustao od pojavljivanja pred Županijskim sudom u Zagrebu. Ovako je obrazložio odluku:

Prijete mi iz Zagreba, Sarajeva i Beograda. Kažu, ako se usudim poći u Zagreb, da neću živ stići ni do Plitvica.

4.3. Nevjerna priležnica

Lovorka Marušić, nevjenčana Sindičićeva supruga, pojavila se na vlastiti zahtjev 9. veljače kod zamjenika Županijskog državnog odvjetnika Ivica Ovčara. Evo što stoji u zapisniku:

Navodi da je već dala iskaz svjedoka u kaznenom predmetu protiv okr. Vinka Sindičića, ali kako je bila potresena i zbunjena to je naknadno utvrdila da kod nje se nalaze neki dokumenti koje joj je okrivljenik ostavio prije odlaska u Englesku.

Stoga želi predati tu dokumentaciju ŽDO Zagreb. Predaje:

- 1) Jednu plastičnu mapu plave boje u kojoj se nalazi 20 listova i dvije isplatinice, a koje se odnose na račune u svezi gradnje kuće okr.,*
- 2) 7 letaka 'Hrvatskog revolucionarnog bratstva' te jedno pismo u kojemu se nalazi kopija 'Nove Hrvatske' br. 8 iz 1978. godine., ovi dokumenti nalazili su se u kovčegu koji je ona uništila,*
- 3) Jedan plan Londona iz 1977. godine,*
- 4) Uvjerenje o stalnoj nesposobnosti za služenje vojne službe u JNA, stara osobna karta, te vozačka dozvola, sve na ime Vinka Sindičića, te jedna prometna dozvola za vozilo Renault,*
- 5) 3 štedne knjižice Ljubljanske banke, 2 devizne i 1 dinarska,*
- 6) 2 kartice za tekuće račune Ljubljanske banke na ime Vinka Sindičić,*
- 7) Jedan zlatni sat sa zlatnom narukvicom marke Omega vlasništvo V. Sindičić, a na kojem je na pozadini pisalo 'Herljević' (sada bez zaštitne pločice).*

Osim toga izjavljuje da bi željela dati dopunu iskaza, ali bez prisutnosti okrivljenika.

Rečeno - učinjeno. Lovorka Marušić ponovno je saslušana 19. veljače. U biti, opovrgnula je Perkovićeve tvrdnje da Sindičića *nije poznao*. No ni ta izjava, kao ni mnogobrojni drugi dokazi, neće za sobom povući nikakvih pravnih posljedica po krivokletnika.

ŽUPANIJSKO DRŽAVNO ODVIJETNIŠTVO
U ZAGREBU

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

sčinjena u prostorijama Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu, a povodom pristupanja nepozvane LOVORKE VILENICA, rođene Marušić, rođenje 1951. godine u Zagrebu, s prebivalištem u Rijeci, koja je izjavila da ima neka dodatna saznanja u kaznenom predmetu protiv okr. Vinka Sindičić.

Navodi da je već dala svjedočki iskaz u kaznenom predmetu protiv okr. Sindičić Vinka, ali kako je bila potresena i zbunjena to je naknadno utvrdila da kod nje se nalaze neki dokumenti koje joj je okrivljenik ostavio prije odlaska u Englesku..

Stoga želi predati tu dokumentaciju ŽDO Zagreb.

Predaje:

1. Jednu plastičnu mapu plave boje u kojoj se nalazi 20 listova i dvije isplatnice, a koje se odnose na račune u svezi gradnje kuće okr.,

2. 7 letaka Hrvatskog revolucionarnog bratstva te jedno pismo u kojem se nalazi kopija Nove Hrvatske br. 8 iz 1978. godine., ovi dokumenti nalazili su se u koferu koji je ona uništila,

3. Jedan plan Londona iz 1977. godine,

4. Uvjerjenje o stalnoj nesposobnosti za služenje vojne službe u JNA, stara osobna karta, te vozačka dozvola, sve na ime Vinka Sindičića, te jedna prometna dozvola za vozilo "Renault",

5. 3 štedne knjižice Ljubljanske banke, 2 devizne i 1 dinarska,

6. 2 kartice za tekuće račune Ljubljanske banke na ime Vinka

Sindičić,

7. Jedan zlatni sat sa zlatnom narukvicom marke "Omega" vlasništvo V. Sindičić, a na kojoj je pozadini pisalo "Herljević" (sada bez zaštitne pločice).

Osim toga izjavljuje da bi željela dati dopunu iskaza ali bez prisutnosti okrivljenika.

PREDALA:

LOVORKA VILENICA

U Zagrebu, 9. veljače 1999.

PREUZEO:

VILICA OVČAR

Službena zabilješka ZDO Zagreb o pristupanju Lovorke Vilenica, 9.2.1999.

Točno je da sam se iza mojeg ranijeg saslušavanja u Županijskom sudu osobno nepozvana javila državnom odvjetniku, jer sam se dosjetila još nekih okolnosti koje sam na prethodnom ročištu bila propustila kazati. Naime, na tom ročištu, gdje je bio nazočan i okrivljenik koji me je pitao da li sam mu nosila kakvu poruku u zatvor u Škotsku, ja sam odgovorila da nisam, odnosno da se ne sjećam.

Naknadno sam se, međutim, sjetila da

kada sam prvi put išla u posjetu Vinku Sindičiću (12.11.1988.), Sindičić mi je kazao neka potražim Josipa Perkovića i neka mu samo kažem gdje je on. Po povratku u zemlju, ja sam doista otišla u glavnu zgradu bivšeg SUP-a i tada nisam imala prilike kontaktirati s Perkovićem, ali me je on nakon nekoliko dana posjetio u društvu, mislim, jednog čovjeka i tom prilikom smo razgovarali u hotelu Excelzior u Lovranu. Pri kraju tog sastanka, Perković je kazao da ćemo ostati u kontaktu. Tako je i bilo. Svaki puta kada sam išla u Škotsku, ja sam Perkovića izvještavala o tome kamo idem i on mi je upućivao poruke Sindičiću u smislu da bude jak i da se drži. Ja sam Perkovića zadnji put kontaktirala u mjesecu prosincu 1992., kojom prilikom sam posljednji put išla u Škotsku, jer smo iza toga Sindičić i ja prekinuli.

Zlatni sat, stražnja strana - dar Franje Herljevića Vinku Sindičiću

Na poseban upit suda da koliko puta sam brojčano kontaktirala s Josipom Perkovićem za vrijeme od kada mi je Sindičić skrenuo pozornost na to da kontaktiram s njim, odgovaram da je to moglo biti 10-tak puta.

Također želim još nešto kazati o onom koferu koji sam uništila, a o čemu sam govorila na ranijem ročištu. Naime, prilikom jednog od posjeta Vinku, on mi je rekao da mu iz tog kofera donesem neke stvari. Priznajem da sam tom prilikom pogledala sadržaj kofera i u njemu našla par lažnih putovnica, svaka s Vinkovom fotografijom i taj sam kofer, po Vinkovom naputku, zajedno s njegovom majkom uništila.

Kako je meni Vinko rekao da Perkovića pitam za ostale njegove stvari, ja sam to i učinila. Zatim mi je jedna torbica vraćena u hotelu Ambasador u Rijeci. Stoga pretpostavljam da je to dostavljeno od Perkovića.

Zagrebački odvjetnik Vladimir Marić, zastupnik Bušićeve obitelji kao oštećenih u postupku, podnio je 5. ožujka Županijskom sudu u Zagrebu promemoriju sa zahtjevom izmjene optužnog prijedloga. Predložio je: a) proširenje istrage i na ostale sudionike pripreme ubojstva; b) izmjenu članka Kaznenog zakona prema kojem bi bili optuženi. Među ostalim je naveo:

Takozvana 'udarna grupa' kao specijalni dio Udbe, koja je u vrijeme ubojstva bila u Parizu u svezi s tim slučajem, radila je po načelu diobe rada, te su oni svi suizvršitelji prema KZ SFRJ, odnosno sudionici u smislu KZ RH.

Obzirom da se radi o ubojstvu političkog protivnika na teritoriju strane države, borca za demokraciju i nacionalnu samostalnost, smatram da se radi o ubojstvu koje je opisano i kažnjivo po čl. 34. st. 2. toč 4. KZ SRH za koji je propisana kazna od najmanje 10 godina zatvora ili smrtna kazna.

Promemorija nikoga nije kosnula - odvjetnik Marić čak nije dobio ni odgovor!

ZAJEDNIČKI ODVJETNIČKI URED
Vladimir Marić i Davor Drugović
ZAGREB, A. Senoe 1/II
Tel/fax: 01/ 48 41 026, 48 10 249

PRO MEMORIA

Predmet: MAJA BUBALO c/a VINKO SINDIČIĆ i suizvršitelji

Smatram, a povodom ubojstva pok. Brune Bušiće 16. listopada 1978. u Parizu, da je temeljem propisa Kaznenog zakona RH moguć progon počinitelja ukoliko su hrvatski državljani, izručeni ili dostupni našim organima.

Takozvana "udarna" grupa kao specijalni dio Udbe, koja je u vrijeme ubojstva bila u Parizu u svezi s tim slučajem, radila je po načelu diobe rada, te su oni svi suizvršitelji prema KZ SFRJ, odnosno sudionici u smislu KZ RH.

Obzirom da se radi o ubojstvu političkog protivnika na teritoriju strane države, borca za demokraciju i nacionalnu samostalnost, smatram da se radi o ubojstvu koje je opisano i kažnjivo po čl. 35. st. 2. toč. 4. KZ SRH za koji je bila propisana kazna od najmanje 10 godina zatvora ili smrtna kazna.

Prema KZ SFRJ, a koja su oba zakona važila tempore criminis, zastara za poduzimanje gonjenja za takvo djelo iznosi 25 godina od dana počinjenja djela. (čl. 95.)

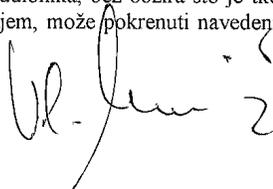
Vazeći propis za izvršilaštvo je čl. 22. tadašnjeg KZ SFRJ.

To odgovara današnjim propisima iz čl. 35 i čl. 91. toč. 7. KZ RH.

Naime, prijašnja kazna smrti ili 20 godina zatvora, odgovara današnjem dugotrajnom zatvoru iz čl. 53. st. 2. KZ RH.

Slijedom toga, mislim da se protiv svih sudionika, bez obzira što je tko radio u svezi s ubojstvom, a u skladu s njihovim umišljajem, može pokrenuti navedeni kazneni postupak za djelo iz čl. 35. st. 2. toč. 4. KZ SRH.

Zagreb, 5. ožujka 1999.

Pro memoria odvjetničkog ureda Marić - Drugović, 5.3.1999.

VIII. SUĐENJE I OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA

Županijski sud u Zagrebu podigao je 10. svibnja 1999. optužnicu protiv Vinka Sindičića zbog sumnje da je 16. listopada 1978. ubio Brunu Bušića u Parizu. Potpisao ju je zamjenik Županijskog državnog odvjetnika Ivica Ovčar koji je taj planirani, plaćeni i iz političkih motiva naručeni zločin ponovno okvalificirao kao *obično ubojstvo*, prema tadašnjem čl. 34. st. 1 Kaznenog zakona. Sindičićev odvjetnik Zdenko Haramija uložio je 24. svibnja prigovor na optužnicu, koji je 8. srpnja odbilo Vijeće Županijskog suda u Zagrebu pod predsjedanjem sutkinje Jasne Pavičić.

Prilično unezvjereni Josip Perković dao se opet u akciju. Glavne preokupacije - do kraja izgladiti odnose sa Sindičićem te spriječiti pokretanje istraga i o drugim ubojstvima političkih emigranata. Što bi, dobro je znao, i njega moglo odvesti iza brave. Stoga je *Boris Horvat* ponovno angažirao Sindičićevu sestru Josipu Đedović. Perkovićevu poruku ovog puta nije izravno prenijela bratu Vinku, nego posredstvom njegovog odvjetnika (bratitelja po službenoj dužnosti):

Štovani gospodine Haramija! Ljubazno vas molim da ovaj fax pročitate ili uručite Vinku.

Vinko! Ivan, ja, Nino, a također naš rođak koji se bavi prodajom terena smo zabrinuti. Znaš i sam, Štedul je tužio Perkovića za veći broj kaznenih djela. Tvoje pismo Tuđmanu mu je dokaz da je navodno Perković organizirao napad na njega. To nije dobro. Ti se u to ne bi trebao miješati. Bilo bi dobro da povučesh sadržaj tog pisma, jer si ga pisao u vrijeme pred deportaciju i kada si smatrao da možda kroz optužbe njega i Mustaća možeš sebi olakšati situaciju. Ovo bi trebalo brzo napraviti, možda da nekoliko rečenica napišeš i predaš svom odvjetniku da mi on preda ili da on preda i pronade Perkovića. Perković nije omiljen u javnosti, ali ćeš ga morati vjerovatno uzeti za svjedoka. U istrazi je bio korektan. Ne možeš očekivati da Perković daje korektnu izjavu, a da ga tvoja optužuje. Hvala! Rijeka, 16. 10. 1999.

ZKA, 26.10.99

ŠTOVARII GOSPODINE HARAMIJA!

LJUBAZNO VAS MOLIM DA OVAJ FAX PROČITATE
I URUČITE VINKU.

VINKO! IVAN, JA, NIKO, A TAKO ~~JE~~ NAŠ
LOJAK KOJI SE BAVI PROBAJOM TERENA SMO ZABRIN
KAKO ENAF I SAM, ŠTEĐU SE TUŽIO PERKOVIĆ
ZA VEĆI BROJ KAZNENIH DJELA. TUOJE PISMO
TUĐMANU MU JE DOKAZ DA SE KLAVODNO ^{sumnj}
PERKOVIĆ ORGANIZIRAO KAPAD NA NJEGA. TO
NIJE DOBRO. TI SE U TO NEBI TREBAO MJEŠI
BILO! BI DOBRO DA POVIČEŠ SA DRŽAS TOG
PISMA, JER SI GA PISAO U VRIJEME PRED
DEPORTACIJU I KADA SI SMATRAO DA MOŽDA
KROZ OPTUŽBE NJEGA I MUSTAČA MOŽEŠ SE
CLAŠATI SITUACIJU. DVO BI TREBALO BILU KAPU
MOŽDA DA NEKOLIKO PREDICA NAPIŠEŠ I PRED
SVIM ODUZETNIKU DA MI ON PREDJA ILI DA
ON PREDJA I PRONAŠE PERKOVIĆA. PERKOVIĆ I
OMILJEN U JAVNOSTI, ALI ČEŠ GA MORATI
VJEROVATNO UZETI ZA SVJEDOKA, U ISTRAZI JE
KOREKTAN. NE MOŽEŠ OČEKIVATI DA PERKO
BIDE KOREKTNU IZJAVU, A DA GA TVOJA OPTU
HVALA —

Poruka Sindičiću preko odvjetnika Haramije, 26.10.1999.

1. Zanimljivosti o sudionicima

Na Županijskom sudu u Zagrebu 8. studenog počelo je suđenje pod predsjedanjem suca Damira Kosa (u to doba i zamjenika predsjednika istoga suda), nekadašnjeg sekretara Saveza komunista u sudačkoj organizaciji SRH; dakle, visokog *funkcionera* Partije koja je preko Službe državne sigurnosti kao svoje produžene ruke naredila Bušićevo ubojstvo i u tu svrhu, prema optužnici, angažirala Sindičića.

1.1. Partijsko-udbaška pozadina

Da slučaj bude zanimljiviji, sudsko vijeće apostrofiranog Damira Kosa Sindičiću je angažiralo još jednog branitelja po službenoj dužnosti. A taj odvjetnik nije bio bilo tko, nego Tihomir Rubeša, svojedobno zamjenik zagrebačkoga javnog tužitelja Ante Nobila, javno prozivan za sudjelovanje u montiranim političkim procesima. Osim toga, Rubeša je u vrijeme Sindičićeva procesa bio član vodstva Socijal-demokratske partije Hrvatske, pa je odvjetnički ured imao u SDP-ovoj zgradi na Trgu Drage Iblera 9. A i sam Rubeša bio je istaknuti član one iste Partije koja je naložila Bušićevu likvidaciju.

Prvoangažirani branitelj Zdenko Haramija (inače tadašnji predsjednik Hrvatske odvjetničke komore), bio je sin poznatoga komunističkog političara iz Rijeke Dragutina Haramije. Njegov je otac, doduše, nastradao nakon Karadorđeva, ali je bila općepoznata njegova povezanost s riječkim SDS-ovskim krugom - onim istim udbašima koji su zavrbovali i na vezi držali Sindičića: Jerkom Draginom, Danom Gajićom i Melkiorom Baranovićem. Stoga bi se moglo zaključiti da i Zdenko Haramija nije bio slučajan odabir.

1.2. Komunistički ustaša

Na glavnoj je raspravi svjedočilo nekoliko bivših hrvatskih iseljenika - što na poziv pravosudnih tijela, što na vlastitu inicijativu. Neki su pokušali rasvijetliti slučaj, a neki ga, s druge strane, zamutiti. Osim autora ove knjige, kao svjedoci su se tako pojavili i Zvonimir *Meho* Zagorčić, Zdravka Bušić, Ivan Cerovac, Tvrtko Butković, Damir Petrić i Branko Bradvica.

ČI U OČI S Damirom PETRIĆEM (50) USTAŠKIM MEGATERORISTOM, O EMIGRACIJOM, O DRUŽENJU S BOMBAŠIMA IZ SKUPINE BAADER

KAKO SAM POSTAO KOJI SE BORI ZA

**Da je svoj prijatelj Bruna Bušić odabrao moje tijelo kao...
 Kako sam postao ustaški megaterorist, nikada planirao ubiti...
 Čak i sada sam sretno doživljavao pravog zlika u Njemačkoj, a on se bili vrlo galantni prema meni...
 Kako mi je bilo namjesnik optužnica za prekršaj i deset...
 Premda su postavljali paklena strojeve, oni iz Bratav Metek...
 Sušić je bio pridošao važni službenici hrvatske emigracije, ali...
 Sada je za Ante Stojića**

Ante Stojić: Ko je bio Bruna Bušić? O ČI PRILIC

Na meti Udbinih atentatora

Ubišće su čuvati

meti Sina

Intervju s Damirom Petrićem, Nedjeljna Dalmacija, 3.12.1999.

Ka Bušić pričala o suradnji s Brunom, ali o samom ubojstvu nije imala relevantnih saznanja.

U Nedjeljnoj Dalmaciji od 3. prosinca 1999. bivši emigrant Damir Petrić dao je intervju pod naslovom *Kako sam postao megaterorist koji se bori za ustaški komunizam*, u kojem je izjavio: *Koliko ja znam, Sindičić nije ubio Bruna*. Ubrzo nakon objave intervjuja (16. prosinca) Sindičićev branitelj Tihomir Rubeša predložio ga je za svjedoka!

I ne lezi vruže, Petrić će svjedočiti već 22. veljače 2000. i Sindičiću praktično osigurati alibi, tvrdeći da mu se optuženik - kada ga je iz Stockholma nazvao pola sata prije Bušićeva ubojstva - javio na telefonskom broju u Rijeci! Istodobno će ustvrditi i da je njega, Petrića, Bušić nazvao netom prije likvidacije, otkrivši mu da se nalazi u društvu emigranta iz Australije Ante Kovača, koji je pak Brunu navodno prijetio da će ga ubiti! Istraživanja

Zagorčić, prijatelj i suradnik Josipa Senića i Stjepana Ševe, revolucionara koje je 1972. likvidirala Udba, izjavio je kako je uvjeren da je Sindičić imao prste i u njihovim ubojstvima i u onome Bušićevom. (Svjedok, premda gluhoonijem, među prvim se hrvatskim emigrantima još 1991. vratio u Domovinu i stavio na raspolaganje hrvatskoj vlasti. Njegov sin Franko Zagorčić, dragovoljac Domovinskog rata, poginuo je 21. svibnja 1992. na Južnom bojištu, u okolini Dubrovnika).

Nasuprot Zagorčiću, Cerovac je tvrdio da se u emigraciji Sindičić nikada nije spominjao kao mogući Bušićev egzekutor, dok je Zdrav-

su pokazala, međutim, da je Petrić izrekao višestruku laž. Ne samo da toga kobnog dana uopće nije razgovarao s Bušićem, nego ni dotični Kovač - inače suradnik splitske Udbe pod pseudonimom *Ivo* na vezi s Dušanom Vukovićem i Blagojem Zelićem - te godine nije niti bio u Europi!

Svjedočenje nije imalo tek svrhu pribavljanja alibija Sindičiću, nego k tome ići u prilog udbaškim glasinama da je Bušić ubijen u *međusobnom emigrantskom obračunu*. Zašto se Petrić prihvatio tog *zadatka*? Odgovor se jamačno može naći u skrivenom dijelu njegovog životopisa. Nakon sloma Hrvatskog proljeća pritvoren je kao jedan od vođa studentske organizacije u Splitu. Od većeg ga je progona, vjeruje se, zaštitio ujak Ante Jurjević zvan *Baja*, zloglasni splitski komunist, stric SDP-ovca Marijana Jurjevića - *Malog Baje*. Petrić je, naime, vrlo brzo i u nejasnim okolnostima uspio izaći na slobodu i potom *pobjeći* u Njemačku, gdje će zatražiti politički azil. Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća vratio se u Hrvatsku, ali se ubrzo proširila izjava koju je 4. veljače 1992. bivši visoki oficir KOS-a splitske Vojno-pomorske oblasti JNA Zoran Atelj dao splitskoj policiji - da je Petrić bio njihov suradnik!

1.3. Korisni emigrant

Branko Bradvica drugi je emigrant čije je svjedočenje išlo u Sindičićevu korist. On je, kako piše u službenoj zabilješci ŽDO-a u Zagrebu, *dana 3. prosinca 1999. pristupio nepozvan te izjavio da ima saznanja u svezi postupka*

Svjedok Branko Bradvica

koji se vodi protiv Vinka Sindičića. Na prijedlog zamjenika Županijskoga državnog odvjetnika Ivica Ovčara (sic!), Bradvica je 31. siječnja 2000. na glavnoj raspravi svjedočio o *istrazi* koju je tobože osobno proveo u Parizu neposredno nakon Bušićeva ubojstva.

Većina *saznanja* do kojih je došao, međutim, zapravo su bile najobičnije nebuloze i izmišljotine, lako oborive ukoliko se usporedbe s detaljnom rekonstrukcijom Bušićeva kretanja koju je napravila

francuska policija. Tako je Bradvica, među ostalim, lažno svjedočio da je Bušić u Parizu odsjedao kod prijateljice Nathalie Adnet, premda kod nje nikada nije prenoćio. Lažno je svjedočio i da mu je Petar Brnadić, u čijem je stanu Bruno bio odsjeo, otkrio da je Bušić kobnog dana ujutro otišao na uzletišta *Orly* kako bi dočekaog nekog gosta iz Domovine. No francuska je policija nepobitno utvrdila - a što je dvaput posvjedočio i Brnadić - Bušić tog jutra uopće nije izlazio!

Ovčar je imao spis francuske policije iz kojega je bilo potpuno jasno da Bradvica laže, no svejedno ga je pozvao za svjedoka. Zašto? Bradvičine laži su, udbaškim rječnikom, bile u funkciji *mućenja vode*, dodatnog relativiziranja dokaza i indicija do kojih se došlo u istrazi. U tom se kontekstu vrijedi prisjetiti pisma koje je Josip Perković alias *Boris Horvat* sredinom 1998. godine poslao *Pitagori* u škotski zatvor (v. VII.2.). Sindičić je, naime, podnio tužbe protiv Zelića i Bradvice, jer su u nekim hrvatskim novinama loše govorili o njemu. Perković je njegov potez smatrao nepromišljenim, protivnim svojim interesima, kao i interesima cijele *firme* (tj. udbaških struktura), pa mu je stoga uputio sljedeću poruku:

Tužbe protiv Bradvice i Zelića su greška. Bradvica može koristiti (podcrtao autor), a Zelić je bio pretučen i sada kad mu kažu da si ga ti tužio, može napraviti mnoge nepromišljene stvari.

Ishod: Sindičić je poslušao savjet i povukao tužbe, dok se odgovor na pitanje kakvu je korist Perković očekivao od Bradvice moguće nalazi upravo u njegovom svjedočenju. No, kakvu je ulogu u tom trenutku igrao zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu Ivica Ovčar? Onu javnog zastupnika optužnice protiv Vinka Sindičića ili neku drugu - njegova prikriivena zaštitnika?

3. Autor knjige - svjedok

Jedan od novih svjedoka na glavnoj raspravi bio je i Bože Vukušić, autor ove knjige, koji je 27. siječnja 2000. pred raspravnim vijećem Županijskog suda u Zagrebu izjavio:

*Od 16. kolovoza 1991. radio sam u MUP-u i ZNG-u, a nakon toga, kada je ZNG ušao u sastav Ministarstva obrane, ostao sam radi-
ti u SZUP-u. S tog mjesta bio sam vanjski suradnik Komisije za
utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, da bih od 4. mj. 1992. pa do
konca 1992. bio u samoj Komisiji. Nakon toga, do 11. mj. 1993.
radio sam u SZUP-u na drugim poslovima te sam kroz to vrijeme
bio u HIS-u, nakon čega sam opet započeo s radom u Komisiji i to
od 01.11.1994. kada sam kod njih zasnovao radni odnos. Sam rad
Komisije, a shodno tome i moj rad u Komisiji, temeljio se na Za-
konu o istraživanju ratnih i poratnih žrtava od 8. listopada 1991.
pa je u podjeli zadataka i poslova u Komisiji jedan od poslova koji
mi je bio povjeren bio vezan za utvrđivanje činjenica vezanih za
ubojstvo Brune Bušića.*

*Istražujući to ubojstvo od SZUP-a sam zatražio dosje Brune Bušića,
no dobio sam odgovor da iz dokumentacije proizlazi da je dosje
postojao (broj dosjea 237 534), ali da više isti ne postoji te da se ne
zna tko i kada i kako ga je preuzeo. Nakon toga odlučio sam poku-
šati izvršiti rekonstrukciju dosjea, znajući da dosjei sadrže službene
zabilježke koje se u pravilu ulažu u dosjee i drugih osoba koje se
spominju ili na koje se odnosi. Tada sam, a shodno zakonskim
ovlastima koje sam imao da razgovaram s bilo kime i da imam pot-
puni uvid u arhivu SZUP-a, te imajući u vidu i ono što sam saznao
da je odluka o istrazi o ubojstvu Brune Bušića donesena na najvi-
šem vrhu države, započeo sa svojom aktivnošću. Upućen sam tako,
da kada dođem na prepreku i radnju koju ne mogu obaviti vezano
za utvrđivanje ovih činjenica, tražim pomoć od ravnatelja SZUP-a.*

3.1. Rekonstrukcija dosjea

Načine na koje je prikupljao podatke i dolazio do vrijednih spoznaja o Ud-
binjoj obradi Brune Bušića, Vukušić je na svjedočenju potanko opisao:

*U rekonstrukciji dosjea sam krenuo najšire znajući za životni put
Brune Bušića te sam pokušao tražiti dosjee od osoba koje su bile uz
njega i to od vremena njegova osnovnog školovanja, ljudi s kojima*

se družio u Zagrebu, njegove prve emigracije, ljudi iz Hrvatskog proljeća kojima je pripadao, ljudi vezanih uz kazneni postupak koji je vezan uz njega te do ljudi vezanih uz njegovu drugu emigraciju. Sve te dosjee, a bilo ih je stotinjak, formalno sam zahtijevao te prigodom preuzimanja potpisivao preuzimanje, i na jednak takav način i uz potpis ih vraćao.

Iz rekonstrukcije ovog dosjea koju sam djelomičnu uspio učiniti, utvrdio sam da je obradu Brune Bušića vodio centar SDS-a u Zagrebu, kao ključne osobe spominjane su Josip Drpić i Sveto Bilušić koji su kao svoje suradnike držali glavne osobe koje su bile u blizini Brune Bušića. Također, iz rekonstrukcije dokumentacije vidio sam da je Bruno Bušić bio predmet obrade i u centrima obrade Split, Osijek i Rijeka. Isto tako njegovom osobom bavila se i obavještajna služba Ministarstva vanjskih poslova tadašnje države i Kontraobavještajna služba tadašnje JNA.

Iz same dokumentacije moglo se uočiti da je tijekom 1977. i 1978. obrada oko Brune Bušića, očigledno, intenzivirana. Iz jednog dokumenta do kojega sam došao posve slučajno uvidom u dosje jednog mog rođaka, istoga prezimena, a koji je živio u Parizu, vidljivo je da je obrada Brune Bušića bila na razini Republike Hrvatske te da je cjelokupnu koordinaciju preuzelo sjedište službe u Zagrebu. Glavna osoba preko koje se vodila obrada bio je Maks Manfreda.

Kada govorim o tome dokumentu, on je ispao iz ovoga dosjea te je na kuverti pisalo 'Ne snimati', a što je, kako sam to inače utvrdio, značilo da je to dokumentacija za uništenje koja se ne stavlja na mikrofilm. Uz taj dokument sadržane su i rukopisne zabilješke koje sadrže i čitav niz drugih imena koja se spominju vezano uz obradu predmeta Brune Bušića. Do toga dokumenta došao sam negdje u 4. ili 5. mj. 1992.

Spominjanje Vinka Sindičića vezano je uz jedan drugi dosje do kojeg sam došao a koji se tiče moje supruge koja je suđena za 'neprijateljsku djelatnost' u Rijeci. Iz toga dosjea došao sam do podatka koji je dao suradnik - operativna veza 'Olja', a iz čijega sadržaja proizlazi da se kod 'Olje' Jakša Kušan, koji je u to vrijeme radio na izdavanju 'Nove Hrvatske' u Londonu, zanimalo za suradnika 'Pitagora'.

• Novo poglavlje u 'karijeri' • Vinka Sindičića!

U sudnici riječkog Općinskog suda započeo je 19. srpnja o.g. jedan od ubojica u procesa s područja privrednog kriminala. Pa ipak, baš taj proces nije bio običan. U glavnoj ulozi našao se čovjek čija je prošlost, — bliago rečeno, — skrajnje neobična.

Na optuženičkoj klupi pojavio se Vinko SINDIČIĆ (38), sadašnji direktor hotela "Kontinental" u Rijeci. Optužba: "Kao šef restorana za društveni prehranu INA-rafinerija nafte (od 1.VIII.76. do 31.III.77.) Rijeka, — prouzročivao je toj osnovnoj organizaciji štetu od 683.489,55 dinara". ("Vjesnik", 20.VII.78.)

Sudjenje je, međutim, odmah prekinuto. Sud je odredio da se provede novo "knjižovodstveno vještačenje" o visini štete. To je bio zgodan izgovor. Po srijedi je zapravo bila intervencija Udbe. Zašto?

Zato jer Vinko Sindičić nije samo neki obični direktor. On je rođen 1940. u Baskoj na otoku Krku. Nakon završetka niže škole, otišao je u Beograd. Tamo je polazio dvogodišnju upravnu školu, ustvari posebnu školu za udbaše. Godine 1965. započinje svoju glavnu karijeru. Sindičić po nalogu bježi u Italiju i tamo traži politički azil — koji ubrzo dobiva. Nakon toga odlazi u München da bi se na kraju smjestio u Berlinu. Cilj mu je bio da što prije sretno dra. Branka Jelića, odnosno da se uvuče u njegovu organizaciju — "Hrvatski Narodni Odbor".

Ne sve nije išlo kako je očekivao. Jelić ga je "hladno primio". Njegov nadređovani dr. Anto Kondečić, šef jugo-vojnne misije u Beogradu, promijenio je zato taktiku i uputio ga na najbrži put ulaska i uspona u hrvatskim organizacijama. Sindičić se povezo s "vaterinim" emigrantima i s njima započeo utakmicu u "gristom" hrvatstva. Uspeh nije izostao. Brzo je bio među prvima. Navjerna nisu pogadali kuda stvarno sjanje pogled iz njegovih crnih naočala.

Prijetio je uvjerljivo na sve strane. I Srbima, koji su nasamarili Dalmatince, i "mekuškima u emigraciji", koji ogadajuju "dan krvave osvete". To je "upalilo". Nasjao mu je citav niz ljudi, preko kojih se bez provjerava

vanja približio dru. Branku Jeliću. Nudio mu je objerkuje svoju pomoć i pod svaku cijenu želio preuzeti uredništvo "Hrvatske Države". Iskorištivši jednog emigranta, u zgodnom trenutku ukrao je stariji arhiv i adresar dra. B.

Vinko Sindičić

Jelića, te pošao u Beograd i istovremeno pomodilo njemačkoj policiji za 20 tisuća njemačkih maraka. Nijemci su ga odbili. Odbacio ga je i Jelić kad je za to saznao. Sindičić mu to vraća atentatima u dva navrata.

Izgubivši potporu i povjerenje među Hrvatima u Berlinu, Sindičić mijenja teren i odlazi u Stuttgart. Tu i počinje suradivati sa Stjepanom Ševom, Josipom Seničem, Jozom Or-

čom (ubijen u prosincu 1977.) i drugima. Odmah nastupa radikalno. Tražio je svada i na sav glas "pravi obračun s neprijateljem". Putem atentata i drugih nasilnih metoda. Nisu ga prozeli. Naprotiv.

Kad je, u dogovoru s Vojislavom Djukićem, vicekonzulom iz Stuttgarta, predložio Stipi Sevi i Josipu Seniću, da izvrše atentat na Djukića, ovi to nisu odbili. Sindičić im je osigurao pištolj s prigušivačem. Za atentatora su izabrali Jozo Miloša. Sve se, ustvari, svelo samo na dogovor o atentatu. No i to je bilo dosta. Sve što je saznao od Senića, Djukić je prijavio njemačkoj policiji i ova je, naravno, izvršila premetačnu u stanovima osumnjanih, i netko je priznao da se o atentatu govorilo. Uhišeni su Jozo Oreš, Jozo Miloš, Rogić i Korać. Sindičić se vješto izvukao.

Dok su ovi ležali u zatvoru, Sindičić nastavlja svojim poslom. Traži nove žrtve. U travnju 1972. on iz Milana naziva telefonski hotel Wiesloch kod Heideberga i traži Josipa Senića, koji je u tom hotelu stanovao. Kad je vlasnik Kovač otvoro vrata od sobe, našao je Senića mrtvog. Bio je pogodjen s 4 hica u glavu. Sindičić je prebrzo stigao iz Milana, što je policiji izgledalo sumnjivo, tako da je zatvoren. No, treći dan pušten je na slobodu. Imao je dobar alibi, voznu kartu Milano — Heideberg.

To nije bio posljednji čin tragedije. Nakon ubojstva Josipa Senića i osude Miloša, Rogića, Koraća i Oreša na dugogodišnji zatvor, Sindičić s Djukićem prete mrežu i planira nova umorstva. Na redu je bio Stipe Sevo, inače čestit, ali istovremeno i naivan Hrvat. Sevi su bili poznati planovi Bugojanske skupine, no Sindičiću o tome nije ništa bilo reći. Zbog toga je došao na lizu za likvidaciju.

Njemačka nije dolazila u obzir za taj obračun, jer bi sumnja lako pala na Udbu. Rješenje je došlo iznenada: Sevin put na odmor u Italiju. Sindičić ga nije trebao dugo moliti da ih sruži. Onputovao na 21. rujna, a 24.VIII.1972. u 21.30 sati ubijen su u Donji di Plave Stipe Sevo, njegova žena Tatjana i devetogodišnja kćerka Rosemaria. Sindičić je izečnuo. Talijani su mu ušli u trag. Kad su stigli u Rijeku na razgovor — on im je drsko pokazao voznu kartu iz Venecije, s kojom je stigao u Rijeku. Datum na karti opet mu je poslužio kao "alibi".

To je, ukratko, slika višestrukog ubojice, jednog od mnogih u Udbinjoj službi, koji je danas zaposlen kao direktor i koji radi što hoće u Jugoslaviji. S političkog, on se prebacio na privredni kriminal, gdje ga takođerj štite isti zaštitnici. ■

"Nijedna država ne postupa kao SFRJ"

Službi za zaštitu Ustava. Kako dugo je trajala suradnja?"

Müller: "Otprilike dvije godine, dvije do dvije i pol godine."

Prvi komentator: "Koje ste naloge kroz to vrijeme izvršili ili trebali izvršiti?"

Müller: "Ja sam se trebao kretati u hrvatskim organizacijama i pisati odnosno slati u jugoslaviju informacije o kretanjima Hrvata, da li se pripremaju teroristički napadi, i takve stvari. Trebao sam se nekoliko puta javiti telefonom, i na početku je sve to bilo pismeno ili telefonski. Kasnije sam od jugoslavenske tajne službe dobio naloge za ubojstvo."

Prvi komentator: "Kakvi su to nalози za ubojstvo bili?"

Müller: "Bila su dva naloga za ubojstvo. Prvi nalog za ubojstvo je bio za Stipu Bilandžića iz Kolna. Za njega mi je obećano, ukoliko sve uspije, da ću dobiti kao nagradu 60.000 maraka."

Drugi komentator: Hrvatski izbjeglice tvrde da ih je preko dvadeset postalo žrtvom atentata jugoslavenskih tajnih agenata. (Sil-

ka groblja s brojnim nadgrobnim spomenicima, svi ukrašeni hrvatskim grbom, ponegde čitljiv tekst "Pao od Udline ruke" i sl.). Govore o otmicama i prijetnjama. Oni su odgovorili nasiljem. Bratoubilački rat stranaca na njemačkom tlu.

Prvi komentator: Udba uostalom nije aktivna samo na tlu SR Njemačke. Tajni je rat i dalje zatrašujući broj žrtava i u svim drugim europskim zemljama, a zemlje domaćini su bespomoćne.

Kao što je već ubojčajeno, poslije emisije na I. programu, Uredništvo "Monitora" odgovaralo je na III. programu na pitanja gledalaca.

Prvo pitanje postavio je neki Kovač, koji se predstavio kao Jugoslaven. On je rekao da su Hrvati u Jugoslaviji ono isto što i Baader Meinhof banda u Njemačkoj i da ih zato jugoslavenske vlasti progone isto tako kao i njemačke vlasti svoje teroriste. Urednik emisije nije se s tim složio i dodao je da se ne može dozvoliti da jugoslavenska tajna policija s oružjem rješava slučajeve na njemačkom te-

ritoriju. "Nijedna država Istočnog bloka ne radi to što Jugoslavija".

Zadnje je pitanje ujedno bilo i pohvala sastavljačima emisije. Jedan se Njemac zahvalio za objektivnost programa i spomenuo da je to razlika od prošle emisije "Panorama", koja je huškala i tražila lov na Hrvate. "Prema onome što ste danas pokazali, vidi se da je jugoslavenska Udba provodila evode teror i počinjala ubojstva, a za sve su bili krivi hrvatski emigranti, posebno Stipe Bilandžić, koji je zbog toga i bio nekoliko puta uhićen. Mrtvi govore protiv jugoslavenske tajne policije." — rekao je njemački gledalac "Monitorovog" programa.

Ova senzacionalna emisija, koja je ostavila duboki dojam i otvorila oči njemačkog javnosti, izazvala je smjesta proteste s jugoslavenske strane. Već sljedeći dan protestirao je šef jugoslavenske parlamentarne delegacije, koja je boravila u Njemačkoj, upotrebljavajući izrazе kao "ustaski teroristi", "ubojice", isl.

Razlog za gnjev s jugoslavenske strane lako je shvatiti. Ovo je bio najteži udarac što ga je u Njemačkoj dobio jugoslavenski režim otkad su s Jugoslavijom ponovno uspostavili diplomatski odnosi.

NH - 24 - 9 - 78, k. 18

U stvari, ja bih objasnio ovaj dio iskaza, iz iste informacije proizlazi da se Jakša Kušan zanimao za Vinka Sindičića direktora hotela 'Continental', misleći da se radi o Vinku Sindičiću koji je bio emigrant i vratio se u Jugoslaviju. Iz informacija koje su dostavljene Kušanu, a što je evidentirano u ovoj službenoj zabilješci, moglo se razabrati da se radi o dvije osobe.

Iz pisanja u 'Novoj Hrvatskoj' vidljivo je da je u vrijeme ubojstva Burne Bušića netko podmetnuo podatak o Vinku Sindičiću kao direktoru hotela 'Continental'. Naime, u 'Novoj Hrvatskoj' objavljen je članak gdje se govori o Vinku Sindičiću kao direktoru hotela. Istražujući tko je dao podatke za taj članak utvrdilo sa da je to bio Gvido Saganić koji je imao svoga suradnika na Dugom otoku te je to očito bio put da se uputi sumnja na Vinka Sindičića kao direktora hotela i otkloni od danas optuženog Vinka Sindičića.

3.1.2. Insideri

Postupno, prilikom potrage za novim činjenicama, Vukušić je otkrivao razne sudionike događaja koji su prethodili Bušićevom ubojstvu i njihove pozicije, s čime je također upoznao sud:

Istražujući pojedinosti o ubojstvu Brune Bušića, a u sklopu Sabor-ske komisije, boravio sam i u Parizu te sam razgovarao i s Ivom Papparelom, Petrom Brnadićem pred čijem stanom je ubijen, Stojanom Rašićem te suprugom Nevena Baričevića.

U razgovoru sa Baričevićevom suprugom Ivankom stekao sam dojam da je ona znala za djelatnost njezina supruga te je pretpostavljala da i ja za to znam. Nastavio sam s istraživanjem tražeći još neku od važnijih osoba iz bivše SDS koja bi mi mogla pružiti neke informacije i o ustroju službe, terminologiji, načinu rada, a i konkretnim podacima vezanim za ubojstvo Brune Bušića. Tako sam razgovarao s Jerkom Bradvicom, koji je u to vrijeme bio u Centru u Sarajevu ili u Mostaru i koji mi je dio podataka dao vezano za ustroj službe, terminologiju i načela rada. Preko Ivana Bandića i Brane Kvesića upućen sam na Ivana Lasića koji je u vrijeme uboj-

stva Brune Bušića bio u Mostaru. Međutim, Mostar je u to vrijeme bio pod potpunom blokadom te sam se konzultirao s nadređenim u SZUP-u što da napravim, a nakon što smo utvrdili da bi Lasić mogao imati i brojne druge informacije i o drugim slučajevima odlučeno je da se s njim obavi razgovor.

Što se tiče Lasića, sjećam se kako je tražio posebnu zaštitu, jer se bojao svojih bivših kolega iz SDS-a. On mi je govorio o tome da je u likvidaciji Brune Bušića sudjelovao 'Pitagora', a da je to saznao kroz razgovor sa svojim kolegama u Beogradu i Zagrebu. Što se tiče tih razgovora oni su možda nekom tko nije iz te službe nerazumljivi, no razgovor koji je on slušao među kolegama bio je tipične terminologije bez spominjanja pravih imena uz korištenje kodnih naziva - jednom riječju konspirativni razgovor, ali iz kojega je Lasić prepoznao da se kao jedan od sudionika u likvidaciji Bušića spominje 'Pitagora'.

Obzirom na njegovu kooperativnost mi smo mu htjeli omogućiti stjecanje hrvatskog državljanstva, dolazak u Hrvatsku, te zaposlenje u Ministarstvu obrane - ali su to Perković i organizacija oko njega spriječili.

Negdje u to vrijeme, ja sam vezano za ubojstvo Brune Bušića razgovarao i sa Markom Križanovićem, a razgovor se odvijao na njegov zahtjev, a veza je uspostavljena posredstvom njegova zeta i on mi je govorio o sukobima između Zelića i Čede Matutinovića vezano za preuzimanje bez suglasnosti Baričevića. On mi je također rekao kako je Zelić u slučaju kada se kretalo u 'ofenzivnu akciju' prema nekome, upravo na takav način bez suglasja preuzimao tuđeg suradnika.

Na temelju prikazanih podataka Komisija je i podnijela kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu za počinjenje kaznenog djela za ubojstvo Brune Bušića stavljajući to na teret Vinku Sindičiću. Vjerojatnost da je to djelo učinio Vinko Sindičić meni je bila jača, jer sam imao saznanja i o atentatu na Štedula, koji je bio predsjednik 'Hrvatskog državnog pokreta'.

Nakon podnošenja kaznene prijave za počinjenje nekog djela protiv određene osobe interes Komisije i moj osobno bi prestao, pa je tako

bilo u i ovom slučaju. Naime, do okončanja postupka svu daljnju aktivnost smo prepuštali nadležnim organima pravosuđa. I inače interes Komisije bi prestao kada bismo došli do dokaza da neka osoba nije uključena u počinjenje nekog kaznenog djela. Također, interes bi prestao ukoliko bi se utvrdilo da neka osoba nema saznanja o nekom djelu koji je predmet interesa Komisije.

3.1.3. Ponovni interes za Sindičića

O razdoblju kada je Sindičić predan Republici Hrvatskoj, strahu kojeg je unatoč procesu i dalje sijao, zaštićen od pojedinaca, te o dokumentaciji koja je u modificiranom izdanju od SZUP-a dostavljena sudu, Vukušić je izjavio:

Ponovni interes za Sindičića pojavio se u vrijeme kada je uslijedila njegova predaja Republici Hrvatskoj. Tada je odlučeno da se ponovno stupi u razgovor i kontakt sa službenicima SDS-a te da se eventualno i samog Sindičića pokuša nagovoriti za suradnju vezano za njegova saznanja za neka druga ubojstva političke emigracije. Tada su obavljani brojni razgovori, a sve informacije iz tih razgovora koje su imale veze s ubojstvom Brune Bušića prosljeđivane u Županijsko državno odvjetništvo kojemu je podnesena i kaznena prijava.

U sklopu tih kontakata ja sam ostvario kontakt s Lovorkom Marušić - Vilenica koja je bila svjedok u ovom postupku. O njezinoj želji za kontaktom izvijestio me moj susjed i prijatelj Anto Kovačević a koji je prijatelj Lovorkinog muža, te kada smo naposljetku stupili u kontakt s njom, rekla je da zna ona mnogo više nego je ispričala istražnom sucu, ali da se boji optuženog Sindičića i Josipa Perkovića. Tražila je sigurnost za sebe ako kaže sve što zna. Isto tako ispričala je da ima određenu dokumentaciju koju nije predala i na sve te njezine riječi moja je sugestija bila da se s tim svime javi ili istražnom sucu ili županijskom državnom odvjetniku i da sve to njemu dâ ili ispriča.

Kroz pregled cjelokupne dokumentacije i rekonstrukcije ubojstva Brune Bušića u službenim zabilješkama pisanim od SDS-a susretao

sam se s terminima 'ofenzivna akcija', 'specijalni zadatak' te s izričitim imenom likvidacije pojedine osobe. Također, spominjan je i pojam 'dovođenja u zemlju'.

Posebno upitan navodim da, osim onoga što sam opisao, sama je cjelokupna služba bila usmjerena na točnu rekonstrukciju cjelokupnog života Brune Bušića, a u toj dokumentaciji u odnosu na Bušića ove termine nisam našao.

Posebno upitan na koji način sam vršio rekonstrukciju dosjea i gdje bi se taj dosje nalazio, navodim da sam ja SZUP-u dostavio popis u kojemu sam naznačio u kojemu dosjeu, kojega centra, koja informacija sadrži podatke o Bruni Bušiću. Nakon što mi je predočen dopis SZUP-a kojim je SZUP dostavio dokumentaciju sudu, a koji se u točki 5. odnosi na Brunu Bušića - navodim da je moja specifikacija dokumenata bila drukčija od ove te u ovom trenutku ne mogu reći je li u tome sadržano sve što sam ja pronašao niti da li se u toj dokumentaciji nalazi nešto više.

Cjelokupna dokumentacija koju sam pregledao kao djelatnik Komisije, u posjedu je Komisije.

Na daljnje pitanje navodim da je u Komisiji načelo rada bilo takvo da smo rješenjem predsjednika Komisije Vice Vukojevića određeni u Vijeće za utvrđivanje poratnih žrtava komunističkih žrtava ubijenih u inozemstvu Vice Vukojević, Gordana Turić i ja. U tom Vijeću osnovni operativni radnik bio sam ja, a Vice Vukojević i Gordana Turić su samo nadzirali i kontrolirali moj rad, te je predsjednik Vijeća jedno vrijeme bio Vice Vukojević, a kasnije Gordana Turić.

Na posebno pitanje punomoćnika oštećenika navodim da s Perkovićem nikada nisam radio u istoj službi, a premda je bila želja pokojnog ministra obrane Gojka Šuška da ja radim u MORH - to je upravo spriječio Josip Perković.

Iz razgovora koji sam u 8. mj. 1999. vodio s Jerkom Draginom, a kada sam s njim razgovarao o pokušaju ubojstva Branka Jelića, te kada sam se zanimao za identitet osobe s konspirativnim imenom 'Crni', Dragin mi je tada rekao kako je bio ljut što su kolege iz Zagreba, i to Đuro Lukić i Srećko Šimurina, te iz Beograda Stanko Čolak, kontaktirali sa Sindičićem mimo njega ili bi samo poslali

zahtjev da mu se da automobil ili da naprosto dođe u Zagreb. On mi je tada rekao da je Sindičić 1979. dignuo kredit u Ljubljanskoj banci, a da je on upravo organizirao jamce u osobama prof. s Medicinskog fakulteta u Rijeci Danijela Rukavine i jednog drugog prof. s Medicinskog fakulteta u Rijeci za kojega mislim da se zove Marin. Rekao mi je da je Ragib Merđanić s direktorom poslovnice banke u Rijeci dogovorio taj kredit bez problema.

4. Oslobađajuća presuda

Sudsko vijeće Županijskoga suda u Zagrebu pod predsjedanjem Damira Kosa, temeljem članka 340. točka 3 Zakona o krivičnom postupku, 23. ožujka 2000. oslobodilo je Vinka Sindičića svake odgovornosti. Presuda nikog nije posebno iznenadila, i to ne samo zato što su pristrani mediji mjesecima intenzivno najavljivali upravo takav rasplet događaja, već ponajviše što, objektivno gledajući, doista nisu pronađeni nepobitni dokazi da je optuženi ubio Bušića. Za dokazima se, kako je opisano, nije baš bjesomučno tragalo, dapače, tijekom završne istrage i samog suđenja bježalo se i od pomisli da se do njih dođe.

Primjerice, Sudsko je vijeće za svjedoka pozvalo Udbina *killera* Luku Sekulu s kojim je Sindičić alias *Pitagora*, prema vlastitom iskazu, bio odlazio u London sa zadatkom da likvidiraju Bušića. Poziv je Sekuli - što smo već apostrofirali - upućen poštom na splitsku adresu. Kad je poziv vraćen s naznakom da Sekula živi u Švedskoj, što je sudskom vijeću ionako bilo poznato, ono je 6. ožujka 2000. donijelo odluku o odustajanju od prijedloga za svjedočenjem - uz boliglava obrazloženje:

Vijeće je riješilo, ne provesti dokaze saslušanja svjedoka Luke Sekule obzirom da bi utvrđivanje adrese izvan teritorija Republike Hrvatske, te osiguranje nazočnosti na raspravi, dovelo do odugovlačenja postupka.

Također je znakovito što zahtjev za proširenje istrage protiv nalogodavaca i organizatora ubojstva - premda je, recimo, sam Zelić priznao da je bio umiješan! - uopće nije bio razmatran. Nije razmatrana ni mogućnost

prekvalifikacije optužnice protiv Sindičića u sudionika priprema (supočinitelja), za što je svakako postojalo dovoljno vjerodostojnih dokaza, u krajnjem slučaju i njegovo priznanje da je pristao na takvu ulogu! Kada se, slijedom tih nadasve razumskih i objektivnih istražno-sudskih postupaka, *Pitagora* uvjerio da se ne treba plašiti ishoda suđenja (a zacijelo su mu to već unaprijed zajamčili i bivši šefovi), mudro je povukao sve prijašnje izjave u kojima je priznao da je radio za Udbu i da je dobio nalog likvidirati Bušića! Čak je i poznanstvo sa Sekulom porekao!!

Ali, to još nije bilo sve! Osim što se nerijetko tijekom procesa nije znalo sudi li se to Sindičiću ili se istražuje otmica Blagoja Zelića (iz 1992. godine), Sudsko je vijeće *premisom da je Služba državne sigurnosti izdala nalog za ubojstvo Brune Bušića kao individualni slučaj, a ne sustavan pristup djelovanja* - kako doslovce piše u presudi! - pokušalo dokazati kako nije sigurno da je Udba uopće planski provodila likvidacije režimskih protivnika u iseljeništvu! Dapače, u obrazloženju presude kao mogućnost se ne odbacuje i ordinarna podvala da je Bušić ubijen u međusobnom emigrantskom obračunu!

Ubrzo nakon što je Sindičić oslobođen optužbe, a što se poklopilo s dolaskom na vlast trećosiječanjske neokomunističke koalicije, sudac Damir Kos avansirao je u Vrhovni sud. No odvjetnik Tihomir Rubeša, SDP-ov kandidat za Glavnoga državnog odvjetnika, bio je manje sreće. Premda ga je podupirala i *Hrvatska narodna stranka* u čijem se vodstvu nalazio Ante Nobile, funkcije ga je koštao krimen što je kao zamjenik zagrebačkoga javnog tužitelja (toga istog Nobila - op.a.) u *bivšem sustavu zabranjivao i novine (...) među ostalim 1988. zabranio i dva broja 'Studentskog lista', nakon čega je redakcija raspuštena i u uredništvo doveden novi, partijski kadar, kako je objavio Vjesnik. U istom su članku - Hoće li Rubeša zamijeniti Živkovića na mjestu državnog odvjetnika?*, 26.06.2000. - otkriveni još neki detalji o tome Rubešinu pravovjerničkom manevru:

Među članovima razjurenene redakcije 'Studentskog lista' bio je i glavni urednik 'Globusa' Davor Butković. Butković nam je rekao kako mu je, zbog bizarnosti, u sjećanju posebno ostalo to što je Rubeša tada zabranio 'Studentski list' zbog negativno intoniranog članka o predsjedniku Zaira Mobutu Sese Sekuu.

Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je 17. srpnja 2000. žalbu na oslobađajuću presudu Vinku Sindičiću, da bi Vrhovni sud tek 14. travnja 2005. (!!?) presudio kako se žalba odbija i potvrđuje prvostupanjska presuda. Postoje pretpostavke da je toliko dugo razdoblje rješavanja žalbe bilo u funkciji Sindičićeva *discipliniranja*. No, čim je presuda postala pravomoćna, *Pitagora* je Josipu Perkoviću i Zdravku Mustaću ponovno počeo postavljati zahtjeve za *obeštećenjem*. A budući da mu nisu udovoljili, postat će krunskim svjedokom upravo protiv njih u njemačkim istragama i procesima o Udbinim likvidacijama hrvatskih političkih izbjeglica.

IX. NASLIJEĐENO ZLO

Tragična i dijelom još uvijek nerasvijetljena smrt Brune Bušića neizostavno upozorava na djelovanje jugoslavenskog represivnog aparata, posebice njegove tajne policije. Odnos Udbe prema hrvatskoj političkoj emigraciji danas je poznat svima, posebice onima koji *ne žele znati*. Međutim, nositelji svih tih metoda borbe protiv hrvatske političke emigracije, upornog kompromitiranja njenog političkog značaja i opravdanosti borbe za slobodnu Hrvatsku nisu, zbog niza sumnjivih razloga, još ni približno otkriveni.

1. Tito odobrio Bušićevu likvidaciju

Jerko Dragin, riječki udbaša koji je Sindičića držao *na vezi*, u jednoj je od izjava prenio informaciju da je *najveći sin naših naroda i narodnosti* Josip Broz Tito bio odobrio Bušićevo ubojstvo:

Kasnije sam nakon duljeg vremena od Stanka Čolaka ili Miće Marčete saznao da je Franjo Herljević, tada savezni ministar unutar njih poslova tadašnje Jugoslavije, prethodno ishodio suglasnost vjerojatno od 'Saveznog savjeta za zaštitu ustavnog poretka' Predsjedništva tadašnje SFRJ - predsjednika Tita - i dobio odobrenje za ovakvu akciju ubojstva.

Predsjednik Saveznog savjeta za zaštitu ustavnog poretka u vrijeme Bušićeva ubojstva bio je Vladimir Bakarić, član Predsjedništva SFRJ. Članovi su bili Lazar Koliševski i Vidoje Žarković također iz Predsjedništva SFRJ, Stane Dolanc kao predstavnik Izvršnog komiteta Predsjedništva CK SKJ, Džemal Bijedić, predsjednik Saveznog izvršnog vijeća (SIV), kao i ministri unutarnjih, vanjskih poslova i obrane - Franjo Herljević, Miloš Minić i Nikola Ljubičić. Tajnik *Savjeta* bio je Milislav Đurić, rukovoditelj Službe za pitanja državne sigurnosti Predsjedništva SFRJ. Zanimljivo jest da je istodobno tajnik Saveznog savjeta za međunarodne odnose, u čijoj je nadležnosti bilo analiziranje posljedica Bušićeve likvidacije na odnose SFRJ s inozemstvom, bio Lazar Udovički, stari NKVD-ov školarac, inače otac sadašnje supruge Rade Šerbedžije - Lenke Udovički.

SLUŽBENI LIST

SOCJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

«SLUŽBENI LIST SFRJ» izlazi u nedelju na srpskohrvatskom odnosno hrvatskosrpskom, i slovenskom, makedonskom, albanskom i mađarskom jeziku. — Oglasi po tarifi. — «Pre-rafen kod službe» dopušteno, književništvo 0000-00-110

Petak, 14. veljače 1975.

BEOGRAD

BR. 15

GOD. XXXI

Cijena ovog broja je 12 dinara. — Pretplata za 1975. godinu iznosi 620 dinara. — Redakcija: Ulica Jergina, zgrada br. 1. Pošt. pretinac 228. — Telefoni: centrala 810-1351. Uredništvo 631-635; štampa, pretplate 631-322; Komercijalni sektor 631-3711. Telex: 11724

95.

Na temelju čl. 18. i 19. Zakona o saveznim savjetima («Službeni list SFRJ», br. 68/74), Predsjedništvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije donijelo je

ODLUKU

O IMENOVANJU PREDSEDNIKA I ČLANOVA SAVEZNOG SAVJETA ZA ZAŠTITU USTAVNOGA PORETKA

1. Za predsjednika Saveznog savjeta za zaštitu ustavnoga poretka imenuje se dr. Vladimir Bakarić, član Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

2. Za članove Savjeta imenuju se:

— Lazar Koliševski, član Predsjedništva SFRJ,
— Vidoje Žarković, član Predsjedništva SFRJ,
— Stane Dolanc, sekretar Izvršnog komiteta Predsjedništva CKSKJ.

3. Po položaju članovi su Saveznog savjeta za zaštitu ustavnoga poretka:

— Džemal Bijedić, predsjednik Saveznoga izvršnog vijeća,
— Franjo Herjavić, savezni sekretar za unutrašnje poslove,
— Nikola Ljubičić, savezni sekretar za narodnu obranu,
— Miloš Minić, savezni sekretar za vanjske poslove.

Br. 3

Beograd, 10. siječnja 1975.

Predsjedništvo
Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije

Potpredsjednik,
Petar Stambolić, v. r.

97.

Na temelju člana 94. Osnovnog zakona o mjerama za unapređivanje stočarstva i o zdravstvenoj zaštiti stoke («Službeni list SFRJ», br. 16/65 i 29/66), Savezno izvršno vijeće donosi

ODLUKU

O VISINI NAKNADE I O TROŠKOVIMA ZA OBEZBEDITI VETERINARSKO-SANITARNI PREGLED STOKE, STOČNIH PROIZVODA, SIROVINA, OTPADAKA I PREDMETA KOJIMA SE MOŽE PRENOSITI ZARAZA U PROMETU PREKO DRŽAVNE GRANICE

1. Za obvezatni veterinarsko-sanitarni pregled na graničnim prijelazima pri uvozu, izvozu i provozu stoke, stočnih proizvoda, sirovina, otpadaka i drugih predmeta kojima se može prenositi zaraza naplaćuje se naknada, i to:

1) za vagonске, kamionske, brodske i zrakoplovne pošiljke:

a) za pošiljke stoke u prijevoznom sredstvu — do 10 tona netto-težine 120 dinara, a za svaku daljnju započetu tonu još po 5 dinara;

b) za pošiljke peradi, ptica, zečeva, kunčica i majmuna koji služe za laboratorijske svrhe te druge divljači — do 5 tona netto-težine 100 dinara, a za svaku daljnju započetu tonu još po 5 dinara;

c) za pošiljke mesa, mlijeka, jaja, riba, pčela, svilenih buba, žaba, puževa, rakova, školjaka i svih njihovih proizvoda, masti, loja, mesnog brašna, koštanog brašna, ribljeg brašna, krvnog brašna i mješavine stočne hrane što sadrže proizvode životinjskog podrijetla, stočnih sirovina i stočnih otpadaka (kože, crijeva, ko-

Službeni list SFRJ, sastav Saveznog savjeta za zaštitu ustavnoga poretka

Predsjednik SKJ bio je, naravno, Josip Broz Tito, a član Predsjedništva CK SKJ iz Hrvatske Jakov Blažević. Članovi Predsjedništva CK SKJ bili su i već spomenuti članovi Saveznog savjeta za zaštitu ustavnoga poretka Dolanc, Ljubičić, Minić i Žarković. Iz Hrvatske su također članovi CK SKJ bili Milka Planinc - po funkciji, kao predsjednica CK SKH - i Dušan Dragosavac. Generalni sekretar predsjedništva CK SKJ bio je Stane Dolanc, a jedan od njegovih pomoćnika, izvršnih sekretara, bio je Pavle Gaži. Nekoliko godina kasnije, u vrijeme ubojstva Stjepana Đurekovića 1983. u Njemačkoj, Dolanc će se pojaviti kao savezni jugoslavenski sekretar za unutarnje poslove, a Gaži kao republički, hrvatski sekretar (ministar) za unutarnje poslove SRH.

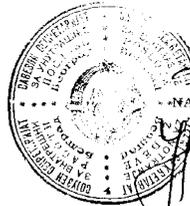
SRP JUGOSLAVIJA — СРП ЈУГОСЛАВИЈА
 SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE
 СВЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УНУТРАШЊЕ ПОСЛОВЕ
 ЗВЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА НОТРАНЈЕ ЗАДВЕ
 СОЈУЗЕН СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

SP. BROJ — БРОЈ — ШТЕВЛКА 192/76
 11.7. 1975. GOD. — ГОД. — ЛЕТА
 БЕОГРАД — БЕОГРАД — БЕЛГРАД

Na osnovu odluke K. SP. broj 192/2 od 19.5.1975. godine izdaje se sledeća

POTVRDA

1. Povodom 30 godina pobeđe nad fašizmom savezni sekretar za unutrašnje poslove *Franjo Herljević* poklonio je drugu **ZLATKU UZELCU**, republičkom sekretaru RSUP SR Hrvatske revolver »COBRA« 32 KOLT S.P. CTG Reg. br. H 91472
2. Uz revolver naveden u tačci 1 ove potvrde drugu **ZLATKU UZELCU** je izdato:
- a) metaka kal. 7,65 mm 50 komada
 - b) futrola za revolver »COBRA« 32 KOLT 1 komad.
- Ova potvrda se izdaje drugu **ZLATKU UZELCU** kao dokaz o poreklu revolvera »COBRA« 32 KOLT reg. br. H 91472 i ista se ima koristiti pri registraciji oružja kod nadležnog organa unutrašnjih poslova.

NAČELNIK UPRAVE
 Srdan Popović

Franjo Herljević darovao je pištoljem republičkog ministra policije u Zagrebu Zlatka Uzelca

2. Udbaši tumače proceduru

O proceduri odlučivanja o likvidacijama hrvatskih političkih iseljenika govorio je početkom 1993. godine Ivan Lasić, bivši načelnik Druge uprave SDB-a SSUP-a u Beogradu, kao svjedok u postupku protiv Vinka Sindičića. Lasić je među ostalim rekao:

Bio sam prisutan kad je podsekretar Srdan Andrejević objašnjavao novom saveznom sekretaru Dobroslavu Čulafiću proceduru likvidacija emigranata:

‘To je u vašoj nadležnosti, isključivo sekretar ima pravo i ovlašten je da u takvim akcijama daje i odobrenje, ali tu ima određena procedura. Vjerojatno je vama to drug Dolanc objasnio. I on je imao takva ovlaštenja kakva je imao i Herljević. Međutim, vi morate pribaviti suglasnost za takve stvari od Savjeta za zaštitu ustavnog poretka, kojemu vi morate, nakon konzultacije s republičkim sekretarima, predložiti na koga želite uputiti te akcije, i tek nakon toga, kad vi dobijete odobrenja, onda smijete i možete uključiti mene ili bilo koga drugoga koga vi i republički sekretar dotične Službe smatrate za kvalificirana, za pogodnoga za takve stvari’.

Ja sam tada apsolutno shvatio tu proceduru, iako sam sličan zaključak imao i ranije u kontaktima s Dolancom. Postojale su određene nadležnosti republičkih sekretarijata i saveznog sekretarijata, i nisu nigdje bile u poziciji da se sukobljavaju, ukoliko su postupali i jedan i drugi u okviru svojih nadležnosti.

Vodstvo Udbe u Beogradu - Predrag Đorđević, Josip Perković, Ivan Lasić, Zdravko Mustać (precrtano lice), Stanko Čolak i Božidar Spasić

U sklopu istraživanja nekadašnje Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava o okolnostima provođenja državnog terora SFRJ, službenici *Komisije* razgovarali su s nekadašnjim šefom osječke Udbe Dragoljubom

Krnićem. O tom razgovoru 31. svibnja 1999. sastavljen je *Zapisnik* u kojem među ostalim piše:

Prema Krniću, SDS nije mogao poduzeti nijednu ozbiljniju akciju bez odobrenja političkog vrha. Krnić: 'Služba državne sigurnosti, to je bila politička policija. Ona je bila u funkciji politike i CK. Prema tome, nije se smjelo ništa dogoditi što nije odgovaralo partiji. Služba nije smjela izvoditi ni bezazlenije akcije ukoliko bi time narušavala neki interes politike. Nije se moglo ići mimo zvanične politike, bez obzira kakva je bila, pogrešna ili ispravna. Služba je bila samo izvršilac. Netko je u CK pratio školstvo, neko ovo, neko ono, a netko je pratio Službu. To je radio Marko Bezer, izvršni sekretar CK.

Specijalne akcije su išle sa što manje ljudi, ali su morale biti pokrivene. Iza njih je morao stajati politički vrh, ili savezni ili republički. Dok je Tito bio živ i Bakarić predsjednik saveznog Savjeta, oni bi dobili informacije od Službe: gdje su problemi, kakvi problemi i tako dalje. I onda su se konzultirali, dogovarali i donijeli nekakvu odluku. Ako se radilo o nečemu u Hrvatskoj, tada je bio red da se upozna Zagreb. To bi radio taj predstavnik iz Hrvatske u saveznom Savjetu. On bi prenio odluku republičkom Savjetu i CK. Bezer je o tome morao razgovarati u CK i predsjedništvu Republike. Šef partije i barem predsjednik Predsjedništva su to morali znati i odobriti'.

3. Tadašnji/sadašnji članovi naredbodavnih organa

Sastav republičkog Savjeta za zaštitu ustavnog poretka u Zagrebu u vrijeme ubojstva Brune Bušića činile su sljedeće osobe: predsjednik savjeta bio je Kazimir Jelovica iz Rijeke, nekadašnji pripadnik Ozninih jedinica *Protiv pete kolone* (PPK), inače prijatelj Jerka Dragina i Vinka Sindičića; članovi savjeta bili su Boris Bakrač kao predstavnik predsjedništva SRH, Eduard Genčić kao predstavnik Sabora SRH, Marko Bezer kao predstavnik CKSKH, Mirko Bošković kao predstavnik republičke konferencije SSSRH, Slavko Sadecki kao predstavnik Vijeća saveza sindikata SRH i Ico Simčić kao predstavnik Privredne komore SRH. Ostala četvorica članova *Savjeta* bili su po

dužnosti: Jakov Sirotković kao predsjednik Izvršnog vijeća Sabora SRH, republički sekretari za unutarnje poslove i obranu Zlatko Uzelač i Milivoj Gluhak te komandant TO u SRH Mate Bilobrk.

Na osnovi člana 3. stava 1. i 2. i člana 16. stava 1, 2. i 3. i člana 17. Zakona o republičkim savjetima i člana 31. stav 2. Poslovnika o radu i organizaciji Predsjedništva Socijalističke Republike Hrvatske, Predsjedništvo SR Hrvatske na sjednici 7. svibnja 1975, donosi

O D L U K U

o imenovanju predsjednika i članova Savjeta za zaštitu ustavnog poretka

I

Za predsjednika Savjeta za zaštitu ustavnog poretka imenuje se ZVONIMIR JURISIĆ, član Predsjedništva SR Hrvatske.

II

Za članove Savjeta za zaštitu ustavnog poretka imenuju se:

BORIS BAKRAČ, član Predsjedništva SR Hrvatske, predstavnik Predsjedništva SR Hrvatske,

KAZIMIR JELOVICA, član Predsjedništva SR Hrvatske, predstavnik Predsjedništva SR Hrvatske,

EDUARD CENCIC, predsjednik Odbora za narodnu obranu i državnu sigurnost Sabora SR Hrvatske, predstavnik Sabora SR Hrvatske,

MARKO BEZER, član Predsjedništva CK SKH, predstavnik CK SKH,

MIRKO BOŠKOVIĆ, sekretar Republičke konferencije SSRNH, predstavnik Republičke konferencije SSRNH,

SLAVKO SADECKI, tajnik Vijeća Saveza sindikata Hrvatske, predstavnik Vijeća Saveza sindikata Hrvatske,

ICO SIMČIĆ, potpredsjednik Privredne komore Hrvatske, predstavnik Privredne komore Hrvatske.

III

Po položaju su članovi Savjeta za zaštitu ustavnog poretka:

SIROTKOVIĆ predsjednik Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske,
UZELAC republički sekretar za unutrašnje poslove,
GLUHAK republički sekretar za narodnu obranu,
BILOBRK komandant Glavnog štaba narodne obrane.

PREDSEDNIŠTVO
SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: 02-463/1975

Zagreb, 7. svibnja 1975.

Predsjednik

Jakov Blažević, v. r.

1. Republički žanvanje i listopadu
2. Republički sekretarijati sanaciju c
3. Fondu za sanaciju g iz poslova nastali usl studenom
4. Investicio praćenje nim općin novih rad

Sredstva djeluju se l za ceste i R bračaj i veze stava solida listopadu i s stičke Reput br. 7/75).

Povrat o stava 1. ove osnovi refu točke IV. sp

Sredstva trijebit će s na nasipima poplava i n nasipa, prer po Repuili od elementa

Sredstva upotrijebit (ljena Repub i veze, za sa

Raspodje točke odredi Komisija iz sekretarijata

Dva imena iz ovog *kružoka*, pored nekih već više puta spominjanih, mogla bi biti posebno zanimljiva hrvatskoj javnosti. To su Mirko Bošković, kojega je bivši hrvatski predsjednik Stipe Mesić često spominjao kao obiteljskog prijatelja, čak štoviše - i svojevrsnog osobnog *mentora*, te Mate Bilobrk, čije je ime neposredno povezano s jednom od prvih planskih masovnih likvidacija u drugom svjetskom ratu. Preciznije, partizanska jedinica kojoj je Mate Bilobrk bio politički komesar, tj. Treća brigada Dvadesete divizije NOV-a, zarobila je krajem svibnja 1944. stotinjak hrvatskih domobrana kod Aržana te ih je likvidirala i bacila u jamu Podi kod Trilja. Kao crni kuriozitet može se spomenuti da je jedan od neposrednih rukovoditelja tih likvidacija zarobljenih hrvatskih vojnika bio Luka Knezović, otac poznate nam glumice Vlaste Knezović.

Predsjednik predsjedništva SRH u vrijeme odluke o ubojstvu Brune Bušića bio je Jakov Blažević, a članovi predsjedništva, među ostalima, Jakov Sirotković, Jelica Radojčević i Milka Planinc. Član predsjedništva bio je i Milan Mišković, bivši savezni ministar unutarnjih poslova i brat nekadašnjeg šefa KOS-a Ivana Miškovića - Brka. Milan Mišković, koji je u Predsjedništvu SRH bio zadužen za *državnu sigurnost*, poginuo je u prometnoj nesreći kratko prije ubojstva Brune Bušića. S njim u automobilu se našao i Ivica Račan koji je zadobio teške ozljede glave.

Jelica Radojčić koja je u to vrijeme bila partijska gospodarica Slavonije, zajedno s Milanom Miškovićem, iznjedrenim iz KOS-ovsko-udbaškog, slavonskog gradiško-brodsko-posavskog inkubatora (Jefte Šašića, Ivana Krajačića, Stjepana Dominikovića, Josipa Manolića...), bili su mentori mladog i vrlo perspektivnog partijskog pulena Ivice Račana.

Jakova Blaževića, pak, koji se *proslavio* kao tužitelj zagrebačkog nadbiskupa Alojza Stepinca, nije potrebno predstavljati, a ni Milku Planinc – *izvršnu egzekutoricu* pokreta Hrvatsko proljeće, malčice manje poznatu kao pripadnicu jedinice koja je izvršila strašni masovni pokolj na Kočevskom Rogu u Sloveniji.

Sekretar Predsjedništva SRH u to vrijeme bio je Slavko Sedecki, koji je, kako je već navedeno, u republičkom Savjetu za zaštitu ustavnog poretka predsjedništva zastupao Vijeće saveza sindikata SRH, što govori i o moćnoj poziciji sindikata u tadašnjem društvu i njihovoj instrumentalizaciji ne samo u političke svrhe, nego i u tajno-policijske.

Predsjednik Sabora SRH u to vrijeme bio je Jure Bilić, partijski kadrovik koji je u Zagreb doveo nekolicinu prekaljenih dalmatinskih partijaca - među kojima se nalazio i otac današnjeg hrvatskog predsjednika Ive Josipovića - kojih potomci i danas igraju vrlo važnu ulogu u političkom, gospodarsko-financijskom i medijskom životu Hrvatske. Predsjednik Izvršnog vijeća Sabora SRH bio je Petar Fleković, direktor INA-e u vrijeme ubojstva Stjepana Đurekovića.

Nikako nije suvišno spomenuti i to da je tadašnji *podsekretar za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu* bio Damir Grubiša, koji je unutar studentskog udruženja u Zagrebu podupirao vojno-partijski puč u Karadorđevu 1971., a da bi krajem 80-tih godina prošloga stoljeća postao voditelj Jugoslavenskog centra za kulturu u New Yorku te neko vrijeme obnašao dužnost šefa kabineta zloglasnog jugoslavenskog ministra unutarnjih poslova Budimira Lončara. Dublje - njegov otac Mladen Grubiša bio je sudac kaznenog odjela Vrhovnog suda SRH, a postao je poznat kad je jednu sirotu redaktoricu u Vrhovnom sudu u Beogradu proglasio *ustašoidnom*, jer hrvatsku verziju Kaznenog zakona nije priredila po *novosadskom pravopisu*. Damir Grubiša, na glasu kao *ugledni politički analitičar*, u saborskoj kvoti SDP-a imenovan je za člana Vijeća HRT-a, a od hrvatskih medija predstavljen je kao tumač vrijednosti demokratskog društva i ljudskih sloboda. Nedavno je određen za novog hrvatskog veleposlanika u Rimu.

Predsjednik CKSKH u vrijeme ubojstva Brune Bušića bila je univerzalna Milka Planinc, a sekretar Milutin Baltić. Članovi predsjedništva CKSKH bili su, među ostalima, Jakov Blažević, Jure Bilić, Jovo Ugrčić, Marijan Kalanj, Ivica Račan, Petar Fleković i Branko Puharić (kasniji direktor HRT-a). Izvršni sekretari CKSH u isto vrijeme bili su, već više puta spominjani, Marko Bezer, bivši šef osječke Udbe zadužen za komunikaciju između Partije i Udbe, i Josip Hrvatina, otac današnjeg predsjednika Vrhovnog suda RH Branka Hrvatina.

Predsjednik Ustavnog suda SRH u vrijeme ubojstva Brune Bušića bio je Čedo *Kedacije* Grbić, indicirani ratni zločinac (predvodio 5/6. listopada 1942. spaljivanje hrvatskog sela Španovica pokraj Daruvara te istom pokolj i izgon stanovništva) te, usput budi rečeno, otac bivše glasnogovornice SDP-a i novinarkе Gordane Grbić. Ona je pak dugo godina bila dopredsjednica Hrvatskog novinarskog društva (HND) i, kojega li apsurd! - predsjednica njegovog Časnog suda. Brat Čede Grbića - Stevo Grbić, bio

je dugogodišnji *direktor* zloglasnog zatvora u Staroj Gradiški, a njegovo su direktorovanje, iz tko-bi-znao-kakvih razloga, mnogi hrvatski politički osuđenici opisali su kao okrutno izživljavanje.

4. Beskrupuloznost neokomunističke nomenklature

Kada se 1975. godine Bruno Bušić osvrtao na Hrvatsko proljeće, istaknuo je da su hrvatski komunisti propustili šansu obračuna s Udbinim aparatom nakon pada Rankovića:

U Hrvatskoj se nakon pada Rankovića govorilo da u Hrvatskoj policija nije bila pod izravnom kontrolom Beograda. U Hrvatskoj je policijski teror bio najjači, najobuhvatniji, mnogo veći nego na Kosovu.

(Bruno Bušić: *Hrvatsko proljeće nisu stvorili Proljećari*, Nova Hrvatska, br. 19/1975.)

U samostalnoj hrvatskoj državi naslijeđeni državni aparat još uvijek nije doživio bitnu transformaciju, pa tajni i javni subjekti - na taj način personificiranog komunističkog zla - i dalje djeluju punom snagom te još uvijek dominiraju cjelokupnim društvenim životom.

Davor Butković u *Globusu* od 20. lipnja 2001., analizirajući odnose između Dražena Budiše i Ivica Račana, prepričao je jedan njihov razgovor u kojem se spominjao Bruno Bušić:

Sjećam se, primjerice, kad smo jedne večeri u Londonu raspravljali o tekstu što ga je 'Jutarnji list' objavio o stvarnom značaju Bruna Bušića. 'Jutarnji' je u tom članku žestoko osporio Bušićevu važnost za hrvatsku političku scenu, s čime se i Račan složio, dok je Budiša snažno zagovarao Bušića.

Ogledni je ovo primjer beskrupuloznosti neokomunističke elite u Hrvatskoj, prvenstveno medijske i političke. Neovisno o dubiozi zašto bi Partija naredila ubojstvo *nevažnoga* Bušića, Ivica Račan bio je najmanje pozvan da iznosi mišljenje o Bruni Bušiću - Ivica Račan pripadao je vod-

Posilje tragične smrti Milana Miškovića i Franje Sertića

Danas komemoracija

● POKOP MILANA MIŠKOVIĆA BIT će DANAS U 17,30 SATI, A FRANJE SERTIĆA SUTRA U 16 SATI NA GROBLJU MIROGOJ

ZAGREB, 11. rujna - Vilest o tragičnoj nesreći kod Istarske Građe u kojoj su poginuli član Predsjedništva SR Hrvatske Milan Mišković i predsjednik Prosvjetnog sabora Hrvatske Franjo Sertić bilo je jednolično u cijeloj zemlji.

U povodu tragične smrti dvojice istaknutih revolucionara formiran je Odbor za sahrani i predloženo Predsjedniku SR Hrvatske Slavomir Blaževićem na čelu Odboru su dr. Vladimir Bilešić, Miroslav Planinčić, Jure Biškupić, Marjan Čučeković, Pavao Ficković, Ivica Grčić, Vlado Kihlencević, Mladen Matić, Stjepan Čigoj, Vinko Anić, Josip Anđelić, Damir Baccić, Stjepan Šušter, Ivan Buković, Pero Čar, Đurđan Čalić, Stjepan Faričić, Čedo Grčić, Franjo Hercegovac, Josip Hrvatin, Anđelo

stini Jukić, Greta Kavaj, Veljko Knežević, Josip Kolić, Slavko Komar, Antun Krizanec, Ivo Latin, Aldo Macinić, Zeljko Mžar, Miroslav Mišković, Ivica Novaković, Zoran Bačić, Mile Perković, Dragutin Pletić, Franjo Pranjica, Mirjana Poček, Matić, Janjo Poljak, Božidar Rumenjak, Uroš Stjepčević, Andrija Šalaž, Mirko Setina, Zvonko Špoljar, Jovan Ugrčić, Blaško Uzelac i Josip Zmaić.

● Zajednička komemorativna sjednica održat će se danas u 19 sati u Gradskoj vijećnici u Zagrebu, a u ime prijatelja od preminulih će se hilj pogoršiti Čedo Grbić i Pero Čar.

● Pokop Milana Miškovića bit će danas u 17,30 sati na Groblju Mirogoj.

Milan Mišković

Milan Mišković, koleg je smrt zaležala na dužnosti člana Predsjedništva SR Hrvatske, člana CK SKH i predsjednika Komiteta CK SKH za društveno-ekonomске odnose, rođen je 1918. godine u Istri u mjestu Premantura, nedaleko od Pula. S rodoljubljem 1922. godine emigrira u Slavoniju. God. 1940. godine postaje član KPZ. Za vrijeme narodnooslobodilačke borbe sudjeluje u organiziranju ustanaka u Slavoniji, a potkraj 1943. dolazi u Zagreb da osvoji politički rad kao instruktor CK, gdje pod imenom Džabera djeluje do oslobodjenja.

Nakon rata radio je na mnogim odgovornim dužnostima u centralnoj zemlji. Za svoj prestat revolucionarni rad primio je brojne odlikovanja, a u listopadu 1952. godine je postao član Srednjoškolske i jednog od najaktivnijih članova Ujedinjenog saveza u Ljubljani.

Smrću druga Milana Miškovića SR i cijela naša zajednica izložila su velikog revolucionara i skromnog čovjeka.

Franjo Sertić

Tragična smrt prekinula je intenzivan revolucionarni i društvenopolitički rad Franje Sertića, predsjednika Prosvjetnog sabora Hrvatske i aktivnog člana društveno-političkih organizacija. Franjo Sertić u Slavonском Brodu, a koji kao mladi građevinski radnik bio je aktivan u borbi za radnička prava u organizacijama u kojima su se okupljali radnici. Član je SKH-a od 1937. godine a dvije godine kasnije postao je član KPZ.

Za vrijeme II svjetskog rata obavljao je odgovorne političke i vojne dužnosti. Najveći dio svoje društvene i političke aktivnosti u godinama poslije rata Franjo Sertić je posvetio djelatnosti Prosvjetnog sabora Hrvatske. Za razliku u radu u socijalističkoj izgradnji primio je tri visokih društvenih priznanja.

Zalost u Slavanskom Brodu

SLAVONSKI BROD, 11. rujna - Iznenađena tragična smrt Milana Miškovića i Franje Sertića bilo je jednolično u slavonkobrodskoj regiji za koju su oni bili blizko vezani. Na komemorativnoj sjednici održanoj u četvrtak odlučeno je da se to, 11. rujna, proglaše danima žalosti u općini Slavonki Brodu.

TITOVA SUČUT

● Brojni brozari sučuti sližu Predsjedstvu SRH i obitelji milana tragično poginulih

U povodu smrti M. Miškovića predsjednik Republike Josip Broz Tito uputio je suopćni prijedlog Bratstvo Bratstvo sudući sučuti sližu Predsjedstvu SRH i obitelji milana tragično poginulih

stivo, izložio društveno-političke uvjete i u najdužem vremenu koji su se razvijali u društvenom životu u vrijeme rata. Kao mladi građevinski radnik bio je aktivan u borbi za radnička prava u organizacijama u kojima su se okupljali radnici. Član je SKH-a od 1937. godine a dvije godine kasnije postao je član KPZ.

Za vrijeme II svjetskog rata obavljao je odgovorne političke i vojne dužnosti. Najveći dio svoje društvene i političke aktivnosti u godinama poslije rata Franjo Sertić je posvetio djelatnosti Prosvjetnog sabora Hrvatske. Za razliku u radu u socijalističkoj izgradnji primio je tri visokih društvenih priznanja.

Pod pokroviteljstvom NIŠRO »Vjesnika«

OTVORENE »VINKOVAČKE JESENI«

VINKOVCI, 11. rujna - Pod tradicionalnim pokroviteljstvom NIŠRO »Vjesnika« vinkovački radni organizacija, na Trgu Republike u Vinkovcima se svečani ceremonijal i veliki vatromet u petak na večer otvorene su 12 po redu »Vinkovačke jeseni«. U sklopu priredbe, do 12. rujna, održat će se dvadesetak manifestacija kulturno-umjetničkog, privrednog i turističkog karaktera.

U nekoliko izvaca pogledajte i turističnu svečanost u organizaciji prirodnostvo, Čedo Grbić, potpredsjednik Sabora SRH, Milan Rukavina, član Predsjedništva Dvoredne komune SRH, generalni direktor NIŠRO »Vjesnika« Marinko Grčić sa suradnicima se predstavljaju društveno-političkog, privrednog i kulturnog života vinkovačke komune i slavonkobrodanske regije.

alo istakao da su »Vinkovačke jeseni« jedinstvena manifestacija koja sve bogatije i sadržajnije dodava postojecima vinkovačkog kulturno-umjetničkog života. U prošlosti su se održavale i druge priredbe, ali one su bile posvećene upoznavanju obogaćenju tradicije i kulture i razvijanju bratstva i jedinstva svih naših naroda i narodnosti čemu i treba da se teži.

● Slavlje je nastavljenno cijelu noc u susjednom selu Dubokovićima, gdje su održani »Sokakci divan«, a u preko 2000 ljudi u društvu prijatelja, ali one su bile posvećene upoznavanju obogaćenju tradicije i kulture i razvijanju bratstva i jedinstva svih naših naroda i narodnosti čemu i treba da se teži.

● Slavlje je nastavljenno cijelu noc u susjednom selu Dubokovićima, gdje su održani »Sokakci divan«, a u preko 2000 ljudi u društvu prijatelja, ali one su bile posvećene upoznavanju obogaćenju tradicije i kulture i razvijanju bratstva i jedinstva svih naših naroda i narodnosti čemu i treba da se teži.

● Svečanosti su u medjuvremenu nastavljen republikom sinovrom izvornog folkloro naroda

Bratstvo - plod zajedničke borbe

BUGOJNO, 11. rujna - U sučutu su članovi Bugojna, Donje i Gornje Vukufe i Kupreva svečano proslavili 25. godišnjicu oslobođenja. Na svečanim proslavama održanoj u Bugojnu, govorio je član Predsjedništva CK SKJ Branko Mišković.

● Napomenuvši da se o tome dosad malo govorilo i da je bilo potrebno pogrebnim prijedlogom o doprinosu ljudi ovoga kraja revoluciji, on je rekao »SR je slobodno iskazao i stajao da su oslobođena sloboda, bratstvo, jedinstvo i ravnopravnost naroda i narodnosti, socijalistički samoupravljeni i federalizirani sistem, demokratizirani i teritorijalni integritet neovisnosti Jugoslavije i djelo zajedničke borbe radničke klase svih naroda i narodnosti predviđenih Savezom komunistička s drugom Titom na čelu.

Posilje promotne nesreće u kojoj su poginuli M. Mišković i F. Sertić

IVICA RACAN SE OPORAVLJA

PREMA SAOPĆENJU LIJEČNIKA IZVAN ŽIVOTNE OPASNOSTI JE I VOZAČ JAKOV TOPALOVIC

ZAGREB, 11. rujna - Prema informacijama iz Traumatološke bolnice u Zagrebu izdavačeno stanje člana Predsjedništva CK SK Hrvatske IVICE RACANA se poboljšalo i on je izvan životne opasnosti. Ivica Račan je zadobio ozbiljne tjelesne ozljede u sudaru automobila u petak u večer u kojem su poginuli član Predsjedništva SR Hrvatske Milan Mišković i predsjednik Prosvjetnog sabora Hrvatske Franjo Sertić.

Prema informaciji dežurnog liječnika dra ISIDORA KOMANOVA izvan životne opasnosti je i vozač službenih kola Sekretarijata za opće poslove izvršnog vijeća Sabora JAKOV TOPALOVIC, koji je u sudaru također zadobio teže tjelesne ozljede. [Tanjug]

Novinski članak o prometnoj nesreći Ivice Račana kratko prije likvidacije Brune Bušića

stvu Partije u Hrvatskoj upravu u vrijeme kada je izdala naredbu za Bušićevu ubojstvo. Od njega se s razlogom, s obzirom na odgovorne položaje koje je i dalje obnašao u samostalnoj Hrvatskoj, trebalo očekivati da progovori o tehnojedniji donošenja odluka u funkciji prikrivanja zločina koji su izvršeni u ime Partije čijoj je vrhuški - neko vrijeme kao capo del partito pripadao preko dvadeset godina.

UMJESTO POGOVORA

Povratak Brune Bušića u Domovinu

Rodbina Brune Bušića i Zaklada *Ante Bruno Bušić* (Zaklada ABB), osnovana koncem 1992. godine a kojoj je na čelu Brunin bratić Ante Petric, bivši pomoćnik ministra obnove, useljništva i razvitka, pokrenuli su 1997. godine inicijativu za prijenos posmrtnih ostataka Brune Bušića s pariškog groblja Pere-Lachaise u Domovinu.

Zaklada ABB je, prema idejnom rješenju grobnice-spomenika akademske kiparice Marije Ujević i koautora dipl.ing.arh. Marka Milasa, dala izgraditi grobnicu na Mirogoju, zahvaljujući i razumijevanju Poglavarstva Grada Zagreba koje je dodijelilo zemljište za grobnicu te Vlade RH koja je - prvenstveno zalaganjem potpredsjednice Vlade dr. Ljerke Mintas-Hodak, bliske suradnice Brune Bušića iz doba Hrvatskog proljeća, i tadašnjeg zamjenika ministra financija Mije Jukića - osigurala potrebna sredstva za izgradnju grobnice.

Nakon što su zakonski sljednici Brune Bušića podnijeli Komisiji za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava zahtjev za prijenos posmrtnih ostataka, preko Ministarstva vanjskih poslova RH započela je i formalna procedura ishoda potrebnih dozvola kao i suglasnosti francuskih vlasti za provedbu tog postupka.

Međutim, kad je sve bilo riješeno, dogodio se neočekivani obrat na sam dan planirane ekshumacije posmrtnih ostataka Brune Bušića, 7. listopada 1999. Francuske vlasti iznenada su povukle dozvolu za ekshumaciju! Predstavnik francuskog ministarstva unutarnjih poslova objasnio je tu odluku određenim protestima te porukama iz Zagreba koje su čin prijenosa posmrtnih ostataka Brune Bušića predstavile kao dio plana za utjecanje na raspoloženje u narodu pred skore parlamentarne i predsjedničke izbore u Hrvatskoj. Organizatori prijenosa posmrtnih ostataka Brune Bušića nisu odustajali već su predstavnicima francuskih vlasti najavili kako će, ukoliko ne dobiju potrebne dozvole, poštovatelje Brune Bušića umjesto na planirani pogreb na Mirogoju pozvati na demonstracije pred zgradu francuskog Veleposlanstva u Zagrebu, što je rezultiralo intenzivnom diplomatskom ak-

tivnošću hrvatskog i francuskog ministarstva vanjskih poslova. Na kraju su mjerodavne francuske vlasti istoga dana povukle svoju negativnu odluku.

U jutarnjim satima 8. listopada 1999. izvršena je ekshumacija. Prilikom svečanog ispraćaja u prostorijama Hrvatske katoličke misije u Parizu, 10. listopada 1999., došlo je do *ispada* sarajevskog svećenika Franje Topića koji se pred oltarom u crkvi nepozvan pojavio s očitom namjerom da upravo on predvodi misu zadušnicu. Unoseći neprimjerenu zbrku i pomutnju ipak nije dobio pažnju i značaj kakav si je pripisivao. Povukao se, a misu zadušnicu - kako je i bilo planirano - predvodio je voditelj Hrvatske katoličke misije u Parizu o. Zorislav Nikolić.

Najviši državni dužnosnici, predvođeni Predsjednikom Franjom Tuđmanom, odaju počast Bruni Bušiću prilikom prijenosa njegovih posmrtnih ostataka u Domovinu, 15. 10 1999.

U Zagrebu je 15. listopada 1999. u Preporodnoj dvorani Narodnog doma HAZU-a, u Opatičkoj ulici na Gornjem gradu, organiziran veličanstven oproštaj od Brune Bušića, a pokop je uslijedio idućega dana, 16. listopada 1999., u Aleji branitelja na zagrebačkom groblju Mirogoj. Pogrebni obred predvodio je tadašnji pomoćni biskup zagrebački, mons. Josip Mrzljak. U ime hrvatske Vlade oproštajni govor održala je zamjenica premijera Ljerka Mintas-Hodak, a u ime štovatelja djela i žrtve Brune Bušića general HVO-a Željko Glasnović.

BILJEŠKA O AUTORU

Bože Vukušić autor je publicističkih bestsellera: *Tajni rat Udbe protiv hrvatskoga iseljeničtva* (2001., 2002.) i *Tajni rat Udbe protiv hrvatskih iseljenika iz BiH* (2002.), fotomonografije *Bleiburg memento* (2005., 2009.), *Hrvatsko revolucionarno bratstvo - Rat prije rata* (2010., 2012.) i *Tajne iz Udbinih arhiva – smaknuća bez suđenja* (2012.).

Suautor je knjiga: *Bruno Bušić - branitelj hrvatskoga identiteta* (2000.), *Čuvari bleiburške uspomene* (2003., 2005.) i *Bleiburg - tragedija i nada* (2008.).

Kao stručni suradnik sudjelovao je u izdavačkim projektima *Čuvari Jugoslavije - suradnici Udbe u Bosni i Hercegovini, I - IV* (2003.) i *Udbini sinovi* (2004.), a kao izvršni urednik u knjigama *Crna knjiga komunizma u Hrvatskoj* (2006.), *Prikrivena grobišta Hrvata u Sloveniji* (2007.) i *Bleiburška i vetrinjska tragedija* (2012.).

Također kao stručni suradnik, odnosno kao autor tekstualne podloge za scenarij i/li suorganizator snimanja, sudjelovao je u pripremi dokumentarnih filmova *Bruno Bušić – život, djelo i mučko ubojstvo* (1992.) i *Akcija Feniks 72* (2011.), te televizijskog serijala *Jugoslavenske tajne službe* (2012.).